

El sector públic en les comunitats autònomes

Una especial referència a Catalunya

Àngela Fernández i Céspedes

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Institut d'Estudis Autonòmics

EL SECTOR PÚBLIC EN LES COMUNITATS AUTÒNOMES

EL SECTOR PÚBLIC EN LES COMUNITATS AUTÒNOMES

UNA ESPECIAL REFERÈNCIA
A CATALUNYA

Àngela Fernández i Céspedes

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
Institut d'Estudis Autònoms

BIBLIOTECA DE CATALUNYA. DADES CIP

Fernández i Céspedes, Àngela

El Sector públic en les comunitats autònomes: una especial referència a Catalunya. – (Con(textos) A ; 8)

Bibliografia

ISBN 9788439379102

I. Institut d'Estudis Autònòmics (Catalunya) II. Títol III.

Col·lecció: Con(textos) A ; 8

1. Finances autonòmiques 2. Comunitats autònomes – Política de despeses públiques

336.1/.5(460)

© Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Autònòmics

Primera edició: desembre de 2008

Tirada: 1.000 exemplars

Producció i impressió: Addenda

ISBN: 978-84-393-7910-2

Dipòsit legal: B. 55.215-2008

(índex)

PRESENTACIÓ	11
1. INTRODUCCIÓ	13
1.1. El sector públic i els fluxos fiscals interregionals	15
1.2. La problemàtica bàsica per obtenir els fluxos fiscals	16
1.3. La literatura teòrica i empírica a l'entorn d'aquests fluxos	16
1.4. L'estratègia seguida en aquest treball per a l'estimació dels fluxos fiscals	17
1.5. Organització del treball	18
2. SECTOR PÚBLIC I TERRITORI: ALGUNS ASPECTES TEÒRICS	19
2.1. Els objectius del sector públic	21
2.1.1. Aspectes genèrics	21
2.1.2. La incidència dels ingressos i les despeses del sector públic	25
2.2. El sector públic i el territori	26
2.2.1. Principals treballs empírics internacionals sobre fluxos fiscals	27
2.2.2. Els fluxos fiscals interterritorials: consideracions generals	29
2.2.3. Els fluxos fiscals i els fluxos comercials	32
2.2.4. Els fluxos fiscals a les comunitats autònomes	33
2.2.5. Literatura metodològica	35
3. ESTIMACIÓ DELS COMPTES DEL SECTOR PÚBLIC EN LES COMUNITATS AUTÒNOMES I SALDOS FISCALS	39
3.1. Marc analític i característiques metodològiques	41
3.1.1. Marc analític	41
3.1.2. Consideracions sobre el desenvolupament de l'estimació	48
3.1.3. Fonts d'informació i criteris de territorialització	49
3.2. Estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes	52
3.2.1. El marc de referència a escala estatal	53
3.2.2. El procés d'estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes	66
3.3. Estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes	108
3.3.1. El marc de referència a escala estatal	108
3.3.2. El procés d'estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes	110

3.4. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes	121
3.4.1. Els saldos fiscals del sector públic a escala estatal	121
3.4.2. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes	122
3.4.3. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes, variants i consideracions	146
4. LA DISTRIBUCIÓ DELS FLUXOS DEL SECTOR PÚBLIC	171
4.1. Introducció	173
4.2. Els fluxos del sector públic en la Unió Europea	174
4.3. Els ingressos i les despeses del sector públic en les comunitats autònomes	176
4.3.1. Els fluxos fiscals de les comunitats autònomes en relació amb el PIB	176
4.3.2. Els fluxos fiscals per habitant i el PIB per habitant en les comunitats autònomes	181
4.4. La pressió fiscal	184
4.4.1. Introducció	184
4.4.2. La pressió fiscal en la Unió Europea	184
4.4.3. La pressió fiscal en les comunitats autònomes	187
4.4.4. Evolució de la pressió fiscal en les comunitats autònomes	191
4.4.5. La tributació fiscal en relació amb els principals indicadors de les comunitats autònomes	191
4.5. Les prestacions socials	194
4.5.1. Introducció	194
4.5.2. Les prestacions socials en el context europeu	196
4.5.3. Les prestacions socials en les comunitats autònomes	202
4.6. La despesa en consum col·lectiu	210
4.6.1. Introducció	210
4.6.2. La despesa en consum col·lectiu en la Unió Europea	211
4.6.3. La producció de consum col·lectiu en les comunitats autònomes	211
4.6.4. El consum col·lectiu en les comunitats autònomes	214
4.7. La formació bruta de capital	217
4.7.1. Introducció	217
4.7.2. La inversió pública en la Unió Europea	218
4.7.3. La inversió pública en les comunitats autònomes	218
4.7.4. La inversió en les comunitats autònomes, el nivell de renda i la població	224
5. ELS FLUXOS FISCALS EN LA REDISTRIBUCIÓ DE LA RENDA, EL BENESTAR SOCIAL I L'ECONOMIA REGIONAL	229
5.1. Literatura de referència	231
5.1.1. El sector públic, les polítiques redistributives i l'estat de benestar	231
5.1.2. Els models de creixement i de convergència	235
5.1.3. El sector públic i la política regional europea i espanyola	240

5.2. La redistribució del sector públic en les rendes familiars, el benestar social i l'economia de les comunitats autònomes	246
5.2.1. Els fluxos del sector públic i la renda personal i familiar	246
5.2.2. El sector públic i el benestar social a les comunitats autònomes	256
5.2.3. Els fluxos del sector públic en la demanda agregada i l'economia regional	261
5.3. Evolució de l'economia de les comunitats autònomes	266
5.3.1. Introducció	266
5.3.2. Les economies de les comunitats autònomes: principals característiques i evolució	270
6. EL SECTOR PÚBLIC A CATALUNYA	277
6.1. Introducció i aspectes metodològics bàsics	279
6.2. Els saldos fiscals del sector públic en l'economia catalana	280
6.3. Els fluxos d'ingressos i despeses del sector públic a Catalunya	286
6.4. El dèficit fiscal i el benestar social a Catalunya	289
6.5. El dèficit fiscal, la renda familiar i l'economia catalana	293
6.6. L'economia catalana en el nou context mundial	295
7. RESUM EXECUTIU	299
7.1. Resum i principals conclusions	301
7.2. Els fluxos fiscals a Catalunya	305
7.3. Resultats dels saldos fiscals	306
ANNEXOS	313
BIBLIOGRAFIA	323
ACRÒNIMS I ABREVIATURES	349
NOTA COMPLEMENTÀRIA	353

Presentació

El coneixement dels fluxos fiscals del sector públic en l'àmbit regional ha esdevingut un factor necessari per analitzar i comparar la repercussió del sector públic en l'economia i el benestar regional. En aquest àmbit, però, hi ha encara una manca de transparència per dificultats metodològiques i per manca de consens comptable. L'objectiu d'aquest treball ha estat precisament elaborar una metodologia per a l'estimació d'aquests fluxos a les comunitats autònomes. Aquest és el nucli central de l'estudi que es complementa amb una visió analítica de la distribució de les principals categories dels ingressos i les despeses, i la seva relació amb la redistribució de la renda, el benestar i l'economia regional.

El període considerat abasta del 2000 al 2004, per bé que també es presenten els resultats de recerques elaborades anteriorment: la primera, feta per al període de 1986 a 1994 va ser presentada al XXV Congrés d'Economia Regional de Sevilla l'any 1999; la segona, relativa al període de 1995 a 2000 es va beneficiar el 2003 d'una beca per a la recerca sobre autonomies polítiques territorials de l'Institut d'Estudis Autònomic. Com a darrer precedent que ha donat cos a aquestes investigacions, la tesi doctoral denominada El sector públic i les comunitats autònomes, que va ser defensada a la Universitat de Barcelona a finals del 2007 i mantenia el període d'estimació de 1995 a 2000.

En el capítol d'agraïments, vull destacar dos grans professors: Guillem López Casanovas, que va donar crèdit a les meves primeres estimacions, i José Antonio García-Durán de Lara, que em va oferir el seu suport i saber, com a director de la meva tesi. I també, l'Institut d'Estudis Autònomic, que amb la seva beca em va ajudar a continuar la meva tasca i ha fet possible aquesta publicació.

1. INTRODUCCIÓ

1.1. El sector públic i els fluxos fiscals interregionals

El sector públic espanyol va començar a expandir-se a partir dels inicis de la dècada dels vuitanta del segle passat, després de l'aprovació de la Constitució espanyola de 1978 i la reforma dels sistemes fiscals. El reconeixement constitucional de les comunitats autònomes va obrir el camí a un nou nivell polític administratiu en l'estructura del sector públic, i la incorporació el 1986 a la Unió Europea va ampliar aquest esquema en l'àmbit supraestatal amb la nova administració comunitària. Fruit de tot això l'organització del sector públic espanyol ha sofert una distribució important de competències, recursos i nivells de decisió.

L'existència de diferents nivells de govern dóna més complexitat als canals per on discorren els fluxos fiscals. Tanmateix, els fluxos fiscals entre territoris també existeixen dins les organitzacions polítiques unitàries; el que varia és la intensitat i les formes com es materialitzen aquests fluxos. En l'actuació del sector públic hi ha polítiques específicament distributives i d'altres que, tot i que no tenen aquest objectiu, comporten o poden comportar fluxos territorials, com ara la localització de determinades inversions o de la producció de béns i serveis públics. Pel que fa a les polítiques específicament distributives, les que redistribueixen la renda personal són les de major envergadura i, tot i que el seu objectiu és reduir les desigualtats de les persones, afecten per extensió la renda regional. Hi ha també polítiques específiques de desenvolupament regional que tenen un caràcter distributiu explícit. D'altra banda, el sistema de finançament i d'anivellament dels governs subcentrals comporta, així mateix, fluxos interregionals distributius. Finalment, els fluxos amb les Institucions comunitàries afegeixen una nova via de distribució de recursos en l'àmbit territorial.

El coneixement d'aquestes interrelacions i com es materialitzen en l'economia i en els àmbits socials aporta transparència a la distribució dels recursos públics i és un instrument que esdevé imprescindible per analitzar i avaluar el resultat de les polítiques públiques al territori, especialment quan intervenen diferents nivells de govern. Sobre la magnitud d'aquests fluxos interregionals cal esperar que com més extens sigui el sector públic, més grans seran aquests, com va formalitzar Proud Homme (1993). D'altra banda, com més nivells de govern, l'organització i les interrelacions del sector públic són més complexes per l'existència de diferents escales competencials i sistemes de finançament.

La representació dels fluxos del sector públic en l'àmbit estatal està definida en l'esquema de la comptabilitat nacional que segueix les directrius del Sistema de

comptes europeus (SEC 95). Tanmateix, en les comunitats autònomes el registre dels fluxos econòmics és encara incomplet i els comptes regionals presenten els fluxos econòmics tan sols des d'una òptica funcional, sense una representació institucional excepte el compte de renda de les llars i els comptes de les administracions territorials. No hi ha, però, cap valoració regional dels fluxos de les administracions públiques centrals, amb la qual cosa no és possible analitzar el conjunt del sector públic i tampoc els saldos fiscals que se'n deriven.

1.2. La problemàtica bàsica per obtenir els fluxos fiscals

Obtenir els fluxos fiscals de la part del sector públic resident en l'àmbit d'una comunitat autònoma (d'ara endavant, CA), com són l'administració autonòmica¹ i les administracions locals de cada comunitat autònoma, és un exercici comptable resolt per la Intervenció General de l'Estat, que s'encarrega dels comptes d'aquestes administracions, ja que és àmpliament acceptada la hipòtesi que el seu àmbit d'incidència és el que determina el territori de la CA. El problema es localitza en les administracions suprarregionals i supraestats, perquè en aquest cas la determinació dels fluxos comptables poden ser objecte de tractaments diferents segons com s'estableixin les hipòtesis d'incidència. Un dels problemes rau en les diferències entre el territori on es materialitzen aquests fluxos i el territori sobre el qual recau la càrrega impositiva o el benefici real o potencial de la despesa. Però hi ha també dificultats inherents a la manca de límits fronterers entre territoris regionals que requereix establir convenis comptables, independentment que l'anàlisi regional hagi de tenir en compte aspectes com ara les externalitats que genera l'actuació del sector públic. La valoració comptable de les magnituds econòmiques regionals no queda al marge d'aquests problemes, però en aquest cas el SEC ja estableix la manera de distribuir la producció tant del sector públic com d'altres unitats de producció no residents.

1.3. La literatura teòrica i empírica a l'entorn d'aquests fluxos

Les aportacions empíriques en l'estudi dels fluxos fiscals tenen una llarga tradició, especialment a Catalunya, i la majoria d'aquestes estan enfocades a l'obten-

1 D'ara endavant es denominarà *administració autonòmica* el subsector comunitats autònomes del sector institucional de les administracions públiques, per diferenciar-lo de l'àmbit territorial.

ció de les balances fiscals entre l'àmbit de la CA i l'Administració central i les administracions de Seguretat Social, amb resultats molt diversos fruit dels diferents sistemes i àmbits institucionals d'estimació, així com dels indicadors utilitzats per distribuir al territori aquests fluxos. A nivell metodològic sobresurten dos enfocaments bàsics, el denominat del flux monetari, que atribueix les despeses públiques a l'àmbit territorial on es materialitzen, i el flux del benefici, que pren com a referent la idea de a favor de qui es fa aquesta despesa. Pel que fa als fluxos dels ingressos, en aquests estudis predomina l'assignació segons qui és el que rep la càrrega fiscal, per bé que hi ha aportacions que defensen també en cas dels ingressos el concepte de flux monetari. Cal esmentar dos treballs teòrics específics, el de l'Eurostat (1999) i el del Grup de treball (2006), al qual el Ministeri d'Economia va encarregar la metodologia de càlcul de les balances fiscals per donar compliment a la proposició no de llei 162/50, aprovada pel Ple del Congrés de Diputats en sessió 21.9.2004. La proposta de l'Eurostat s'emmarca dins l'esquema institucional del SEC, però no inclou la totalitat dels fluxos i dóna pautes de distribució diferents segons les categories d'ingressos i despeses. L'informe dels experts del grup de treball esmentat preveu dues perspectives d'estimació: una de càrrega (pels ingressos) i benefici (per les despeses), i una altra, de flux monetari tant pels ingressos com per les despeses.

1.4. L'estratègia seguida en aquest treball per a l'estimació dels fluxos fiscals

El mètode d'estimació plantejat en aquesta recerca s'inscriu en el marc comptable institucional del sector públic i engloba la totalitat de fluxos fiscals, incloent-hi les administracions de la Unió Europea (d'ara endavant UE) com una administració supraestatal. Això implica internalitzar l'actuació en cada CA de l'Administració central i la SS i la de les institucions comunitàries com si fossin residents. Amb aquesta estratègia es pot utilitzar les contrapartides comptables de les macromagnituds regionals com a font dels fluxos del sector públic, i permet alhora situar l'estimació dins d'un esquema coherent amb les dades de la comptabilitat nacional i de les diferents fonts estadístiques regionals. Tot i això, l'estimació ha requerit establir hipòtesis d'imputació de diferents agregats per als quals no es disposava d'informació. La territorialització efectuada parteix del sector institucional de les administracions públiques espanyoles de la CN, consolidat amb els fluxos de les Institucions comunitàries, i els resultats obtinguts per a cada CA segueixen la mateixa successió de comptes, agregats i saldos comptables. El darrer saldo d'aquests comptes expressa la capacitat o necessitat del sector públic en cada CA (o amb signe invers, la balança fiscal des del punt de vista de la CA), que s'ha obtingut en aquest treball de forma conjunta, i posteriorment desagregada

per nivells de govern. El criteri de distribució dels ingressos segueix l'enfocament de la càrrega fiscal derivat de la teoria de la incidència i les consegüents hipòtesis de translació. L'enfocament de la despesa es regeix per l'enfocament del flux monetari, per bé que té en compte, així mateix, una distribució específica del consum col·lectiu de les administracions centrals en funció de la població de cada CA, que permet comparar el doble paper d'aquestes despeses: un de compatible amb la distribució de les magnituds econòmiques de la producció dels serveis públics, i un altre amb el consum d'aquests béns indivisibles.

1.5. Organització del treball

El treball s'inicia amb aquest primer capítol introductorí que dona pas a un segon en el qual es presenten diferents aspectes de la literatura relacionada amb el sector públic i el territori. En el capítol tercer es desenvolupa pròpiament l'estimació dels fluxos d'ingressos i despeses del conjunt del sector públic i dels fluxos amb el pressupost comunitari, que permetran obtenir els saldos fiscals dels diferents nivells de govern que intervenen en les CA. El capítol quatre té per objecte l'anàlisi de les principals categories d'ingressos i despeses estimats en el capítol anterior, i específicament la pressió fiscal, les prestacions socials, el consum col·lectiu i la inversió pública. Aquesta anàlisi s'emmarca en una visió comparativa de la posició d'Espanya en les finances públiques europees. El capítol cinquè mostra, d'una banda, la relació entre els fluxos fiscals, la redistribució de les rendes familiars i la variació de la demanda i la producció en les CA. I d'una altra, presenta una visió de l'evolució econòmica de les CA i de l'evidència sobre la seva convergència a escala estatal i comunitària. Per últim, el capítol sisè presenta una recopilació dels resultats de Catalunya, així com una anàlisi específica. La publicació es complementa amb el capítol setè de conclusions i amb el capítol vuitè de referències bibliogràfiques.

2.

SECTOR PÚBLIC I TERRITORI: ALGUNS ASPECTES TEÒRICS

2.1. Els objectius del sector públic

2.1.1. Aspectes genèrics

Els objectius del sector públic són molt amplis i de vegades estan en conflicte: l'assignació de recursos, la distribució de la renda, la plena ocupació, l'estabilitat del nivell de preus i el desenvolupament econòmic. En l'actualitat el sector públic mobilitza al voltant del 46% del PIB mitjà dels països europeus. A Espanya, tot i el fort creixement experimentat d'ençà principis dels anys vuitanta del segle XX el pes del sector públic és inferior (al voltant del 39% del PIB).

En l'estudi del sector públic es poden trobar dos referents: el de la tradició britànica i el de la tradició continental o alemanya. La primera escola entronca amb la idea de llibertat natural dels individus, de Locke i Hume, i redueix el paper de l'Estat a la correcció dels errors del mercat en la provisió de béns públics. La segona defensa una visió més global que assigna a l'Estat el paper impulsor de l'activitat econòmica i del benestar social.

Els fonaments de l'anàlisi normativa de la despesa pública tenen la principal aportació en Samuelson i Pigou i giren a l'entorn de la correcció de les externalitats com la principal justificació de la intervenció pública en àrees com ara l'educació, la sanitat i el medi ambient, l'estudi dels errors del mercat provocats per l'existència de rendiments creixents a escala en la producció de determinats béns, i pels mercats incomplets, i les activitats redistributives i de provisió de béns meritòris.

Les extensions del model de Samuelson apareixen lligades al problema de la revelació de les preferències individuals. Tiebout (1956) es planteja solucionar aquest tema a partir de la descentralització de l'activitat pública sota la idea que la provisió per part dels governs subcentrals dels béns públics limitats espacialment (béns públics locals) permetria conèixer aquestes preferències, en decidir els individus on volen viure.

La teoria normativa dels ingressos públics tracta de determinar com s'han de finançar les despeses del sector públic. L'imperatiu d'equitat prové de l'escola clàssica que el planteja sota un doble vessant: d'una banda, que els ingressos públics haurien de cobrir els beneficis rebuts de l'Estat (principi de benefici), i d'una altra, que haurien de respondre a la capacitat econòmica (principi de capacitat de pagament).

L'anàlisi normativa actual estableix tres requisits que ha de satisfer un bon sistema tributari. En primer lloc, cal que sigui eficient, i per tant que interfereixi el menys possible els processos de maximització. En segon lloc, ha de ser equitatiu, i s'ha d'adaptar als criteris de justícia distributiva acceptats per la societat. Finalment, ha de generar els menors costos possibles en el seu compliment i la seva gestió.

Segons González-Páramo (1998), les vies d'intervenció del sector públic es concreten en: 1) la legislativa-regulatòria i el marc institucional, 2) la política macroeconòmica, 3) el sistema fiscal, 4) les despeses públiques en consum i inversió, i 5) les despeses públiques redistributives.

El marc institucional i l'activitat legislativa-regulatòria, tot i que no incideixen directament en l'economia, tenen un paper bàsic que està cada cop més reconegut com a marc de seguretat, per a la inversió i el desenvolupament econòmic, com han estudiat, entre d'altres, Alesina i Perotti (1996). L'èmfasi en les institucions ha estat recentment resumit per Acemoglu *et al.* (2004), que remarca el seu impacte en la configuració dels incentius.

Les vies d'influència de la política macroeconòmica en l'economia deriven del seu paper en l'estabilitat econòmica i de la incidència en el grau d'incertesa dels agents econòmics. Les polítiques macroeconòmiques poden afectar de forma duradora la taxa d'estalvi de l'economia. D'altra banda, el cost de la inestabilitat nominal es pot mesurar en l'increment de la inflació, en el deteriorament de la rendibilitat de la inversió i en la competitivitat de l'economia. La relació entre la dimensió del sector públic i el creixement de la productivitat depèn en gran mesura tant de l'estructura del sector fiscal i de la composició de la despesa, com de l'eficiència de l'administració pública com a productora de serveis. Tanxi i Zee (1997), assenyalen que els efectes de la política fiscal sobre el creixement poden ser contraposats segons actuï des del vessant d'ingressos o de les despeses.

Des del punt de vista del sistema impositiu, l'existència d'impostos pot distorsionar les decisions dels agents privats, cosa que afectaria negativament l'acumulació de factors productius i, per tant, el creixement. Estudis de l'OCDE (1997) estimen que els augments impositius han reduït la taxa de creixement mitjana anual de l'àrea entre 0,4 i 0,5 punts percentuals.

Dins de l'àmbit de la despesa pública, el component d'inversió pública és el que ha aglutinat més interès. L'evidència empírica sobre la inversió pública tendeix a identificar un efecte positiu sobre el creixement quan es tracta d'infraestructures (Aschauer, 1989, Barro, 1991, Argimón, *et al.*, 1997). En el cas espanyol,

Argimón, *et al.* (1994) han contrastat l'existència d'un efecte positiu de les infraestructures sobre la productivitat.

Pel que fa a les despeses de consum públic, l'evidència disponible, tant pels països avançats com pels menys desenvolupats, identifica un efecte negatiu del consum públic sobre la inversió privada i el creixement de la producció a llarg termini (Barro, 1991, Easterly i Rebelo, 1993). En el cas espanyol, Raymond (2002), a partir d'una definició àmplia de despesa pública (despeses corrents totals) estima també l'efecte contractiu de l'augment del sector públic sobre el creixement econòmic.

Tanmateix, és força generalitzada la idea que les despeses públiques poden tenir una incidència positiva en l'economia en la mesura que els serveis públics puguin conduir a augmentar directament l'estoc de capital humà (serveis públics d'educació i sanitat), o bé indirectament, a millorar l'eficiència productiva de l'economia, i crear així un marc legal i institucional idoni (justícia, defensa, ordre intern...).

Els canals a partir dels quals les finances públiques poden potenciar el creixement i l'ocupació se solen classificar en tres categories: 1) mitjançant l'acumulació de factors de producció; així, la inversió en capital físic, en capital humà, en R+D i, en menor mesura la despesa social afecten el producte potencial i el creixement a llarg termini. Amb tot, cal considerar que els impostos per finançar aquestes despeses poden tenir un efecte *crowding-out* sobre la inversió privada, 2) oferint incentius adequats a partir dels règims fiscals i de pensions. Els règims de seguretat social tenen un paper important en la correcció dels errors de mercat i garanteixen la cohesió social i contribueixen al creixement i l'ocupació. Tanmateix, la protecció social ha d'afavorir els majors nivells de participació i d'ocupació, 3) propiciant un clima macroeconòmic estable. Així, unes finances públiques sanes contribueixen a l'estabilitat macroeconòmica i al control de preus, amb un efecte positiu sobre la inversió privada i l'estalvi.

En l'àmbit redistributiu, tot i que qualsevol forma d'intervenció pública pot implicar alguna mesura de redistribució, aquests objectius són particularment explícits en tres àmbits d'intervenció: el sistema fiscal, la provisió de béns socials i preferents i les transferències de renda. L'evidència disponible per a països desenvolupats i en vies de desenvolupament mostra que, en conjunt, el sistema fiscal no té efecte (o el té molt reduït) sobre la desigualtat de rendes (Lecaillon *et al.*, 1987). Aquesta conclusió trasllada a la despesa pública el protagonisme de la política redistributiva.

Malgrat que l'evidència d'alguns estudis conclou que les despeses redistributives tendeixen a reduir el creixement econòmic, n'hi ha, com abans s'ha esmentat,

d'altres que apunten el contrari, especialment en el cas de les despeses d'educació i sanitat. Ja en els treballs de Schultz (1962) i Becker (1964), l'educació es considera com una forma d'incrementar la capacitat productiva. El cas de la sanitat és similar. D'altra banda, si fos cert que la tecnologia de la producció presentés rendiments constants en capital físic i humà, com postulen les teories de creixement endogen, l'eficiència en l'acumulació de capital humà i les seves externalitats positives augmentaria la taxa de creixement estacionària. Lucas (1988), Saint Paul i Verdier (1996) i Perotti (1993) han elaborat models de creixement endogen que associen la provisió pública d'educació i els mecanismes polítics de decisió amb el creixement econòmic. De la Fuente (2005) reporta que malgrat les contradiccions existents en la valoració de l'efecte de les despeses en capital humà, derivades de problemes en la seva mesura, l'evidència més recent mostra una relació positiva molt important del seu paper en el creixement de la productivitat, quan es considera l'ensenyament no només en termes de quantitat sinó de qualitat.

D'altra banda, l'efecte de les transferències públiques sobre el creixement a mitjà termini se sol identificar com a negatiu. La redistribució redueix la taxa d'estalvi agregada, atès que els grups de renda baixa tenen una major propensió a la despesa. A més, alguns programes socials (pensions i atur) distorsionen les decisions de participació laboral. Així, una major pressió fiscal, acompanyada d'una caiguda de la taxa d'estalvi agregada, redueix el ritme de creixement.

Tanmateix, hi ha línies de recerca que destaquen l'efecte negatiu d'una major desigualtat en la distribució de la renda en el creixement, en la mesura que comporta una major demanda de polítiques redistributives, que al seu torn redueixen els incentius de l'acumulació i el creixement (vegeu entre altres Alesina i Rodrik, 1994). En un sentit semblant s'inscriuen altres aportacions com les de Sala-i-Martin (1996), que sostenen que les transferències a jubilats i aturats, així com els programes de rendes mínimes per reduir la pobresa, poden augmentar el creixement per motius relacionats amb la protecció de propietat i la correcció d'externalitats. És a dir, com una forma de pau social que resta incentius a activitats socialment perjudicials. D'aquesta manera la reducció de risc i la major estabilitat del sistema (Alesina i Perotti, 1996) aconseguits a partir de les transferències públiques augmenta l'eficiència productiva.

Aquestes recerques posen de manifest que l'amplificació de desigualtats que deterioren la cohesió social també acaben tenint efectes negatius sobre l'eficiència i la competitivitat. Tugores (2006) proposa la necessitat d'abordar les relacions entre competitivitat i cohesió d'una forma explícitament interdisciplinària,

potenciant les polítiques de les institucions i les regles de joc que fomentin les complementarietats entre competitivitat i cohesió social.

2.1.2. La incidència dels ingressos i les despeses del sector públic

L'aportació seminal de Musgrave (1959) sobre els aspectes econòmics i redistributius del pressupost públic va obrir una nova etapa dins els estudis sobre la incidència pressupostària, definida com els canvis originats per la Hisenda Pública en la distribució de la renda real per a ús privat. Inicialment enfocada en els efectes redistributius dels ingressos públics, va incorporar les despeses a mesura que guanyaven terreny redistributiu.

En els mètodes d'apropament a la incidència pressupostària i els seus efectes distributius hi ha presents diversos problemes metodològics: 1) la delimitació de les diferents classes o categories de despeses públiques segons la possibilitat de la seva atribució individual o divisibilitat; 2) l'establiment dels criteris de distribució o imputació de les despeses públiques i 3) la valoració dels béns i serveis públics per part dels seus beneficiaris. El primer grup de problemes té com a principal dificultat la de determinar i ponderar les externalitats presents en els béns i serveis subministrats o finançats pel sector públic. El segon grup es refereix als criteris de distribució dels beneficis de les despeses públiques i especialment pel que fa als béns i serveis indivisibles. En el tercer cas, la problemàtica se centra en la valoració dels beneficis i la possible disparitat entre l'apreciació que fan les persones sobre aquests beneficis i el cost de producció dels béns i serveis públics.

Entre les principals aportacions trobem McLure (1974), que planteja la incidència des de tres òptiques diferents: la incidència impositiva, la incidència de la despesa i la incidència del benefici. Meerman (1978) considera també tres aproximacions: la incidència des del vessant dels impostos, la del benefici de la despesa pública i la de la incidència residual derivada dels canvis en els preus relatius, en les tècniques o en el nivell de producció.

De Wulf (1981) resumeix en quatre els efectes distributius de la despesa pública: 1) incidència impacte, 2) incidència normativa o legal, 3) incidència de la despesa i 4) incidència del benefici.

La incidència impacte (o de flux monetari) emfasitza qui rep els pagaments del govern. En el cas dels pagaments de transferències a persones o famílies, el flux monetari identifica els destinataris d'aquestes despeses. En el cas dels

béns indivisibles no es produeix aquesta correspondència. Tanmateix, segons Medel i Molina (1984), aquest darrer enfocament és interessant quan l'anàlisi se centra a conèixer la participació de determinades regions, sectors o grups socials en la despesa pública.

El segon mètode de valoració proposat per de Wulf, relatiu a la incidència normativa o legal, posa l'accent en qui es beneficia en darrer terme de les despeses públiques. En aquest enfocament, les despeses s'imputen segons hipòtesis de distribució del benefici en la població, cosa que planteja un canvi sobre l'opció anterior pel que fa a la distribució de les despeses en béns indivisibles. Aquesta assignació es fa d'acord amb el seu cost de producció amb independència de si el benefici real obtingut té un valor major o menor que el cost de provisió del bé o servei.

Els dos darrers enfocaments de de Wulf fan un pas més enllà. Així, la proposta de la incidència de la despesa pretén valorar com es modifiquen els preus dels factors i productes, i la de la incidència del benefici, com ho fa el benestar dels beneficiaris de la despesa en termes de la utilitat que els reporta.

2.2. El sector públic i el territori

La introducció del territori en l'anàlisi de la intervenció pública incorpora una nova dimensió als objectius genèrics d'eficiència i d'equitat, i això complica l'anàlisi de la incidència perquè totes les actuacions del sector públic acaben tenint una repercussió territorial generant fluxos fiscals interterritorials.

Eichengreen (1993) classifica les polítiques pressupostàries del sector públic central a escala territorial en tres funcions: la redistributiva, l'estabilitzadora i l'asseguradora. La funció redistributiva deriva de l'existència d'uns impostos proporcionals o progressius, combinats amb transferències i altres despeses fetes de manera homogènia. La funció estabilitzadora és la que es produeix quan, davant d'una recessió simultània, els ingressos del govern central disminueixen i les despeses i transferències augmenten, i a l'inrevés. Finalment, la funció asseguradora és la que fa que les transferències netes del govern central augmentin en una regió quan aquesta experimenta una recessió que no afecta la resta de regions. L'anàlisi d'aquests efectes a Espanya mostra que el pressupost de l'Administració central presenta una major capacitat redistributiva que estabilitzadora-asseguradora i que tant els efectes redistributius com els estabilitzadors són més grans en el cas de les despeses que en els ingressos, Bosch *et al.* (2002)

Els fluxos interterritorials es produeixen sigui quin sigui el model d'organització estatal (unitari, descentralitzat, federal...), per bé que els canals i la magnitud d'aquests fluxos varien segons els diferents models polítics i distributius. L'existència d'àmbits d'integració supraestats –com la Unió Europea– introdueix un nou nivell de govern i un nou circuit de fluxos fiscals. Les polítiques dels diferents àmbits de govern, amb competències i objectius diversos, poden interactuar en el territori de forma desigual segons l'escala en què es defineixen els objectius d'eficiència i equitat que guien l'activitat pública. Quantificar el valor d'aquests fluxos, és una de les formes d'avaluar-ne l'adequació al compliment dels objectius.

2.2.1. Primers treballs empírics internacionals sobre fluxos fiscals

Les primeres aportacions internacionals a l'estudi de la distribució dels fluxos interregionals (interestats) s'atribueix a Mushkin (1956, 1957), que va conduir la investigació seminal de la distribució del pressupost federal dels Estats Units. A Mushkin es deu la distinció entre les dues aproximacions territorials de la distribució de la despesa pública: el criteri de flux referit al territori on es materialitza la despesa, i el criteri de benefici, que pren com a referència la residència territorial dels que se'n beneficien. Catsambas (1978) va ampliar el ventall d'aproximacions metodològiques incloent-hi una aproximació comptable i una altra d'impacte en l'equilibri general, tot i que no les va arribar a utilitzar en els seus treballs empírics.

Al Regne Unit es va elaborar, el 1969, un estudi promogut pel Tresor Britànic també basat en els dos criteris, de flux monetari i de benefici, per al cas concret d'Escòcia. Altres estudis, com el de Van Rompuy & Verheirstraeten (1979) a Bèlgica, calculen les transferències induïdes pel pressupost entre les regions valones i les regions flamenques. Coopers & Lybrand (1985) elaboren, al seu torn, un estudi similar sobre la contribució neta de la regió Sud-Est al pressupost del Regne Unit. A França, Davezies (1993) ho fa per al conjunt de regions franceses i l'INSEE elabora els primers treballs de regionalització dels comptes del sector públic central el 1989, referits als anys 1982-1984, estudis que han continuat elaborant-se fins ara.

El primer treball comparatiu dels fluxos interregionals estatals dels països europeus prové del treball del Grup de reflexió sobre el paper de les finances públiques en la integració europea, conegut com a Report MacDougall (1977). Aquest treball ofereix estimacions de les transferències interregionals per a quatre països europeus: França, Alemanya, Itàlia i el Regne Unit.

L'any 1998 la Comissió Europea va promoure, en el marc dels seus estudis regionals, el treball *Economic and social cohesion in the European Union: the impact of Member States' own policies*, elaborat per Davezies *et al.*, de l'European Policies Research Centre. El punt de partida del treball és el model de Prud'homme (1993), sobre les transferències induïdes pel pressupost. D'aquest model es dedueix que hi haurà un flux positiu cap a totes les regions amb una renda inferior a la renda mitjana, i un flux negatiu a totes les regions que la tinguin superior. En termes generals caldrà esperar que aquests fluxos siguin més grans en aquells països on la dimensió del pressupost (respecte al PIB) també ho sigui, on el sistema impositiu sigui progressiu i el de la despesa anivellador, i on les disparitats regionals siguin més grans.

El treball de Davezies *et al.* analitza els pressupostos del sector públic central, executats i equilibrats, en set països de la UE: França, Alemanya, Itàlia, Portugal, Espanya, Suècia i el Regne Unit. L'àmbit institucional considerat no és homogeni, atès que en alguns casos s'inclou la seguretat social, i en d'altres, no. L'operativa per a l'estimació dels ingressos tributaris es basa en la teoria de la incidència, i considera diferents distribucions per a cada un dels tributs fiscals fins a arribar a estimacions convergents. En el cas de les despeses el sistema és similar, amb un doble tractament, segons el criteri del flux monetari i el de flux del benefici. Els autors no es decanten per un de concret, ja que addueixen que són dues òptiques diferents.

Els resultats obtinguts mostren que les regions més riques transfereixen importants recursos a les regions pobres, com ja va destacar l'informe MacDougall (1977). Les regions "centrals" són les contribuents principals: Madrid i Catalunya a Espanya; Llombardia, Emília-Romagna i el Piemont a Itàlia; Estocolm a Suècia; l'Illa de França a França, i el Sud-Est al Regne Unit. Les conclusions mostren que els fons públics estatals tenen un paper molt important en el procés de cohesió i en la reducció de les disparitats regionals. Una altra de les conclusions principals és que les polítiques nacionals de cohesió difereixen entre els països membres. Això comporta que regions amb un mateix PIB per càpita rebin tractaments diferents per part dels pressupostos estatals dels seus respectius països.

El tercer informe sobre la Cohesió de la Comissió Europea (2004) dedica també un apartat a l'anàlisi de les polítiques dels estats membres. Sota el reconeixement que les despeses públiques estatals són molt superiors a les despeses finançades pels Fons estructurals, examina part de les polítiques de despesa de diversos països de la Unió, entre ells Espanya, i destaca la complementarietat entre les despeses estatals i la política de cohesió de la Unió.

Entre els països amb més tradició en l'elaboració d'estudis sobre els saldos fiscals interterritorials s'hi troben els Estats Units, Austràlia i el Canadà. Als Estats Units es fa un seguiment periòdic de la distribució territorial del pressupost federal d'ençà mitjans 1970. A partir del 1992 aquest seguiment té un caràcter anual i l'elabora el Taubman Center for State and Local Government de la Kennedy School of Government de la Universitat de Harvard. Els fluxos de despesa considerats provenen del Bureau of the Census i s'imputen segons el criteri del flux monetari i exclouen els interessos del deute federal. La font dels ingressos és la National Tax Foundation, i la seva distribució s'adequa per captar la incidència de la càrrega en cada estat. Els pressupostos es consideren equilibrats, i es neutralitza els dèficits (o eventuals superàvits), i tant els ingressos com les despeses s'ajusten per reflectir el diferent cost de la vida de cada estat.

2.2.2. Els fluxos fiscals interterritorials: consideracions generals

L'estudi dels fluxos fiscals interterritorials encara planteja molts problemes metodològics, cosa que explica el fet que no hi hagi una literatura de caràcter genèric i que l'aproximació regional del sector públic es faci habitualment des d'àmbits i perspectives parcials.

Des del punt de vista metodològic, l'anàlisi de la incidència dels ingressos i despeses a escala espacial s'enfronta, a més de la problemàtica comuna a aquests tipus d'anàlisis, a la valoració dels efectes de desbordament que es produeixen quan els beneficis/perjudicis d'aquests fluxos excedeixen l'àmbit territorial considerat.

D'altra banda, l'anàlisi dels fluxos de despesa, així com els de les contribucions fiscals, està molt condicionat per les unitats de referència considerades. Aquestes unitats no són homogènies ni en dimensió ni en població, i agrupen regions amb una base historicopolítica i divisions estatals purament administratives. Dins de la Unió Europea hi ha diverses unitats estadístiques de classificació regional. Les CA pertanyen al nivell estadístic denominat NUTS-2, i dins d'aquestes també es troben situacions tan diferents com ara CA amb tradicions històriques com les de Catalunya, el País Basc o Galícia, unitats uniprovincials tan reduïdes com la Rioja o Cantàbria, o ciutats autònomes com Ceuta o Melilla.

L'evolució dels objectius distributius i la intensitat dels recursos públics adreçats explícitament a política regional han respost a les línies de pensament i prioritats vigents en cada etapa de la història recent. Les prestacions socials són el factor més determinant en la distribució de la despesa a escala territorial. El fort creixement que experimenta la despesa social és el que explica en major mesura l'ex-

tensió del sector públic en l'economia dels països europeus, i específicament de les polítiques distributives interpersonals i interterritorials. El nivell de descentralització de la despesa i el seu caràcter anivellador modula la distribució entre els diversos nivells de govern existents: en el cas espanyol l'Administració central i la Seguretat Social, les administracions autonòmiques i les administracions locals.

Tot i que el pes de la despesa social és el responsable principal dels fluxos fiscals interterritorials, les polítiques inversores i la localització de determinades activitats del sector públic poden tenir un efecte econòmic de llarg abast i incideixen sobre l'activitat econòmica. Algunes d'aquestes actuacions responen a polítiques regionals específiques mentre que d'altres són fruit de decisions sectorials o d'altres tipus de polítiques.

El sector públic espanyol presenta a partir dels anys vuitanta del segle passat un creixement molt important i passa de representar el 33,1% del PIB, l'any 1980, al 39,2% el 2004. Al mateix temps, la pressió fiscal ha escalat fins a un 35,8%, un percentatge que, amb tot, continua sent inferior a la mitjana comunitària (40,6% a la UE15), cosa que té com a contrapartida, bàsicament, un menor nivell de prestacions socials.

El guany de pes experimentat pel sector públic ha ampliat també el volum de fluxos interterritorials i dels saldos fiscals, tant per l'efecte de la política tributària com de la distribució de les despeses. En el cas espanyol la política tributària no presenta en el territori diferències importants,² si s'exceptua el cas de la pressió fiscal local; és per això, bàsicament, que la pressió fiscal agregada a nivell regional depèn de les rendes i de l'ús que d'aquestes fan els seus habitants.

Els fluxos fiscals interregionals tenen una dimensió relacionada directament amb la població resident, i una altra de caràcter més vinculat amb el territori, per bé que tant una com l'altra incideixen en l'economia regional. La primera ve determinada principalment per la distribució de la càrrega impositiva, el model de protecció social i l'estructura d'edats de la població, mentre que la segona depèn

2 La llei 21/2001 de 27 de desembre, per la qual es regulen les mesures fiscals i administratives del nou sistema de finançament de les CA de règim comú i ciutats amb estatut d'autonomia, ha obert les portes al fet que les CA modifiquin la tributació dels impostos cedits i estableixin recàrrecs sobre els tributs en què participen, cosa que ha començat a fer canviar aquesta situació.

d'altres actuacions del sector públic, entre aquestes les de política regional. Des d'un punt de vista de la política redistributiva, a escala territorial se superposen els objectius d'equitat vertical, que afecten els seus residents, i els d'anivellament interjurisdiccional, que pretenen garantir un nivell de serveis comuns en totes les CA. D'altra banda, conflueixen els objectius de desenvolupament regional i la incidència d'altres polítiques públiques que afecten l'espai territorial, tot i que aquest pugui no ser l'objectiu prioritari.

De la mateixa manera que els objectius d'equitat vertical queden matisats per una sèrie de factors que, segons Atkinson (1983), han de permetre poder comparar adequadament els individus, l'equitat horitzontal entre territoris hauria de tenir present també aquests factors que fan comparables els territoris i els seus residents. Entre aquests factors, la incorporació al món del treball, especialment de les dones, emergeix com un d'ells, pel que comporta de demanda diferencial de serveis públics, com es fa palès a escala europea.

La distribució dels fluxos del sector públic a les CA respon, a més dels diferents objectius de les administracions públiques que hi intervenen, als recursos de què disposen o que hi destinen. En l'aproximació que s'ha dut a terme en aquest treball es considera el conjunt d'ingressos que van de l'economia regional al sector públic i el conjunt de despeses que hi retornen. S'hi inclouen, per tant, totes les administracions públiques que hi incideixen, amb l'objectiu d'obtenir l'import total d'ingressos i despeses del sector públic, i conèixer en què es concreten, quina és la seva distribució regional i quina evidència hi ha dels seus efectes sobre la redistribució de les rendes familiars i el creixement regional. Els nivells de govern considerats són l'Administració central i les administracions de la Seguretat Social, les administracions territorials (administracions autonòmiques i locals) i l'Administració supraestatal comunitària.

L'actuació de cadascun d'aquests nivells d'administració respon a capacitats, recursos i objectius que incideixen de forma diferent a escala regional. En aquest treball no es planteja una anàlisi individualitzada dels fluxos de cada nivell d'administració, sinó del conjunt (per bé que se'n fa alguna referència específica). No obstant això, el sistema d'estimació permet obtenir els residus fiscals dels diferents nivells de govern i el detall dels fluxos del conjunt del sector públic, de les institucions de la UE i del conjunt d'administracions públiques espanyoles.

2.2.3. Els fluxos fiscals i els fluxos comercials

Des d'una perspectiva econòmica, els fluxos fiscals, juntament amb altres fluxos financers amb l'exterior, equilibren el dèficit comercial de les regions amb un nivell de producció més feble. Tot i que cal dir que part d'aquest dèficit comercial deriva d'una capacitat de consum que generen els fluxos interregionals. És habitual esperar que, en una situació així, la major part d'aquest dèficit comercial tingui la seva contrapartida en un superàvit comercial de les altres regions més riques que, al seu torn, seran les que aportaran més recursos per a la redistribució fiscal interregional. Aquesta és una de les conclusions de l'informe MacDougall (1977). Una visió que també és present en els informes de la Comissió Europea (2004), que estimen que al voltant d'una quarta part dels ajuts estructurals retorna als països que els financien via importacions dels països beneficiaris dels ajuts, especialment de maquinària i de béns d'equipament.

Tanmateix, hi ha altres punts de vista. Sala-i-Martín (1999) afirma que les transferències fiscals no deixen de ser una desviació de recursos unilaterals i que no són necessàries per guanyar mercat perquè els préstecs o l'adquisició d'actius tenen el mateix efecte.

Una altra visió complementària sobre aquest tema és la de considerar que, si bé en una situació de mercat tancat, com ho va ser l'espanyol durant anys, aquestes transferències poden haver tingut un efecte de "contrapartida" en el sentit assenyalat anteriorment, en el context actual d'integració en un àmbit superior, com el que representa la UE, el deixen de tenir. La raó principal és que ara la UE és un mercat únic, i no hi ha cap garantia de complementarietat interregional entre fluxos fiscals i fluxos comercials i encara menys quan la creixent globalització està modificant arreu les dinàmiques de comerç.

La competència internacional s'està fent present especialment en els intercanvis comercialitzables i aquest és, probablement, un dels aspectes bàsics que diferencien la situació de Catalunya vers la de la Comunitat de Madrid. Així, mentre que a Catalunya l'economia manté una forta presència industrial molt sensible als canvis comercials, la Comunitat de Madrid s'està especialitzant cada cop més en serveis intensius en coneixement que tenen un alt valor afegit, i estan escassament exposats a la competència internacional. Així, segons l'INE, el 32% de l'ocupació estatal en serveis d'alta tecnologia es localitza en aquesta comunitat. Aquesta oferta de serveis s'ha anat incrementant els darrers anys per l'impuls de la privatització d'empreses públiques en un procés que es retroalimenta i que s'afegeix a la centralitat dels serveis administratius públics i a la també centralitat dels sectors finan-

cers, que situen Madrid dins dels rànquings de les denominades ciutats globals (Taylor, 2004). Des d'aquesta perspectiva, és més probable esperar que el saldo fiscal que té la comunitat de Madrid en relació amb altres CA respongui més a l'argumentació de "contrapartida" dels saldos comercials dels serveis, que cada cop més tendeixen a concentrar-se en aquesta comunitat i que estan impulsant fortament la seva economia.

2.2.4. Els fluxos fiscals a les comunitats autònomes

Dins de l'àmbit espanyol, Catalunya té una llarga tradició en l'estudi de les seves relacions financeres amb l'Administració central. Roca (2000) recopila les aportacions de 100 anys d'estudis sobre el dèficit fiscal català. A partir de 1977 s'inicien els primers treballs per al conjunt estatal i de llavors ençà se n'han elaborat molts d'altres. Tot i això, la manca d'estadístiques oficials territorialitzades i les dificultats d'un consens sobre la metodologia més adient s'ha traduït en un ampli ventall de resultats. Barberán (2000 i 2004) i López Casasnovas (2004) fan un inventari detallat d'aquests treballs. Aquí se'n presenta una enumeració partint d'aquests inventaris, i s'hi afegeixen les col·laboracions més recents.

Quadre 2.1

Inventari de les estimacions de balances fiscals

	Espacial	Temporal	Institucional
Trias Fargas (1960)	Barcelona	1951-1956	Estat
Petit (1965)	Catalunya	1960-1963 1960-1962	Estat SS
Ros Hombravella i Montserrat (1967)	Catalunya	1962	Estat – SS
Petit (1970)	P. València	1945, 50, 55, 60, 65	Estat
Gasch i Ros Hombravella (1974)	Catalunya	1969-1971	Estat – SS
Pérez Tortajada, Mafé i Soler	P. València	1969	Estat
Lluch, Mafé i Perez Tortajada (1976)	P. València	1972, 74	Estat – SS
Fernández i Andreu (1977)	Espanya (províncies)	1968-1973	Estat – SS
Bono, Antuñano, Fernández i Pons (1977)	P. València	1971-1974 1972-1973	Estat SS
Antuñano, Bono, Fernández i Pons (1978)	P. València	1972-1974 1974-1975	Estat SS
Vereda i Mochón (1978)	Espanya (províncies)	1975	SS
Castells (1979)	Catalunya	1975	Estat, OA i SS
Castells, Costas i Parellada (1981)	Espanya (CA)	1975	Estat, OA i SS
Castells i Parellada (1983)	Catalunya	1975	Estat, OA i SS
Castells i Parellada (1983)	Catalunya	1975-1979	Estat, OA i SS
Sempere (1983)	Espanya (CA)	1967, 70, 72-78, 80	Estat

Quadre 2.1 (continuació)

Inventari de les estimacions de balanços fiscals

Bosch, Castells i Costa (1988)	Catalunya	1978-1985	Estat, OA i SS
Colldeforns (1991)	Catalunya	1986-1988	Estat, OA i SS
Castells i Parellada (1993)	Espanya (CA)	1991	Estat, OA i SS
Jiménez, Vicente, Achurra, Quílez i Jacob (1993)	Espanya (CA)	1981-1991	SS
Pablos, Utrilla i Valiño (1993)	Espanya (CA)	1981, 83, 85, 87, 88 1989	Estat Estat, OA, SS i Ens
Serrano, Bandrés, Barberán, Cuenca i Gadea (1995)	Aragó	1989-1991	Estat, OAC i AS
García Solanes i Losa (1995)	Espanya (CA)	1990-1993	SS (prestacions econòmiques)
Davezies, Nicot i Prud'homme (1996)	Espanya (CA)	1993	Estat, OA i SS
Utrilla, Sastre i Urbanos (1997)	Espanya (CA)	1987,89,91,93,94,95	Estat, OAC i AS
Martínez (1997)	Catalunya	1989-1994	Estat, OA i SS
Losa i Lafuente (1997)	Espanya (CA)	1994	Estat, OA i SS
Fernández Céspedes (1999)	Espanya (CA)	1986-1994	Estat, OA, SS i UE
Castells, Barberán, Bosch, Espasa, Rodrigo i Ruiz-Huerta (2000)	Espanya (CA)	1991-1996	Estat, OAC i AS
López Casasnovas i Martínez (2000)	Catalunya	1995-1998	Estat, OAC i AS
Barberán (2001)	Espanya (CA)	1996	Estat, OAC i AS
Uriel (2001)	Espanya (CA)	1991-1996	Estat, OAC i AS
Barea, Carpio, Dizy, Angoitia, Pérez y Abásolo (2001)	Madrid	1995-1997	Estat, OAC i AS
De la Fuente (2001)	Espanya (CA)	1990-1997 (mitjana)	Estat, OA i SS
Sánchez Maldonado (coord.) (2002)	Espanya (CA)	1996	Estat, OAC i AS
Alcaide i Alcaide (2002)	Espanya (CA)	1995-2001	Estat, OAC i AS
Fernández Céspedes (2003)	Espanya (CA)	1995-2000	Estat, OA, SS i UE
Dep. Economia i Finances. Generalitat de Catalunya (2004)	Catalunya	1999-2001	Estat, OA i SS
Grup de Treball per a l'Actualització de la BF de Catalunya (2005)	Catalunya	2002	Estat, OA, SS i ens inversors
Uriel i Barberán (2007)	Espanya (CA)	1991-2005	Estat, OA i SS
Fundació Josep Irla	Espanya (CA)	1995-2005	Estat, OA i SS

Font: Barberán (2000 i 2004), López Casasnovas (2004) i elaboració pròpia

A més dels fluxos fiscals interregionals procedents de les finances de les administracions estatals, la incorporació a la UE el 1986 i els vincles fiscals amb l'administració supraestatal comunitària han ampliat el camp d'estudi dels fluxos fiscals que incideixen a nivell regional. La darrera ampliació de la UE ha comportat, d'altra banda, canvis notables dels escenaris financers i unes noves coordenades en la distribució dels ajuts comunitaris, dels quals l'economia espanyola i les seves regions han estat, durant anys, les principals receptores.

Així com els estudis sobre les relacions fiscals entre els estats membres i l'àmbit supraestatal comunitari s'afermen en una informació de base de caràcter pressupostari i comptable, en el cas dels estudis fiscals interregionals la primera dificultat rau, com s'ha dit, en la manca d'una informació estadística oficial i d'una metodologia comunament acceptada per poder avaluar la distribució dels fluxos fiscals entre les comunitats autònomes. Això explica les notables diferències que hi pot haver en els estudis que aproximen les distribucions fiscals entre territoris.

Les causes de les diferències entre aquests estudis es poden agrupar en dos àmbits preferents: els fluxos fiscals considerats de referència estatal i la manera com aquests es distribueixen entre les CA. Dins del primer grup de qüestions aflora en primer lloc el de l'àmbit institucional del sector públic considerat. L'elecció del marc de comptabilitat pressupostària o el de comptabilitat nacional constitueix un altre factor, i la manera de considerar els fluxos fiscals de la UE és, així mateix, motiu de possibles discrepàncies. Dins del segon grup de qüestions, hi ha els criteris de distribució, els indicadors utilitzats i el volum de fluxos territorialitzats. Els criteris de distribució constitueixen el principal escull metodològic, atès que cal definir quin és l'objectiu de la territorialització i consensuar diferents aspectes comptables. La forma com s'aborden aquestes qüestions incidirà en la valoració dels fluxos fiscals a les CA, especialment en el seu saldo, molt sensible als valors de referència considerats.

Els criteris de distribució territorial dels fluxos fiscals en els treballs existents s'acostumen a acotar bàsicament en dos enfocaments. En el cas dels ingressos el criteri més habitual és l'enfocament de la càrrega tributària que assigna aquesta càrrega al territori on resideixen les persones que en darrera instància la suporten (incidència econòmica o efectiva), per bé que hi ha també estudis que parteixen de la recaptació tributària i de la consideració del territori on té lloc el fet econòmic generador de l'obligació tributària. Des del punt de vista de les despeses, hi ha dos criteris bàsics presents en la literatura empírica: la del flux monetari que distribueix la despesa en funció del territori on es materialitza la despesa i la del flux del benefici que la imputa al territori on resideixen les persones a les quals van destinats els serveis que donen lloc a la despesa.

2.2.5. Literatura metodològica

Entre les aportacions específicament metodològiques en destaquen dues: la de l'Eurostat (1999) i la del Grup de treball sobre metodologia de càlcul de les balances fiscals (2006), que va donar compliment al mandat del govern espanyol (que al seu torn respon a la petició del Parlament).

La proposta de l'Eurostat està concretada en la publicació *Métodos de contabilidad regional: tablas de las administraciones públicas*, en la qual aquest institut estadístic reconeix que la informació sobre les administracions públiques a escala regional és necessària per comparar la repercussió de les operacions realitzades per les administracions públiques (centrals, autonòmiques, locals i dels sistemes de seguretat social) en la situació econòmica de les regions. A nivell institucional la proposta de l'Eurostat inclou el conjunt del sector públic, a més dels diferents subsectors. Davant les dificultats conceptuals i empíriques, aquest manual opta per no considerar la totalitat dels fluxos i s'inclina per un sistema mixt d'estimació sota el principi que encara que no s'aconsegueixi regionalitzar totalment les operacions de les administracions públiques, es poden obtenir dades útils per a l'anàlisi regional. Amb tot, l'Eurostat no descarta l'elaboració d'una metodologia general que abordi la totalitat d'aquests comptes, que es podria incloure en una futura revisió del SEC 95.

En el cas de les administracions territorials els mètodes d'estimació proposats són del tipus ascendent, agregant-hi els fluxos de les administracions territorials. El problema se centra en la regionalització de l'administració central. L'Eurostat proposa dos criteris bàsics per dur-la a terme: un de relacionat amb la residència de la unitat d'activitat local (UAE) i un altre relacionat amb la residència de la unitat de contrapartida. Es defineixen així dos grups d'operacions i formes d'estimació. El primer grup inclou les operacions del compte de producció i del compte d'explotació, i el segon, el compte d'assignació de la renda primària, el de la distribució secundària de la renda i el de redistribució de la renda en espècie. El criteri de regionalització segon, la residència de la unitat de contrapartida es basa en la idea que en quasi totes les operacions l'Administració central disposa d'un associat identificat regionalment, és a dir, l'observació estadística de cada una de les seves operacions pot, en principi, fer referència a les administracions públiques i a la contrapartida de l'operació. El principal objectiu és utilitzar aquesta informació quan la identificació regional de la unitat de les administracions públiques que fa l'operació no sigui possible ni útil amb finalitats analítiques. Fins i tot quan es disposi d'informació fidedigna de les administracions territorials, es prescindirà d'aquesta regionalització en favor del criteri de contrapartida. En aquesta proposta hi ha diversos agregats, com ara el consum col·lectiu i les transferències de capital, que l'Eurostat deixa a les mans dels estats membres la forma de regionalitzar.

El Grup de treball sobre la metodologia de càlcul de les balances fiscals (2006) emmarca també la seva proposta dins dels esquemes de comptabilitat nacional, i proposa una balança fiscal plantejada com l'agregació de sis subbalances de les unitats institucional següents: 1) Administració central, 2) Seguretat Social,

3) comunitats autònomes, 4) corporacions locals, 5) empreses públiques de naturalesa inversora i 6) Unió Europea. En aquest esquema de sis subbalances, dues corresponen a les administracions territorials i en queden al marge. La resta s'agrupa de la següent manera: la suma de l'Administració central i la Seguretat Social dóna lloc a la balança de les administracions públiques no territorials. L'agregació d'aquesta darrera amb la de les empreses públiques de l'Estat de naturalesa inversora constitueix el sector públic central. Finalment, amb l'agregació de la balança de la Unió Europea s'integren totes aquestes en la balança de les institucions públiques amb incidència en el territori nacional.

La imputació territorial dels ingressos i les despeses es planteja des de dues perspectives. La primera és la de l'enfocament "càrrega-benefici" i la segona, la de l'enfocament del "flux monetari". D'aquest darrer criteri s'exceptuen operacions concretes, com ara els interessos del deute, els beneficis del Banc d'Espanya o els consums intermedis de localització indeterminada, que es distribueixen en funció d'indicadors de caràcter global (com ara la població).

L'enfocament "càrrega-benefici" pretén valorar els efectes que l'actuació de les institucions del sector públic central ocasiona al benestar de les persones que resideixen en un territori determinat. La mesura d'aquests efectes es fa en termes de canvi "equivalent" en el nivell de renda disponible d'aquestes persones. En el cas dels ingressos es pren com a referència la minoració de la capacitat de compra ocasionada per la càrrega fiscal suportada, i en el cas de les despeses, l'increment de la capacitat de compra motivat per la recepció de transferències en efectiu i per l'estalvi derivat del consum gratuït de serveis públics. El saldo resultant tracta de mesurar els efectes redistributius de les actuacions del sector públic central en cada territori, després de comptabilitzar la participació dels seus residents en les càrregues i en els beneficis de la seva activitat financera.

L'enfocament del "flux monetari" s'adreça a valorar els efectes que l'actuació de les institucions del sector públic central ocasiona sobre l'activitat econòmica en un territori, i determina com varien les seves macromagnituds econòmiques en termes de producció i consum, i els ingressos i pagaments públics localitzats en cada territori. En el cas dels ingressos es pren com a referència el flux monetari ocasionat pel gravamen de la riquesa localitzada, la renda generada i el consum que hi ha hagut en aquest territori. I pel que fa a les despeses, el flux monetari motivat per la inversió i el consum públic fets i les transferències en espècie i en efectiu rebudes en aquest territori. El saldo resultant vol resumir els efectes que el conjunt dels ingressos i despeses del sector públic central indueix sobre l'activitat econòmica de cada territori, independentment de la residència de qui suporta la càrrega i de

qui obté els beneficis. Les diferents categories d'ingressos i despeses tenen efectes de naturalesa molt diversa sobre la renda o l'activitat econòmica i és per això que aquest saldo és més difícil d'interpretar. Els autors d'aquesta metodologia afirmen que en aquest enfocament és més rellevant l'anàlisi per separat de les distintes partides d'ingrés i despesa. El primer mètode d'imputació respon al criteri dels comptes nacionals de consideració de les operacions de tipus "regional/nacional", mentre que el segon mètode correspondria a les operacions "interiors".

3.

ESTIMACIÓ DELS COMPTES DEL SECTOR PÚBLIC EN LES COMUNITATS AUTÒNOMES I SALDOS FISCALS

Presentació

En aquest capítol es desenvolupa l'estimació dels diferents fluxos d'ingressos i despeses del conjunt del sector públic en les CA, i de la part d'aquests fluxos que correspon a les Institucions europees. S'obtenen, així mateix, els saldos fiscals del conjunt del sector públic i dels diferents nivells de govern que el formen. El capítol s'estructura segons l'índex següent:

- 3.1. Marc analític i característiques metodològiques
 - 3.1.1. Marc analític
 - 3.1.2. Consideracions sobre el desenvolupament de l'estimació
 - 3.1.3. Fonts d'informació i criteris de territorialització
- 3.2. Estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes
 - 3.2.1. El marc de referència a escala estatal
 - 3.2.2. El procés d'estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes
- 3.3. Estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes
 - 3.3.1. El marc de referència a escala estatal
 - 3.3.2. El procés d'estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes
- 3.4. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes
 - 3.4.1. Els saldos fiscals del sector públic a escala estatal
 - 3.4.2. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes
 - 3.4.3. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes, variants i consideracions

3.1. Marc analític i característiques metodològiques

3.1.1. Marc analític

L'estimació del sector públic en les comunitats autònomes s'inscriu en un marc comptable coherent amb les principals magnituds econòmiques estatals i regionals. El període analitzat comprèn l'any 2000 al 2004³ i de l'estimació resultant s'obté la successió de comptes del sector públic a les comunitats autònomes i el saldo fiscal per a cada una d'aquestes.

3 En l'annex es presenten els resultats obtinguts en dues estimacions prèvies efectuades amb la mateixa metodologia, una per al període 1986-1994 i una altra per als anys 1995-2000.

L'abast del sector públic considerat és el conjunt de les administracions públiques espanyoles, més l'Administració supraestatal comunitària; de forma que l'estimació inclou tot el conjunt de relacions fiscals entre els sectors institucionals no públics de l'economia de cada comunitat, i el conjunt consolidat del sector públic que intervé en aquestes comunitats, independentment del nivell d'administració que es tracti. Del procés d'estimació es deriven els diferents agregats comptables, i el saldo final correspon a la capacitat o necessitat de finançament del sector públic en cada CA. Aquest saldo, un cop desagregat, mostra la part corresponent als diversos governs: institucions de la Unió Europea, administracions autonòmiques, administracions locals, i Administració central i administracions de Seguretat Social.

La base de referència utilitzada en l'estimació dels fluxos fiscals de les CA és la Comptabilitat nacional i regional. El Sistema de comptes europeus (SEC 95) en què es basa el sistema comptable vigent registra els fluxos d'ingressos i despeses en una successió de comptes formats per agregats i saldos comptables per a cada un dels sectors institucionals en què es representa l'economia. El sistema distingeix cinc sectors: les llars o famílies, les institucions sense afany lucratiu, les empreses no financeres, les societats financeres i les administracions públiques. El sector de les administracions públiques en el sistema comptable espanyol es subdivideix en diversos subsectors: l'administració central, les comunitats autònomes,⁴ les corporacions locals i les administracions de Seguretat Social. D'altra banda, els fluxos fora de l'àmbit estatal queden reflectits en el Compte de la "Resta del món", que està format també per diferents subsectors, un dels quals és el de les institucions de la UE, on es comptabilitzen els fluxos entre l'economia espanyola i el pressupost comunitari.

L'esquema de comptes descrit es disposa només a escala estatal, ja que la distinció institucional dels comptes regionals només fa referència a les Famílies i a les administracions públiques territorials. La Comptabilitat regional incorpora, per tant, la informació de les administracions autonòmiques i locals a cada CA que elabora la Intervenció General de l'Estat (IGAE), però no es disposa d'informació dels fluxos fiscals de les administracions no territorials: l'Administració central i la Seguretat Social i l'Administració comunitària. Dins d'un esquema comptable complet les administracions no territorials es podrien considerar en els comptes regionals de dues maneres diferents: la primera, com una unitat institucional no

4 En aquest treball, el subsector comunitats autònomes de les administracions públiques es denomina *administracions autonòmiques* per evitar confusions amb el mateix àmbit-regió de les comunitats autònomes.

resident que forma part d'un compte de la resta del món (seguint la mateixa consideració que tenen les institucions comunitàries per al conjunt de l'economia espanyola). Una altra possibilitat, que és la seguida en aquesta estimació, consisteix a internalitzar l'actuació d'aquestes administracions. Barea (2004) considera que, de la mateixa manera que en la Comptabilitat nacional quan una empresa actua en diversos països l'activitat que fa en cada un d'ells es comptabilitza com si fos resident, l'activitat de l'Administració central pot tenir aquesta mateixa consideració en la part que correspongui a cada regió. En l'estimació d'aquest treball s'ha utilitzat aquesta alternativa tant per l'Administració central i la SS com per les institucions comunitàries. D'aquesta manera, les actuacions de totes les administracions a cada CA es consideren com si fossin fetes per un sector resident.

La representació en termes analítics de la metodologia utilitzada parteix de l'esquema següent:

En una economia sense relacions fiscals amb l'exterior hi ha una relació biunívoca entre els fluxos fiscals agregats d'ingrés i despesa de les administracions públiques i la resta de sectors institucionals de l'economia (resta de l'economia). D'aquesta manera, el saldo fiscal de les administracions públiques es podria expressar analíticament de la manera següent:

$$SF_{ap} = A - (B + Cp + Ip) \quad (1)$$

SF_{ap} = saldo fiscal de les administracions públiques (AP)

A = ingressos de les AP procedents de la resta de l'economia

B = despeses de les AP en transferències a la resta de l'economia

Cp = despesa en consum públic

Ip = inversió pública

Així, el saldo fiscal de les administracions públiques és la diferència entre els impostos que graven l'economia i la part que hi retorna amb transferències, consum i inversió pública.

Si tenim en compte el doble sentit direccional que caracteritza aquests fluxos, la representació del saldo fiscal de les administracions públiques és la mateixa que la de la resta de l'economia amb signe invers:

$$SF_{ap} = -SF_{re} \quad (2)$$

En què SF_{re} és el saldo fiscal de la resta de l'economia no pública, que identifica, com s'ha indicat anteriorment, el saldo fiscal entre tots els sectors institucionals de l'economia (excepte el sector públic) i les administracions públiques.

En el marc de la Unió Europea, tanmateix, a més dels fluxos fiscals amb les administracions públiques de cada estat, trobem altres fluxos fiscals amb el pressupost comunitari que actua com una administració pública supraestatal. En aquest cas, aquests fluxos no són biunívocs a escala estatal, sinó que ho són a nivell comunitari en el sentit que és dins d'aquest àmbit que es produeix l'equivalència entre els saldos fiscals públics i els de la resta de l'economia. A nivell estatal, els fluxos del sector públic supraestatal tenen també la seva contrapartida en l'economia de cada estat, però aquesta donarà lloc a un superàvit o un dèficit en les seves relacions fiscals europees, segons quins siguin els resultats d'aquests fluxos.

Una forma de considerar conjuntament la totalitat de fluxos fiscals que incideixen en l'economia espanyola és internalitzar els fluxos fiscals amb la Unió Europea com si fos una administració pública més. Denominant SF_{ue} el saldo fiscal del pressupost comunitari amb l'economia espanyola, el conjunt de fluxos fiscals que incideixen en la resta de l'economia es pot expressar afegint a (2) els fluxos amb el pressupost comunitari, expressat aquí pel seu saldo.

$$SF_{re} = -(SF_{ape} + SF_{ue}) \quad (3)$$

És a dir, el saldo dels fluxos fiscals des del punt de vista de l'economia espanyola (no pública) serà la suma dels fluxos fiscals amb les administracions públiques espanyoles, SF_{ape} , amb l'Administració pública comunitària, SF_{ue} .

Els fluxos fiscals amb la UE es canalitzen bàsicament per mitjà dels pressupostos de les administracions públiques espanyoles, si bé una part d'aquests fluxos tenen lloc amb altres sectors institucionals. D'aquesta manera, el saldo fiscal del pressupost de la UE amb l'economia espanyola es pot indicar així:

$$SF_{ue} = (C_1 + C_2) - (D_1 + D_2) \quad (4)$$

En què,

C_1 = ingressos del pressupost de la UE (aportacions de l'economia espanyola vehiculades mitjançant administracions públiques espanyoles)

C_2 = ingressos del pressupost de la UE (aportacions de l'economia espanyola vehiculades mitjançant la resta de sectors institucionals)

D_1 = despeses del pressupost de la UE en l'economia espanyola (mitjançant pressupostos de les administracions públiques espanyoles)

D_2 = despeses del pressupost de la UE en l'economia espanyola (directament a altres sectors institucionals)

Així, les dades comptables de les administracions públiques espanyoles incorporen a més dels fluxos indicats en (1) una part dels fluxos amb el pressupost comunitari. D'una banda, D_1 , que són despeses del pressupost comunitari i ingressos de les administracions públiques espanyoles, i d'una altra, C_1 , que són ingressos del pressupost comunitari i despeses com a aportació de l'economia espanyola al finançament de la UE. De forma que el saldo fiscal comptable de les administracions públiques espanyoles (SF_{ape}), de fet és el següent:

$$SF_{ape} = A - (B + Cp + Ip) + (D_1 - C_1) \quad (5)$$

L'expressió (3), que mostra el saldo fiscal des del punt de vista de la resta de l'economia no pública, queda ara representada de la manera següent:

$$\begin{aligned} SF_{re} &= -(SF_{ape} + SF_{ue}) = -\left[(A - (B + Cp + Ip) + (D_1 - C_1)) + ((C_1 + C_2) - (D_1 + D_2)) \right] = \\ &= -(A - (B + Cp + Ip) + (C_2 - D_2)) \end{aligned}$$

i, denominant S_{sp} al conjunt del sector públic, es té:

$$SF_{ape} + SF_{ue} = S_{sp} = (A - (B + Cp + Ip) + (C_2 - D_2)) \quad (6)$$

Aquesta darrera expressió mostra el saldo fiscal del conjunt del sector públic (S_{sp}) format pel conjunt d'administracions públiques espanyoles més l'Administració pública comunitària. L'obtenció d'aquests fluxos consolidats a nivell estatal conforma el primer estadi de l'estimació d'aquest capítol i la base de la territorialització dels fluxos fiscals en les comunitats autònomes.⁵

A partir de l'expressió anterior es deriva que:

$$SF_{ape} = S_{sp} - SF_{ue} \quad (7)$$

5 El fet de territorialitzar a partir de l'expressió (6), que correspon als fluxos consolidats de les administracions públiques espanyoles i les de la UE, és equivalent a fer-ho a partir de les expressions (4) i (5), que corresponen, respectivament, als fluxos de la UE i del conjunt d'administracions públiques espanyoles. Tanmateix, la primera opció simplifica l'estimació de base.

Així, l'obtenció del saldo fiscal del conjunt de les administracions públiques espanyoles s'efectua després de l'obtenció de S_{sp} i de l'estimació de SF_{ue} per al conjunt de les CA. L'estimació SF_{ue} constitueix, per tant, el segon estadi d'aquesta estimació, que permetrà aïllar a continuació el saldo fiscal de les administracions públiques espanyoles en les CA.

D'altra banda, atès que SF_{ap} correspon al conjunt de fluxos consolidats de les diverses administracions espanyoles, es compleix que:

$$SF_{ape} = SF_{au} + SF_{cl} + SF_{aciss} \quad (8)$$

En què, SF_{au} és el saldo fiscal de les administracions autonòmiques; SF_{cl} , el de les administracions locals, i SF_{aciss} , el saldo fiscal consolidat de l'Administració central i de les administracions de Seguretat Social.

Si tenim en compte que tant el SF_{au} com el SF_{cl} de cada comunitat autònoma són coneguts a partir dels comptes territorials que elabora la Intervenció General de l'Estat, l'operativa permet obtenir directament SF_{aciss} a partir de (8).

Així doncs, el desenvolupament de l'estimació dels comptes del sector públic de les CA que es fa en aquest estudi parteix de la territorialització dels fluxos fiscals a partir de les expressions (6) i (7). L'estimació obtinguda en primer lloc mostra a nivell de les CA la successió de comptes del sector públic segons l'esquema comptable del SEC 95, que permet quantificar la totalitat de fluxos fiscals que intervenen en l'economia regional. El residu fiscal d'aquests comptes mostra el saldo fiscal del total del sector públic considerat (S_{sp}) en cada CA. D'altra banda, la territorialització dels comptes de l'economia espanyola amb el pressupost comunitari, efectuada a continuació, permet obtenir la desagregació dels fluxos europeus a nivell regional i el valor de SF_{ue} en cada CA. Al seu torn, el saldo fiscal amb les administracions públiques espanyoles. SF_{ape} es deriva a partir de l'expressió (7) després d'obtinguts S_{sp} i SF_{ue} . Finalment, un cop coneguts els saldos fiscals de les administracions territorials, SF_{au} i SF_{cl} , s'obté finalment, a partir de l'expressió (8), el saldo fiscal de l'Administració central i la Seguretat Social, SF_{aciss} , que completa l'esquema de saldos fiscals regionals.

Cal indicar que, així com a escala estatal els fluxos que conformen S_{sp} inclouen la internalització dels fluxos amb el pressupost de la UE, en el cas de les comunitats autònomes, S_{sp} representa comptablement la internalització dins de l'economia regional de la totalitat del sector públic que actua en el seu àmbit econòmic; és a dir, a més de les administracions autonòmiques i locals, que tenen un caràcter territo-

rial, s'internalitzen els fluxos amb l'Administració central i amb les administracions de la SS, d'una banda, i els fluxos amb el pressupost comunitari, d'una altra.

El saldo de S_{sp} estatal mostra el resultat agregat del saldo fiscal de les administracions públiques espanyoles i de l'administració supraestatal comunitària en l'economia espanyola, amb el benentès que el finançament del saldo corresponent al pressupost comunitari en l'economia espanyola –que és deficitari des del punt de vista de l'administració pública comunitària– no recau en l'economia espanyola. De la mateixa manera, el saldo S_{sp} a escala de les comunitats autònomes mostra el saldo agregat del mateix conjunt d'administracions, si bé en aquest cas a més de l'Administració comunitària s'ha internalitzat, com s'ha dit, l'actuació de l'Administració central i la SS. El valor de S_{sp} en cada CA és independent de l'administració que el financii i tan sols mostra que, en la CA considerada, les aportacions fiscals efectuades per la seva economia no pública són superiors o inferiors a les despeses efectuades pel conjunt del sector públic. Així doncs, allà on S_{sp} sigui positiu el sector públic tindrà en aquesta CA un excedent, i quan sigui negatiu, un dèficit. A la inversa, la resta de l'economia, SF_{re} , d'aquesta mateixa CA tindrà un dèficit en el primer cas i un excedent en el segon.

En el cas estatal, el finançament de S_{sp} queda directament determinat a partir de (7), que mostra el saldo dels fluxos fiscals de la UE, SF_{ue} , que es financen pel pressupost comunitari –en ser l'economia espanyola durant el període considerat receptora neta–, i el de SF_{ape} , que és el saldo fiscal del sector institucional de les administracions públiques espanyoles.

La representació detallada dels saldos fiscals a escala regional és la següent:

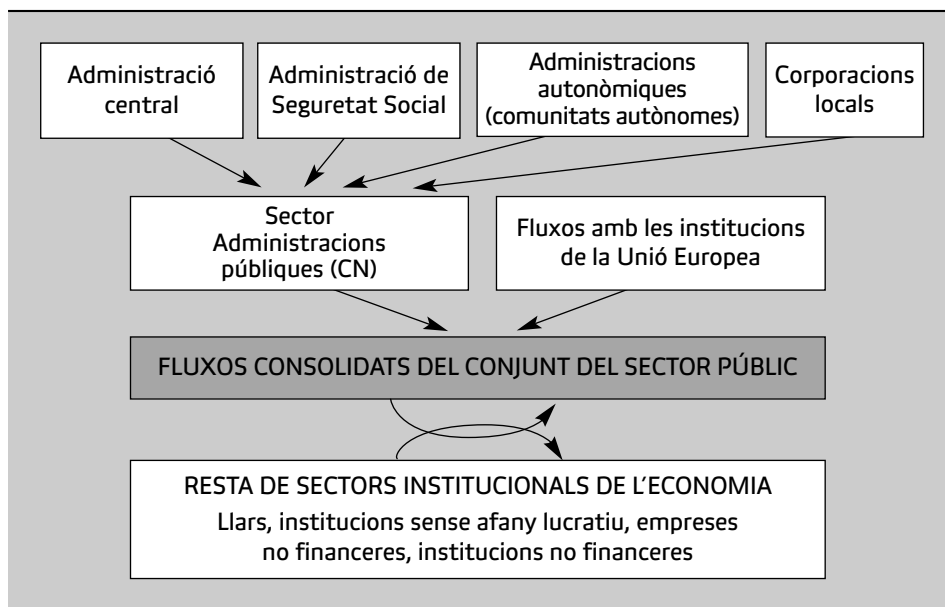
$$SF_{re_{ca}} = - \left[(SF_{au_{ca}} + SF_{cl_{ca}}) + SF_{ue_{ca}} + SF_{aciss_{ca}} \right] = SF_{sp_{ca}}$$

En aquest cas, el finançament de $SF_{sp_{ca}}$ en cada CA vindrà determinat pel saldo fiscal de les seves administracions territorials, autonòmica i local ($SF_{au_{ca}}$ i $SF_{cl_{ca}}$), que anirà a càrrec dels residents en la seva CA, més el saldo fiscal territorialitzat en cada CA de l'Administració comunitària ($SF_{ue_{ca}}$), d'una banda, i el saldo fiscal resultant de la territorialització de l'Administració central i la SS ($SF_{aciss_{ca}}$), d'una altra. Un valor negatiu de $SF_{ue_{ca}}$ i/o de $SF_{aciss_{ca}}$ en una CA mostra que l'economia regional ha rebut d'aquestes administracions més del que hi ha aportat, i viceversa. En qualsevol cas, el fet que $SF_{aciss_{ca}}$ sigui deficitari en una CA no implica que el seu finançament recaigui en la CA, sinó que es finançarà amb els excedents d'altres CA, i en el seu cas amb endeutament públic de l'Administració central, de forma que la suma de tots els valors regionals de $SF_{aciss_{ca}}$ equival al valor del saldo estatal SF_{aciss} ,

afegint-hi, si fos el cas, la part no territorialitzada. Pel que fa a $SF_{UE,ca}$, es produeix una situació similar, i en aquest cas el saldo agregat de totes les CA correspon al saldo financer de l'economia espanyola amb el pressupost comunitari.

3.1.2. Consideracions sobre el desenvolupament de l'estimació

Tal com s'ha indicat, el primer pas del procés d'estimació consisteix a consolidar els comptes de les administracions públiques espanyoles amb els de les institucions de la UE en l'economia espanyola. Amb aquesta estratègia s'aconsegueix, d'una banda, una representació completa del sector públic i, d'una altra, una simplificació dels conceptes que cal territorialitzar. La consideració conjunta del sector públic facilita subdividir, de forma instrumental, l'economia en dues categories: una de formada pel sector públic, i una altra, per la resta de sectors institucionals, com s'ha desenvolupat en el marc analític anterior i queda reflectit en l'esquema següent:

Un dels principals avantatges d'aquesta subdivisió és el fet de poder fer ús dels principis de partida doble, inherents als esquemes comptables, per estimar part dels agregats dels comptes del sector públic de les CA. La idea bàsica rau en el fet que els fluxos d'ingressos i despeses del sector públic que es volen estimar provenen de la resta de l'economia o s'hi adrecen; per tant, serà possible obtenir els fluxos del sector públic si se'n coneix la "contrapartida comptable" en la resta de l'economia. Bona part d'aquesta informació està disponible en les fonts macro-

econòmiques regionals de l'INE, que garanteixen al mateix temps la coherència de les dades. Amb tot, aquest sistema no permet estimar tots els agregats d'aquests comptes, raó per la qual ha calgut imputar diversos agregats fent ús de casuístiques diverses que s'analitzen cas per cas en el detall de l'estimació. Un altre aspecte que està present en l'estratègia metodològica és que permet obviar els diversos sistemes de finançament de les administracions territorials i els diversos nivells competencials assumits.

Com a resultat de l'estimació dels fluxos d'ingressos i despeses s'obté el saldo fiscal del conjunt del sector públic en cada CA. Per poder desagregar aquest saldo entre els diversos nivells de l'Administració, cal disposar a escala territorial del saldo fiscal, o bé de les institucions de la UE, o bé de l'Administració central i la Seguretat Social, atès que ja són coneguts els saldos fiscals de les administracions territorials a partir de l'IGAE. Com sigui que la quantitat de fluxos fiscals amb la UE són molt més reduïts i comporten una menor dificultat d'estimació, l'opció triada ha estat aquesta, de manera que el saldo fiscal amb l'Administració central i la Seguretat Social s'obté finalment com a residu.

Els resultats obtinguts en aquest mètode d'estimació són els mateixos que si, alternativament a l'opció anterior, s'haguessin territorialitzat, d'una banda, els comptes de les administracions públiques espanyoles i, d'una altra, els de les institucions comunitàries per després agregar-los i obtenir la totalitat del sector públic en les CA. Tanmateix, aquesta alternativa es va descartar en favor de la territorialització a partir dels fluxos consolidats perquè és en aquest nivell que hi ha una major correspondència entre els fluxos fiscals i els agregats macroeconòmics. En qualsevol cas, en l'estimació de la totalitat del sector públic s'han tingut en compte les particularitats dels fluxos amb la UE per garantir la reversibilitat de l'estimació en el moment d'excloure de la totalitat els fluxos del sector públic la part corresponent a la UE i així poder obtenir el saldo de les administracions públiques espanyoles.

3.1.3. Fonts d'informació i criteris de territorialització

Les fonts d'informació utilitzades en aquest treball provenen, pel que fa a les dades de referència estatal, de la Comptabilitat nacional (CN) elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i dels comptes de les administracions públiques elaborats per la Intervenció General de l'Estat (IGAE). Les fonts utilitzades per territorialitzar els comptes a nivell de les comunitats autònomes són bàsicament les dades macroeconòmiques de la Comptabilitat regional (CRE) de l'INE, els comptes de renda de les famílies de la CRE, i els comptes regionals de l'IGAE de les administracions autonòmiques i de les administracions locals.

L'enfocament de l'estimació s'inscriu en una lògica comptable i pretén ser un instrument per poder esbrinar el volum de fluxos fiscals que incideixen en l'economia regional i en la distribució de la renda. Així, la distribució de la producció del sector públic en cada CA és coherent amb el valor afegit brut del sector públic de la Comptabilitat regional i la dels agregats que intervenen en la redistribució de la renda familiar, també. Per als impostos indirectes i subvencions, en canvi, en lloc de seguir la valoració que hi ha en les magnituds comptables regionals que distribueixen aquests impostos nets segons la producció, s'ha optat per una distribució en funció d'indicadors que reflecteixin el territori on recau la càrrega final d'aquests impostos. La distribució de l'impost de societats precisa també d'hipòtesis d'incidència per captar la repercussió de l'impost en les CA. La imputació de la FBC s'ajusta a la localització d'aquesta, així com la resta de despeses territorialitzades. El fet que la distribució de la producció de béns i serveis públics no coincideixi amb la distribució del seu consum introdueix la necessitat, quan l'objectiu d'anàlisi sigui aquest darrer, d'ajustar els fluxos. Una de les fórmules comptables apuntades per Eurostat (1999) és considerar les diferències entre aquests agregats com a intercanvis de serveis, un sistema que oferiria uns resultats similars a l'estimació de les balances fiscals sota l'enfocament de la despesa denominada del "benefici".

L'estimació de base d'aquest treball s'inscriu en el primer dels enfocaments, és a dir, "càrrega" pel que fa als ingressos i "flux monetari" pel que fa a les despeses. Tanmateix, també s'ha assajat una valoració de les diferències entre producció i consum col·lectiu en les CA per apropar la distribució de les despeses⁶ al "criteri benefici" pel que fa a les despeses.

Així doncs, la territorialització dels ingressos en l'estimació de base dels comptes del sector públic segueix la Teoria de la Incidència amb l'assignació dels ingressos a la comunitat on resideix el subjecte que suporta en darrer terme la càrrega tributària. Tot i que hi ha un consens bastant generalitzat en l'àmbit acadèmic en aquest tipus d'assignació, López Casasnovas i Martínez (2000) precisen que no hi pot haver una total seguretat que la incidència de la càrrega fiscal no traspassi l'àmbit territorial. El criteri de residència dels subjectes sobre els quals recau la càrrega fiscal és el que està present en les dades dels comptes de les famílies de la Comptabilitat regional, font que serveix de base en aquest treball per a la distribució dels impostos sobre la renda i el patrimoni, i les cotitza-

6 Estrictament, a més del consum col·lectiu s'haurien d'ajustar altres despeses de menor magnitud.

cions socials. Per la seva banda, la distribució dels impostos que graven els productes s'ha efectuat seguint pautes d'assignació en funció del consum o utilització final, sota la hipòtesi d'incidència que aquesta és la seva repercussió final.

L'assignació territorial de l'impost de societats ha requerit establir criteris de distribució específics atès el biaix que hi ha entre la localització de les seues socials de moltes empreses –particularment a Madrid– i la localització de la seva activitat productiva. Entre les fórmules assajades s'ha optat per la distribució d'aquest impost segons el valor afegit brut del conjunt d'activitats de mercat, generat en cada comunitat autònoma, com s'indica en el procés de territorialització de l'apartat següent.

Pel que fa a les despeses, l'assignació s'ha efectuat seguint el criteri, conegut com de flux monetari, que assigna la despesa al territori on aquesta es materialitza, ja sigui perquè hi resideix el subjecte que n'és el beneficiari –com en el cas de les prestacions socials–, ja sigui perquè la despesa d'un determinat servei o inversió s'efectua en el territori tot i que puguin no ser-ne els residents els beneficiaris exclusius. Aquesta darrera possibilitat és la principal característica que diferencia la distribució de la despesa com a flux monetari, de la del flux de benefici, criteri aquest darrer segons el qual l'assignació de la despesa es fa d'acord amb el territori on resideixen els beneficiaris darrers de les despeses. Al llarg del treball s'aprofundeix en els efectes d'aquesta distinció en la forma de valorar les despeses.

En la quantificació del sector públic s'ha donat una especial importància al detall el més ampli possible del sistema de territorialització dels diferents fluxos fiscals, cosa que possibilita assajar en qualsevol de les fases de l'estimació fórmules alternatives d'imputació tot mantenint la coherència del sistema. Com a aspecte específic, cal indicar que l'estimació no ha tingut en compte les peculiaritats de la imposició fiscal indirecta aplicable a les Canàries, i a les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla. Tampoc no s'han pogut considerar les característiques diferencials de l'impost de societats aplicat al País Basc i a Navarra. En tots aquests casos la imputació d'aquests impostos ha estat la comuna al conjunt de CA.

El saldo de l'estimació mostra la capacitat o necessitat de finançament del sector públic en cada comunitat. Aquest saldo té signe negatiu quan els ingressos rebuts pel sector públic són inferiors a les despeses realitzades i, a l'inrevés, un saldo positiu mostrarà l'excedent del sector públic, entenent que els seus ingressos superen les despeses. Des del punt de vista de la resta de l'economia de cada comunitat, el saldo existent, tot i tenir el mateix valor, té el signe invers al que s'obté des del punt de vista del sector públic, i és per això que es diu que una

comunitat té un saldo fiscal positiu quan l'economia rep del sector públic més que no hi aporta, i que el té negatiu quan hi aporta més que no pas en rep.

El detall de les diferents categories d'ingressos i despeses i dels saldos corresponents en facilita l'anàlisi i obre la possibilitat de desenvolupament d'extensions en la valoració dels fluxos fiscals sota diversos enfocaments i dins d'un marc de referència global. En el capítol quatre d'aquesta publicació es fa una anàlisi d'aquests fluxos. Al seu torn, en el capítol cinquè s'introdueix una aproximació als vincles dels fluxos fiscals i la redistribució de la renda familiar i regional, així com a l'evidència existent sobre la dinàmica de les economies regionals, com una forma d'aproximar si el procés redistributiu hi està incidint.

3.2. Estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes

El Sistema de comptes europeu registra els fluxos i estocs de l'economia en una sèrie ordenada de comptes en què es descriu el procés des de la generació de la renda fins a la seva acumulació en forma d'actius. Les operacions que enregistren aquests comptes s'equilibren, bé per convenció de la seva definició, bé per un saldo significatiu, que s'incorpora al compte que segueix dins l'esquema estructurat. Els comptes s'agrupen en tres categories: *a)* comptes corrents, *b)* comptes d'acumulació i *c)* balanços.

Els comptes corrents se centren en la generació, distribució i redistribució de la renda, i en la seva utilització en forma de consum final. El darrer saldo d'aquests comptes correspon al de l'estalvi. Els comptes d'acumulació analitzen els components de les variacions dels actius i passius i el seu saldo final indica la capacitat o necessitat de finançament, del conjunt de l'economia o del sector institucional a què facin referència. Finalment, els balanços mostren el total d'actius i passius al principi i al final del període comptable.

En aquest treball l'àmbit comptable de l'estimació abasta els comptes corrents i els comptes d'acumulació i parteixen dels seus equivalents a escala estatal. El primer pas d'aquest procés consisteix en la consolidació dels comptes del sector de les administracions públiques espanyoles amb el compte de les institucions de la UE, subsector que forma part del Compte de la "Resta del món" de la Comptabilitat nacional.

3.2.1. El marc de referència a escala estatal

En el quadre 3.2.1. es detallen els comptes de les administracions públiques espanyoles (APE) per al període 2000-2004 segons la metodologia del Sistema de comptes europeus 1995 (SEC 95). Entre els principals aspectes que caracteritzen aquest període, destaca que l'any 2000 s'inicia l'aplicació d'una nova base comptable que significa la incorporació al sector institucional de les administracions públiques de nombroses unitats fins llavors incloses en el sector institucional de societats no financeres. En aquesta nova base 2000 les operacions corresponents a la sanitat i als serveis socials gestionats per les administracions autonòmiques passen a formar part dels comptes d'aquestes administracions, quan abans ho feien de les administracions de Seguretat Social. Així mateix, entra en vigor el nou sistema de finançament de les comunitats autònomes de règim comú (Llei 21/2001, de 27 de desembre), amb una cessió d'impostos que amplia la participació de les administracions autonòmiques en el conjunt de les APE. D'altra banda, s'aprova la Llei 51/2002, de 27 de desembre, de reforma de la Llei reguladora de les hisendes locals. En aquest cas, però, tot i la nova cessió d'impostos que incorpora aquesta llei, el pes de les administracions local ha cedit a conseqüència de la supressió parcial el 2003 de l'impost sobre activitats econòmiques (IAE).

El saldo dels comptes del quadre 3.2.1. mostra la capacitat o necessitat de finançament del conjunt consolidat de les administracions públiques espanyoles en el període esmentat, i es pot apreciar la millora de les finances públiques durant aquest període. El fet que el 2004 els resultats empitjorin es deu a una operació de caràcter no recurrent d'assumpció per part de l'Administració central del deute històric de Renfe, que aboca el saldo fiscal a una situació de dèficit que, altrament, hauria estat de superàvit. Una altra operació específica d'envergadura que afecta els comptes del 2004 és el pagament a la comunitat d'Andalusia del deute derivat de la liquidació del sistema de finançament autonòmic del període 1997-2001 per un import de 2.500 milions d'euros. Aquesta operació no afecta, tanmateix, el saldo consolidat de les administracions públiques, per bé que sí que ho fa quan es consideren els saldos dels diferents nivells de govern.

Els comptes del subsector de les institucions de la UE que es detallen en el quadre 3.2.2 mostren dins de l'esquema comptable el resultat de les aportacions de l'economia espanyola al pressupost comunitari i dels pagaments procedents de la UE a Espanya. El saldo del compte d'adquisició d'actius no financers, que mesura el resultat del conjunt dels fluxos, fa palesa la posició receptora neta de l'economia

espanyola durant tot el període. Aquest saldo està expressat en els comptes amb signe negatiu i mostren el dèficit de les institucions de la UE amb les seves relacions fiscals amb l'economia espanyola.

En els quadres 3.2.3 i 3.2.4 es presenta la mateixa informació dels dos quadres anteriors en un esquema d'ingressos i despeses. S'afegeix, a més, un quadre (3.2.5) explicatiu de les equivalències entre els agregats comptables i els conceptes amb què habitualment s'identifiquen els ingressos i les despeses entre l'economia espanyola i el pressupost comunitari.

Un fet que cal considerar és que els fluxos del pressupost comunitari amb l'economia espanyola es vehiculen en part a través dels pressupostos de les administracions públiques espanyoles i en part a través d'altres sectors institucionals. Així, malgrat que les aportacions al pressupost comunitari corresponents al recurs IVA i als recursos propis tradicionals (impostos s/productes i importacions) són gestionades per les administracions espanyoles, no s'inclouen en els comptes corresponents. Tampoc no hi consten les subvencions del FEOGA ni les transferències de fons estructurals que s'adrecen a les empreses. En canvi, sí que hi són reflectits la resta de fluxos fiscals, ja sigui en els comptes de les administracions territorials o en els de l'Administració central. En el quadre 3.2.6 es detallen els fluxos amb la UE que estan inclosos o no en els comptes de les administracions públiques.

Quadre 3.2.1

Comptes del sector de les administracions públiques espanyoles

Milions d'euros

Comptes corrents		2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte de producció</i>						
Recursos	P.1 Producció	101.876	108.636	116.730	126.832	138.763
	P.11 Producció de mercat	6.637	6.686	7.404	7.496	8.018
	P.13 Producció no de mercat	95.239	101.950	109.326	119.336	130.745
Usos	P.2 Consums intermedis	27.111	29.220	32.311	35.621	40.392
	B.1b VAB	74.765	79.416	84.419	91.211	98.371
	K.1 Consum capital fix	9.915	10.548	11.368	12.356	13.560
	B.1n Valor afegit net	64.850	68.868	73.051	78.855	84.811
<i>Compte d'explotació</i>						
Recursos	B.1n Valor afegit net	64.850	68.868	73.051	78.855	84.811
Usos	D.1 Remuneració assalariats	64.728	68.728	72.889	78.691	84.595
	D.29 Altres impostos s/producció	122	140	162	164	216
	B.2n Excedent d'explotació net	0	0	0	0	0

Quadre 3.2.1 (continuació)

Comptes del sector de les administracions públiques espanyoles

Milions d'euros

Comptes corrents			2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte d'assignació de renda primària</i>							
Recursos	B.2n	Excedent d'exploració net	0	0	0	0	0
	D.21	Impostos sobre productes i importacions	63.704	66.565	72.869	81.223	90.532
	D.29	Altres impostos sobre la producció	7.851	8.372	8.824	8.686	9.386
	D.31	Subvencions als productes	-3.150	-3.125	-3.301	-3.550	-3.620
	D.39	Altres subvencions a la producció	-3.975	-3.812	-4.372	-4.624	-4.665
	D.4	Rendes de la propietat	6.979	9.206	7.283	6.474	5.976
Usos	D.4	Rendes de la propietat	20.424	20.766	19.783	18.561	17.197
	B.5n	Saldo de rendes primàries net	50.985	56.440	61.520	69.648	80.412
<i>Compte de distribució secundària de la renda</i>							
Recursos	B.5n	Saldo de rendes primàries net	50.985	56.440	61.520	69.648	80.412
	D.5	Imp. renda i patrimoni (ex. i. societats)	44.255	48.580	52.318	54.244	56.435
	D.5	Impost societats	19.747	19.571	23.780	24.575	29.111
	D.611	Cotitzacions socials efectives	75.845	82.832	88.549	95.486	102.188
	D.612	Cotitzacions socials imputades	5.301	5.532	5.991	6.361	6.867
	D.72	Indemnitzacions d'assegurances no vida	89	99	118	128	142
	D.74	Cooperació internacional corrent	997	1.101	1.819	1.635	1.729
	D.75	Transferències corrents diverses	3.674	3.926	4.342	5.085	4.293
Usos	D.62	Prestacions socials (no en espècie)	75.470	79.849	86.204	91.535	98.577
	D.71	Primes netes d'assegurances no vida	105	126	153	172	188
	D.74	Cooperació internacional corrent	558	739	735	803	969
	D.75	Transferències corrents diverses	7.297	7.706	8.955	10.395	11.313
	B.6n	Renda neta disponible	117.463	129.661	142.390	154.257	170.130
<i>Compte de redistribució de la renda en espècie</i>							
Recursos	B.6n	Renda neta disponible	117.463	129.661	142.390	154.257	170.130
Usos	D.63	Transferències socials en espècie	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
	B.7n	Renda neta disponible ajustada	55.366	63.791	70.207	76.148	83.419

Quadre 3.2.1 (continuació)

Comptes del sector de les administracions públiques espanyoles

Milions d'euros

Comptes corrents			2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte d'utilització de renda disponible</i>							
Recursos	B.7n	Renda neta disponible	117.463	129.661	142.390	154.257	170.130
Usos	P.31	Despesa en consum individual	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
	P.32	Despesa en consum col·lectiu	46.263	50.320	53.214	57.810	63.044
	B.8n	Estalvi net	9.103	13.471	16.993	18.338	20.375

Comptes d'acumulació

<i>Compte de capital</i>							
Recursos	B.8n	Estalvi net	9.103	13.471	16.993	18.338	20.375
	D.91	Impostos sobre el capital	2.489	2.518	2.756	3.119	3.605
	D.92	Ajuts a la inversió a cobrar	3.761	4.622	5.991	6.140	6.369
	D.99	Altres transferències de capital a cobrar	-2.732	-2.906	-3.740	-3.876	-2.794
	D.92	Ajuts a la inversió a pagar	-6.132	-6.856	-7.900	-7.893	-8.851
	D.99	Altres transferències de capital a pagar	-2.173	-1.849	-1.441	-902	-5.103
	B.10.1	Var. patrimoni net per estalvi i transf. capital	4.316	9.000	12.659	14.926	13.601

Compte d'adquisicions d'actius no financers

Recursos	B.10.1	Var. patrimoni net per estalvi i transf. capital	4.316	9.000	12.659	14.926	13.601
Usos	P.5	FBC	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428
	K.1	Consum capital fix	-9.915	-10.548	-11.368	-12.356	-13.560
	K.2	Adquisició neta actius financers no produïts	-44	504	311	-412	365
	B.9	Capacitat(+)/Necessitat(-) de finançament	-5.580	-3.520	-2.124	-375	-1.632

Font: Comptabilitat Nacional. Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

Quadre 3.2.2

Comptes del subsector de les institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

			2000	2001	2002	2003	2004
Recursos	D.21	Impostos sobre productes i importacions	3.632	3.420	2.781	2.887	2.475
	D.31	Subvencions als productes	-4.483	-4.434	-4.660	-4.563	-5.014
	D.39	Subvencions producció	-980	-1.408	-1.441	-1.419	-1.291

Quadre 3.2.2 (continuació)

Comptes del subsector de les institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

		2000	2001	2002	2003	2004
D.74	Cooperació internacional corrent	108	46	87	129	137
D.75	Transferències corrents	2.965	3.625	4.109	5.227	5.828
Usos	D.74 Cooperació internacional corrent	997	1.101	1.819	1.635	1.729
	D.75 Transferències corrents	102	160	421	304	363
	Saldo operacions corrents amb l'exterior	143	-12	-1.364	322	43
<i>Comptes de capital</i>						
Recursos	B.12 Saldo operacions corrents amb l'exterior	143	-12	-1.364	322	43
Usos	D.92 Ajuts a la inversió	4.744	5.323	7.603	8.904	8.242
	B.10.1 Var. patrimoni net per estalvi i t. capital	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199
<i>Compte d'adquisicions d'actius no financers</i>						
Recursos	B.10.1 Var. patrimoni net per estalvi i t. capital	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199
	B.9 Capacitat (+)/Necessitat (-) de finançament	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: Comptabilitat Nacional. Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

Quadre 3.2.3

Ingressos i despeses dels comptes de les administracions públiques espanyoles

Milions d'euros

Ingressos	2000	2001	2002	2003	2004
Ingressos tributaris	219.192	233.970	255.087	273.694	298.124
Impostos sobre productes i importacions	63.704	66.565	72.869	81.223	90.532
Altres impostos sobre la producció	7.851	8.372	8.824	8.686	9.386
Impostos corrents renda i patrimoni (ex. i. societats)	44.255	48.580	52.318	54.244	56.435
Impost de societats	19.747	19.571	23.780	24.575	29.111
Cotitzacions socials efectives	75.845	82.832	88.549	95.486	102.188
Cotitzacions socials imputades	5.301	5.532	5.991	6.361	6.867
Impostos sobre el capital	2.489	2.518	2.756	3.119	3.605
Excedent brut d'explotació	9.915	10.548	11.368	12.356	13.560
Transferències corrents	3.674	3.926	4.342	5.085	4.293
Indemnitzacions	89	99	118	128	142
Interessos patrimonials	6.979	9.206	7.283	6.474	5.976
Cooperació internacional	997	1.101	1.819	1.635	1.729

Quadre 3.2.3 (continuació)

Ingressos i despeses dels comptes de les administracions públiques espanyoles
Milions d'euros

Ingressos	2000	2001	2002	2003	2004
Ajuts de capital	3.761	4.622	5.991	6.140	6.369
Transferències de capital	-2.732	-2.906	-3.740	-3.876	-2.794
Total d'ingressos	241.875	260.566	282.268	301.636	327.399
Despeses					
Prestacions socials (no en espècie)	75.470	79.849	86.204	91.535	98.577
Prestacions socials en espècie	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
Despesa en consum col·lectiu	46.263	50.320	53.214	57.810	63.044
Subvencions als productes	3.150	3.125	3.301	3.550	3.620
Subvencions de producció	3.975	3.812	4.372	4.624	4.665
Transferències corrents	7.297	7.706	8.955	10.395	11.313
Adquisicions netes d'actius financers	-44	504	311	-412	365
Pòlisses d'assegurances	105	126	153	172	188
Interessos	20.424	20.766	19.783	18.561	17.197
Cooperació internacional	558	739	735	803	969
Transferències de capital	2.173	1.849	1.441	902	5.103
Ajuts de capital	6.132	6.856	7.900	7.893	8.851
FBC	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428
Total de despeses	247.455	264.086	284.392	302.011	329.031
Saldo fiscal	-5.580	-3.520	-2.124	-375	-1.632

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat Nacional Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

Quadre 3.2.4

Ingressos i despeses de les institucions comunitàries en l'economia espanyola
Milions d'euros

Ingressos	2000	2001	2002	2003	2004
Ingressos tributaris	3.632	3.420	2.781	2.887	2.475
Impostos sobre productes i importacions	3.632	3.420	2.781	2.887	2.475
Transferències corrents	2.965	3.625	4.109	5.227	5.828
Cooperació internacional	108	46	87	129	137
Total d'ingressos	6.705	7.091	6.977	8.243	8.440
Despeses					
Subvencions als productes	4.483	4.434	4.660	4.563	5.014
Subvencions de producció	980	1.408	1.441	1.419	1.291
Transferències corrents	102	160	421	304	363

Quadre 3.2.4 (continuació)

Ingressos i despeses de les institucions comunitàries en l'economia espanyola Milions d'euros

Despeses	2000	2001	2002	2003	2004
Cooperació internacional	997	1.101	1.819	1.635	1.729
Ajuts de capital	4.744	5.323	7.603	8.904	8.242
Total de despeses	11.306	12.426	15.944	16.825	16.639
Saldo fiscal europeu en l'economia espanyola	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat Nacional Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

Quadre 3.2.5

Fluxos de l'economia espanyola amb el pressupost comunitari Milions d'euros

Despeses de l'economia espanyola per finançar el pressupost comunitari

		2000	2001	2002	2003	2004
<i>Concepte comptable</i>	<i>Concepte pressupost comunitari</i>					
Imp. s/ productes i importacions	Recurs IVA	2.585	2.408	1.829	1.880	1.201
Imp. s/ productes i importacions	Drets de duanes i gravàmens agrícoles	970	970	926	986	1.253
Imp. s/ productes i importacions	Cotització producció i emmag. Sucre i isoglucosa	77	42	26	21	21
Transferències corrents	Recurs PNB i compensació britànica	2.965	3.625	4.109	5.227	5.828
Cooperació internacional corrent	Fons Europeu de Desenvolupament	108	46	87	129	137
Total de despeses de l'economia espanyola = aportacions al pressupost comunitari		6.705	7.091	6.977	8.243	8.440

Ingressos de l'economia espanyola procedents del pressupost comunitari

<i>Concepte comptable</i>	<i>Concepte pressupost comunitari</i>					
Subvencions als productes	FEOGA-Garantia	4.483	4.434	4.660	4.563	5.014
Subvencions a la producció	FEOGA-Garantia	980	1.408	1.441	1.419	1.291
Cooperació internacional corrent	Fons Social Europeu i altres	997	1.101	1.819	1.635	1.729
Ajuts a la inversió	FEDER, Fons Cohesió, FEOGA-O, IFOP	4.744	5.323	7.603	8.904	8.242

Quadre 3.2.5 (continuació)

Fluxos de l'economia espanyola amb el pressupost comunitari

Milions d'euros

Ingressos de l'economia espanyola procedents del pressupost comunitari		2000	2001	2002	2003	2004
<i>Concepte comptable</i>	<i>Concepte pressupost comunitari</i>					
Transferències corrents	Despeses de percepció i int. de demora	102	160	421	304	363
Total d'ingressos de l'economia espanyola = despeses del pressupost comunitari		11.306	12.426	15.944	16.825	16.639
Total saldo net a favor de l'economia espanyola		4.601	5.335	8.967	8.582	8.199

Font: elaboració pròpia a partir dels comptes de les AP (IGAE) i de la CN sèrie 2000-2005. (INE)

Quadre 3.2.6

Fluxos del pressupost comunitari per sectors institucionals

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Amb les administracions públiques</i>					
Despeses efectuades	5.843	5.883	8.231	8.079	8.461
Ingressos realitzats	3.073	3.671	4.196	5.356	5.965
Saldo incorporat en els comptes de les ad. públiques	2.770	2.212	4.035	2.723	2.496
<i>Amb altres sectors institucionals</i>					
Despeses efectuades	6.446	6.543	7.713	8.746	8.178
Ingressos realitzats	3.632	3.420	2.781	2.887	2.475
Saldo d'altres sectors institucionals	2.814	3.123	4.932	5.859	5.703
Total de saldo net a favor de l'economia espanyola	5.584	5.335	8.967	8.582	8.199

Detall dels fluxos del pressupost comunitari amb les administracions públiques

<i>Despeses efectuades per l'economia espanyola</i>					
Recurs PNB	2.965	3.625	4.109	5.227	5.828
Cooperació internacional. Fons europeu de desenvolupament	108	46	87	129	137
<i>Ingressos rebuts per l'economia espanyola</i>					
Transferències corrents	102	160	421	304	363
FEDER, Fons Cohesió, FEOGA-O, IFOP	4.744	4.622	5.991	6.140	6.369
Cooperació internacional. Fons Social Europeu	997	1.101	1.819	1.635	1.729
Saldo dels fluxos de la UE amb les administracions públiques espanyoles	2.770	2.212	4.035	2.723	2.496
<i>Despeses efectuades per l'economia espanyola</i>					
Recurs IVA	2.585	2.408	1.829	1.880	1.201
Recursos propis tradicionals:					
Impostos i drets s/importacions	970	970	926	986	1.253
Impostos s/productes 77	42	26	21	21	

Quadre 3.2.6 (continuació)

Fluxos del pressupost comunitari per sectors institucionals

Milions d'euros

Detall dels fluxos del pressupost comunitari amb altres sectors institucionals	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Ingressos rebuts per l'economia espanyola</i>					
FEOGA-Garantia	5.463	5.842	6.101	5.982	6.305
FEDER, Fons Cohesió, FEOGA-O, IFOP	983	701	1.612	2.764	1.873
Saldo dels fluxos de la UE amb altres sectors institucionals	2.814	3.123	4.932	5.859	5.703

Font: elaboració pròpia a partir dels comptes de les AP (IGAE), i CN sèrie 2000-2005 (INE)

Com s'ha indicat en l'apartat metodològic, el primer objectiu d'aquest capítol és estimar la distribució dels fluxos fiscals en les CA de la totalitat del sector públic, que incorpora els fluxos amb la UE com una administració pública supraestatal. En un procés posterior (secció 3.3), es fa una estimació específica dels fluxos de les institucions comunitàries en les CA, per poder aïllar, a continuació, la part de les administracions espanyoles. L'estimació d'aquests fluxos es detalla en els apartats següents d'aquesta secció i segueix una metodologia d'assignació territorial que permet la reversibilitat de l'estimació, de forma tal que de l'estimació del conjunt del sector públic es pot extreure, un cop territorialitzada, la part de la UE.⁷

Els fluxos que es prenen com a referència estatal per a l'estimació dels comptes del sector públic en les CA s'indiquen en els quadres 3.2.7 i 3.2.8, que presenten aquesta informació, d'una banda, dins d'un esquema de successió de comptes –que és la que se seguirà en l'estimació per a les CA– i, d'una altra, amb la representació simplificada d'ingressos i despeses. Els fluxos d'ingressos i despeses es presenten classificats atenent la seva destinació final, i és per això que en lloc de les despeses en remuneracions d'assalariats i consums intermedis pel vessant de les despeses, es considera directament la valoració de la producció per a consum col·lectiu

7 Hi pot haver, tanmateix, un biaix en el cas de la territorialització dels ajuts a la inversió corresponents a fons estructurals i de cohesió. En efecte, per tal que el procés fos totalment reversible caldria que la territorialització dels fluxos d'ingressos que provenen del pressupost comunitari per aquests conceptes fos exactament la mateixa que la que correspon a les inversions efectuades amb aquests recursos. Així com amb la resta de fluxos amb el pressupost comunitari s'ha pogut mantenir aquesta coherència, en aquest cas no ha estat possible, ja que els indicadors disponibles per a la territorialització de les despeses en inversió no permeten diferenciar la part que està finançada amb fluxos comunitaris, mentre que sí que s'utilitzen indicadors específics per a la territorialització dels recursos que provenen del pressupost comunitari.

i la despesa de les administracions públiques en consum individual. Malgrat això, el procés de territorialització inclou l'estimació de les remuneracions dels assalariats (i també dels impostos indirectes de l'activitat de mercat de les administracions públiques), ja que aquestes remuneracions s'utilitzen per estimar el valor de la producció per a consum col·lectiu. Pel vessant dels ingressos, en l'estimació no intervenen les taxes i ingressos públics de la venda de la producció de mercat i només hi figura com a ingrés el saldo corresponent a l'excedent brut d'explotació, equivalent, per convenció, al consum de capital fix. Aquesta representació genera lleugeres diferències respecte de la forma més habitual de representació dels fluxos d'ingressos i despeses.

Quadre 3.2.7

Comptes consolidats del sector públic

Sector Administracions públiques i subsector Institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

Comptes corrents			2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte de producció</i>							
Recursos	P.1	Producció	101.876	108.636	116.730	126.832	138.763
	P.11	Producció de mercat	6.637	6.686	7.404	7.496	8.018
	P.13	Producció no de mercat	95.239	101.950	109.326	119.336	130.745
Usos	P.2	Consums intermedis	27.111	29.220	32.311	35.621	40.392
	B.1b	VAB	74.765	79.416	84.419	91.211	98.371
	K.1	Consum capital fix	9.915	10.548	11.368	12.356	13.560
	B.1n	Valor afegit net	64.850	68.868	73.051	78.855	84.811
<i>Compte d'explotació</i>							
Recursos	B.1n	Valor afegit net	64.850	68.868	73.051	78.855	84.811
Usos	D.1	Remuneració assalariats	64.728	68.728	72.889	78.691	84.595
	D.29	Altres impostos s/producció	122	140	162	164	216
	B.2n	Excedent d'explotació net	0	0	0	0	0
<i>Compte d'assignació de renda primària</i>							
Recursos	B.2n	Excedent d'explotació net	0	0	0	0	0
	D.21	Impostos sobre productes i importacions	67.336	69.985	75.650	84.110	93.007
	D.29	Altres impostos sobre la producció	7.851	8.372	8.824	8.686	9.386
<i>Compte d'assignació de renda primària</i>							
	D.31	Subvencions als productes	-7.633	-7.559	-7.961	-8.113	-8.634
	D.39	Altres subvencions a la producció	-4.955	-5.220	-5.813	-6.043	-5.956
	D.4	Rendes de la propietat	6.979	9.206	7.283	6.474	5.976

Quadre 3.2.7 (continuació)

Comptes consolidats del sector públic

Sector Administracions públiques i Subsector Institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

Comptes corrents			2000	2001	2002	2003	2004
Usos	D.4	Rendes de la propietat	20.424	20.766	19.783	18.561	17.197
	B.5n	Saldo de rendes primàries net	49.154	54.018	58.200	66.553	76.582
<i>Compte de distribució secundària de la renda</i>							
Recursos	B.5n	Saldo de rendes primàries net	49.154	54.018	58.200	66.553	76.582
	D.5	Impostos renda i patrimoni (ex. i. de societats)	44.255	48.580	52.318	54.244	56.435
	D.5	Impost de societats	19.747	19.571	23.780	24.575	29.111
	D.611	Cotitzacions socials efectives	75.845	82.832	88.549	95.486	102.188
	D.612	Cotitzacions socials imputades	5.301	5.532	5.991	6.361	6.867
	D.72	Indemnitzacions d'assegurances no vida	89	99	118	128	142
	D.74	Cooperació internacional corrent	0	0	0	0	0
	D.75	Transferències corrents diverses	3.572	3.766	3.921	4.781	3.930
Usos	D.62	Prestacions socials (no en espècie)	75.470	79.849	86.204	91.535	98.577
	D.71	Primes netes d'assegurances no vida	105	126	153	172	188
	D.74	Cooperació internacional corrent	450	693	648	674	832
	D.75	Transferències corrents diverses	4.332	4.081	4.846	5.168	5.485
	B.6n	Renda neta disponible	117.606	129.649	141.026	154.579	170.173
<i>Compte de redistribució de la renda en espècie</i>							
Recursos	B.6n	Renda neta disponible	117.606	129.649	141.026	154.579	170.173
Usos	D.63	Transferències socials en espècie	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
	B.7n	Renda neta disponible ajustada	55.509	63.779	68.843	76.470	83.462
<i>Compte d'utilització de la renda disponible</i>							
Recursos	B.7n	Renda neta disponible	117.606	129.649	141.026	154.579	170.173
Usos	P.31	Despesa en consum individual	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
	P.32	Despesa en consum col·lectiu	46.263	50.320	53.214	57.810	63.044
	B.8n	Estalvi net	9.246	13.459	15.629	18.660	20.418

Quadre 3.2.7 (continuació)

Comptes consolidats del sector públic

Sector Administracions públiques i subsector Institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

Comptes d'acumulació			2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte de capital</i>							
Recursos	B.8n	Estalvi net	9.246	13.459	15.629	18.660	20.418
	D.91	Impostos sobre el capital	2.489	2.518	2.756	3.119	3.605
	D.92	Ajuts a la inversió a cobrar	0	0	0	0	0
	D.99	Altres transferències de capital a cobrar	-2.732	-2.906	-3.740	-3.876	-2.794
	D.92	Ajuts a la inversió a pagar	-7.115	-7.557	-9.512	-10.657	-10.724
	D.99	Altres transferències de capital a pagar	-2.173	-1.849	-1.441	-902	-5.103
	B.10.1	Var. patrimoni net per estalvi i transf. capital	-285	3.665	3.692	6.344	5.402
<i>Compte d'adquisicions d'actius no financers</i>							
Recursos	B.10.1	Var. patrimoni net per estalvi i transf. capital	-285	3.665	3.692	6.344	5.402
Usos	P.5	FBC	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428
	K.1	Consum capital fix	-9.915	-10.548	-11.368	-12.356	-13.560
	K.2	Adquisició neta actius financers no produïts	-44	504	311	-412	365
	B.9	Capacitat(+)/Necessitat(-) de finançament	-10.181	-8.855	-11.091	-8.957	-9.831
		Part adm. públiques espanyoles	-5.580	-3.520	-2.124	-375	-1.632
		Part Adm. pública de la UE	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat Nacional Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

Quadre 3.2.8

Ingressos i despeses del sector públic

Sector Administracions públiques consolidat amb el subsector Institucions de la Unió Europea

Milions d'euros

Ingressos	2000	2001	2002	2003	2004
Ingressos tributaris	222.824	237.390	257.868	276.581	300.599
Impostos sobre productes i importacions	67.336	69.985	75.650	84.110	93.007
Altres impostos sobre la producció	7.851	8.372	8.824	8.686	9.386
Impostos corrents renda i patrimoni (ex. i. societats)	44.255	48.580	52.318	54.244	56.435
Impost de societats	19.747	19.571	23.780	24.575	29.111
Cotitzacions socials efectives	75.845	82.832	88.549	95.486	102.188
Cotitzacions socials imputades	5.301	5.532	5.991	6.361	6.867
Impostos sobre el capital	2.489	2.518	2.756	3.119	3.605
EBE	9.915	10.548	11.368	12.356	13.560
Transferències corrents	3.572	3.766	3.921	4.781	3.930
Indemnitzacions	89	99	118	128	142
Interessos patrimonials	6.979	9.206	7.283	6.474	5.976
Transferències de capital	-2.732	-2.906	-3.740	-3.876	-2.794
Total d'ingressos	240.647	258.103	276.818	296.444	321.413
Despeses					
Prestacions socials (no en espècie)	75.470	79.849	86.204	91.535	98.577
Prestacions socials en espècie	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711
Despesa en consum col·lectiu	46.263	50.320	53.214	57.810	63.044
Subvencions als productes	7.633	7.559	7.961	8.113	8.634
Subvencions de producció	4.955	5.220	5.813	6.043	5.956
Transferències corrents	4.332	4.081	4.846	5.168	5.485
Adquisicions netes actius financers	-44	504	311	-412	365
Primes netes d'assegurances	105	126	153	172	188
Interessos	20.424	20.766	19.783	18.561	17.197
Cooperació internacional	450	693	648	674	832
Transferències de capital	2.173	1.849	1.441	902	5.103
Ajuts de capital	7.115	7.557	9.512	10.657	10.724
FBC	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428
Total de despeses	250.828	266.958	287.909	305.401	331.244
Saldo fiscal	-10.181	-8.855	-11.091	-8.957	-9.831
Part adm. públiques espanyoles	-5.580	-3.520	-2.124	-375	-1.632
Part Adm. pública de la UE	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: elaboració pròpia a partir de la Comptabilitat Nacional Base 1995. Sèrie 2000-2005. INE

3.2.2. El procés d'estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes

Un cop obtinguts a escala estatal els fluxos consolidats de les administracions públiques amb les institucions comunitàries, el segon pas d'aquesta estimació consisteix en la territorialització de cada un dels agregats i saldos comptables associats. Com s'ha apuntat en l'apartat metodològic d'aquest capítol, la subdivisió instrumental de l'economia en dos grups: –el del sector públic i el de la resta de l'economia–, facilita l'obtenció dels fluxos del sector públic a partir de les contrapartides comptables en la resta de l'economia. Part d'aquesta informació està disponible a partir de la Comptabilitat regional i el compte de renda les famílies de les comunitats autònomes. Per a alguns agregats, l'obtenció de les dades és en determinats casos pràcticament automàtica, i en d'altres cal fer petits ajustaments. Tanmateix, tot i la facilitat que permet aquest sistema, l'estimació ha hagut de recórrer forçosament a algunes hipòtesis de treball i a imputacions indirectes, ateses les limitacions de la informació regional disponible. L'estimació ha comptat, d'altra banda, amb la font dels comptes de les administracions autonòmiques i locals de cada comunitat, que elabora l'IGAE, si bé aquests comptes només s'han fet servir en els casos que no es disposava de cap altra alternativa per estimar el conjunt del sector públic i, en canvi, es podia territorialitzar, sense perdre la coherència del sistema, la part del sector públic de les administracions territorials. Els fluxos no territorialitzats s'han assignat a una comunitat fictícia denominada Extra-regio.⁸

A continuació es presenta la descripció i estimació dels agregats i saldos comptables del sector públic de les comunitats autònomes.

L'estimació dels comptes del sector públic en les comunitats autònomes abasta els comptes corrents i els comptes d'acumulació. Dins dels comptes corrents s'inclouen els comptes d'explotació, d'assignació de la renda primària, de distribució secundària de la renda, de redistribució de la renda en espècie i el compte d'utilització de la renda disponible. Al seu torn, els comptes d'acumulació els formen el compte de capital i el compte d'adquisició d'actius no financers.

8 S'han incorporat a aquesta regió fictícia els fluxos per als quals no es disposava d'indicadors específics que en permetessin l'assignació territorial. En la secció 3.4.3 hi ha el detall d'aquests conceptes i diverses variants dels saldos fiscals que inclouen la distribució entre CA dels fluxos inicialment no territorialitzats. En qualsevol cas, la territorialització de les rendes de la propietat (tant d'ingressos com de despeses) ha quedat exclosa en totes les variants considerades.

Per a cada un dels agregats que formen part d'aquests comptes es presenta a continuació una breu descripció del seu significat, una nota metodològica del sistema d'estimació, l'exemple numèric d'aquesta estimació per a l'any 2004 i, finalment, els resultats obtinguts per a cada CA.⁹

El compte d'explotació

És el compte que comprèn les operacions de generació de la renda derivada directament del procés de producció.

Remuneració dels assalariats. Usos. Codi D.1. Quadre. 3.2.9

Descripció: són les retribucions del personal que treballa a les AP. Les remuneracions consideren el salari brut incloent-hi les cotitzacions socials a càrrec de les administracions públiques.

Nota metodològica: la CN i la CRE faciliten dades de les remuneracions dels assalariats per branques d'activitat. Una d'aquestes és la dels serveis no adreçats a la venda que està constituïda, al seu torn, per les administracions públiques, les institucions sense afany lucratiu (ISAL) i per les activitats de serveis domèstics contractades per les llars. A partir de la CRE és possible aïllar la part corresponent als serveis domèstics però no així la que correspon a les ISAL que s'ha imputat a partir de les dades de la CN.

La informació que facilita la CRE es refereix als assalariats que presten els seus serveis en cada CA i no diferencia els qui són residents dels qui no ho són. Les remuneracions dels assalariats són la base que es pren de referència per a l'estimació del valor de la producció de béns i serveis per a consum col·lectiu en cada CA.

Remuneració dels assalariats. Codi D.1 **Any 2004. Milions d'euros**

Dades comptes sector públic economia espanyola	(0)		84.595
Dades comunitats autònomes			
Remuneració dels assalariats dels serveis de no mercat. Font CRE	(1)		95.204
Part corresponent a serveis domèstics. Font CRE	(2)		6.752
Part corresponent a AP i ISAL	(3)=	(1)-(2)	88.452
Estimació ISAL = (3)-(0) distribuïda segons (3)	(4)		3.857
Remuneració dels assalariats en les CA		(3)-(4)	84.595

9 Al capítol 6 hi ha la representació comptable d'aquests fluxos a Catalunya.

Quadre 3.2.9

Remuneració dels assalariats. Codi D.1

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	11.179	11.944	12.582	13.528	14.555
Aragó	2.097	2.221	2.403	2.565	2.728
Astúries	1.458	1.580	1.694	1.842	1.949
Balears	1.281	1.382	1.523	1.713	1.906
Canàries	3.247	3.410	3.637	3.885	4.110
Cantàbria	774	820	866	928	1.008
Castella i Lleó	4.270	4.458	4.787	5.138	5.417
Castella-la Manxa	2.613	2.798	3.045	3.338	3.635
Catalunya	7.865	8.283	8.773	9.861	10.611
València	5.482	5.873	6.281	6.738	7.259
Extremadura	1.779	1.908	2.015	2.217	2.364
Galícia	3.744	3.966	4.165	4.547	4.815
Madrid	10.772	11.444	11.968	12.716	13.928
Múrcia	1.729	1.839	2.008	2.166	2.312
Navarra	1.088	1.162	1.231	1.316	1.417
País Basc	3.899	4.145	4.350	4.577	4.811
Rioja	432	454	505	549	585
Ceuta i Melilla	625	646	671	721	785
Extra-regio	393	395	385	346	400
Espanya	64.728	68.728	72.889	78.691	84.595

Font: elaboració pròpia

Altres impostos s/producció. Usos. Codi D.29. Quadre 3.2.10

Descripció: són els impostos que paguen les AP derivats de la seva activitat.

Nota metodològica: la imputació d'aquests impostos es fa a partir de la distribució de les remuneracions dels assalariats en les administracions públiques.

Altres impostos sobre la producció. Codi D.29

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola	216
Dades comunitats autònomes	
Imputació s/distribució remuneracions dels assalariats en les CA	216

Quadre 3.2.10

Altres impostos s/producció. Codi D.29

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	21	24	28	28	37
Aragó	4	5	5	5	7
Astúries	3	3	4	4	5
Balears	2	3	3	4	5
Canàries	6	7	8	8	10
Cantàbria	1	2	2	2	3
Castella i Lleó	8	9	11	11	14
Castella-la Manxa	5	6	7	7	9
Catalunya	15	17	19	21	27
València	10	12	14	14	19
Extremadura	3	4	4	5	6
Galícia	7	8	9	9	12
Madrid	20	23	27	27	36
Múrcia	3	4	4	5	6
Navarra	2	2	3	3	4
País Basc	7	8	10	10	12
Rioja	1	1	1	1	1
Ceuta i Melilla	1	1	1	2	2
Extra-regio	1	1	1	1	1
Espanya	122	140	162	164	216

Font: elaboració pròpia

Valor afegit net. Codi B1n. Quadre 3.2.11

Descripció: és el valor de la producció menys els consums intermedis i el consum de capital fix.

Nota metodològica. en aquesta estimació la distribució del VAN per comunitats autònomes s'ha obtingut directament a partir del seu equivalent, definit per la suma de les remuneracions dels assalariats i dels altres impostos sobre la producció de les AP.

Quadre 3.2.11

Valor afegit net a preus bàsics. Codi B.1n

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	11.200	11.968	12.610	13.556	14.593
Aragó	2.101	2.226	2.408	2.570	2.735
Astúries	1.461	1.584	1.698	1.845	1.954
Balears	1.283	1.385	1.526	1.717	1.911
Canàries	3.253	3.417	3.645	3.893	4.121
Cantàbria	776	821	868	930	1.011
Castella i Lleó	4.278	4.467	4.798	5.149	5.431
Castella-la Manxa	2.618	2.803	3.051	3.345	3.644
Catalunya	7.880	8.300	8.792	9.882	10.638
València	5.492	5.885	6.295	6.752	7.278
Extremadura	1.782	1.912	2.019	2.221	2.370
Galícia	3.751	3.974	4.175	4.557	4.827
Madrid	10.793	11.467	11.995	12.743	13.963
Múrcia	1.732	1.843	2.012	2.170	2.318
Navarra	1.090	1.164	1.234	1.318	1.421
País Basc	3.907	4.154	4.360	4.587	4.823
Rioja	433	455	507	550	586
Ceuta i Melilla	626	648	673	723	787
Extra-regio	393	395	385	346	401
Espanya	64.850	68.868	73.051	78.855	84.811

Font: elaboració pròpia

El compte d'assignació de la renda primària

Comprèn les operacions de distribució de renda que es deriven directament del procés de producció.

Impostos i subvencions sobre els productes i les importacions. Recursos nets. Codi D.21 i D.31. Quadre 3.2.12

Descripció: són els impostos que reben les AP per cada unitat produïda, distribuïda o importada d'un determinat bé o servei. Al seu torn, les subvencions són pagaments concedits per les AP per la producció de determinats béns o serveis.

Nota metodològica: segons la metodologia de la CRE, el PIB regional es valora a preus de mercat i s'obté sumant al VAB a preus bàsics, els impostos (nets de subvencions) sobre la producció i sobre les importacions. El criteri utilitzat per a l'assignació d'aquests impostos i subvencions es basa en el que estableix l'Eurostat (1995) al

Manual Métodos de Contabilidad Regional: valor añadido bruto y FBCF por ramas de actividad. Segons aquest manual, aquests impostos i subvencions s'assignen a la regió (CA) on es genera el VAB, de forma que les dades del PIB de la CRE¹⁰ tant en base 1995 com 2000¹¹ porten implícita una regionalització d'aquests impostos i subvencions de forma proporcional al VAB a preus bàsics de cada CA. Tanmateix, segons l'Eurostat, aquesta fórmula no és vinculant per a la distribució dels comptes del sector públic a escala regional.

La fórmula alternativa que, seguint la teoria de la incidència, s'ha considerat en aquesta estimació és la que suposa que són els usuaris els qui assumeixen la càrrega de l'impost o es beneficien de la subvenció. Així, en aquesta estimació s'ha prescindit de la distribució dels impostos i subvencions que hi ha implícita en el càlcul del PIB de les CA de la CRE i se n'ha assajat una nova distribució. La fórmula proposada és mixta, amb un tractament diferenciat en el cas de les subvencions del FEOGA-Garantia per a les quals es disposa d'informació més directa. Així, d'una banda s'ha considerat el conjunt d'impostos sobre els productes i sobre les importacions, i el conjunt de subvencions (excepte el FEOGA-Garantia), i, d'una altra, les subvencions del FEOGA-Garantia. Per a la territorialització del primer grup es fa una distribució en base a dues variables, la despesa en consum privat i el VAB generat, ponderant el pes de la primera en un 57,6%, que equival al que té el consum privat en el conjunt de l'economia espanyola, i el de la segona en el restant 42,4%. Amb aquesta ponderació mixta es pretén captar tant la càrrega fiscal del consum privat com la incidència fiscal del consum de les AP i de la inversió en habitatge. Finalment, la imputació de les subvencions del FEOGA-Garantia s'ha efectuat seguint la distribució obtinguda a partir de les dades del Fons Espanyol de Garantia Agrària (FEGA) del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí.

***Impostos s/productes i importacions nets de subvencions. Codis D.21 i D.31.
Any 2004. Milions d'euros***

Dades comptes sector públic economia espanyola

Impostos sobre productes i importacions. Codi D.21

Sector Administracions públiques	90.532
----------------------------------	--------

10 Aquesta distribució no diferencia els règims fiscals especials de les Canàries, ni els de Ceuta i Melilla.

11 En la CRE en base 1986, l'INE assignava els impostos i subvencions sobre els productes en funció del consum final i del consum intermedi de cada CA.

Impostos s/ productes i importacions nets de subvencions. Codis D.21 i D.31.
(continuació)

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola			
Subsector institucions UE (formen part dels recursos propis de la UE)			2.475
<i>Total/impostos sobre productes i importacions. Codi D.21</i>	(1)		93.007
<i>Subvencions s/productes. Codi D.31</i>			
Sector Administracions públiques	2'		-3.620
Subsector Institucions UE (FEOGA-Garantia)	2''		-5.014
<i>Total/subvencions s/productes. Codi D.31</i>	(2)		-8.634
<i>Saldo impostos menys subvencions s/productes</i>		(1)-(2)	84.373
Dades comunitats autònomes			
Primera part estimació			
<i>Impostos nets subvencions s/productes AP</i>	(3)	(1)-(2')	89.387
Imputació s/consum privat. Factor de ponderació = 57,6%			
Imputació s/VAB a preus bàsics. Factor de ponderació = 42,4%			
Segona part estimació			
<i>Subvencions s/productes UE</i>		2''	
Imputació a partir distribució FEAGA. Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí	(4)		-5.014
<i>Saldo impostos menys subvencions s/productes de les CA</i>	(3)-(4)		84.373

Quadre 3.2.12

Impostos s/productes i importacions nets de subvencions. Codis D.21 i D.31
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	7.812	8.419	8.990	10.456	11.663
Aragó	1.654	1.728	1.875	2.115	2.319
Astúries	1.537	1.601	1.727	1.910	2.102
Balears	1.617	1.699	1.891	2.121	2.369
Canàries	2.254	2.395	2.709	3.061	3.419
Cantàbria	802	834	896	983	1.089
Castella i Lleó	2.876	3.007	3.310	3.750	4.093
Castella-la Manxa	1.544	1.564	1.744	1.970	2.279
Catalunya	11.538	11.923	12.892	14.365	15.985
València	6.132	6.433	6.970	7.778	8.671
Extremadura	710	757	870	988	1.065
Galícia	3.548	3.668	3.945	4.367	4.829
Madrid	10.743	11.221	12.143	13.523	14.950
Múrcia	1.544	1.620	1.752	1.981	2.206

Quadre 3.2.12 (continuació)

Impostos s/productes i importacions nets de subvencions. Codis D.21 i D.31

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Navarra	950	986	1.063	1.191	1.337
País Basc	3.825	3.942	4.224	4.665	5.143
Rioja	431	437	482	545	601
Ceuta i Melilla	187	191	205	229	253
Extra-regio	0	0	0	0	0
Espanya	59.703	62.426	67.689	75.997	84.373

Font: elaboració pròpia

Altres impostos i subvencions sobre la producció. Recursos nets. Codis D.29 i D.39. Quadre 3.2.13

Descripció: els altres impostos sobre la producció comprenen tots els impostos indirectes que suporten les empreses per la seva participació en la producció, independentment de la quantitat o el valor dels béns i serveis produïts o venuts. Formen part d'aquests impostos: l'impost sobre activitats econòmiques, les taxes parafiscals, l'impost sobre béns immobles, l'impost sobre vehicles de tracció mecànica, les llicències urbanístiques, el cànon de telèfon i altres impostos. Les subvencions a la producció corresponen a les quantitats provinents de les AP que reben les unitats de producció residents per la seva participació en la producció, excepte les subvencions als productes.

Nota metodològica: en el cas d'aquests impostos i subvencions és difícil conèixer quina part de la càrrega o benefici fiscal suporten els consumidors o inversors intermedis. Així, per a la seva distribució es manté la hipòtesi que aquesta distribució coincideix amb la que hi ha implícita en la CRE. El valor afegit brut a preus bàsics del conjunt de l'economia equival al valor afegit a cost dels factors (obtingut per la suma de les remuneracions dels assalariats i l'Excedent Brut d'Explotació (EBE), més els impostos nets de subvencions, sobre la producció. L'estimació per comunitats s'ha basat en aquesta informació de la Comptabilitat regional, un mètode de distribució que coincideix, d'altra banda, amb el proposat per l'Eurostat (1999).

Altres impostos i subvencions sobre la producció. Codis D.29 i D.39.
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

<i>Impostos sector AP</i>	(1)		9.386
<i>Subvencions s/producció sector AP</i>	(2)		-4.665
<i>Subvencions s/producció Institucions UE</i>	(3)		-1.291
<i>Saldo/altres impostos i subvencions sobre la producció</i>	(4)=	(1)+(2)+(3)	3.428

Dades economia espanyola

VAB a preus bàsics	(1)		755.733
VAB a cost dels factors	(2)		752.305
<i>Impostos nets de subvencions sobre la producció</i>	(3)=	(1)-(2)	3.428

Dades comunitats autònomes

VAB a preus bàsics. Font CRE	(1)		755.733
VAB a cost dels factors. Font CRE	(2)		752.305
<i>Impostos nets de subvencions sobre la producció</i>	(3)=	(1)-(2)	3.428

Quadre 3.2.13

Altres impostos i subvencions s/producció. Codis D.29 i D.39
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	395	352	530	362	476
Aragó	57	25	20	12	75
Astúries	70	74	80	91	94
Balears	117	150	152	139	140
Canàries	-6	7	56	-1	65
Cantàbria	48	58	52	54	62
Castella i Lleó	71	140	46	17	60
Castella-la Manxa	6	-9	-183	-71	-18
Catalunya	792	907	850	756	883
València	451	508	481	487	553
Extremadura	-10	-40	-36	-48	-25
Galícia	170	168	142	135	190
Madrid	552	591	579	484	619
Múrcia	76	77	74	86	89
Navarra	0	4	18	11	20
País Basc	78	110	97	78	98
Rioja	19	20	38	37	33
Ceuta i Melilla	7	8	11	14	14
Extra-regio	0	0	0	0	0
Espanya	2.895	3.151	3.010	2.642	3.430

Font: elaboració pròpia

Rendes de la propietat. Usos i recursos. Codi D.4

Descripció: són les rendes derivades de la propietat d'actius financers o d'actius materials no produïts a canvi de proporcionar fons o de posar l'actiu material a disposició d'una altra unitat institucional. Les AP reben rendes de la propietat d'altres sectors institucionals de l'economia com a propietaris d'actius cedits, però bàsicament en paguen en concepte d'interessos del deute públic viu. Una tercera part dels ingressos per aquest concepte de les administracions públiques corresponen a interessos i inclouen els del compte del Tresor Públic en el Banc d'Espanya. Les dues terceres parts restants provenen principalment de les diferents modalitats de loteries gestionades per l'ens públic empresarial Loteries i Apostes de l'Estat. Pel que fa als pagaments d'interessos del deute destaca la seva important reducció, que es deriva del menor dèficit públic que ha permès una desacceleració en el creixement del deute públic i d'una caiguda dels tipus d'interès.

En aquesta estimació les rendes de la propietat no s'han assignat territorialment i figuren en la regió fictícia Extra-regio. Aquesta opció coincideix amb una de les plantejades per l'Eurostat (1999). Amb tot, davant l'alternativa de territorialitzar tots els fluxos la proposta de l'Eurostat que semblaria més adequada és la que considera que els interessos del deute corresponen a les regions beneficiàries de les despeses que l'han generat (criteri "pro culpa").¹² Altres possibilitats apuntades són imputar aquestes despeses segons els perceptors dels interessos del deute, o distribuir-los per la població, la renda o l'estalvi regional.

Saldo de rendes primàries net. Codi B.5n. Quadre 3.2.14

Descripció: és el saldo resultant dels components del compte d'assignació de la renda primària.

Quadre 3.2.14

Saldo de rendes primàries net. Codi B.5n

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	8.207	8.771	9.520	10.818	12.139
Aragó	1.710	1.752	1.896	2.126	2.394
Astúries	1.607	1.675	1.807	2002	2.196
Balears	1.733	1.850	2.043	2.260	2.510
Canàries	2.249	2.403	2.766	3.059	3.485

12 Aquest enfocament ha estat adoptat i aplicat a Itàlia (*Instituto Nazionale di Statistica, Conti economici regionali delle Amministrazioni pubbliche e delle famiglie, Anni 1983-1992, Roma 1996*).

Quadre 3.2.14 (continuació)
Saldo de rendes primàries net. Codi B.5n
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Cantàbria	850	892	948	1.037	1.151
Castella i Lleó	2.947	3.147	3.356	3.766	4.153
Castella-la Manxa	1.549	1.556	1.561	1.899	2.261
Catalunya	12.330	12.829	13.742	15.121	16.868
València	6.584	6.941	7.452	8.265	9.224
Extremadura	701	718	835	940	1.041
Galícia	3.719	3.837	4.087	4.502	5.019
Madrid	11.295	11.811	12.722	14.007	15.569
Múrcia	1.620	1.697	1.826	2.067	2.296
Navarra	950	990	1.081	1.202	1.356
País Basc	3.903	4.053	4.322	4.743	5.241
Rioja	450	457	519	582	634
Ceuta i Melilla	194	199	216	242	267
Extra-regio	-13.445	-11.560	-12.500	-12.087	-11.221
Espanya	49.153	54.017	58.199	66.552	76.582

Font: elaboració pròpia

Compte de distribució secundària de la renda

Aquest compte mostra com s'assigna el saldo de les rendes primàries mitjançant el procés de redistribució de les transferències socials, excepte les transferències en espècie.

Impostos sobre la renda i el patrimoni. Recursos. Codi D.5

Descripció: són els pagaments obligatoris sense contrapartida realitzats a les AP, en efectiu o en espècie, per les rendes obtingudes i el patrimoni, de les altres unitats institucionals

Nota metodològica: l'estimació d'aquests impostos s'efectua en dos blocs: el conjunt d'impostos sobre la renda i el patrimoni (excepte l'impost de societats), d'una banda, i l'impost de societats, d'una altra. Per a l'estimació del primer bloc d'impostos s'ha recorregut al Compte de renda de les famílies que informa del conjunt de pagaments (o usos) de les llars per aquest concepte a les administracions públiques. Com s'ha indicat anteriorment, aquest compte reflecteix la redistribució secundària de la renda de la població resident en cada CA. Utilitzant el concepte de contrapartida comptable (és a dir, els recursos de les administracions públiques són usos en el Compte de les famílies) s'obté la pràctica totalitat dels ingressos del sector públic per aquests impostos. En resten els que paguen els altres sectors institucionals, que s'estimen de forma indirecta.

Per a l'assignació de l'impost sobre societats per CA s'ha efectuat un tractament específic, atès que les dades disponibles són únicament les de la recaptació tributària, que territorialment estan esbiaixades per la centralitat de Madrid com a seu de moltes empreses que liquiden l'impost en aquesta comunitat, independentment d'on tinguin la producció. Les hipòtesis de translació d'aquest impost assenyalen diverses possibilitats i graus d'incidència: els accionistes de les empreses, els consumidors i també els salaris reals dels treballadors. És per això que alguns estudis de balances fiscals utilitzen fórmules mixtes d'imputació, com succeeix en el cas de Castells *et al.*, (2000) Altres autors distribueixen l'impost de societats en base a l'excedent brut d'explotació generat en cada CA (López Casanovas i Martínez, 2000). En aquest treball s'ha optat per una distribució en funció del valor afegit brut de l'economia (exceptuant la part que no és de mercat).¹³ Aquests tres sistemes d'imputació estan en línia amb el que proposa Eurostat (1999).

Impostos sobre la renda i el patrimoni (excepte i. societats). Codi D.5 (part). Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Detall recursos AP:		
Impostos sobre renda		53.539
Impostos sobre patrimoni		1.227
Taxes parafiscals		224
Impostos s/tracció mecànica		1.423
Altres impostos		22
<i>Impostos sobre la renda i el patrimoni</i>		56.435
Dades economia espanyola		
Usos del Compte de renda de les famílies (CN)		
Impostos sobre renda i patrimoni		55.944
Usos d'altres sectors institucionals	(1)	491
<i>Impostos sobre la renda i el patrimoni</i>		56.435

13 Aquesta és en el fons una fórmula mixta, atès que té en compte no només l'excedent brut de l'economia sinó també els salaris. Al marge de la dificultat de considerar adequadament la translació d'aquest impost, hi ha una altra problemàtica inherent en totes les estimacions, i és que no capten l'efecte real dels beneficis fiscals (o despeses fiscals de les AP) que queden implícitament distribuïts de forma proporcional a l'indicador utilitzat.

Impostos sobre la renda i el patrimoni (excepte i. societats). D.5 (part).
(continuació)
Any 2004. Milions d'euros

Dades comunitats autònomes

Usos dels Comptes de les famílies. Impostos sobre la renda i el patrimoni. Font CRE	(2)	55.944
Imputació (1) segons distribució (2)	(3)	491
<i>Impostos sobre la renda i el patrimoni (excepte i. societats) de les CA</i>	(2)+(3)	56.435

Impost sobre societats. Codi D.5 (part).
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola	(1)	29.111
Dades comunitats autònomes		
Informació de base de la distribució:		
VAB a preus bàsics (excepte serveis no mercat). Font CRE	(2)	
Imputació (1) segons la distribució (2)		
<i>Impost sobre societats</i>		29.111

Quadre 3.2.15

Impostos s/renda i patrimoni (excepte i. societats). Codi D.5 (part)
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	4.567	5.130	5.810	6.088	6.499
Aragó	1.416	1.520	1.643	1.694	1.774
Astúries	1.099	1.209	1.283	1.289	1.329
Balears	1.003	1.109	1.187	1.211	1.260
Canàries	1.387	1.574	1.695	1.738	1.775
Cantàbria	554	609	651	671	711
Castella i Lleó	2.134	2.321	2.487	2.539	2.627
Castella-la Manxa	1.044	1.179	1.344	1.403	1.506
Catalunya	9.358	10.226	10.962	11.424	11.710
València	3.904	4.326	4.725	4.944	5.221
Extremadura	525	585	659	683	705
Galícia	2.033	2.294	2.443	2.442	2.550
Madrid	10.397	11.302	11.946	12.372	12.661
Múrcia	789	885	1.000	1.073	1.151

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.2.15 (continuació)

Impostos s/renda i patrimoni (excepte i. societats). Codi D.5 (part)

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Navarra	702	749	789	825	863
País Basc	2.807	2.985	3.088	3.213	3.417
Rioja	306	332	353	370	396
Ceuta i Melilla	75	79	77	81	92
Extra-regio	153	167	176	185	187
Espanya	44.255	48.580	52.318	54.244	56.435

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.2.16

Impost sobre societats. Codi D.5 (part)

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	2.500	2.481	3.040	3.205	3.834
Aragó	612	602	738	761	894
Astúries	434	428	514	523	617
Balears	522	518	621	628	744
Canàries	770	776	945	984	1.154
Cantàbria	245	245	301	308	367
Castella i Lleó	1.063	1.040	1.263	1.303	1.544
Castella-la Manxa	652	644	785	808	953
Catalunya	3.944	3.904	4.724	4.861	5.751
València	1.947	1.946	2.363	2.435	2.883
Extremadura	298	294	358	368	437
Galícia	1.004	984	1.192	1.226	1.456
Madrid	3.492	3.480	4.238	4.377	5.179
Múrcia	468	469	579	608	723
Navarra	347	338	409	421	497
País Basc	1.261	1.237	1.489	1.528	1.808
Rioja	154	151	178	186	219
Ceuta i Melilla	34	34	42	43	51
Extra-regio	0	0	0	0	0
Espanya	19.747	19.571	23.780	24.575	29.111

Font: elaboració pròpia

Cotitzacions socials. Recursos. Codi D.61. Quadre 3.2.17 i Quadre 3.2.18
 Descripció: són el conjunt de pagaments realitzats per aquest concepte a les administracions de la Seguretat Social. Inclouen les cotitzacions a càrrec dels assalariats i les que corren a càrrec de les empreses. Poden ser efectives i imputades. Aquestes darreres són contrapartides de prestacions realitzades directament pels qui donen feina.

Nota metodològica: la territorialització de les cotitzacions socials efectives i imputades pren per referència la residència dels assalariats i té com a font principal els usos del Compte de renda de les famílies de la Comptabilitat regional. A partir d'aquesta font es disposa de la distribució dels pagaments realitzats en concepte de cotitzacions socials per part de les llars, la major part dels quals s'adrecen a les administracions públiques. Hi ha, tanmateix, pagaments a altres sectors institucionals fets per aquestes llars dels quals a nivell regional no es disposa de detall. Aquesta part s'ha imputat seguint la mateixa distribució del conjunt de les cotitzacions socials de les famílies i, posteriorment, s'ha deduït del conjunt de les cotitzacions pagades per obtenir els ingressos corresponents a les administracions públiques.

Cotitzacions socials efectives. Codi D.611
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic			102.188
Dades economia espanyola			
Usos del sector institucional de les famílies	(1)		106.535
Part cotitzacions de les llars a altres sectors institucionals	(2)		4.347
<i>Cotitzacions socials efectives AP</i>	(3)=	(1)-(2)	102.188
Dades comunitats autònomes			
Usos del Compte de renda de les famílies. Font CRE	(4)		106.535
Imputació (2) segons distribució (4)	(5)		4.347
<i>Cotitzacions socials efectives en les CA</i>	(6)	(4)-(5)	102.188

Cotitzacions socials imputades. Codi D.612
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic			6.867
----------------------------	--	--	--------------

Cotitzacions socials imputades. Codi D.612 (continuació)
Any 2004. Milions d'euros

Dades economia espanyola

Usos del sector institucional de les famílies	(1)		13.268
Part cotitzacions de les famílies a altres sectors institucionals	(2)		6.401
<i>Cotitzacions socials imputades AP</i>	(3)=	(1)-(2)	6.867

Dades comunitats autònomes

Usos del Compte de renda de les famílies. Font CRE	(4)		13.268
Imputació (2) segons distribució (4)	(5)		6.401
<i>Cotitzacions socials imputades a les CA</i>	(6)	(4)-(5)	6.867

Quadre 3.2.17

Cotitzacions socials efectives. Codi D.611
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	10.036	10.989	11.907	13.067	14.300
Aragó	2.423	2.620	2.771	3.004	3.181
Astúries	1.864	2.047	2.110	2.259	2.377
Balears	1.777	1.944	2.067	2.209	2.336
Canàries	3.040	3.308	3.556	3.848	4.065
Cantàbria	922	1.000	1.063	1.144	1.221
Castella i Lleó	4.069	4.362	4.629	4.977	5.303
Castella-la Manxa	2.434	2.656	2.879	3.160	3.450
Catalunya	14.520	15.798	16.865	18.030	19.224
València	7.206	7.932	8.534	9.261	9.962
Extremadura	1.316	1.408	1.487	1.607	1.728
Galícia	4.064	4.402	4.681	5.014	5.375
Madrid	13.514	14.909	15.916	17.082	18.177
Múrcia	1.760	1.938	2.134	2.364	2.584
Navarra	1.305	1.430	1.525	1.628	1.729
País Basc	4.827	5.255	5.539	5.876	6.189
Rioja	522	569	605	659	706
Ceuta i Melilla	234	249	266	281	283
Extra-regio	14	15	17	17	0
Espanya	75.845	82.832	88.549	95.486	102.188

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.2.18

Cotitzacions socials imputades. Codi D.612

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	701	734	806	870	961
Aragó	169	175	187	200	214
Astúries	130	137	143	150	160
Balears	124	130	140	147	157
Canàries	212	221	241	256	273
Cantàbria	64	67	72	76	82
Castella i Lleó	284	291	313	332	356
Castella-la Manxa	170	177	195	211	232
Catalunya	1.015	1.055	1.141	1.201	1.292
València	504	530	577	617	669
Extremadura	92	94	101	107	116
Galícia	284	294	317	334	361
Madrid	945	996	1.077	1.138	1.221
Múrcia	123	129	144	157	174
Navarra	91	96	103	108	116
País Basc	337	351	375	391	416
Rioja	36	38	41	44	47
Ceuta i Melilla	16	17	18	19	19
Extra-regio	1	1	1	1	0
Espanya	5.301	5.532	5.991	6.361	6.867

Font: elaboració pròpia

Indemnitzacions d'assegurances. Recursos. Codi D.72. Quadre 3.2.19

Descripció: són les indemnitzacions que paguen les empreses d'assegurances a les AP per lesions o danys soferts per persones o béns.

Nota metodològica: només es consideren els recursos per aquest concepte de les administracions autonòmiques i locals en cada CA. La part corresponent a la resta d'administracions s'ha considerat no territorialitzada i forma part de la regió fictícia Extra-regio.

Indemnitzacions d'assegurances no vida. Codi D.72
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic			142
Dades comunitats autònomes			
Recursos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		126
Recursos no territorialitzats. Regió fictícia Extra-regio	(2)		16
<i>Indemnitzacions d'assegurances en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	142

Quadre 3.2.19

Indemnitzacions d'assegurances. Codi D.72
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	9	11	12	13	14
Aragó	5	4	6	6	8
Astúries	2	3	3	3	3
Balears	1	1	2	2	3
Canàries	4	4	5	5	7
Cantàbria	1	1	2	2	2
Castella i Lleó	6	8	10	8	8
Castella-la Manxa	3	6	9	4	4
Catalunya	11	13	18	21	23
València	8	7	7	9	11
Extremadura	2	1	3	2	2
Galícia	6	7	8	7	12
Madrid	8	7	8	10	12
Múrcia	1	2	2	3	2
Navarra	2	1	2	3	2
País Basc	7	9	9	14	13
Rioja	0	1	0	1	0
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-regio	13	13	12	15	16
Espanya	89	99	118	128	142

Font: elaboració pròpia

Transferències corrents diverses. Recursos. Codi D.75. Quadre 3.2.20

Descripció: són recursos de les AP que provenen de recàrrecs i sancions tributàries, multes i sancions no tributàries, reintegraments, etc.

Nota metodològica: s'han distribuït per CA els recursos per aquest concepte de les administracions autonòmiques i de les corporacions locals. La part corresponent a l'Administració central i la SS no s'ha territorialitzat.

Transferències corrents. Codi D.75

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic			3.930
Dades comunitats autònomes			
Recursos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		2.310
Recursos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		1.620
<i>Transferències corrents en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	3.930

Quadre 3.2.20

Transferències corrents. Recursos. Codi D.75

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	250	276	301	392	360
Aragó	36	44	50	58	54
Astúries	30	27	30	39	40
Balears	37	44	58	81	58
Canàries	66	79	80	98	101
Cantàbria	15	17	22	26	32
Castella i Lleó	69	90	94	118	122
Castella-la Manxa	51	52	109	71	88
Catalunya	279	333	374	499	474
València	170	200	199	195	209
Extremadura	29	33	28	35	39
Galícia	72	66	95	74	99
Madrid	253	223	267	278	292
Múrcia	41	45	49	75	75
Navarra	25	22	32	42	58
País Basc	112	136	164	177	189
Rioja	6	7	15	13	15
Ceuta i Melilla	2	14	7	8	5
Extra-regio	2.029	2.058	1.947	2.502	1.620
Espanya	3.572	3.766	3.921	4.781	3.930

Font: elaboració pròpia

Prestacions socials en efectiu. Usos. Codi D.62. Quadre 3.2.21

Descripció: comprèn el conjunt de prestacions socials a les famílies realitzades en efectiu.¹⁴ Aquestes prestacions són la principal rúbrica dins dels usos no financers de les administracions públiques. Les prestacions socials en efectiu, juntament amb les transferències en espècie, constitueixen el sistema de despesa a través del qual es redistribueix la renda personal i familiar.

Nota metodològica: l'estimació de les prestacions socials de les administracions públiques en les CA es basa en els recursos per aquest concepte rebuts per les famílies que recull el Compte de distribució secundària de la renda de les llars de la CRE. Com en les cotitzacions socials, en aquest cas hi ha també un flux amb altres sectors institucionals (empreses no financeres i institucions financeres) que fan prestacions socials a les famílies. La distribució d'aquestes prestacions s'ha imputat seguint la mateixa distribució del total de les prestacions rebudes per les famílies, per aïllar, per diferència, la part corresponent a les prestacions de les AP.

Prestacions socials (no en espècie). Codi D.62
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			98.577
Dades economia espanyola			
Recursos del sector institucional de les famílies	(1)		108.458
Part procedent de prestacions d'altres sectors institucionals	(2)		9.881
<i>Prestacions socials</i>	(3)=	(1)-(2)	98.577
Dades comunitats autònomes			
Recursos del Compte de renda de les famílies. Font CRE	(4)		108.458
Imputació (2) segons distribució (4)	(5)		9.881
<i>Prestacions socials en les CA</i>	(6)	(4)-(5)	98.577

14 En el capítol quatre hi ha el detall dels conceptes que inclouen aquestes prestacions.

Quadre 3.2.21

Prestacions socials (no en espècie). Codi D.62

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	12.194	12.964	13.944	14.680	15.773
Aragó	2.461	2.599	2.774	2.916	3.125
Astúries	2.914	3.062	3.241	3.444	3.697
Balears	1.429	1.513	1.640	1.765	1.876
Canàries	2.375	2.545	2.763	2.960	3.255
Cantàbria	1.108	1.172	1.251	1.352	1.463
Castella i Lleó	4.997	5.207	5.582	5.886	6.256
Castella-la Manxa	2.778	2.924	3.136	3.320	3.537
Catalunya	12.746	13.513	14.671	15.637	17.012
València	6.729	7.127	7.676	8.181	8.826
Extremadura	1.791	1.869	1.982	2.068	2.217
Galícia	5.271	5.574	5.969	6.306	6.737
Madrid	10.267	10.862	11.988	12.759	13.693
Múrcia	1.858	1.955	2.103	2.239	2.399
Navarra	1.064	1.159	1.253	1.329	1.456
País Basc	4.775	5.053	5.419	5.825	6.322
Rioja	495	521	564	600	652
Ceuta i Melilla	207	218	234	249	267
Extra-regio	11	13	13	20	17
Espanya	75.470	79.849	86.204	91.535	98.577

Font: elaboració pròpia

Primes netes d'assegurances. Usos. Codi D.71. Quadre 3.2.22

Descripció: són les primes que paguen les administracions públiques per les pòlisses d'assegurances subscrites.

Nota metodològica: en l'estimació dels comptes del sector públic de les CA s'ha considerat per aquest concepte la part de primes pagades per les administracions autonòmiques i locals en cada comunitat autònoma. La part corresponent a la resta d'administracions s'ha considerat no territorialitzada i forma part de la regió fictícia Extra-regio.

Primes netes d'assegurances. Codi D.71

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic

188

Primes netes d'assegurances. Codi D.71 (continuació)
Any 2004. Milions d'euros

Dades comunitats autònomes

Usos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		166
Usos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		22
<i>Primes netes d'assegurances en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	188

Quadre 3.2.22

Primes netes d'assegurances. Codi D.71
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	10	17	20	20	23
Aragó	5	4	6	6	9
Astúries	2	3	3	4	3
Balears	1	1	2	3	4
Canàries	6	4	5	6	7
Cantàbria	1	1	2	2	2
Castella i Lleó	6	8	10	9	12
Castella-la Manxa	3	7	10	4	5
Catalunya	14	17	23	25	29
València	9	11	12	16	16
Extremadura	2	1	3	2	2
Galícia	7	10	8	9	12
Madrid	8	8	10	18	20
Múrcia	1	2	4	5	4
Navarra	3	2	3	4	4
País Basc	8	8	10	14	14
Rioja	0	1	0	1	0
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-regio	19	21	22	24	22
Espanya	105	126	153	172	188

Font: elaboració pròpia

Cooperació internacional. Usos. Codi D.74. Quadre 3.2.23

Descripció: comprèn les transferències efectuades per les AP, en efectiu o en espècie, a organitzacions internacionals.¹⁵

15 Les aportacions al Fons Social Europeu formen part de les despeses per transferències corrents de les APE, però en la representació conjunta del sector públic han quedat consolidades amb els ingressos de les Institucions comunitàries.

Nota metodològica: s'han distribuït els pagaments realitzats per aquest concepte per les administracions autonòmiques i locals. La resta s'ha imputat a la regió fictícia Extra-regio.

Cooperació internacional corrent. Codi D.74

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			832
Dades comunitats autònomes			
Usos dels comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		117
Usos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		715
<i>Cooperació internacional corrent de les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	832

Quadre 3.2.23

Cooperació internacional corrent. Usos. Codi D.74

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	9	12	14	22	25
Aragó	2	2	1	1	0
Astúries	1	2	2	2	2
Balears	2	3	3	4	4
Canàries	2	3	2	2	2
Cantàbria	0	0	0	0	0
Castella i Lleó	1	2	1	1	1
Castella-la Manxa	1	5	9	14	17
Catalunya	7	10	4	9	5
València	3	4	7	8	9
Extremadura	0	1	0	0	0
Galícia	1	0	3	4	3
Madrid	3	8	6	7	15
Múrcia	0	0	1	0	1
Navarra	11	11	12	11	16
País Basc	6	6	12	18	17
Rioja	0	0	0	0	0
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-regio	401	624	571	571	715
Espanya	450	693	648	674	832

Font: elaboració pròpia

Transferències corrents. Usos. Codi D.75. Quadre 3.2.24

Descripció. són les transferències efectuades per les AP a famílies i institucions sense finalitat lucrativa. En els comptes de les APE figuren com a transferències corrents les aportacions al pressupost comunitari pel recurs PNB i la compensació britànica que s'han consolidat via ingressos del pressupost comunitari i despeses de les APE.

Nota metodològica: inclou els pagaments realitzats per aquest concepte per les administracions autonòmiques i locals. La resta s'ha imputat a la regió fictícia Extra-regio.¹⁶

Transferències corrents. Codi D.75

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			5.485
Dades comunitats autònomes			
Usos dels comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		3.354
Usos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		2.131
<i>Transferències corrents en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	5.485

Quadre 3.2.24

Transferències corrents. Usos. Codi D.75

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	327	381	409	469	419
Aragó	39	46	49	54	68
Astúries	70	77	75	82	86
Balears	55	64	69	74	81
Canàries	135	132	167	172	171
Cantàbria	27	32	33	61	44
Castella i Lleó	99	100	105	115	124
Castella-la Manxa	137	145	174	178	193
Catalunya	370	418	506	626	661
València	270	288	336	339	379
Extremadura	61	57	55	56	66
Galícia	109	122	153	196	150
Madrid	182	187	316	254	266

16 En l'apartat 3.4.3 d'aquest capítol es detallen les transferències corrents que no s'han territorialitzat.

Quadre 3.2.24 (continuació)
Transferències corrents. Usos. Codi D.75
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Múrcia	55	57	77	67	69
Navarra	64	64	61	80	84
País Basc	313	339	439	461	452
Rioja	16	14	18	20	24
Ceuta i Melilla	7	9	14	14	17
Extra-regio	1.996	1.549	1.790	1.850	2.131
Espanya	4.332	4.081	4.846	5.168	5.485

Font: elaboració pròpia

Renda disponible neta. Codi B.6n. Quadre 3.2.25

Descripció: representa el saldo del compte de distribució secundària de la renda. És la renda de què disposen les AP per fer operacions de consum o d'estalvi.

Quadre 3.2.25
Renda neta disponible. Codi B.6n
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	13.731	15.018	17.007	19.262	21.868
Aragó	3.864	4.066	4.460	4.872	5.317
Astúries	2.179	2.381	2.568	2.733	2.934
Balears	3.710	4.014	4.404	4.692	5.103
Canàries	5.211	5.681	6.351	6.849	7.426
Cantàbria	1.515	1.626	1.773	1.850	2.057
Castella i Lleó	5.471	5.943	6.454	7.033	7.720
Castella-la Manxa	2.985	3.189	3.553	4.039	4.741
Catalunya	28.319	30.201	32.622	34.859	37.635
València	13.311	14.452	15.827	17.182	18.949
Extremadura	1.107	1.205	1.430	1.616	1.783
Galícia	5.794	6.177	6.689	7.084	7.970
Madrid	29.444	31.664	33.855	36.227	39.117
Múrcia	2.888	3.152	3.549	4.037	4.531
Navarra	2.281	2.389	2.613	2.806	3.062
País Basc	8.153	8.620	9.106	9.624	10.467
Rioja	963	1.019	1.130	1.234	1.340
Ceuta i Melilla	341	364	377	411	432
Extra-regio	-13.662	-11.513	-12.744	-11.832	-12.282
Espanya	117.606	129.649	141.026	154.579	170.173

Font: elaboració pròpia

Compte de redistribució de la renda en espècie

Mostra la redistribució de la renda mitjançant les transferències socials en espècie.

Transferències socials en espècie. Usos. Codi D.63. Quadre 3.2.26

Descripció: comprèn les prestacions socials de les AP en espècie i les transferències individuals de béns i serveis que no són de mercat.¹⁷

Nota metodològica: les transferències socials en espècie formen part dels recursos del Compte de renda de les famílies de la Comptabilitat regional. Aquests comptes incorporen també algunes transferències d'altres sectors institucionals que s'han imputat per obtenir per diferència la part corresponent a les AP. Com en el cas de les prestacions en efectiu, el criteri de distribució és el de la residència de la població beneficiària.

Transferències socials en espècie. Codi D.63

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			86.711
Dades economia espanyola			
Recursos del sector institucional de les famílies	(1)		94.021
Part procedent de transferències d'altres sectors institucionals	(2)		7.310
<i>Transferències socials AP</i>	(3)=	(1)-(2)	86.711
Dades comunitats autònomes			
Recursos del Compte de renda de les famílies. Font CRE*	(4)		94.021
Imputació (2) segons distribució (4)	(5)		7.310
<i>Transferències socials AP per CA</i>	(6)	(4)-(5)	86.711

* Les dades de l'any 2004 es basen en la distribució del 2003

Quadre 3.2.26

Transferències socials en espècie. Codi D.63

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	11.069	11.526	12.498	13.560	15.053
Aragó	1.864	2.056	2.218	2.395	2.659

17 En el capítol quatre hi ha el detall dels conceptes que inclouen aquestes prestacions.

Quadre 3.2.26 (continuació)
Transferències socials en espècie. Codi D.63
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Astúries	1.676	1.781	1.891	1.999	2.219
Balears	1.157	1.252	1.429	1.590	1.765
Canàries	2.882	3.036	3.382	3.620	4.018
Cantàbria	852	898	981	1.043	1.158
Castella i Lleó	4.020	4.195	4.522	4.710	5.229
Castella-la Manxa	2.642	2.807	3.102	3.445	3.825
Catalunya	9.183	9.713	10.696	11.698	12.986
València	5.948	6.404	7.202	7.938	8.812
Extremadura	1.676	1.841	1.964	2.220	2.465
Galícia	4.117	4.386	4.861	5.043	5.599
Madrid	7.846	8.425	9.104	9.839	10.923
Múrcia	1.756	1.902	2.114	2.306	2.560
Navarra	986	1.017	1.159	1.223	1.358
País Basc	3.775	3.935	4.296	4.652	5.165
Rioja	424	454	500	540	600
Ceuta i Melilla	225	241	264	285	317
Extra-regio	0	0	0	0	0
Espanya	62.097	65.870	72.183	78.109	86.711

Font: elaboració pròpia

Renda disponible ajustada neta. Codi B.7n. Quadre 3.2.27

Descripció: representa el saldo del compte de redistribució de la renda en espècie. Aquest saldo s'obté restant, de la renda disponible del sector públic, les transferències socials en espècie.

Quadre 3.2.27
Renda neta disponible ajustada. Codi B.7n
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	2.662	3.492	4.509	5.703	6.815
Aragó	2000	2.010	2.242	2.477	2.658
Astúries	503	600	676	733	715
Balears	2.553	2.762	2.974	3.103	3.339
Canàries	2.329	2.645	2.969	3.229	3.407
Cantàbria	663	729	793	806	899
Castella i Lleó	1.451	1.747	1.932	2.322	2.490

Quadre 3.2.27 (continuació)
Renda neta disponible ajustada. Codi B.7n
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Castella-la Manxa	343	382	451	594	916
Catalunya	19.137	20.488	21.926	23.161	24.649
València	7.363	8.047	8.625	9.244	10.137
Extremadura	-569	-636	-534	-605	-682
Galícia	1.677	1.791	1.829	2.041	2.371
Madrid	21.597	23.239	24.750	26.387	28.194
Múrcia	1.132	1.250	1.435	1.731	1.971
Navarra	1.295	1.372	1.454	1.583	1.704
País Basc	4.377	4.685	4.810	4.972	5.303
Rioja	539	565	630	694	740
Ceuta i Melilla	116	123	113	126	115
Extra-regio	-13.662	-11.513	-12.744	-11.832	-12.282
Espanya	55.509	63.779	68.843	76.470	83.462

Font: elaboració pròpia

Compte d'utilització de la renda disponible

Mostra la despesa en consum final finançada per les AP. Aquesta despesa, de conformitat amb el Reglament (CE) 1500/2001 de la Comissió, és igual a la suma del valor de la producció de les APE més la despesa en béns i serveis subministrats a les llars a través de productors de mercat, menys els pagaments realitzats per altres unitats (producció de mercat i pagaments per altra producció no de mercat), menys la formació bruta de capital per compte propi. La despesa en consum final està composta per la despesa en consum individual i per la despesa en consum col·lectiu.

Despesa en consum individual. Usos. Codi P.31. Vegeu quadre 3.2.26

Descripció: és la despesa realitzada per les administracions públiques per satisfer directament necessitats individuals (una part d'aquesta despesa correspon a béns i serveis finançats per les APE però realitzats per productors de mercat). Les despeses en consum individual de les AP corresponen a les transferències socials en espècie, el procés d'estimació de les quals ja s'ha indicat anteriorment (Codi D.63).

Despesa en consum col·lectiu. Usos. Codi P.32. Quadre 3.2.28

Descripció: la despesa en consum col·lectiu és l'efectuada en béns i serveis que es caracteritzen per la no-rivalitat i la no-exclusió (p.e. Defensa, Medi Ambient, etc.).

Nota metodològica: per a la distribució de la despesa en consum col·lectiu s'ha utilitzat com a indicador d'imputació la distribució de les remuneracions dels assalariats en les CA. Això comporta certes limitacions, atès que implica suposar que la distribució del nombre d'assalariats (i de les seves remuneracions) és la mateixa en la part del consum col·lectiu que en el conjunt de la despesa final de les AP (excepte la part de prestacions social en espècie produïda pel mercat). Aquests assalariats no cal que resideixin forçosament a la CA on es produeixen aquests serveis, per tant des d'un punt de vista de la renda regional disponible caldria fer els ajustaments necessaris. D'altra banda, en aquesta estimació hi ha implícita la hipòtesi que les despeses intermèdies per a la prestació de béns i serveis segueixen la mateixa distribució que la de les remuneracions dels assalariats.

L'assignació territorial de la despesa en consum col·lectiu de les APE que es deriva de l'enfocament del flux monetari de la despesa vol reflectir la distribució, i la producció territorial dels béns i serveis destinats a aquest consum i és conseqüent amb la generació del valor afegit brut de les APE que figura en les macromagnituds econòmiques regionals. Tanmateix, cal distingir la part del consum col·lectiu de caràcter territorial, subministrat per les administracions autonòmiques i locals, del consum col·lectiu de l'Administració central i les administracions de Seguretat Social que té com a usuaris reals o potencials el conjunt de la població. Una de les formes que s'han proposat per conciliar comptablement el doble vessant d'aquestes despeses –com a producció i com a consum– és mitjançant el registre d'exportacions/importacions de serveis públics entre CA.

En l'apartat 3.4.3 es presenta una aproximació en aquest sentit i es diferencia la part del consum col·lectiu de les administracions territorials de la resta i es distribueix la producció d'ús general de l'Administració central i la SS en funció dels habitants de cada CA. Aquesta és una de les variants dels saldos fiscals que s'inclou en aquella secció.

Despesa en la producció pel consum col·lectiu. Codi P.32
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic	63.044
------------------------	---------------

Dades comunitats autònomes

<i>Imputació segons la distribució de les remuneracions dels assalariats en les AP*</i>	63.044
---	---------------

* Vegeu l'estimació d'aquestes remuneracions associada al quadre 3.2.9.

Quadre 3.2.28

Despesa en producció per al consum col·lectiu. Codi P.32

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	7.990	8.745	9.185	9.938	10.847
Aragó	1.499	1.626	1.754	1.884	2.033
Astúries	1.042	1.157	1.237	1.353	1.452
Balears	915	1.012	1.112	1.259	1.420
Canàries	2.321	2.497	2.655	2.854	3.063
Cantàbria	553	600	632	682	752
Castella i Lleó	3.052	3.264	3.495	3.775	4.037
Castella-la Manxa	1.868	2.048	2.223	2.452	2.709
Catalunya	5.622	6.065	6.405	7.244	7.908
València	3.918	4.300	4.586	4.950	5.410
Extremadura	1.271	1.397	1.471	1.628	1.762
Galícia	2.676	2.904	3.041	3.341	3.588
Madrid	7.699	8.379	8.738	9.342	10.380
Múrcia	1.236	1.347	1.466	1.591	1.723
Navarra	778	850	899	966	1.056
País Basc	2.787	3.035	3.176	3.363	3.585
Rioja	309	333	369	403	436
Ceuta i Melilla	447	473	490	530	585
Extra-regio	281	289	281	254	298
Espanya	46.263	50.320	53.214	57.810	63.044

Font: elaboració pròpia

Estalvi net. Codi B.8n. Quadre 3.2.29

Descripció: és el saldo del compte d'utilització de la renda disponible (i de la renda disponible ajustada) de les AP, i correspon a la part de la renda disponible no absorbida per la despesa en consum final.

Quadre 3.2.29

Estalvi net. Codi B.8n

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-5.328	-5.253	-4.677	-4.235	-4.032
Aragó	501	383	488	593	625
Astúries	-539	-557	-560	-620	-737
Balears	1.638	1.750	1.863	1.844	1.918
Canàries	8	148	314	375	344
Cantàbria	110	128	160	124	147

Quadre 3.2.29 (continuació)

Estalvi net. Codi B.8n

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Castella i Lleó	-1.601	-1.517	-1.563	-1.453	-1.547
Castella-la Manxa	-1.525	-1.666	-1.772	-1.858	-1.792
Catalunya	13.515	14.423	15.522	15.917	16.741
València	3.445	3.747	4.039	4.294	4.727
Extremadura	-1.840	-2.033	-2.005	-2.233	-2.443
Galícia	-999	-1.113	-1.212	-1.300	-1.217
Madrid	13.898	14.860	16.012	17.045	17.815
Múrcia	-103	-96	-30	139	247
Navarra	518	522	555	616	648
País Basc	1.590	1.650	1.634	1.610	1.718
Rioja	230	232	261	291	305
Ceuta i Melilla	-331	-350	-377	-404	-470
Extra-regio	-13.942	-11.802	-13.024	-12.086	-12.580
Espanya	9.246	13.459	15.629	18.660	20.418

Font: elaboració pròpia

Compte de capital

Impostos sobre el capital. Recursos. D.91. Quadre 3.2.30

Descripció: són els impostos que graven a intervals irregulars i poc freqüents el valor dels actius (o el patrimoni net) de les unitats institucionals, o el valor dels actius transferits, en el cas de successions, donacions o similars.

Nota metodològica: formen part dels impostos sobre el capital, l'impost sobre successions, les contribucions especials i l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys. Aquests impostos els recapten en la seva pràctica totalitat les administracions autonòmiques i locals, i la seva incidència recau sobre els seus residents.

Impostos sobre el capital. Codi D.91

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic			3.605
Dades comunitats autònomes			
Recursos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		3.592
Recursos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		13
<i>Impostos sobre el capital en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	3.605

Quadre 3.2.30

Impostos sobre el capital. Codi D.91

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	288	272	318	409	433
Aragó	90	94	96	117	127
Astúries	68	71	61	78	77
Balears	73	76	89	96	97
Canàries	64	57	58	61	76
Cantàbria	38	48	40	37	45
Castella i Lleó	142	140	152	173	241
Castella-la Manxa	55	60	65	81	94
Catalunya	613	607	690	739	841
València	252	275	285	281	320
Extremadura	26	24	23	29	32
Galícia	104	120	117	126	162
Madrid	471	492	541	652	764
Múrcia	50	48	49	67	87
Navarra	41	29	47	48	68
País Basc	86	71	75	87	99
Rioja	17	20	32	23	28
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	1
Extra-regio	11	14	18	15	13
Espanya	2.489	2.518	2.756	3.119	3.605

Font: elaboració pròpia

Ajuts a la inversió. Usos. Codi D.92. Quadre 3.2.31

Descripció: són les transferències de capital efectuades per les administracions públiques a altres unitats institucionals per finançar els costos d'adquisició dels seus actius fixos.

Nota metodològica: s'han distribuït exclusivament els pagaments realitzats per les administracions autonòmiques i locals. La resta s'ha imputat a la regió fictícia Extra-regio.¹⁸

18 En l'apartat 3.4.3 d'aquest capítol es detallen els ajuts que no s'han territorialitzat.

Ajuts a la inversió. Codi D.92
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic	10.724
------------------------	---------------

Dades comunitats autònomes

Usos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	5.849
Part FEDER empreses (no territorialitzat)	1.873
Recursos no territorialitzats. Regio fictícia. Extra-regio	3.002
Ajuts a la inversió en les CA	10.724

Quadre 3.2.31

Ajuts a la inversió. Usos*. Codi D.92
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	814	959	1.071	1.103	1.201
Aragó	140	182	191	162	262
Astúries	111	123	162	139	169
Balears	56	67	65	78	76
Canàries	151	187	190	200	166
Cantàbria	61	52	65	63	87
Castella i Lleó	300	402	421	496	505
Castella-la Manxa	141	248	297	260	303
Catalunya	387	568	838	820	703
València	292	314	371	384	450
Extremadura	129	150	146	153	176
Galícia	353	518	441	535	528
Madrid	326	307	381	336	464
Múrcia	90	109	114	134	116
Navarra	141	146	177	172	174
País Basc	422	464	459	409	385
Rioja	38	53	47	60	70
Ceuta i Melilla	7	4	22	14	14
Extra-regio	3.156	2.704	4.054	5.139	4.875
Espanya	7.115	7.557	9.512	10.657	10.724

* Figura en els comptes com a recursos (amb signe negatiu).

Font: elaboració pròpia

Altres transferències de capital. Recursos. Codi D.99. Quadre 3.2.32

Descripció: correspon a les transferències de capital que no es consideren ajuts a la inversió. Aquestes transferències no redistribueixen per si mateixes la renda, però sí l'estalvi o el patrimoni entre els diversos sectors o subsectors institucionals. Els ingressos de les AP per aquest concepte corresponen a recobraments de crèdits realitzats per la "Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación" (CESCE), per l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) i altres. Cal afegir que aquestes transferències estan minorades pels recursos relatius a impostos i cotitzacions socials que es consideren de cobrament dubtós d'acord amb el que estableix el Reglament (CE) núm. 2516/2000 del Parlament Europeu i del Consell i el Reglament (CE) núm. 1500/2000.

Nota metodològica: s'han distribuït els ingressos realitzats per aquest concepte per les administracions autonòmiques i locals. La resta (que té un saldo negatiu) s'ha imputat a la regió fictícia Extra-regio.

Altres transferències de capital. Codi D.99

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Recursos del sector públic				-2.794
Dades comunitats autònomes				
Recursos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)			198
Recursos no territorialitzats. Regio fictícia. Extra-regio	(2)			-2.992
<i>Altres transferències de capital de les CA</i>	(3)=	(1)+(2)		-2.794

Quadre 3.2.32

Altres transferències de capital. Recursos. Codi D.99

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-37	-5	10	-10	27
Aragó	10	-6	19	10	21
Astúries	3	0	-1	6	0
Balears	3	-4	-15	-15	-1
Canàries	3	-1	8	3	-30
Cantàbria	0	-3	4	-5	2
Castella i Lleó	9	-1	4	-2	8
Castella-la Manxa	1	-1	-5	1	16
Catalunya	114	-17	60	34	43
València	75	-37	128	107	102

Quadre 3.2.32 (continuació)

Altres transferències de capital. Recursos. Codi D.99

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Extremadura	6	-3	7	-6	-6
Galícia	7	-3	4	10	14
Madrid	-9	21	-52	-3	4
Múrcia	2	-1	6	10	11
Navarra	-2	2	37	21	-12
País Basc	13	-10	20	28	44
Rioja	-38	11	-39	-41	-45
Ceuta i Melilla	0	-2	7	6	1
Extra-regio	-2.894	-2.847	-3.940	-4.030	-2.992
Espanya	-2.732	-2.906	-3.740	-3.876	-2.794

Font: elaboració pròpia

Altres transferències de capital. Usos. Codi D.99. Quadre 3.2.33

Descripció: inclou els pagaments per condonació de deutes i aportacions a empreses de la Societat Estatal de Participacions Industrials (SEPI), i altres transferències. El 2004, aquestes transferències de capital inclouen l'assumpció del deute històric de Renfe.

Nota metodològica: s'han distribuït els pagaments realitzats per aquest concepte per les administracions autonòmiques i locals. La resta s'ha imputat a la regió fictícia Extra-regio.¹⁹

Altres transferències de capital. Codi D.99

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			5.103
Dades comunitats autònomes			
Usos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		387
Usos no territorialitzats. Regió fictícia. Extra-regio	(2)		4.716
<i>Altres transferències de capital de les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	5.103

19 En l'apartat 3.4.3 es detallen les transferències que no s'han territorialitzat.

Quadre 3.2.33

Altres transferències de capital. Usos. Codi D.99*

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-50	77	23	36	49
Aragó	25	7	12	13	11
Astúries	40	33	30	27	19
Balears	1	0	0	0	0
Canàries	8	4	8	2	1
Cantàbria	10	7	8	4	12
Castella i Lleó	76	45	9	9	9
Castella-la Manxa	70	5	2	0	0
Catalunya	31	38	23	62	45
València	25	11	52	131	118
Extremadura	55	7	9	7	8
Galícia	76	5	27	11	28
Madrid	19	6	7	0	0
Múrcia	11	8	2	6	1
Navarra	63	18	30	32	5
País Basc	14	1	0	0	0
Rioja	17	23	52	73	81
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-regio	1.682	1.554	1.147	489	4.716
Espanya	2.173	1.849	1.441	902	5.103

* Figura en els comptes com a recursos (amb signe negatiu)

Font: elaboració pròpia

Variacions del patrimoni net per estalvi i transferències de capital. Codi

B.10.1. Quadre 3.2.34

Descripció: representa el saldo del compte de variacions del patrimoni net per estalvi i per transferències de capital.

Quadre 3.2.34

Variació del patrimoni net per estalvi i transferències de capital. Codi B.10.1

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-5.841	-6.022	-5.443	-4.976	-4.822
Aragó	436	283	400	545	500
Astúries	-619	-643	-693	-701	-848
Balears	1.656	1.755	1.871	1.847	1.938
Canàries	-84	13	182	237	223
Cantàbria	77	114	132	89	95

Quadre 3.2.34 (continuació)

Variació patrimoni net per estalvi i transferències capital. Codi B.10.1

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Castella i Lleó	-1.826	-1.825	-1.838	-1.787	-1.812
Castella-la Manxa	-1.680	-1.860	-2.011	-2.036	-1.986
Catalunya	13.825	14.407	15.411	15.808	16.877
València	3.455	3.660	4.030	4.167	4.581
Extremadura	-1.992	-2.169	-2.130	-2.370	-2.601
Galícia	-1.317	-1.519	-1.560	-1.710	-1.596
Madrid	14.015	15.060	16.113	17.358	18.118
Múrcia	-152	-166	-92	77	228
Navarra	353	389	433	481	525
País Basc	1.254	1.246	1.269	1.316	1.476
Rioja	154	188	155	139	137
Ceuta i Melilla	-338	-356	-392	-412	-482
Extra-regio	-21.663	-18.893	-22.147	-21.729	-25.150
Espanya	-285	3.665	3.692	6.344	5.402

Font: elaboració pròpia

Compte d'adquisició d'actius no financers

Mostra el procés de modificacions de l'estoc d'actius no financers, derivats de la nova inversió, depreciació i venda.

Formació bruta de capital. Usos. Codi P.51 = Formació bruta de capital fix.

Codi P.51 menys Variació d'existències. Codi P.52. Quadre 3.2.35

Descripció: és el valor dels béns duradors adquirits per les AP menys la variació d'existències.

Nota metodològica: l'estimació de la FBC s'ha realitzat individualment per a cada nivell de l'administració. La part corresponent a les administracions autonòmiques i locals prové directament dels Comptes regionals de l'IGAE. La inversió de l'Administració central s'ha imputat a partir de la distribució per CA de la inversió civil pressupostada. Ateses les notables diferències entre els valors pressupostats i els realitzats, el còmput anual d'aquestes inversions s'ha calculat a partir de la mitjana mòbil centrada de tres anys per pal·liar l'efecte de la variabilitat de les dades. Finalment, les inversions de la SS s'han distribuït segons la població de cada comunitat atès que no es disposava d'informació més directa.²⁰

20 En la secció 4.7 es presenta la distribució de la FBC en les CA per nivells de govern.

Formació bruta de capital. Codi P.5
Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			28.428
Detall per nivells de l'administració			
Administració central	(1)		8.899
Administracions autonòmiques	(2)		10.955
Corporacions locals	(3)		8.259
Administracions de Seguretat Social	(4)		315
Total FBC sector públic			28.428
Dades comunitats autònomes			
FBC Administració central:	(1)		
Imputació (1) s/distribució de la mitjana mòbil de tres anys de les dades pressupostades			
Part distribuïda per CA			6.973
Part no territorialitzada. Regió fictícia Extra-regio			1.926
Total FBC AC			8.899
FBC Administracions autonòmiques	(2)		
FBC. Comptes regionals. Font IGAE			10.955
FBC Corporacions locals	(3)		
FBC. Comptes regionals. Font IGAE			8.259
FBC Administracions de SS	(4)		
Imputació (4) s/distribució de la població en cada CA			315
Total FBC en les CA			28.428

Quadre 3.2.35

Formació bruta de capital. Codi P.5
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	2.701	3.050	3.086	3.803	4.122
Aragó	705	870	931	1.128	1.281
Astúries	640	829	891	882	929
Balears	306	385	514	477	627
Canàries	966	1.053	1.120	1.407	1.193
Cantàbria	372	414	472	580	550
Castella i Lleó	1.605	1.854	1.921	2.073	2.110
Castella-la Manxa	744	854	1.148	1.198	1.386
Catalunya	2.174	2.288	2.740	3.332	2.899
València	1.888	2.044	2.329	3.086	2.611
Extremadura	542	587	741	820	794
Galícia	1.276	1.316	1.291	1.626	1.995

Quadre 3.2.35 (continuació)
Formació bruta de capital. Codi P.5
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Madrid	2.035	3.205	3.568	3.042	2.773
Múrcia	432	525	568	698	744
Navarra	362	421	394	469	425
País Basc	1.062	1.303	1.547	1.524	1.652
Rioja	198	237	323	300	268
Ceuta i Melilla	65	86	67	136	143
Extra-regio	1.781	1.242	2.189	1.487	1.926
Espanya	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428

Font: elaboració pròpia

Consum de capital fix (i Excedent brut d'explotació). Codis K.1 i B.2b.

Quadre 3.2.36

Descripció de consum de capital fix: és la depreciació experimentada en el període pel capital fix per l'ús normal i l'obsolescència tecnològica.

Descripció d'excedent brut d'explotació: és el saldo del compte d'explotació i equival a la renda obtinguda per utilitzar els mitjans de producció. En les AP, l'EBE coincideix amb el consum de capital fix i l'Excedent d'explotació net és nul.

Nota metodològica: per convenció comptable el consum de capital fix de les AP és igual a l'excedent brut d'explotació. La CN i la CRE faciliten dades de l'EBE dels serveis no adreçats a la venda, que estan formats pels de les administracions públiques, les institucions sense afany lucratiu (ISAL) i per les activitats de serveis domèstic contractades per les llars. A partir de la CRE no es pot aïllar la part corresponent a les ISAL que en aquesta estimació s'imputa a partir de les dades de la CN. El consum de capital fix figura en els comptes com a usos amb signe negatiu, i indiquen, en combinació amb la FBC, la formació neta de capital del sector públic. A efectes dels fluxos del SP es comptabilitza com un ingrés derivat de l'excedent brut d'explotació.

Consum de capital fix. (= Excedent brut d'explotació). Codis K.1 i B.2b.

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola	(0)		13.560
Dades comunitats autònomes			
EBE Serveis no adreçats a la venda. Font CRE	(1)		13.933
Estimació part ISAL (0)-(1) distribuïda segons (1)	(2)		373
<i>Excedent brut d'explotació. CA</i>	(3)=	(1)-(2)	13.560

Quadre 3.2.36

Consum de capital fix (Excedent brut d'exploració). Codis K.1 i B.2b.

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	1.643	1.761	1.891	2.027	2.241
Aragó	334	351	374	416	458
Astúries	217	223	230	252	291
Balears	181	191	207	209	206
Canàries	462	491	526	571	664
Cantàbria	116	122	130	135	137
Castella i Lleó	677	721	753	805	955
Castella-la Manxa	411	430	459	508	523
Catalunya	1.238	1.318	1.433	1.640	1.825
València	790	857	959	1.012	1.046
Extremadura	277	287	304	337	363
Galícia	539	567	628	647	748
Madrid	1.697	1.814	1.955	2.188	2.292
Múrcia	268	281	304	330	345
Navarra	169	183	200	225	269
País Basc	596	631	692	717	833
Rioja	74	77	83	82	87
Ceuta i Melilla	133	143	147	170	177
Extra-regio	93	98	94	85	98
Espanya	9.915	10.548	11.368	12.356	13.560

Font: elaboració pròpia

Adquisicions menys cessions d'actius no financers no produïts. Usos.

Codi K.2. Quadre 3.2.37

Descripció: comprèn els actius materials i immaterials no produïts.

Nota metodològica: s'ha distribuït únicament la part de les administracions territorials.

Adquisició neta d'actius financers no produïts. Codi K.2

Any 2004. Milions d'euros

Dades comptes sector públic economia espanyola

Usos del sector públic			365
Dades comunitats autònomes			
Usos dels Comptes regionals (Ad. autonòmica i local). Font IGAE	(1)		208
Usos no territorialitzats. Regió fictícia Extra-regio	(2)		157
<i>Ad. neta d'actius financers en les CA</i>	(3)=	(1)+(2)	365

Quadre 3.2.37

Adquisició neta d'actius financers no produïts. Codi K.2

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-31	-20	-87	-189	-79
Aragó	26	1	27	-29	-39
Astúries	14	27	-1	21	28
Balears	30	30	90	165	94
Canàries	31	104	62	49	-2
Cantàbria	11	15	8	-6	-17
Castella i Lleó	10	-4	-58	-153	30
Castella-la Manxa	12	19	16	-13	3
Catalunya	63	44	93	-93	9
València	64	13	56	-50	26
Extremadura	39	10	29	-15	32
Galícia	22	21	53	-17	44
Madrid	-46	-97	-256	-126	83
Múrcia	-1	4	-13	-25	-30
Navarra	19	32	-12	-12	-13
País Basc	33	80	12	66	51
Rioja	-12	-21	3	-32	-9
Ceuta i Melilla	-1	1	1	-3	-3
Extra-regio	-327	245	288	50	157
Espanya	-44	504	311	-412	365

Font: elaboració pròpia

Capacitat (+)/Necessitat(-) de finançament. Codi B.9. Quadre 3.2.38

Descripció: representa el saldo del compte d'adquisicions d'actius no financers, és a dir, la diferència entre el total de recursos i usos no financers. És la mesura del saldo fiscal en termes de Comptabilitat nacional en els comptes de les AP. En els comptes consolidats amb les institucions comunitàries de la UE és el valor acumulat del saldo fiscal de les AP espanyoles i de l'Administració supraestatal europea en l'economia espanyola. Els resultats que es presenten en el quadre 3.2.38 corresponen a l'estimació de base d'aquest treball.

Quadre 3.2.38

Capacitat (+)/Necessitat (-) de finançament. Codi B.9

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-6.868	-7.291	-6.551	-6.563	-6.624
Aragó	39	-237	-183	-138	-283
Astúries	-1.055	-1.275	-1.353	-1.353	-1.514
Balears	1.501	1.532	1.474	1.415	1.423
Canàries	-619	-653	-474	-648	-304
Cantàbria	-190	-192	-219	-349	-301
Castella i Lleó	-2.764	-2.955	-2.948	-2.902	-2.997
Castella-la Manxa	-2.024	-2.303	-2.716	-2.713	-2.852
Catalunya	12.825	13.393	14.011	14.209	15.794
València	2.293	2.461	2.603	2.143	2.990
Extremadura	-2.296	-2.478	-2.596	-2.838	-3.065
Galícia	-2.075	-2.289	-2.276	-2.673	-2.887
Madrid	13.724	13.766	14.756	16.629	17.554
Múrcia	-315	-414	-343	-267	-141
Navarra	140	119	250	249	382
País Basc	754	494	403	443	606
Rioja	41	49	-88	-46	-36
Ceuta i Melilla	-269	-300	-313	-374	-444
Extra-regio	-23.022	-20.280	-24.528	-23.180	-27.135
Espanya	-10.181	-8.855	-11.091	-8.957	-9.831
Part AP espanyoles	-5.580	-3.520	-2.124	-375	-1.632
Part AP UE	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: elaboració pròpia

Amb l'obtenció d'aquest saldo es finalitza l'estimació dels agregats i saldos que conformen els comptes del sector públic en les CA. El saldo resultant d'aquests comptes mostra la posició de dèficit (-) o de superàvit (+) que té el sector públic en cada una de les CA. Una posició de dèficit del sector públic té com a contraposició una de superàvit per a l'economia de la CA, i en el cas de superàvit del sector públic, és la CA la que està en dèficit.

En la secció 3.3 es presenta l'estimació dels comptes de les Institucions de la UE a les CA, fet que permetrà aïllar, posteriorment, la part corresponent a les administracions públiques espanyoles. En la secció 3.4 es mostren els saldos fiscals obtinguts pels diferents nivells de govern, així com diferents variants d'aquests saldos. Una d'aquestes variants inclou una reestimació de la distribució de la despesa estatal en consum col·lectiu d'acord amb la població que n'és beneficiària.

3.3. Estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes

En la secció anterior s'han estimat els comptes del conjunt del sector públic, incloent-hi les Institucions europees com una administració supraestatal. Aquesta secció presenta una estimació específica dels fluxos de les administracions de la UE amb les comunitats autònomes, una fase prèvia que servirà posteriorment per aïllar la part del sector públic en les CA corresponent a les administracions públiques espanyoles.

3.3.1. El marc de referència a escala estatal

Els fluxos de l'economia espanyola amb les Institucions de la UE queden reflectits en la Comptabilitat nacional en el subsector del mateix nom del compte de la "Resta del món". A continuació, s'indiquen els principals conceptes a què es refereixen aquests fluxos.

3.3.1.1. Les aportacions de l'economia espanyola al pressupost de la Unió Europea

Els ingressos del pressupost comunitari estan formats per aportacions estatals que es classifiquen en tres grups: els recursos propis tradicionals, el recurs IVA i el recurs RNB. El pressupost comunitari gestiona també les aportacions estatals al Fons Europeu de Desenvolupament.

Recursos propis de les Comunitats Europees

a) Recursos propis tradicionals: són impostos comunitaris que els estats membres administren i recapten. Aquests recursos estan formats per les exaccions reguladores sobre les importacions de productes agrícoles, els drets de duanes sobre les mercaderies importades i les cotitzacions sobre la producció i emmagatzematge de sucre i isoglucosa.

b) Recurs IVA: és un recurs fiscal de la UE basat en l'aplicació d'un tipus impositiu uniforme als ingressos per IVA harmonitzats de cada estat membre.

c) Recurs basat en la renda nacional bruta (RNB): consisteix en l'aplicació d'un tipus uniforme (del 0,73%) a la RNB de cada estat membre. Tot i que és un recurs complementari que garanteix l'aportació no coberta pels dos grups de recursos anteriors s'ha convertit en la major font d'ingressos del pressupost comunitari. Aquesta aportació es considera una transferència corrent en els comptes públics.

La part corresponent a la compensació britànica acordada per la UE (xec britànic) també es vehicula com una transferència corrent. Tant les aportacions per recursos propis tradicionals, com per IVA, formen part dels impostos sobre la producció pagats pel conjunt de l'economia espanyola, tot i que no figuren en els comptes de les administracions públiques.

Fons Europeu de Desenvolupament

Són les aportacions realitzades pels estats membres per finançar la política de cooperació europea per al desenvolupament a l'Àfrica, el Carib, el Pacífic i els països d'ultramar associats.

3.3.1.2. Les despeses de la UE en l'economia espanyola

Les despeses del pressupost comunitari a Espanya responen als conceptes següents:

Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola, secció Garantia (FEOGA-Garantia)

És l'instrument financer de la Política Agrària Comuna (PAC) que finança la política de garantia de mercats agraris, les mesures veterinàries i fitosanitàries i el desenvolupament rural.

Fons Estructurals²¹

Els Fons Estructurals són el principal instrument de la política de cohesió econòmica i social de la UE. Estan formats pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), el Fons Social Europeu (FSE), el Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola, secció Orientació (FEOGA-Orientació), i l'Instrument Financer d'Orientació Pesquera (IFOP).

L'objectiu del FEDER és promoure la cohesió econòmica i social mitjançant la correcció dels principals desequilibris regionals, i la participació en el desenvolupament i reconversió de les regions. L'objectiu principal del FSE és la millora del mercat de treball i dels recursos humans. El FEOGA-Orientació col·labora en el desenvolupament rural, i l'IFOP, en el desenvolupament i la millora de la competitivitat del sector pesquer.

21 En la nova política regional i el marc de perspectives financeres 2007-2013 les intervencions regionals s'agrupen en tres objectius bàsics: convergència, competitivitat regional i ocupació, i cooperació territorial europea. El FEDER hi participa en tots tres objectius, el Fons Social Europeu en el dos primers, i el Fons de Cohesió únicament en el primer.

Fons de Cohesió

Té per objectiu actuacions estructurals per promoure la cohesió econòmica i social als estats membres menys pròsper, a les regions perifèriques i a les zones rurals.

Els fluxos amb la UE de l'economia espanyola per al període considerat en aquest treball són els que s'inclouen en els comptes de les Institucions de la UE, quadre 3.2.2 de la secció anterior. En el primer any considerat en l'estimació els recursos nets obtinguts per l'economia espanyola van ser especialment baixos, tant si es comparen amb els anys anteriors, com si es comparen amb els posteriors, a causa de l'ajornament de l'entrada en vigor de les perspectives financeres 2000-2006, conegudes com Agenda 2000. En el quadre 3.3.1 es presenta per a l'any 2004 la desagregació dels conceptes inclosos en els agregats comptables.

Quadre 3.3.1

*Els fluxos entre la UE i l'economia espanyola
Any 2004. Milions d'euros*

Les aportacions de l'economia espanyola al pressupost comunitari

Recursos propis tradicionals	1.274
IVA	1.201
Recurs PNB i compensació britànica	5.828
Fons Europeu de Desenvolupament	137
Total d'aportacions de l'economia espanyola	8.440

Les aportacions del pressupost comunitari a l'economia espanyola

Despeses de percepció i int. demora	363
FEOGA-Garantia:	
Subvencions productes	5.014
Subvencions producció	1.291
Cooperació internacional corrent: Fons Social Europeu	1.729
FEDER, Fons Cohesió, FEOGA-O, IFOP	
Part adreçada a les AP espanyoles	6.369
Part adreçada a altres sectors institucionals	1.873
Total aportacions del pressupost comunitari	16.639
Saldo net favorable a l'economia espanyola	8.199

Font: elaboració a partir de l'INE i de l'IGAE

3.3.2. El procés d'estimació dels comptes de les institucions de la Unió Europea en les comunitats autònomes

L'estimació dels comptes de les Institucions de la UE parteix, a escala estatal, del subsector de les Institucions de la UE del Compte de la "Resta del món" de la

Comptabilitat nacional. Com en el cas de l'estimació del conjunt dels comptes del sector públic realitzada en la secció anterior, a continuació s'indica per a cada un dels agregats i saldos estimats una nota metodològica i un exemple numèric de l'estimació realitzada per a l'any 2004. Els comptes es classifiquen en tres grups: compte de rendes primàries i transferències corrents, compte de capital i compte d'adquisició d'actius no financers. Cal indicar que el que es consideren recursos d'aquests comptes són les aportacions de l'economia espanyola, i els usos són les despeses del pressupost comunitari.

Impostos sobre productes i importacions. Codi D.21. Quadre 3.3.2

Descripció: inclou les aportacions al pressupost comunitari per recursos propis tradicionals i per IVA.

Nota metodològica: l'estimació d'aquests conceptes ha seguit la mateixa metodologia que la del conjunt d'impostos sobre productes i importacions del sector públic que s'indica en la secció anterior (vegeu el quadre 3.2.12).

***Impostos sobre productes i importacions. Codi D.21
(Aportació de l'economia espanyola i recursos del pressupost comunitari)
Any 2004. Milions d'euros***

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	2.475
Distribució per conceptes:	
Recursos propis tradicionals	1.274
IVA	1.201
Total	2.475
Dades comunitats autònomes	
Imputació s/consum privat. Factor de ponderació = 57,6%	
Imputació s/VAB a preus bàsics. Factor de ponderació = 42,4%	
<i>Impostos sobre productes i importacions en les CA</i>	2.475

Quadre 3.3.2

***Impostos sobre productes i importacions. Codi D.21
Milions d'euros***

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	525	495	403	422	363
Aragó	113	107	87	90	76
Astúries	89	84	68	70	60

Quadre 3.3.2 (continuació)

Impostos sobre productes i importacions. Codi D.21

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Balears	92	88	73	77	66
Canàries	135	130	109	114	99
Cantàbria	46	44	35	36	31
Castella i Lleó	202	189	154	159	136
Castella-la Manxa	122	115	93	96	82
Catalunya	666	624	506	525	451
València	353	335	272	283	243
Extremadura	66	62	50	52	44
Galícia	205	192	155	160	137
Madrid	610	576	468	486	415
Múrcia	92	86	70	73	63
Navarra	60	56	45	46	40
País Basc	218	204	164	169	144
Rioja	26	24	20	21	18
Ceuta i Melilla	11	10	8	8	7
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	3.632	3.420	2.781	2.887	2.475

Font: elaboració pròpia

Subvencions sobre productes. Codi D.31. Quadre 3.3.3

Descripció: correspon a les subvencions del FEOGA-Garantia.

Nota metodològica: la distribució d'aquestes subvencions s'ha realitzat a partir de la informació del Fons Espanyol de Garantia Agrària (FEGA) del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí. La distribució de referència s'ha aplicat a les dades de comptables de la CN, que difereixen lleugerament de les del FEGA.

Subvencions sobre productes. Codi D.31

(Recursos de l'economia espanyola i aportacions del pressupost comunitari)

Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	5.014
Dades comunitats autònomes	
Distribució a partir del FEGA. Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, ajustades a la CN	
<i>Subvencions sobre productes a les CA</i>	5.014

Quadre 3.3.3

Subvencions als productes. Usos. Codi D.31*

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	1.463	1.249	1.482	1.314	1.457
Aragó	349	355	387	398	444
Astúries	38	45	49	48	54
Balears	17	17	15	19	22
Canàries	130	151	123	122	140
Cantàbria	17	21	25	27	29
Castella i Lleó	693	688	690	691	802
Castella-la Manxa	608	678	666	704	691
Catalunya	227	278	279	281	298
València	115	108	113	114	118
Extremadura	462	457	437	459	525
Galícia	80	93	93	101	119
Madrid	42	41	43	40	49
Múrcia	75	66	74	68	84
Navarra	104	100	104	104	99
País Basc	36	47	49	45	49
Rioja	27	39	31	31	35
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	4.483	4.434	4.660	4.563	5.014

* Figura en els comptes com a recursos (amb signe negatiu).

Font: elaboració a partir de la distribució original de FEAGA

Altres subvencions a la producció. Codi D.39. Quadre 3.3.4

Descripció: corresponen a subvencions del FEOGA no vinculades a la quantitat o el valor dels béns subvencionats.

Nota metodològica: la distribució d'aquestes subvencions és la mateixa que s'ha utilitzat en l'apartat anterior per al conjunt de subvencions a la producció del sector públic (vegeu el quadre 3.2.13).

Altres subvencions a la producció. Codi D.39

(Recursos de l'economia espanyola i aportacions del pressupost comunitari)

Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	1.291
--	-------

Altres subvencions a la producció. Codi D.39 (continuació)
(Recursos de l'economia espanyola i aportacions del pressupost comunitari)
Any 2004. Milions d'euros

Dades comunitats autònomes

Imputació s/distribució impostos nets de subvencions s/producció del conjunt del sector públic	
<i>Altres subvencions a la producció a les CA</i>	1.291

Quadre 3.3.4

Subvencions a la producció. Usos*. Codi D.39
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	134	157	254	195	179
Aragó	19	11	10	6	28
Astúries	24	33	38	49	35
Balears	39	67	73	75	53
Canàries	-2	3	27	-1	25
Cantàbria	16	26	25	29	23
Castella i Lleó	24	63	22	9	22
Castella-la Manxa	2	-4	-88	-38	-7
Catalunya	268	405	407	406	333
València	153	227	230	262	208
Extremadura	-3	-18	-17	-26	-9
Galícia	58	75	68	72	72
Madrid	187	264	277	260	233
Múrcia	26	34	36	46	34
Navarra	0	2	9	6	7
País Basc	27	49	47	42	37
Rioja	7	9	18	20	13
Ceuta i Melilla	2	3	5	7	5
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	980	1.408	1.441	1.419	1.291

* Figura en els comptes com a recursos (amb signe negatiu).

Font: elaboració pròpia

Cooperació internacional corrent. Codi D.74. Quadre 3.3.5

Descripció: correspon a les aportacions de l'economia espanyola al Fons Europeu de Desenvolupament.

Nota metodològica: aquestes aportacions no s'han assignat territorialment i figuren en la regió fictícia Extra-regio.

*Cooperació internacional corrent. Codi D.74.
(Aportació de l'economia espanyola i recursos del pressupost comunitari)
Any 2004. Milions d'euros*

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	137
Dades comunitats autònomes	
No territorialitzat. Regió fictícia. Extra-regio	
<i>Transferències corrents de les CA</i>	137

Quadre 3.3.5

*Cooperació internacional corrent. Recursos. Codi D.74
Milions d'euros*

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-	-	-	-	-
Aragó	-	-	-	-	-
Astúries	-	-	-	-	-
Balears	-	-	-	-	-
Canàries	-	-	-	-	-
Cantàbria	-	-	-	-	-
Castella i Lleó	-	-	-	-	-
Castella-la Manxa	-	-	-	-	-
Catalunya	-	-	-	-	-
València	-	-	-	-	-
Extremadura	-	-	-	-	-
Galícia	-	-	-	-	-
Madrid	-	-	-	-	-
Múrcia	-	-	-	-	-
Navarra	-	-	-	-	-
País Basc	-	-	-	-	-
Rioja	-	-	-	-	-
Ceuta i Melilla	-	-	-	-	-
Extra-Regio	108	46	87	129	137
Espanya	108	46	87	129	137

Font: elaboració pròpia

Transferències corrents. Codi D.75. Quadre 3.3.6

Descripció: correspon a les aportacions al pressupost comunitari pel recurs RNB i el xec de compensació al Regne Unit.

Nota metodològica: aquestes transferències s'han imputat territorialment segons l'aportació de cada CA al VAB estatal.

Transferències corrents. Codi D.75
(Aportació de l'economia espanyola i recursos del pressupost comunitari)
Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	(1)	5.828
Dades comunitats autònomes		
Distribució segons VAB pb de les CA sobre la base de (1)		
Transferències corrents de les CA		5.828

Quadre 3.3.6

Transferències corrents. Recursos. Codi D.75
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	395	483	551	711	800
Aragó	92	112	128	162	180
Astúries	65	80	90	113	125
Balears	76	93	105	131	146
Canàries	119	147	168	214	237
Cantàbria	37	45	52	65	73
Castella i Lleó	164	198	224	284	317
Castella-la Manxa	100	122	139	177	197
Catalunya	561	686	774	984	1.096
València	287	354	402	509	567
Extremadura	50	60	68	87	97
Galícia	154	186	210	266	297
Madrid	524	643	730	926	1.032
Múrcia	72	88	102	131	147
Navarra	51	62	70	89	99
País Basc	187	227	255	321	357
Rioja	23	27	31	39	43
Ceuta i Melilla	9	10	12	15	17
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	2.965	3.625	4.109	5.227	5.828

Font: elaboració pròpia

Transferències corrents. Codi D.75. Quadre 3.3.7

Descripció: són despeses del pressupost comunitari i ingressos de l'economia espanyola per la gestió d'impostos.

Nota metodològica: aquest concepte no s'ha territorialitzat.

Transferències corrents. Codi D.75
(Aportació del pressupost comunitari a l'economia espanyola)
Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola	
Comptes del subsector de les Institucions de la UE	363
Dades comunitats autònomes	
No territorialitzat. Regió fictícia. Extra-regio	
<i>Despeses de percepció CA</i>	363

Quadre 3.3.7
Transferències corrents. Usos. Codi D.75
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-	-	-	-	-
Aragó	-	-	-	-	-
Astúries	-	-	-	-	-
Balears	-	-	-	-	-
Canàries	-	-	-	-	-
Cantàbria	-	-	-	-	-
Castella i Lleó	-	-	-	-	-
Castella-la Manxa	-	-	-	-	-
Catalunya	-	-	-	-	-
València	-	-	-	-	-
Extremadura	-	-	-	-	-
Galícia	-	-	-	-	-
Madrid	-	-	-	-	-
Múrcia	-	-	-	-	-
Navarra	-	-	-	-	-
País Basc	-	-	-	-	-
Rioja	-	-	-	-	-
Ceuta i Melilla	-	-	-	-	-
Extra-Regio	102	160	421	304	363
Espanya	102	160	421	304	363

Font: elaboració pròpia

Cooperació internacional corrent. Codi D.74. Quadre 3.3.8

Descripció: són els recursos que rep l'economia espanyola del Fons Social Europeu. Inclou també altres conceptes de menor importància.

Nota metodològica: s'ha distribuït a partir de la informació publicada pel Banc d'Espanya sobre la destinació regional d'aquest fons, aplicada a les dades de la CN.

Cooperació internacional corrent. Codi D.74
(Recursos de l'economia espanyola i aportacions del pressupost comunitari)
Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE	(1)	1.729
Dades comunitats autònomes		
Distribució a partir dades del Banc d'Espanya sobre la base de (1)		
<i>Cooperació internacional corrent</i>		1.729

Quadre 3.3.8

Cooperació internacional corrent. Usos. Codi D.74
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	202	223	369	332	351
Aragó	18	20	34	30	32
Astúries	27	29	49	44	46
Balears	6	7	12	10	11
Canàries	50	56	92	83	87
Cantàbria	10	11	18	16	17
Castella i Lleó	72	80	131	118	125
Castella-la Manxa	56	62	103	92	98
Catalunya	90	99	164	147	156
València	123	136	225	202	214
Extremadura	77	85	140	126	133
Galícia	98	109	180	161	171
Madrid	59	65	108	97	103
Múrcia	25	27	45	41	43
Navarra	16	18	29	27	28
País Basc	63	70	115	103	109
Rioja	3	4	6	5	6
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	997	1.101	1.819	1.635	1.729

Font: elaboració a partir dades del Banc d'Espanya

Ajuts a la inversió. Codi D.92. Quadre 3.3.9

Descripció: correspon als recursos de capital dels Fons Estructurals i de Cohesió de la UE que rep l'economia espanyola. L'import d'aquests recursos figura com a ingrés en els comptes de les APE, excepte la part del FEDER que s'adreça directament a altres sectors institucionals.

Nota metodològica: aquests ajuts s'han distribuït a partir de la informació publicada pel Banc d'Espanya sobre la destinació regional de cada un d'aquests fons, aplicada a les dades de la CN. Els recursos del FEDER que no es vehiculen pels pressupostos de les administracions públiques no s'han territorialitzat.

Ajuts a la inversió. Codi D.92

(Recursos de l'economia espanyola i aportacions del pressupost comunitari)

Any 2004. Milions d'euros

Dades referides al conjunt de l'economia espanyola

Comptes del subsector de les Institucions de la UE		8.242
Distribució per conceptes		
Fluxos en pressupostos de les administracions públiques		
FEDER		3.778
FEOGA i altres		1.831
Fons de Cohesió		760
Total	(1)	6.369
Fluxos FEDER a altres sectors institucionals	(2)	1.873
Dades comunitats autònomes		
Distribució (1) a partir de dades del Banc d'Espanya per a cada un dels grups de conceptes		6.369
No territorialitzat. Fluxos a altres sectors (2)		1.873
Total d'ajuts a la inversió per CA		8.242

Font: elaboració a partir de dades del Banc d'Espanya

Quadre 3.3.9

Ajuts a la inversió. Usos*. Codi D.92

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	1.132	865	1.089	1.496	1.959
Aragó	199	39	82	57	75
Astúries	39	325	467	333	294
Balears	24	8	15	32	23

Quadre 3.3.9 (continuació)
Ajuts a la inversió. Usos*. Codi D.92
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Canàries	92	191	351	238	285
Cantàbria	122	148	116	145	111
Castella i Lleó	688	569	912	755	824
Castella-la Manxa	174	238	724	434	373
Catalunya	200	420	172	309	238
València	172	503	489	536	291
Extremadura	421	230	270	259	566
Galícia	149	440	725	957	782
Madrid	31	198	130	136	124
Múrcia	182	137	216	226	216
Navarra	39	18	35	16	30
País Basc	59	219	165	182	132
Rioja	35	54	16	12	36
Ceuta i Melilla	4	19	16	17	10
Extra-Regio	983	701	1.612	2.764	1.873
Espanya	4.744	5.323	7.603	8.904	8.242

* Figura en els comptes com a recursos (amb signe negatiu).

Font: elaboració a partir dades del Banc d'Espanya

Capacitat (+)/Necessitat (-) de finançament. Codi B.9. Quadre 3.3.10

Descripció: el saldo del compte d'adquisició d'actius no financers mostra la capacitat o necessitat de finançament de les Institucions de la UE en els seus fluxos amb l'economia espanyola. El signe d'aquest compte, que és negatiu durant tot el període 2000-2004, reflecteix les necessitat de finançament o dèficit de les Institucions de la UE amb l'economia espanyola. Des del punt de vista de l'economia espanyola, aquests resultats mostren un superàvit per la posició receptora neta de fons que manté Espanya.

En el quadre 3.3.10 es presenta el saldo dels fluxos fiscals de les Institucions comunitàries en les CA. El signe d'aquests saldos mostra la posició de les Institucions comunitàries en relació amb les CA i el conjunt de l'economia espanyola. Així, el signe negatiu indica la seva posició deficitària (i excedentària per a l'economia espanyola), i a l'inrevés quan és positiu. Les principals CA receptores netes de fons comunitaris l'any 2004 són Andalusia, amb 2.788 milions d'euros, seguida per Castella-la Manxa, amb 1.321 milions, i Extremadura, amb 1.074 milions.

Quadre 3.3.10

Capacitat (+)/Necessitat de finançament de les Institucions de la UE a les CA
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-2.019	-1.525	-2.245	-2.208	-2.788
Aragó	-382	-209	-299	-240	-323
Astúries	26	-270	-445	-292	-245
Balears	131	127	97	107	134
Canàries	-18	-125	-317	-115	-204
Cantàbria	-83	-118	-97	-116	-78
Castella i Lleó	-1.114	-1.015	-1.380	-1.131	-1.321
Castella-la Manxa	-620	-738	-1.175	-920	-877
Catalunya	433	99	253	360	516
València	72	-291	-387	-325	-25
Extremadura	-842	-634	-712	-681	-1.074
Galícia	-29	-340	-702	-867	-710
Madrid	807	643	635	874	936
Múrcia	-145	-91	-200	-176	-167
Navarra	-49	-21	-63	-18	-26
País Basc	218	44	42	116	173
Rioja	-23	-54	-21	-9	-29
Ceuta i Melilla	13	-2	-2	-2	8
Extra-Regio	-977	-815	-1.946	-2.939	-2.099
Espanya	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Font: elaboració pròpia

3.4. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes

3.4.1. Els saldos fiscals del sector públic a escala estatal

Els saldos fiscals del conjunt del sector públic estan formats per la suma de cada un dels saldos fiscals dels diversos nivells de govern. En el quadre 3.4.1 es representa per a l'economia espanyola la distribució d'aquests saldos fiscals per al període de l'estimació, del 2000 al 2004. Les administracions estan agrupades de la manera següent: d'una banda, l'Administració central i les administracions de Seguretat Social i, les administracions territorials, formades al seu torn per les administracions autonòmiques i les administracions locals; la suma d'aquest conjunt d'administracions conforma el sector institucional de les administracions públiques espanyoles de la CN. D'una altra, les

institucions de la UE, que agregades a les anteriors conformen el conjunt del sector públic. En el període considerat les necessitats de finançament de les administracions públiques espanyoles passen del 0,9% del PIB al 0,2%. Al seu torn el de les institucions de la UE passa d'un 0,7% a l'1%, cosa que determina que el saldo fiscal del conjunt consolidat se situï el 2004 en un dèficit de l'1,2% del PIB.

Quadre 3.4.1

Necessitats de finançament del sector públic en l'economia espanyola % s/PIB

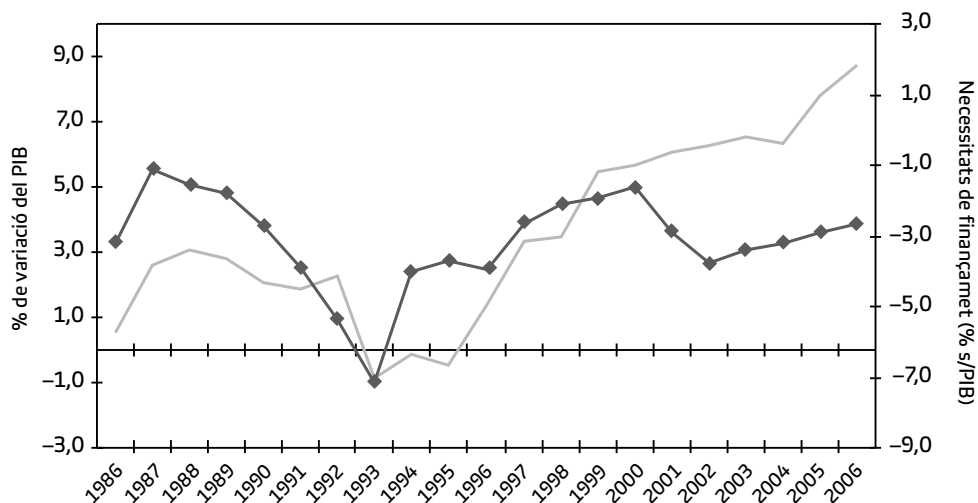
	Adm. central i SS	Adm. autonòm. i locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
2000	-0,5	-0,4	-0,9	-0,7	-1,6
2001	0,2	-0,6	-0,5	-0,8	-1,3
2002	0,3	-0,6	-0,3	-1,2	-1,5
2003	0,7	-0,7	0,0	-1,1	-1,1
2004	-0,1	-0,1	-0,2	-1,0	-1,2

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE. Sèrie comptable 2000-2005

En una perspectiva dels darrers vint anys les necessitats de finançament del conjunt de les administracions públiques espanyoles (APE) van mostrar el nivell màxim els

Gràfic 3.4.1

Saldo fiscal de les administracions públiques espanyoles i evolució del PIB

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

anys 1993-1995 (amb un 7% del PIB l'any 2003) per anar-se reduint gradualment i canviar de signe el 2005 en registrar superàvit per primer cop. L'evolució d'aquests anys mostra el caràcter anticíclic del saldo fiscal, amb un efecte que s'ha amplificat a partir del 2000, amb uns resultats dels comptes públics molt més positius que el creixement econòmic (vegeu el gràfic 3.4.1).

3.4.2. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes

A escala estatal els saldos fiscals de cada nivell de l'Administració prové de la Comptabilitat nacional i l'obtenció del saldo del conjunt del sector públic és una operació d'agregació. En el cas de les CA el procés és l'invers. S'ha partit de l'estimació del saldo del conjunt del sector públic, en la secció 3.2, per desagregar posteriorment el de les diferents administracions. Els saldos regionals de les institucions de la UE han requerit una estimació específica (secció 3.3). Els saldos fiscals de les administracions autonòmiques i locals en cada comunitat autònoma els elabora la Intervenció General de l'Estat. Per completar la desagregació dels saldos fiscals és necessari el saldo fiscal amb l'Administració central i la SS (AC i SS) que es pot obtenir de forma indirecta com a diferència entre el total del saldo fiscal amb el conjunt del sector públic (SP), i el saldo fiscal de les institucions de la UE (UE) i el de les administracions autonòmiques (AU) i locals (CL).

Així,

$$\text{Saldo AC i SS} = \text{Saldo SP} - \text{Saldo UE} - \text{Saldo AU} - \text{Saldo CL}$$

o bé, el que és el mateix,

$$\text{Saldo SP} - \text{Saldo UE} = \text{Saldo APE}$$

$$\text{Saldo AC i SS} = \text{Saldo APE} - \text{Saldo AU} - \text{Saldo CL}$$

En els quadres següents es presenta el detall de cada un d'aquests saldos fiscals a les comunitats autònomes, així com la seva relació amb el PIB i la població de cada comunitat.

3.4.2.1. Saldos fiscals del conjunt del sector públic

En primer lloc es presenten els saldos fiscals del conjunt del sector públic obtinguts en la secció 3.2. Cal recordar que el signe d'aquests saldos en els comptes del sec-

tor públic és l'invers del que correspon des del punt de vista de l'economia de cada comunitat autònoma. El 2004 les comunitats amb un major saldo negatiu del sector públic (i amb major saldo fiscal positiu de les seves economies) són Extremadura (-21,9% del seu PIB), Ceuta i Melilla (-18,4%) i Castella-la Manxa (-10%). En sentit invers, Madrid (11,8%), Catalunya (10%) i Balears (6,7%) són les comunitats on el sector públic obté més superàvit, i les seves economies tenen el saldo més negatiu respecte del seu PIB en aportar més al sector públic del que reben. (Quadres 3.4.2, 3.4.3 i 3.4.4)

Quadre 3.4.2

Saldos fiscals del sector públic en les CA Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-6.868	-7.291	-6.551	-6.563	-6.624
Aragó	39	-237	-183	-138	-283
Astúries	-1.055	-1.275	-1.353	-1.353	-1.514
Balears	1.501	1.532	1.474	1.415	1.423
Canàries	-619	-653	-474	-648	-304
Cantàbria	-190	-192	-219	-349	-301
Castella i Lleó	-2.764	-2.955	-2.948	-2.902	-2.997
Castella-la Manxa	-2.024	-2.303	-2.716	-2.713	-2.852
Catalunya	12.825	13.393	14.011	14.209	15.794
València	2.293	2.461	2.603	2.143	2.990
Extremadura	-2.296	-2.478	-2.596	-2.838	-3.065
Galícia	-2.075	-2.289	-2.276	-2.673	-2.887
Madrid	13.724	13.766	14.756	16.629	17.554
Múrcia	-315	-414	-343	-267	-141
Navarra	140	119	250	249	382
País Basc	754	494	403	443	606
Rioja	41	49	-88	-46	-36
Ceuta i Melilla	-269	-300	-313	-374	-444
Extra-Regio	-23.022	-20.280	-24.528	-23.180	-27.135
Espanya	-10.181	-8.855	-11.091	-8.957	-9.831

Nota: aquests valors són iguals als representats en el quadre 3.2.38.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.3

Saldos fiscals del sector públic en les CA

% s/PIB de cada CA	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-8,2	-8,1	-6,7	-6,2	-5,7
Aragó	0,2	-1,1	-0,8	-0,6	-1,1
Astúries	-7,6	-8,5	-8,5	-8,0	-8,4
Balears	9,3	8,8	7,9	7,2	6,7
Canàries	-2,4	-2,4	-1,6	-2,0	-0,9
Cantàbria	-2,4	-2,3	-2,4	-3,6	-2,9
Castella i Lleó	-7,9	-7,9	-7,4	-6,8	-6,6
Castella-la Manxa	-9,5	-10,0	-11,1	-10,2	-10,0
Catalunya	10,8	10,4	10,2	9,7	10,0
València	3,8	3,7	3,7	2,8	3,7
Extremadura	-21,8	-21,9	-21,5	-21,8	-21,9
Galícia	-6,3	-6,6	-6,1	-6,7	-6,7
Madrid	12,3	11,4	11,4	12,0	11,8
Múrcia	-2,1	-2,5	-1,9	-1,4	-0,7
Navarra	1,3	1,0	2,0	1,9	2,7
País Basc	1,9	1,2	0,9	0,9	1,2
Rioja	0,9	1,0	-1,6	-0,8	-0,6
Ceuta i Melilla	-14,8	-15,6	-15,2	-16,7	-18,4
% s/PIB Espanya					
Total CA	2,0	1,7	1,8	1,8	2,1
Extra-Regio	-3,7	-3,0	-3,4	-3,0	-3,2
Espanya	-1,6	-1,3	-1,5	-1,1	-1,2

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.4

Saldos fiscals del sector públic en les CA

Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-944	-994	-884	-875	-870
Aragó	33	-198	-152	-113	-229
Astúries	-993	-1.200	-1.275	-1.276	-1.429
Balears	1.795	1.778	1.657	1.539	1.506
Canàries	-363	-372	-263	-351	-161
Cantàbria	-356	-360	-407	-643	-549
Castella i Lleó	-1.123	-1.203	-1.200	-1.179	-1.215
Castella-la Manxa	-1.167	-1.316	-1.530	-1.502	-1.550
Catalunya	2.052	2.121	2.183	2.164	2.354

Quadre 3.4.4 (continuació)
Saldos fiscals del sector públic en les CA
Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
València	567	598	616	494	671
Extremadura	-2.169	-2.340	-2.450	-2.668	-2.871
Galícia	-771	-849	-844	-989	-1.066
Madrid	2.624	2.573	2.683	2.949	3.046
Múrcia	-271	-350	-282	-213	-110
Navarra	255	215	447	438	663
País Basc	364	238	193	212	289
Rioja	153	178	-314	-163	-122
Ceuta i Melilla	-1.967	-2.181	-2.265	-2.709	-3.209
Extra-Regio	-572	-498	-594	-552	-636
Espanya	-253	-217	-268	-213	-230

Font: elaboració pròpia

En relació amb la població, les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla ocupen la primera posició com a receptores netes del sector públic, seguides per Extremadura, Castella-la Manxa i Astúries. La situació més excedentària del sector públic en relació amb la població correspon a Madrid, Balears i Catalunya.

3.4.2.2. Saldos fiscals de les institucions de la UE en les comunitats autònomes

Els saldos obtinguts en l'estimació de la secció 3.3 mostren que les principals comunitats receptores netes de fons comunitaris en relació amb el seu PIB són Extremadura (amb un saldo net equivalent al 7,7% del PIB l'any 2004) i Castella-la Manxa (3,1%). Altres CA que reben importants fluxos són Castella i Lleó, Andalusia i Astúries. Respecte de la seva població, les comunitats que reben més recursos són Extremadura, Castella i Lleó i Castella-la Manxa. (Quadres 3.4.5, 3.4.6 i 3.4.7)

Quadre 3.4.5

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-2.019	-1.525	-2.245	-2.208	-2.788
Aragó	-382	-209	-299	-240	-323
Astúries	26	-270	-445	-292	-245
Balears	131	127	97	107	134
Canàries	-18	-125	-317	-115	-204
Cantàbria	-83	-118	-97	-116	-78
Castella i Lleó	-1.114	-1.015	-1.380	-1.131	-1.321
Castella-la Manxa	-620	-738	-1.175	-920	-877
Catalunya	433	99	253	360	516
València	72	-291	-387	-325	-25
Extremadura	-842	-634	-712	-681	-1.074
Galícia	-29	-340	-702	-867	-710
Madrid	807	643	635	874	936
Múrcia	-145	-91	-200	-176	-167
Navarra	-49	-21	-63	-18	-26
País Basc	218	44	42	116	173
Rioja	-23	-54	-21	-9	-29
Ceuta i Melilla	13	-2	-2	-2	8
Extra-Regio	-977	-815	-1.946	-2.939	-2.099
Espanya	-4.601	-5.335	-8.967	-8.582	-8.199

Nota: aquests valors són iguals als representats en el quadre 3.3.10.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.6

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA

% s/PIB de cada CA	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-2,4	-1,7	-2,3	-2,1	-2,4
Aragó	-2,0	-1,0	-1,3	-1,0	-1,2
Astúries	0,2	-1,8	-2,8	-1,7	-1,4
Balears	0,8	0,7	0,5	0,5	0,6
Canàries	-0,1	-0,5	-1,1	-0,4	-0,6
Cantàbria	-1,1	-1,4	-1,1	-1,2	-0,7
Castella i Lleó	-3,2	-2,7	-3,5	-2,7	-2,9
Castella-la Manxa	-2,9	-3,2	-4,8	-3,5	-3,1
Catalunya	0,4	0,1	0,2	0,2	0,3
València	0,1	-0,4	-0,5	-0,4	0,0
Extremadura	-8,0	-5,6	-5,9	-5,2	-7,7

Quadre 3.4.6 (continuació)

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA

% s/PIB de cada CA	2000	2001	2002	2003	2004
Galícia	-0,1	-1,0	-1,9	-2,2	-1,7
Madrid	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6
Múrcia	-1,0	-0,6	-1,1	-0,9	-0,8
Navarra	-0,5	-0,2	-0,5	-0,1	-0,2
País Basc	0,5	0,1	0,1	0,2	0,3
Rioja	-0,5	-1,0	-0,4	-0,2	-0,5
Ceuta i Melilla	0,7	-0,1	-0,1	-0,1	0,3
<i>% s/PIB Espanya</i>					
Total CA	-0,6	-0,7	-1,0	-0,7	-0,7
Extra-Regio	-0,2	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2
Espanya	-0,7	-0,8	-1,2	-1,1	-1,0

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.7

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA

Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-278	-208	-303	-294	-366
Aragó	-319	-174	-247	-197	-261
Astúries	25	-254	-419	-276	-231
Balears	157	148	109	116	141
Canàries	-11	-71	-176	-62	-108
Cantàbria	-156	-221	-181	-214	-142
Castella i Lleó	-453	-413	-562	-460	-536
Castella-la Manxa	-357	-422	-662	-509	-477
Catalunya	69	16	39	55	77
València	18	-71	-92	-75	-6
Extremadura	-795	-598	-672	-640	-1.006
Galícia	-11	-126	-260	-321	-262
Madrid	154	120	115	155	162
Múrcia	-125	-77	-164	-141	-130
Navarra	-90	-37	-112	-31	-45
País Basc	105	21	20	55	82
Rioja	-85	-195	-76	-31	-100
Ceuta i Melilla	92	-18	-12	-12	59
Extra-Regio	-24	-20	-47	-70	-49
Espanya	-114	-131	-217	-204	-192

Font: elaboració pròpia

3.4.2.3. Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles

L'obtenció del saldo fiscal del conjunt d'administracions públiques espanyoles mostra que les CA on el sector públic té un major excedent (i la CA un major dèficit fiscal) són Madrid, Catalunya i València; la situació inversa es dona a Andalusia, Galícia, Castella-la Manxa i Extremadura. En relació amb el PIB, Madrid continua sent la CA que més recursos aporta (un 11,2%), la segueix Catalunya amb un 9,7% i Balears amb un 6,1% del PIB. Les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla són les que proporcionalment al PIB obtenen més recursos i, a continuació, Extremadura i Astúries. En relació amb la població, es manté el mateix rànquing que en relació amb el PIB, tant per a les CA on el sector públic és excedentari com defici-tari. (Quadres 3.4.8, 3.4.9 i 3.4.10)

Quadre 3.4.8

Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-4.849	-5.766	-4.306	-4.355	-3.836
Aragó	421	-28	115	102	40
Astúries	-1.082	-1.005	-908	-1.061	-1.269
Balears	1.370	1.404	1.377	1.308	1.290
Canàries	-600	-528	-157	-533	-101
Cantàbria	-107	-74	-121	-233	-223
Castella i Lleó	-1.650	-1.940	-1.568	-1.771	-1.675
Castella-la Manxa	-1.405	-1.564	-1.541	-1.793	-1.975
Catalunya	12.393	13.295	13.758	13.849	15.278
València	2.220	2.751	2.990	2.468	3.015
Extremadura	-1.454	-1.845	-1.884	-2.158	-1.990
Galícia	-2.047	-1.949	-1.574	-1.805	-2.177
Madrid	12.917	13.123	14.121	15.755	16.618
Múrcia	-169	-323	-143	-90	26
Navarra	190	139	313	267	408
País Basc	536	451	361	327	434
Rioja	64	102	-66	-38	-6
Ceuta i Melilla	-282	-298	-311	-373	-452
Extra-Regio	-22.045	-19.465	-22.582	-20.241	-25.036
Espanya	-5.579	-3.520	-2.124	-374	-1.634

Nota: vegeu els quadres 3.4.32 i 3.4.35.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.9

Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles % s/PIB

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-5,8	-6,4	-4,4	-4,1	-3,3
Aragó	2,2	-0,1	0,5	0,4	0,2
Astúries	-7,8	-6,7	-5,7	-6,3	-7,1
Balears	8,5	8,0	7,4	6,7	6,1
Canàries	-2,4	-1,9	-0,5	-1,7	-0,3
Cantàbria	-1,4	-0,9	-1,3	-2,4	-2,1
Castella i Lleó	-4,7	-5,2	-3,9	-4,2	-3,7
Castella-la Manxa	-6,6	-6,8	-6,3	-6,8	-6,9
Catalunya	10,4	10,3	10,0	9,4	9,7
València	3,6	4,1	4,2	3,2	3,7
Extremadura	-13,8	-16,3	-15,6	-16,6	-14,2
Galícia	-6,3	-5,6	-4,2	-4,5	-5,1
Madrid	11,6	10,9	10,9	11,4	11,2
Múrcia	-1,1	-1,9	-0,8	-0,5	0,1
Navarra	1,7	1,2	2,5	2,0	2,9
País Basc	1,3	1,1	0,8	0,7	0,8
Rioja	1,3	2,0	-1,2	-0,6	-0,1
Ceuta i Melilla	-15,5	-15,5	-15,1	-16,6	-18,8
<i>% s/PIB Espanya</i>					
Total CA	2,6	2,3	2,8	2,5	2,8
Extra-Regio	-3,5	-2,9	-3,1	-2,6	-3,0
Espanya	-0,9	-0,5	-0,3	0,0	-0,2

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.10

Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-667	-786	-581	-580	-504
Aragó	352	-24	95	83	32
Astúries	-1.017	-946	-855	-1.001	-1.198
Balears	1.638	1.630	1.548	1.423	1.365
Canàries	-352	-300	-87	-289	-53
Cantàbria	-201	-138	-226	-429	-406
Castella i Lleó	-670	-790	-638	-720	-679
Castella-la Manxa	-810	-894	-868	-992	-1.073

Quadre 3.4.10 (continuació)

Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Catalunya	1.982	2.105	2.144	2.109	2.277
València	549	668	708	568	676
Extremadura	-1.374	-1.742	-1.778	-2.029	-1.865
Galícia	-761	-723	-583	-668	-804
Madrid	2.470	2.453	2.568	2.794	2.883
Múrcia	-146	-273	-118	-72	21
Navarra	345	252	559	469	707
País Basc	258	217	173	156	207
Rioja	239	373	-238	-132	-22
Ceuta i Melilla	-2.059	-2.163	-2.253	-2.697	-3.269
Extra-Regio	-548	-478	-547	-482	-586
Espanya	-139	-86	-51	-9	-38

Font: elaboració pròpia

3.4.2.4. Saldos fiscals de les administracions autonòmiques en les comunitats autònomes

Pel que fa als saldos de les administracions autonòmiques, les dades del darrer any presenten una situació especial, atès que els comptes d'Andalusia inclouen el pagament per part de l'Administració central de 2.500 milions d'euros per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, la qual cosa explica el superàvit d'aquesta CA i la reducció del dèficit del conjunt d'aquestes administracions. En valors absoluts les CA més deficitàries són València i Catalunya i en relació amb el PIB, Balears, València, Catalunya i Aragó. En relació amb la població, Balears i València continuen ocupant les primeres posicions, seguides per Castella-la Manxa i Catalunya. (Quadres 3.4.11, 3.4.12 i 3.4.13)

Quadre 3.4.11

Saldos fiscals de l'Administració autonòmica de cada CA Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-844	-521	-436	15	2.533
Aragó	-103	-36	-112	-24	-146
Astúries	-186	-58	-24	38	35
Balears	-25	-137	-204	-133	-477
Canàries	-38	14	-11	-167	-217

Quadre 3.4.11 (continuació)

Saldos fiscals de l'Administració autonòmica de cada CA

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Cantàbria	-20	6	28	-34	62
Castella i Lleó	-76	-113	59	-141	70
Castella-la Manxa	-34	-95	-238	-19	-308
Catalunya	-373	-460	-524	-923	-1.002
València	-1.144	-1.162	-1.115	-1.621	-1.204
Extremadura	-92	-156	189	-30	45
Galícia	-177	-186	3	-58	-78
Madrid	-415	-1.454	-1.231	-415	111
Múrcia	-20	-45	-109	-126	-8
Navarra	28	-83	67	-3	9
País Basc	349	165	96	-148	-30
Rioja	-41	-25	-8	-40	-19
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	-3.211	-4.346	-3.570	-3.829	-624

* L'any 2004 inclou 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: IGAE

Quadre 3.4.12

Saldos fiscals de l'Administració autonòmica de cada CA

% s/PIB

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-1,0	-0,6	-0,4	0,0	2,2
Aragó	-0,5	-0,2	-0,5	-0,1	-0,6
Astúries	-1,3	-0,4	-0,2	0,2	0,2
Balears	-0,2	-0,8	-1,1	-0,7	-2,3
Canàries	-0,2	0,1	0,0	-0,5	-0,6
Cantàbria	-0,3	0,1	0,3	-0,3	0,6
Castella i Lleó	-0,2	-0,3	0,1	-0,3	0,2
Castella-la Manxa	-0,2	-0,4	-1,0	-0,1	-1,1
Catalunya	-0,3	-0,4	-0,4	-0,6	-0,6
València	-1,9	-1,7	-1,6	-2,1	-1,5
Extremadura	-0,9	-1,4	1,6	-0,2	0,3
Galícia	-0,5	-0,5	0,0	-0,1	-0,2
Madrid	-0,4	-1,2	-1,0	-0,3	0,1
Múrcia	-0,1	-0,3	-0,6	-0,6	0,0
Navarra	0,3	-0,7	0,5	0,0	0,1

Quadre 3.4.12 (continuació)

Saldos fiscals de l'Administració autonòmica de cada CA
% s/PIB

	2000	2001	2002	2003	2004
País Basc	0,9	0,4	0,2	-0,3	-0,1
Rioja	-0,9	-0,5	-0,1	-0,7	-0,3
Ceuta i Melilla	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Extra-Regio	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Espanya	-0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-0,1

* L'any 2004 inclou 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia a partir de l'IGAE

Quadre 3.4.13

Saldo fiscal de l'Administració autonòmica de cada CA
Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-116	-71	-59	2	333
Aragó	-86	-30	-93	-20	-118
Astúries	-175	-55	-23	36	33
Balears	-30	-159	-229	-145	-505
Canàries	-22	8	-6	-91	-115
Cantàbria	-38	11	52	-63	113
Castella i Lleó	-31	-46	24	-57	28
Castella-la Manxa	-20	-54	-134	-11	-167
Catalunya	-60	-73	-82	-141	-149
València	-283	-282	-264	-373	-270
Extremadura	-87	-147	178	-28	42
Galícia	-66	-69	1	-21	-29
Madrid	-79	-272	-224	-74	19
Múrcia	-17	-38	-90	-101	-6
Navarra	51	-150	120	-5	16
País Basc	168	79	46	-71	-14
Rioja	-152	-91	-29	-140	-65
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	-80	-107	-86	-91	-15

* L'any 2004 inclou 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia a partir de l'IGAE

3.4.2.5. Saldos fiscals de les administracions locals en les comunitats autònomes

El saldo fiscal del conjunt de corporacions locals espanyoles mostra en el període analitzat canvis significatius fruit de les modificacions hagudes en el finançament tributari d'aquestes administracions. Venint d'una posició agregada de superàvit l'any 2000, van entrar en dèficit el 2001 i el van empitjorar fins al 2003. El 2004 la situació és capgira i recuperen el superàvit.²² En relació amb el PIB, les CA on hi ha més superàvit de les administracions locals són Aragó i Canàries, i les que tenen més dèficit Ceuta i Melilla, Madrid i Balears. (Quadres 3.4.14, 3.4.15 i 3.4.16)

Quadre 3.4.14

Saldos fiscals de les administracions locals de cada CA
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-121	3	-141	-167	-148
Aragó	11	50	50	14	159
Astúries	-3	-21	-32	-61	-36
Balears	37	-8	-55	-62	-82
Canàries	123	-102	56	-266	196
Cantàbria	-39	8	-16	9	48
Castella i Lleó	-72	-43	-27	49	94
Castella-la Manxa	-73	-53	247	-40	72
Catalunya	319	150	-223	-432	281
València	-83	-80	-256	-290	-75
Extremadura	-16	19	-15	-3	-4
Galícia	-58	-11	0	-95	229
Madrid	145	-148	-221	-454	-668
Múrcia	-5	-23	-16	2	38
Navarra	6	-10	40	-19	27
País Basc	431	-29	-211	-85	-8
Rioja	11	10	-26	-9	2
Ceuta i Melilla	-29	32	-14	6	-13
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	584	-256	-860	-1.903	112

Font: IGAE

22 Tanmateix, els anys 2005 i 2006 tornen a tenir dèficit.

Quadre 3.4.15

Saldos fiscals de les administracions locals de cada CA
% s/PIB

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,1
Aragó	0,1	0,2	0,2	0,1	0,6
Astúries	0,0	-0,1	-0,2	-0,4	-0,2
Balears	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,4
Canàries	0,5	-0,4	0,2	-0,8	0,6
Cantàbria	-0,5	0,1	-0,2	0,1	0,5
Castella i Lleó	-0,2	-0,1	-0,1	0,1	0,2
Castella-la Manxa	-0,3	-0,2	1,0	-0,2	0,3
Catalunya	0,3	0,1	-0,2	-0,3	0,2
València	-0,1	-0,1	-0,4	-0,4	-0,1
Extremadura	-0,2	0,2	-0,1	0,0	0,0
Galícia	-0,2	0,0	0,0	-0,2	0,5
Madrid	0,1	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4
Múrcia	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,2
Navarra	0,1	-0,1	0,3	-0,1	0,2
País Basc	1,1	-0,1	-0,5	-0,2	0,0
Rioja	0,2	0,2	-0,5	-0,2	0,0
Ceuta i Melilla	-1,6	1,7	-0,7	0,3	-0,5
Extra-Regio	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Espanya	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0,0

Font: elaboració pròpia a partir de l'IGAE

Quadre 3.4.16

Saldos fiscals de les administracions locals de cada CA
Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	-17	0	-19	-22	-19
Aragó	9	42	41	11	129
Astúries	-3	-20	-30	-58	-34
Balears	44	-9	-62	-67	-87
Canàries	72	-58	31	-144	104
Cantàbria	-73	15	-30	17	88
Castella i Lleó	-29	-18	-11	20	38
Castella-la Manxa	-42	-30	139	-22	39
Catalunya	51	24	-35	-66	42
València	-21	-19	-61	-67	-17
Extremadura	-15	18	-14	-3	-4

Quadre 3.4.16 (continuació)

Saldos fiscals de les administracions locals de cada CA
Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Galícia	-22	-4	0	-35	85
Madrid	28	-28	-40	-81	-116
Múrcia	-4	-19	-13	2	30
Navarra	11	-18	71	-33	47
País Basc	208	-14	-101	-41	-4
Rioja	41	37	-93	-32	7
Ceuta i Melilla	-212	232	-101	43	-94
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	15	-6	-21	-45	3

Font: elaboració pròpia a partir de l'IGAE

3.4.2.6. Saldos fiscals de l'Administració central i les administracions de SS en les comunitats autònomes

El saldo de l'Administració central i les administracions de Seguretat Social presenta el 2004 un dèficit de 1.122 milions d'euros. Com s'ha indicat anteriorment, aquest resultat de dèficit és fruit de dues operacions no recurrents com són l'assumpció del deute històric de Renfe i el pagament de la liquidació a Andalusia de la liquidació del sistema de finançament 1997-2001. De fet, d'ençà el 2001 la posició era de superàvit i també ho hauria estat el 2004 si no fos per aquestes dues operacions.

El saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de la SS no territorialitzat representa el 2004 un total de 25.036 milions d'euros per bé que una part molt significativa correspon al saldo dels pagaments nets per interessos del deute.²³ La distribució per comunitats de la part territorialitzada situa Madrid, amb 17.175 milions d'euros, i Catalunya, amb 15.999 milions d'euros, com les comunitats que tenen la major aportació neta. En termes absoluts les principals comunitats receptores són Andalusia (6.221 milions el 2004 i 4.023 el 2003)²⁴ i Galícia (2.328 milions d'euros). (Quadre 3.4.17)

23 En l'apartat 3.4.3 es detallen els conceptes no territorialitzats.

24 Els pagaments extraordinaris a l'Administració autònoma el 2004 són de 2.500 milions.

En relació amb el PIB, el rànquing de comunitats receptores netes de l'Administració central i la SS està encapçalat per Ceuta i Melilla i Extremadura. En relació amb la població, les primeres posicions corresponen de nou a Ceuta i Melilla i Extremadura, seguides per Astúries i Galícia. (Quadre 3.4.18 i 3.4.19)

Quadre 3.4.17

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS en les CA Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-3.884	-5.248	-3.729	-4.203	-6.221
Aragó	513	-42	177	112	27
Astúries	-893	-926	-852	-1.038	-1.268
Balears	1.358	1.549	1.636	1.503	1.849
Canàries	-685	-440	-202	-100	-80
Cantàbria	-48	-88	-133	-208	-333
Castella i Lleó	-1.502	-1.784	-1.600	-1.679	-1.839
Castella-la Manxa	-1.298	-1.416	-1.550	-1.734	-1.739
Catalunya	12.447	13.605	14.505	15.204	15.999
València	3.447	3.993	4.361	4.379	4.294
Extremadura	-1.346	-1.708	-2.058	-2.125	-2.031
Galícia	-1.812	-1.752	-1.577	-1.652	-2.328
Madrid	13.187	14.725	15.573	16.624	17.175
Múrcia	-144	-255	-18	34	-4
Navarra	156	232	206	289	372
País Basc	-244	315	476	560	472
Rioja	94	117	-32	11	11
Ceuta i Melilla	-253	-330	-297	-379	-439
Total CA	19.093	20.548	24.888	25.598	23.915
Extra-Regio	-22.045	-19.465	-22.582	-20.241	-25.036
Espanya	-2.952	1.082	2.306	5.358	-1.122

* L'any 2004 inclou el pagament de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.18

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS en les CA % s/PIB de cada CA

% s/PIB de cada CA	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-4,6	-5,8	-3,8	-3,9	-5,4
Aragó	2,6	-0,2	0,8	0,5	0,1
Astúries	-6,4	-6,2	-5,4	-6,2	-7,0
Balears	8,4	8,9	8,8	7,7	8,8

Quadre 3.4.18 (continuació)

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS en les CA
% s/PIB de cada CA

% s/PIB de cada CA	2000	2001	2002	2003	2004
Canàries	-2,7	-1,6	-0,7	-0,3	-0,2
Cantàbria	-0,6	-1,0	-1,5	-2,1	-3,2
Castella i Lleó	-4,3	-4,8	-4,0	-3,9	-4,0
Castella-la Manxa	-6,1	-6,2	-6,3	-6,5	-6,1
Catalunya	10,4	10,6	10,6	10,3	10,1
València	5,7	6,0	6,1	5,7	5,3
Extremadura	-12,8	-15,1	-17,0	-16,3	-14,5
Galícia	-5,5	-5,0	-4,2	-4,1	-5,4
Madrid	11,9	12,2	12,0	12,0	11,5
Múrcia	-0,9	-1,5	-0,1	0,2	0,0
Navarra	1,4	2,0	1,7	2,2	2,6
País Basc	-0,6	0,7	1,1	1,2	0,9
Rioja	2,0	2,3	-0,6	0,2	0,2
Ceuta i Melilla	-13,9	-17,2	-14,4	-16,9	-18,2
<i>% s/PIB Espanya</i>					
Total CA	3,0	3,0	3,4	3,3	2,8
Extra-Regio	-3,5	-2,9	-3,1	-2,6	-3,0
Espanya	-0,5	0,2	0,3	0,7	-0,1

* L'any 2004 inclou el pagament de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.19

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS en les CA
Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia *	-534	-716	-503	-560	-817
Aragó	429	-35	147	92	22
Astúries	-840	-872	-803	-979	-1.197
Balears	1.624	1.799	1.840	1.635	1.956
Canàries	-402	-250	-112	-54	-42
Cantàbria	-90	-165	-248	-383	-607
Castella i Lleó	-610	-726	-651	-682	-746
Castella-la Manxa	-748	-809	-873	-960	-945
Catalunya	1.991	2.154	2.260	2.316	2.384
València	853	970	1.033	1.009	963
Extremadura	-1.272	-1.613	-1.942	-1.997	-1.903

Quadre 3.4.19 (continuació)

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS en les CA Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Galícia	-673	-650	-585	-611	-859
Madrid	2.521	2.752	2.832	2.948	2.980
Múrcia	-125	-215	-15	27	-3
Navarra	283	420	368	507	645
País Basc	-118	151	228	268	225
Rioja	350	428	-116	40	36
Ceuta i Melilla	-1.847	-2.396	-2.152	-2.740	-3.175
<i>Euros/habitant</i>					
Total CA	-474	505	602	609	560
Extra-Regio	-548	-478	-547	-482	-586
Espanya	-73	27	56	128	-26

* L'any 2004 inclou el pagament de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

3.4.2.7. Els saldos fiscals per nivells de govern

Els saldos de les administracions autonòmiques i locals són els únics que tenen un caràcter territorial i afecten exclusivament els residents de la CA, que seran els que l'hauran de finançar en cas que sigui deficitari. En canvi, per a la resta d'administracions el saldo obtingut només reflecteix la posició d'aquestes AP a cada CA. De forma que en el cas de l'Administració central i la SS els saldos es compensen entre CA (comptant amb la part no territorialitzada i el residu fiscal d'aquestes administracions), i en el cas de les institucions comunitàries la compensació té lloc en el pressupost comunitari. La representació del saldo fiscal per nivells de govern permet apreciar la importància de cada un d'aquests. Andalusia és la principal receptora neta quant a volum de recursos i Ceuta i Melilla i Extremadura, quant al que representa aquest saldo en relació amb el seu PIB i la seva població. En els quadres 3.4.20 a 3.4.22 es presenta el detall dels saldos fiscals de cada nivell de govern per a l'any 2004, i la seva relació amb el PIB i la població.

Quadre 3.4.20

Saldos fiscals en les CA

Any 2004. Milions d'euros

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6.221	2.533	-148	-3.836	-2.788	-6.624
Aragó	27	-146	159	40	-323	-283
Astúries	-1.268	35	-36	-1.269	-245	-1.514
Balears	1.849	-477	-82	1.290	134	1.423
Canàries	-80	-217	196	-101	-204	-304
Cantàbria	-333	62	48	-223	-78	-301
Castella i Lleó	-1.839	70	94	-1.675	-1.321	-2.997
Castella-la Manxa	-1.739	-308	72	-1.975	-877	-2.852
Catalunya	15.999	-1.002	281	15.278	516	15.794
València	4.294	-1.204	-75	3.015	-25	2.990
Extremadura	-2.031	45	-4	-1.990	-1.074	-3.065
Galícia	-2.328	-78	229	-2.177	-710	-2.887
Madrid	17.175	111	-668	16.618	936	17.554
Múrcia	-4	-8	38	26	-167	-141
Navarra	372	9	27	408	-26	382
País Basc	472	-30	-8	434	173	606
Rioja	11	-19	2	-6	-29	-36
Ceuta i Melilla	-439	0	-13	-452	8	-444
Total CA	23.915	-624	112	23.403	-6.100	17.303
Extra-Regio	-25.036	0	0	-25.036	-2.099	-27.135
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou el pagament de l'Administració central a l'autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: estimació pròpia i IGAE

Quadre 3.4.21

Saldos fiscals en les CA

Any 2004

% s/PIB de cada CA	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-5,4	2,2	-0,1	-3,3	-2,4	-5,7
Aragó	0,1	-0,6	0,6	0,2	-1,2	-1,1
Astúries	-7,0	0,2	-0,2	-7,1	-1,4	-8,4
Balears	8,8	-2,3	-0,4	6,1	0,6	6,7
Canàries	-0,2	-0,6	0,6	-0,3	-0,6	-0,9

Quadre 3.4.21 (continuació)

Saldos fiscals en les CA

Any 2004

% s/PIB de cada CA	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Cantàbria	-3,2	0,6	0,5	-2,1	-0,7	-2,9
Castella i Lleó	-4,0	0,2	0,2	-3,7	-2,9	-6,6
Castella-la Manxa	-6,1	-1,1	0,3	-6,9	-3,1	-10,0
Catalunya	10,1	-0,6	0,2	9,7	0,3	10,0
València	5,3	-1,5	-0,1	3,7	0,0	3,7
Extremadura	-14,5	0,3	0,0	-14,2	-7,7	-21,9
Galícia	-5,4	-0,2	0,5	-5,1	-1,7	-6,7
Madrid	11,5	0,1	-0,4	11,2	0,6	11,8
Múrcia	0,0	0,0	0,2	0,1	-0,8	-0,7
Navarra	2,6	0,1	0,2	2,9	-0,2	2,7
País Basc	0,9	-0,1	0,0	0,8	0,3	1,2
Rioja	0,2	-0,3	0,0	-0,1	-0,5	-0,6
Ceuta i Melilla	-18,2	0,0	-0,5	-18,8	0,3	-18,4
<i>% s/PIB Espanya</i>						
Total CA	2,8	-0,1	0,0	2,8	-0,7	2,1
Extra-Regio	-3,0	0,0	0,0	-3,0	-0,2	-3,2
Espanya	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,0	-1,2

* Inclou el pagament de l'Administració central a l'autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: estimació pròpia i IGAE

Quadre 3.4.22

Saldos fiscals en les CA

Any 2004. Euros per habitant

% s/PIB de cada CA	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-817	333	-19	-504	-366	-870
Aragó	22	-118	129	32	-261	-229
Astúries	-1.197	33	-34	-1.198	-231	-1.429
Balears	1.956	-505	-87	1.365	141	1.506
Canàries	-42	-115	104	-53	-108	-161
Cantàbria	-607	113	88	-406	-142	-549
Castella i Lleó	-746	28	38	-679	-536	-1.215
Castella-la Manxa	-945	-167	39	-1.073	-477	-1.550

Quadre 3.4.22 (continuació)

Saldos fiscals en les CA

Any 2004. Euros per habitant

% s/PIB de cada CA	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Catalunya	2.384	-149	42	2.277	77	2.354
València	963	-270	-17	676	-6	671
Extremadura	-1.903	42	-4	-1.865	-1.006	-2.871
Galícia	-859	-29	85	-804	-262	-1.066
Madrid	2.980	19	-116	2.883	162	3.046
Múrcia	-3	-6	30	21	-130	-110
Navarra	645	16	47	707	-45	663
País Basc	225	-14	-4	207	82	289
Rioja	36	-65	7	-22	-100	-122
Ceuta i Melilla	-3.175	0	-94	-3.269	59	-3.209
<i>Euros/habitant</i>						
Total CA	560	-15	3	548	-143	405
Extra-Regio	-586	0	0	-586	-49	-636
Espanya	-26	-15	3	-38	-192	-230

* Inclou el pagament de l'Adm. central a l'autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001
Font: estimació pròpia i IGAE

En el quadre 3.4.23 es representa l'evolució dels saldos fiscals en relació amb el PIB de cada comunitat entre el 2000 i el 2004. En el període considerat les necessitats de finançament del sector públic a escala estatal, incloent-hi l'administració supraestatal de la UE, baixen 0,4 punts del PIB, i passem d'un dèficit de l'1,6% a l'1,2% del PIB. Aquesta reducció prové totalment de la part no territorialitzada i es deu majoritàriament a la contenció del cost del deute viu de les AP gràcies a la reducció del dèficit públic i als menors tipus d'interès. L'evolució dels saldos de la part territorialitzada s'equilibra entre les CA on el sector públic empitjora i aquelles altres en què millora. Hi ha comportaments molt diferenciats entre CA. Entre les que parteixen d'una situació de dèficit del sector públic destaca Andalusia que el redueix en 2,4 punts del seu PIB (la liquidació del deute històric del finançament altera la distribució d'aquesta millora entre nivells de govern, que en realitat es concentra en el saldo de l'Administració central). També es redueix de forma significativa el dèficit del sector públic a Canàries, Castella i Lleó i Múrcia, mentre augmenta a Ceuta i Melilla, Astúries i Castella-la Manxa. Entre les CA on el sector públic estava en superàvit es produeix una reducció del saldo excedentari, excepte a Navarra, que s'incrementa. A la Rioja canvia de signe i d'una posició de superàvit passada a una de dèficit, i en el cas d'Aragó d'una posició d'equilibri passa a una de dèficit.

Quadre 3.4.23

Evolució dels saldos fiscals entre 2000–2004

Punts percentuals del PIB en cada CA	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic	Saldo fiscal SP. % s/PIB		Diferència en punts
							2000	2004	
Andalusia *	-0,8	3,2	0,0	2,5	0,0	2,4	-8,2	-5,7	2,4
Aragó	-2,5	0,0	0,6	-2,0	0,7	-1,3	0,2	-1,1	-1,3
Astúries	-0,6	1,5	-0,2	0,7	-1,6	-0,8	-7,6	-8,4	-0,8
Balears	0,3	-2,1	-0,6	-2,4	-0,2	-2,6	9,3	6,7	-2,6
Canàries	2,5	-0,5	0,1	2,1	-0,5	1,6	-2,4	-0,9	1,6
Cantàbria	-2,6	0,8	1,0	-0,7	0,3	-0,4	-2,4	-2,9	-0,4
Castella i Lleó	0,3	0,4	0,4	1,1	0,3	1,4	-7,9	-6,6	1,4
Castella-la Manxa	0,0	-0,9	0,6	-0,4	-0,2	-0,5	-9,5	-10,0	-0,5
Catalunya	-0,3	-0,3	-0,1	-0,7	0,0	-0,8	10,8	10,0	-0,8
València	-0,4	0,4	0,0	0,0	-0,1	-0,1	3,8	3,7	-0,1
Extremadura	-1,8	1,2	0,1	-0,4	0,3	-0,1	-21,8	-21,9	-0,1
Galícia	0,1	0,4	0,7	1,2	-1,6	-0,4	-6,3	-6,7	-0,4
Madrid	-0,3	0,4	-0,6	-0,4	-0,1	-0,5	12,3	11,8	-0,5
Múrcia	0,9	0,1	0,2	1,2	0,2	1,4	-2,1	-0,7	1,4
Navarra	1,2	-0,2	0,1	1,1	0,3	1,4	1,3	2,7	1,4
País Basc	1,5	-0,9	-1,1	-0,5	-0,2	-0,7	1,9	1,2	-0,7
Rioja	-1,8	0,5	-0,2	-1,4	0,0	-1,4	0,9	-0,6	-1,4
Ceuta i Melilla	-4,3	0,0	1,1	-3,2	-0,4	-3,6	-14,8	-18,4	-3,6

Punts percentuals del PIB espanyol	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic	Saldo fiscal SP. % s/PIB		Diferència en punts
							2000	2004	
Total CA	-0,2	0,4	-0,1	0,2	-0,2	0,0	2,0	2,1	0,0
Extra-regio	0,5	0,0	0,0	0,5	-0,1	0,4	-3,7	-3,2	0,4
Espanya	0,3	0,4	-0,1	0,7	-0,2	0,4	-1,6	-1,2	0,4

* Inclou el pagament el 2004 de la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.24

Saldos fiscals i evolució 2000-2004

En % del PIB de l'economia espanyola

	Total AP espanyoles			Total administracions de la UE			Total sector públic		
	2000	2004	Diferència	2000	2004	Diferència	2000	2004	Diferència
			2004-2000			2004-2000			2004-2000
Andalusia	-0,8	-0,5	0,3	-0,3	-0,3	0,0	-1,1	-0,8	0,3
Aragó	0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Astúries	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,2	0,0
Balears	0,2	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	-0,1
Canàries	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1
Cantàbria	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Castella i Lleó	-0,3	-0,2	0,1	-0,2	-0,2	0,0	-0,4	-0,4	0,1
Castella-la Manxa	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,3	-0,3	0,0
Catalunya	2,0	1,8	-0,1	0,1	0,1	0,0	2,0	1,9	-0,2
València	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,0
Extremadura	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,4	-0,4	0,0
Galícia	-0,3	-0,3	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	0,0
Madrid	2,0	2,0	-0,1	0,1	0,1	0,0	2,2	2,1	-0,1
Múrcia	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Navarra	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
País Basc	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Rioja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ceuta i Melilla	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0
Total superàvits	4,7	4,4	-0,3	0,2	0,0	-0,2	4,8	4,6	-0,2
Total dèficits	-2,1	-1,6	0,5	-0,8	-0,7	0,1	-2,8	-2,6	0,2
Total CA	2,6	2,8	0,2	-0,6	-0,7	-0,1	2,0	2,1	0,0
Extra-regio	-3,5	-3,0	0,5	-0,2	-0,2	0,0	-3,7	-3,2	0,4
Total	-0,9	-0,2	0,7	-0,7	-1,0	-0,3	-1,6	-1,2	0,4

Font: elaboració pròpia

Per analitzar en termes homogenis la magnitud dels saldos fiscals de les CA i la seva evolució, els valors absoluts s'han relativitzat respecte del PIB del conjunt de l'economia espanyola. El quadre 3.4.24 mostra aquesta informació per al conjunt de les administracions públiques espanyoles i per a les administracions de la UE. Pel que fa a les administracions públiques espanyoles, s'observa que l'any 2004 l'aportació neta de la comunitat de Madrid equival al 2% del PIB espanyol i la de Catalunya a l'1,8%. Segueixen València (0,4%), Balears (0,2%) i el País Basc (0,1%). Entre les comunitats que són receptores netes de fons destaca pel seu

volum Andalusia amb 0,5% del PIB espanyol, seguida per Galícia, Castella i Lleó, Extremadura, Castella-la Manxa i Astúries.

Les necessitats de finançament de les administracions públiques espanyoles entre 2000-2004 es redueixen en 0,7 punts del PIB, dels quals 0,5 punts corresponen a la part no territorialitzada i 0,2 punts, als fluxos territorialitzats. Aquesta reducció dels saldos fiscals dels fluxos territorialitzats prové exclusivament del menor dèficit a les comunitats receptores de fons que globalment han millorat la seva posició 0,5 punts del PIB (el dèficit d'aquestes CA passa del 2,1% del PIB a l'1,6%). Al mateix temps l'aportació de les comunitats amb superàvit s'ha reduït en el mateix període en 0,3 punts del PIB, de manera que el nivell redistributiu de les APE entre CA ha minvat en aquest període.

Pel que fa al saldo fiscal amb les institucions de la UE, el muntant principal correspon a Andalusia, que aplega un valor equivalent al 0,3% del PIB de l'economia espanyola, seguida per Castella i Lleó, Castella-la Manxa, Extremadura i Galícia. Entre 2000-2004, el dèficit que representa per a les institucions europees les aportacions a l'economia espanyola augmenta en 0,3 punts del PIB i passa el 2004 a representar un 1% de l'economia espanyola. Galícia és la comunitat que augmenta més els seus recursos provinents de la UE.

Per analitzar els canvis dels saldos fiscals entre CA en termes de població, en el quadre 3.4.25 es presenta la seva evolució entre 2000-2004, en aquest cas només per al conjunt de les administracions públiques espanyoles. En relació amb la població, les conclusions difereixen de les que s'obtenen quan l'indicador de referència és el PIB. Així, en el grup de CA que són aportadores netes de fons al sector públic augmenta l'aportació per habitant, mentre que al grup de les que en reben el dèficit per habitant es redueix només molt lleugerament. D'altra banda, aquesta reducció es concentra bàsicament a Andalusia si bé també millora la posició de dèficit per habitant a Múrcia, Canàries i Castella i Lleó; però a la resta de CA on les administracions espanyoles tenen dèficit, la posició empitjora. A les CA on les APE tenen superàvit, l'aportació per habitant augmenta a Madrid, Catalunya i València i disminueix a l'Aragó, Balears, la Rioja i País Basc. Així, mentre hi ha un apropament dels saldos fiscals en relació amb el PIB, en relació amb la població les distàncies augmenten.

Quadre 3.4.25

Saldos fiscals de les administracions públiques espanyoles i evolució Euros per habitant

s/població CA	2000	2004	Dif. 2004-2000
Andalusia	-667	-504	163
Aragó	352	32	-320
Astúries	-1.017	-1.198	-180
Balears	1.638	1.365	-273
Canàries	-352	-53	298
Cantàbria	-201	-406	-205
Castella i Lleó	-670	-679	-9
Castella-la Manxa	-810	-1.073	-264
Catalunya	1.982	2.277	294
València	549	676	127
Extremadura	-1.374	-1.865	-491
Galícia	-761	-804	-43
Madrid	2.470	2.883	414
Múrcia	-146	21	167
Navarra	345	707	362
País Basc	258	207	-52
Rioja	239	-22	-261
Ceuta i Melilla	-2.059	-3.269	-1.209
<i>s/població espanyola</i>			
Total superàvits	748	868	121
Total dèficits	-339	-320	19
Total CA	409	548	139
Extra-Regio	-548	-586	-39
Total	-139	-38	100

Font: elaboració pròpia

3.4.3. Els saldos fiscals en les comunitats autònomes, variants i consideracions

En l'apartat anterior s'han desenvolupat els resultats dels saldos fiscals derivats de l'estimació dels comptes del sector públic i de les institucions de la UE en les CA en les seccions 3.2 i 3.3, i s'han obtingut els saldos de la resta de nivells de govern. En aquest apartat es presenten diferents variants d'aquests saldos.

3.4.3.1. Variant núm. 1

En les dades dels saldos fiscals presentades fins ara s'han mantingut sense territorialitzar una sèrie de conceptes per als quals no es disposava d'indicadors específics per a la seva imputació. No obstant això, s'ha considerat convenient incloure una aproximació a aquesta territorialització i així poder abastar la totalitat dels fluxos, excepte els de les rendes de la propietat, que s'han continuat mantenint al marge, pels motius apuntats en la secció 3.2. Cal dir, no obstant això, que sobre la imputació d'aquests interessos hi ha opinions discordants²⁵ i la seva inclusió, o no, altera els resultats de forma significativa.

En el procés de territorialització dut a terme en les seccions 3.2 i 3.3 s'han anat assenyalant els fluxos que, totalment o parcialment, restaven sense territorialitzar, que queden resumits en el quadre 3.4.26.

Quadre 3.4.26

Detall dels ingressos i les despeses del sector públic no territorialitzats
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004	2004*
Ingressos						
Ingressos tributaris						
Impostos corrents renda i patrimoni (ex. i. societats)	153	167	176	185	187	187
Cotitzacions socials efectives	14	15	17	17	0	0
Cotitzacions socials imputades	1	1	1	1	0	0
Impostos sobre el capital	11	14	18	15	13	13
EBE	93	98	94	85	98	98
Transferències corrents	2.029	2.058	1.947	2.502	1.620	1.620
Transferències de capital	-2.894	-2.847	-3.940	-4.030	-2.992	-2.992
Indemnitzacions	13	13	12	15	16	16
Rendes de la propietat	6.979	9.206	7.283	6.474	5.976	5.976
Total ingressos	6.399	8.725	5.608	5.264	4.918	4.918
Total ingressos excloent-ne interessos patrimonials	-580	-481	-1.675	-1.210	-1.058	-1.058
Despeses						
Prestacions socials (no en espècie)	11	13	13	20	17	17

25 Les estimacions de Castells *et al.*, (2000) i la de López Casasnovas i Martínez (2000), no les inclou, però sí les de FUNCAS, (2003), i les d'altres autors, com Uriel (2003). Barberán defensa també la seva territorialització.

Quadre 3.4.26 (continuació)

Detall dels ingressos i les despeses del sector públic no territorialitzats

Milions d'euros

Despeses	2000	2001	2002	2003	2004	2004*
Despesa en consum col·lectiu	281	289	281	254	298	298
FBC	1.781	1.242	2.189	1.487	1.926	1.926
Transferències corrents	1.996	1.549	1.790	1.850	2.131	2.131
Transferències de capital	1.682	1.554	1.147	489	4.716	1.057
Ajuts de capital	3.156	2.704	4.054	5.139	4.875	4.187
Adquisicions netes d'actius financers	-327	245	288	50	157	157
Pòlisses d'assegurances	19	21	22	24	22	22
Rendes de la propietat	20.424	20.766	19.783	18.561	17.197	17.197
Cooperació internacional	401	624	571	571	715	715
Total despeses	29.423	29.007	30.138	28.445	32.054	27.707
Total despeses excoent-ne interessos patrimonials	8.999	8.241	10.355	9.884	14.857	10.510
Saldo no territorialitzat	-23.022	-20.280	-24.528	-23.180	-27.135	-22.788
Part de la UE	-977	-815	-1.946	-2.939	-2.099	-2.099
Saldo rendes propietat	-13.445	-11.560	-12.500	-12.087	-11.221	-11.221
Saldo no territorialitzat excoent-ne rendes propietat	-9.577	-8.720	-12.028	-11.093	-15.914	-11.567

* Exclou pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

Font: elaboració pròpia

Fora de les rendes de la propietat, els ingressos del sector públic pendents de distribuir l'any 2004 són de 1.058 milions d'euros i les despeses, de 14.857 milions d'euros, o 10.510, si se n'exclou l'assumpció del deute de Renfe per part de l'Administració central. Entre els ingressos, el concepte de major volum és el de transferències de capital, que presenta un valor negatiu, perquè com s'ha indicat en la secció 3.2 aquests recursos estan minorats pels impostos i cotitzacions socials que es consideren de cobrament dubtós. L'altre concepte de més entitat, no assignat territorialment, és el de transferències corrents, que inclou entre d'altres els ingressos per loteries. Per la banda de les despeses, hi ha quatre grups principals de despeses no territorialitzades; d'una banda, la part de la FBC sobre la qual no es disposa d'informació regionalitzada, i, d'una altra, un conjunt de despeses de transferències corrents, de transferències de capital i d'ajuts de capital. El volum més important són les transferències de capital, la major part de les quals corresponen al deute assumit de Renfe. El detall d'aquests tres grups de despeses està recollit per a l'any 2004 en els quadres 3.4.27, 3.4.28 i 3.4.29.

Quadre 3.4.27

Transferències corrents no territorialitzades. Codi D.75

Any 2004. Milions d'euros

Pagades per l'Estat	1.729
Església catòlica	138
Finançament partits polítics	141
Ajuts a institucions que fan activitats relacionades amb l'ensenyament	12
Instituto de España y Reales Academias	12
Organitzacions sindicals i empresarials	17
Ajuts a emigrants i immigrants	3
Federacions i associacions amb finalitats d'interès social	54
Investigació científica i tècnica	26
Institucions i associacions d'ajut a disminuïts físics i psíquics	15
Cáritas espanyola	10
Creu Roja espanyola	18
Institucions d'ajut per drogoaddicció	5
Associacions d'ajut als desemparats	7
Associacions d'ajut a la dona	4
Associacions per al desenvolupament social i cultural gità	1
Indemnització víctimes del terrorisme	63
Beques, premis i ajuts de caràcter general i especial	972
Beques i ajuts per a activitats culturals	12
Indemnitzacions síndrome tòxic	210
Sentències sobre gravamen complementari taxa de joc	9
Pagades per organismes de l'administració central	360
Pagades per les administracions de SS	42
Total	2.131

Font: IGAE

Quadre 3.4.28

Ajuts a la inversió no territorialitzats. Codi D.92

Any 2004. Milions d'euros

Concedits per l'Estat	2.697
<i>A empreses de l'Estat</i>	
Treball i prestacions penitenciàries	2
Confederacions Hidrogràfiques	101
Parc de Maquinària d'Obres Públiques	1
Centro de Estudios y Experimentación de Obras Públicas (CEDEX)	7
Parc Mòbil Ministerial	5
Fons Espanyol de Garantia Agrària (FEGA)	37

Quadre 3.4.28 (continuació)

Ajuts a la inversió no territorialitzats. Codi D.92

Any 2004. Milions d'euros

Concedits per l'Estat	2.697
Sociedad Estatal de Participaciones Industriales, S.A. (SEPTI). Primes al sector	3
Instituto para la Diversificación y Ahorro de la Energía (IDAE)	55
Renfe	688
Entidad Pública Empresarial Correos y Telégrafos	106
S. Estatal Gestión Inmobiliaria del Patrimonio (SEGIPSA)	70
Aguas de las Cuencas Mediterráneas (ACUAMED)	113
Aguas de la Cuenca del Sur, S.A. (ACUASUR)	28
Diversos	11
<i>A empreses de comunitats autònomes</i>	
Institut Català del Sòl	8
Gestión y Desarrollo del Medio Ambiente de Madrid	3
<i>A empreses de corporacions locals</i>	
Empresa Municipal de la Vivienda de Madrid, S.A.	11
<i>A empreses privades</i>	
Incentius regionals a la localització industrial	334
Infraestructura del transport ferroviari	62
Ordenació i inspecció del transport terrestre	27
Investigació i desenvolupament tecnològic	118
Primes al sector naval	10
Explotació minera	6
Millora competitivitat i ordenació del sector agrari	82
Reestructuració, renovació i millora de la flota i mercat pesquer	27
Diversos	9
<i>A famílies i institucions sense ànim lucratiu</i>	
Subsidis d'interessos per adquisició d'habitatges	181
Ajut per a l'adquisició d'habitatges (AEDE)	316
Promoció telecomunicacions i Societat de la Informació	23
Investigació i desenvolupament tecnològic	27
Investigació científica	20
Promoció innovació en qualitat i seguretat industrial	7
Millora de béns culturals	12
Explotació minera	5
Foment i coordinació de la investigació científica i tècnica	6
Rehabilitació i accés a l'habitatge	8
Diversos	13
<i>A l'exterior</i>	
Programes espacials	131

Quadre 3.4.28 (continuació)

Ajuts a la inversió no territorialitzats. Codi D.92

Any 2004. Milions d'euros

Concedits per l'Estat

Programes meteorològics	18
Diversos	6

Concedits per organismes de l'AC

<i>Concedits per la UE a empreses amb fons estructurals europeus</i>	305
--	-----

Total	4.875
--------------	--------------

Font: IGAE (corresponen a la Administració central i la SS)

Quadre 3.4.29

Altres transferències de capital no territorialitzades. Codi D.99

Any 2004. Milions d'euros

Pagades per l'Estat

Danys per sequeres i altres catàstrofes	4
Hospital Clínic Barcelona. Liquidació exercicis anteriors	6
Riscs crèdit a l'exportació	77
Regulació de produccions i mercats agraris	204
Cancel·lació deutes	62
Petites i mitjanes drassanes en reconversió (PYMAR). Primes navals	8
Renfe. Deute històric	3.659
Cobertura de riscos en avals prestats pel Tresor	253
Aportacions a empreses SEPI:	
Empresa Nacional Hulleras del Norte, S.A. (HUNOSA)	340
Balcok Wilcox España, S.A. (BWE)	65
Equipos nucleares (ENSA)	6
Prerreducidos Integrados del Suroeste de España (PRESUR)	4
Agencia EFE	9
Diversos	19
Total	4.716

Font: IGAE (corresponen a l'Administració central i la SS)

Per distribuir aquest conjunt d'ingressos i despeses s'ha utilitzat com a indicador de referència la població de cada CA. El resultat d'aquest exercici es pot consultar en el quadre 3.4.30, en el qual es presenta la variació del saldo fiscal que es deriva d'aquesta imputació. En el quadre 3.4.31 es presenten els saldos totals del sector públic en cada CA un cop incorporada la part abans no territorialitzada. L'any 2004 es consideren dues opcions atenent a la inclusió, o no, del deute assumit de Renfe.

Quadre 3.4.30

Variació del saldo fiscal per la imputació de la part no territorialitzada
Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Andalusia	-1.730	-1.570	-2.156	-1.981	-2.838	-2.062
Aragó	-285	-257	-352	-323	-461	-335
Astúries	-253	-228	-309	-280	-395	-287
Balears	-199	-184	-259	-243	-352	-256
Canàries	-406	-376	-524	-487	-703	-511
Cantàbria	-127	-114	-156	-143	-204	-149
Castella i Lleó	-585	-526	-715	-650	-919	-668
Castella-la Manxa	-413	-375	-517	-477	-686	-499
Catalunya	-1.487	-1.352	-1.869	-1.734	-2.502	-1.818
València	-961	-882	-1.230	-1.147	-1.662	-1.208
Extremadura	-252	-227	-309	-281	-398	-289
Galícia	-640	-577	-785	-714	-1.010	-734
Madrid	-1.244	-1.146	-1.601	-1.489	-2.148	-1.562
Múrcia	-276	-254	-354	-330	-478	-348
Navarra	-131	-119	-163	-150	-215	-156
País Basc	-493	-445	-607	-552	-783	-569
Rioja	-64	-59	-81	-75	-109	-79
Ceuta i Melilla	-33	-29	-40	-37	-52	-38
Extra-Regio	0	0	0	0	0	0
Espanya	-9.577	-8.720	-12.028	-11.093	-15.914	-11.567

* Exclou pagaments no recurrents a Renfe per 4.347 milions d'euros.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.31

Saldo fiscal total del SP en les CA
Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Andalusia	-8.598	-8.861	-8.707	-8.545	-9.461	-8.686
Aragó	-245	-495	-536	-461	-744	-618
Astúries	-1.308	-1.503	-1.662	-1.633	-1.909	-1.801
Balears	1.302	1.347	1.215	1.172	1.071	1.167
Canàries	-1.025	-1.029	-999	-1.135	-1.008	-816
Cantàbria	-316	-306	-375	-492	-505	-449
Castella i Lleó	-3.350	-3.481	-3.663	-3.552	-3.916	-3.665
Castella-la Manxa	-2.437	-2.677	-3.233	-3.190	-3.538	-3.350
Catalunya	11.338	12.041	12.142	12.475	13.292	13.976
València	1.332	1.579	1.374	996	1.328	1.782

Quadre 3.4.31 (continuació)
Saldo fiscal total del SP en les CA
Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Extremadura	-2.548	-2.705	-2.905	-3.119	-3.463	-3.354
Galícia	-2.715	-2.866	-3.061	-3.386	-3.897	-3.621
Madrid	12.480	12.620	13.154	15.140	15.406	15.993
Múrcia	-590	-668	-697	-597	-619	-489
Navarra	10	0	87	99	167	226
País Basc	261	49	-204	-110	-176	37
Rioja	-23	-10	-169	-122	-144	-115
Ceuta i Melilla	-301	-330	-353	-411	-496	-482
Sdo. rendes propietat	-13.445	-11.560	-12.500	-12.087	-11.221	-11.221
Pagaments Renfe 2004	-	-	-	-	-	-4.347
Espanya	-10.181	-8.855	-11.091	-8.957	-9.831	-9.831

Nota: saldos imputant territorialment tots els conceptes excepte les rendes de propietat.

* Exclou la territorialització dels pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

Font: elaboració pròpia

Procedint de la mateixa manera que s'ha fet en l'apartat anterior, és a dir, sotraient del saldo del total del sector públic la part corresponent a les institucions de la UE²⁶ s'aïlla el saldo fiscal de les administracions públiques espanyoles. Aquests resultats es presenten en el quadre 3.4.32. D'altra banda, restant el saldo fiscal de les administracions territorials s'obté, finalment, el saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de SS (quadre 3.4.33).

Quadre 3.4.32
Saldo fiscal total de les administracions públiques espanyoles
Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Andalusia	-6.402	-7.190	-6.113	-5.812	-6.299	-5.524
Aragó	166	-261	-180	-135	-360	-234
Astúries	-1.309	-1.212	-1.167	-1.266	-1.612	-1.504
Balears	1.191	1.237	1.160	1.129	984	1.080

26 Prèviament també s'ha distribuït, segons la població, la part no territorialitzada d'aquests fluxos amb la UE.

Quadre 3.4.32 (continuació)

Saldo fiscal total de les administracions públiques espanyoles

Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Canàries	-965	-869	-597	-891	-711	-519
Cantàbria	-221	-178	-252	-338	-400	-344
Castella i Lleó	-2.176	-2.417	-2.167	-2.249	-2.473	-2.222
Castella-la Manxa	-1.775	-1.904	-1.974	-2.144	-2.570	-2.383
Catalunya	11.057	12.069	12.192	12.575	13.106	13.790
València	1.357	1.952	1.960	1.625	1.572	2.026
Extremadura	-1.680	-2.050	-2.142	-2.364	-2.336	-2.227
Galícia	-2.621	-2.472	-2.232	-2.330	-3.054	-2.778
Madrid	11.799	12.084	12.779	14.660	14.753	15.340
Múrcia	-417	-553	-440	-333	-389	-258
Navarra	72	32	176	156	221	280
País Basc	93	47	-148	-79	-246	-32
Rioja	7	49	-135	-93	-101	-71
Ceuta i Melilla	-311	-325	-345	-400	-497	-483
Total CA	7.866	8.041	10.376	11.712	9.587	13.935
Saldo interessos	-13.445	-11.560	-12.500	-12.087	-11.221	-11.221
Pagaments Renfe 2004	-	-	-	-	-	-4.347
Espanya	-5.579	-3.520	-2.124	-374	-1.634	-1.634

Nota: saldos imputant territorialment tots els conceptes excepte les rendes de propietat.

* Exclou la territorialització dels pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.33

Saldo fiscal total de l'Administració central i la SS

Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Andalusia **	-5.437	-6.672	-5.536	-5.660	-8.684	-7.909
Aragó	258	-275	-118	-125	-373	-247
Astúries	-1.120	-1.133	-1.111	-1.243	-1.611	-1.503
Balears	1.179	1.382	1.419	1.324	1.543	1.639
Canàries	-1.050	-781	-642	-458	-690	-498
Cantàbria	-162	-192	-264	-313	-510	-454
Castella i Lleó	-2.028	-2.261	-2.199	-2.157	-2.637	-2.386
Castella-la Manxa	-1.668	-1.756	-1.983	-2.085	-2.334	-2.147
Catalunya	11.111	12.379	12.939	13.930	13.827	14.511
València	2.584	3.194	3.331	3.536	2.851	3.305

Quadre 3.4.33 (continuació)

Saldo fiscal total de l'Administració central i la SS

Milions d'euros

	2.000	2.001	2.002	2.003	2.004	2004*
Extremadura	-1.572	-1.913	-2.316	-2.331	-2.377	-2.268
Galícia	-2.386	-2.275	-2.235	-2.177	-3.205	-2.929
Madrid	12.069	13.686	14.231	15.529	15.310	15.897
Múrcia	-392	-485	-315	-209	-419	-288
Navarra	38	125	69	178	185	244
País Basc	-687	-89	-33	154	-208	6
Rioja	37	64	-101	-44	-84	-54
Ceuta i Melilla	-282	-357	-331	-406	-484	-470
Total CA	10.497	12.646	14.810	17.447	10.104	14.450
Saldo interessos	-13.445	-11.560	-12.500	-12.087	-11.221	-11.221
Pagaments Renfe 2004	-	-	-	-	-	-4.347
Espanya	-2.952	1.082	2.306	5.358	-1.122	-1.122

Nota: saldos imputant territorialment tots els conceptes excepte les rendes de propietat (vegeu el quadre alternatiu 3.4.17).

* Exclou la territorialització dels pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

** Inclou 2.500 milions d'euros de liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

Per al conjunt del sector públic, aquesta variant presenta el detall expressat en el quadre 3.4.34 i el quadre 3.4.35 (que exclou l'efecte de l'assumpció del deute de Renfe).

Quadre 3.4.34

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 1. Territorialització de tots els fluxos excepte les rendes patrimonials

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-8.684	2.533	-148	-6.299	-3.162	-9.461
Aragó	-373	-146	159	-360	-384	-744
Astúries	-1.611	35	-36	-1.612	-297	-1.909
Balears	1.543	-477	-82	984	87	1.071
Canàries	-690	-217	196	-711	-296	-1.008
Cantàbria	-510	62	48	-400	-105	-505
Castella i Lleó	-2.637	70	94	-2.473	-1.442	-3.916
Castella-la Manxa	-2.334	-308	72	-2.570	-967	-3.538

Quadre 3.4.34 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 1. Territorialització de tots els fluxos excepte les rendes patrimonials

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Catalunya	13.827	-1.002	281	13.106	186	13.292
València	2.851	-1.204	-75	1.572	-244	1.328
Extremadura	-2.377	45	-4	-2.336	-1.127	-3.463
Galícia	-3.205	-78	229	-3.054	-843	-3.897
Madrid	15.310	111	-668	14.753	653	15.406
Múrcia	-419	-8	38	-389	-231	-619
Navarra	185	9	27	221	-54	167
País Basc	-208	-30	-8	-246	69	-176
Rioja	-84	-19	2	-101	-43	-144
Ceuta i Melilla	-484	0	-13	-497	1	-496
Extra-Regio	-11.221	-	-	-11.221	-	-11.221
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.35

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 1 (Excloent-ne el deute de Renfe)

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-7.909	2.533	-148	-5.524	-3.162	-8.686
Aragó	-247	-146	159	-234	-384	-618
Astúries	-1.503	35	-36	-1.504	-297	-1.801
Balears	1.639	-477	-82	1.080	87	1.167
Canàries	-498	-217	196	-519	-296	-816
Cantàbria	-454	62	48	-344	-105	-449
Castella i Lleó	-2.386	70	94	-2.222	-1.442	-3.665
Castella-la Manxa	-2.147	-308	72	-2.383	-967	-3.350
Catalunya	14.511	-1.002	281	13.790	186	13.976
València	3.305	-1.204	-75	2.026	-244	1.782
Extremadura	-2.268	45	-4	-2.227	-1.127	-3.354
Galícia	-2.929	-78	229	-2.778	-843	-3.621
Madrid	15.897	111	-668	15.340	653	15.993

Quadre 3.4.35 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 1 (Excloent-ne el deute de Renfe)

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Múrcia	-288	-8	38	-258	-231	-489
Navarra	244	9	27	280	-54	226
País Basc	6	-30	-8	-32	69	37
Rioja	-54	-19	2	-71	-43	-115
Ceuta i Melilla	-470	0	-13	-483	1	-482
Extra-Regio	-11.221	-	-	-11.221	-	-11.221
Espanya	3.226	-624	112	2.714	-8.199	-5.485
Pagaments Renfe	-4.347	-	-	-4.347	-	-4.347
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

3.4.3.2. Variant núm. 2

L'estimació del saldo de l'Administració central i la SS com a residu pot abordar-se de dues maneres diferents atenent a com es consideren les rendes netes de la propietat de les administracions territorials. Aquestes rendes corresponen principalment al cost de l'endeutament acumulat per aquestes administracions i el seu import respon a raons diverses, una de les quals el diferent calendari de traspasos competencials. És per això que en l'estimació de base d'aquest treball en obtenir del saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de la SS no s'ha aïllat la part de les AT corresponent a aquests interessos. Això implica a efectes del saldo de la Administració central i la SS una neutralització dels diferents interessos patrimonials de les AT. En l'alternativa que es planteja en el quadre 3.4.36, aquests interessos de les AT s'han deduït del conjunt d'interessos de l'AC i SS, cosa que té per conseqüència uns menors interessos patrimonials sense territorialitzar de l'Administració central i la SS que queden compensats per unes superiors despeses en altres àmbits, sense que per això varïï el saldo fiscal acumulat del conjunt. Aquests resultats són alternatius als indicats en els quadres 3.4.17 i 3.4.33. Els resultats per al conjunt del sector públic estan indicats en els quadres 3.4.37 i 3.4.38.

Quadre 3.4.36

Saldo fiscal de l'Administració central i la SS*

Milions d'euros

	Opció alternativa al quadre 3.4.17	Opció alternativa al quadre 3.4.33	
			**
Andalusia ***	-6.585	-9.048	-8.273
Aragó	-23	-423	-297
Astúries	-1.302	-1.645	-1.537
Balears	1.818	1.512	1.608
Canàries	-102	-712	-520
Cantàbria	-340	-517	-461
Castella i Lleó	-1.874	-2.672	-2.421
Castella-la Manxa	-1.767	-2.362	-2.175
Catalunya	15.517	13.345	14.029
València	3.993	2.550	3.004
Extremadura	-2.054	-2.400	-2.291
Galícia	-2.443	-3.320	-3.044
Madrid	16.926	15.061	15.648
Múrcia	-34	-449	-318
Navarra	354	167	226
País Basc	441	-239	-25
Rioja	8	-87	-57
Ceuta i Melilla	-439	-484	-470
Total CA	22.092	8.277	12.627
Rendes propietat	-9.395	-9.395	-9.395
Pagaments Renfe	-4.347	-	-4.347
Altres no territorialitzat	-9.469	-	-
Espanya	-1.122	-1.122	-1.122

* Considerant exclusivament els interessos patrimonials d'aquestes administracions.

** Exclou la territorialització dels pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

*** Inclou el pagament de 2.500 milions d'euros de liquidació del sistema de finançament.

Font: elaboració pròpia. Dades corresponents a l'any 2004

Quadre 3.4.37

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 2. Distribució rendes de la propietat AT

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-9.048	2.857	-108	-6.299	-3.162	-9.461
Aragó	-423	-103	166	-360	-384	-744

Quadre 3.4.37 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 2. Distribució rendes de la propietat AT

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Astúries	-1.645	61	-28	-1.612	-297	-1.909
Balears	1.512	-446	-82	984	87	1.071
Canàries	-712	-192	193	-711	-296	-1.008
Cantàbria	-517	67	50	-400	-105	-505
Castella i Lleó	-2.672	102	97	-2.473	-1.442	-3.916
Castella-la Manxa	-2.362	-284	76	-2.570	-967	-3.538
Catalunya	13.345	-555	316	13.106	186	13.292
València	2.550	-932	-46	1.572	-244	1.328
Extremadura	-2.400	62	2	-2.336	-1.127	-3.463
Galícia	-3.320	37	229	-3.054	-843	-3.897
Madrid	15.061	343	-651	14.753	653	15.406
Múrcia	-449	16	44	-389	-231	-619
Navarra	167	30	24	221	-54	167
País Basc	-239	7	-14	-246	69	-176
Rioja	-87	-16	2	-101	-43	-144
Ceuta i Melilla	-484	0	-10	-494	1	-493
Rendes propietat	-9.395	-1.678	-148	-11.221	-	-11.221
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.38

Salos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 2 (Excloent-ne el deute de Renfe)

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-8.273	2.857	-108	-5.524	-3.162	-8.686
Aragó	-297	-103	166	-234	-384	-618
Astúries	-1.537	61	-28	-1.504	-297	-1.801
Balears	1.608	-446	-82	1.080	87	1.167
Canàries	-520	-192	193	-519	-296	-816
Cantàbria	-461	67	50	-344	-105	-449
Castella i Lleó	-2.421	102	97	-2.222	-1.442	-3.665
Castella-la Manxa	-2.175	-284	76	-2.383	-967	-3.350

Quadre 3.4.38 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 2 (Excloent-ne el deute de Renfe)

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Catalunya	14.029	-555	316	13.790	186	13.976
València	3.004	-932	-46	2.026	-244	1.782
Extremadura	-2.291	62	2	-2.227	-1.127	-3.354
Galícia	-3.044	37	229	-2.778	-843	-3.621
Madrid	15.648	343	-651	15.340	653	15.993
Múrcia	-318	16	44	-258	-231	-489
Navarra	226	30	24	280	-54	226
País Basc	-25	7	-14	-32	69	37
Rioja	-57	-16	2	-71	-43	-115
Ceuta i Melilla	-470	0	-10	-480	1	-479
Rendes propietat	-9.395	-1.678	-148	-11.221	-	-11.221
Pagaments Renfe	-4.347	-	-	-4.347	-	-4.347
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

3.4.3.3. Variant núm. 3

Una nova variant que es té en compte és la que considera la neutralització del saldo fiscal de les administracions territorials sota la idea que els dèficits incorreguts per aquestes administracions són impostos ajornats que recauen sobre la població de cada CA, mentre que els superàvits resten la càrrega fiscal futura. Per a la neutralització d'aquests saldos s'han augmentat els ingressos del SP en les CA on les seves AT són deficitàries i s'ha reduït en les que tenien superàvit, pel mateix import del saldo fiscal de les AT. Aquest exercici fa variar els saldos fiscals del conjunt del SP i també de l'Administració central i SS. Cal recordar que el 2004 hi ha una operació específica de liquidació del sistema de finançament a Andalusia que si bé no afecta el saldo fiscal del sector públic ni del conjunt de les administracions públiques espanyoles, sí que ho fa en la distribució entre les AT i l'AC i SS. Els resultats obtinguts es presenten en els quadres 3.4.39 i 3.4.40.

Quadre 3.4.39

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 3. Neutralitzat el dèficit de les AT

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6.663	0	0	-6.663	-3.162	-9.825
Aragó	-410	0	0	-410	-384	-794
Astúries	-1.646	0	0	-1.646	-297	-1.943
Balears	953	0	0	953	87	1.040
Canàries	-733	0	0	-733	-296	-1.030
Cantàbria	-407	0	0	-407	-105	-512
Castella i Lleó	-2.508	0	0	-2.508	-1.442	-3.951
Castella-la Manxa	-2.598	0	0	-2.598	-967	-3.566
Catalunya	12.624	0	0	12.624	186	12.810
València	1.271	0	0	1.271	-244	1.027
Extremadura	-2.359	0	0	-2.359	-1.127	-3.486
Galícia	-3.169	0	0	-3.169	-843	-4.012
Madrid	14.504	0	0	14.504	653	15.157
Múrcia	-419	0	0	-419	-231	-649
Navarra	203	0	0	203	-54	149
País Basc	-277	0	0	-277	69	-207
Rioja	-104	0	0	-104	-43	-147
Ceuta i Melilla	-500	0	0	-500	1	-499
Rendes propietat	-9.395	0	0	-9.395	0	-9.395
Espanya	-1.632	0	0	-1.632	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001

Font: elaboració pròpia

Quadre 3.4.40

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

*Variant núm. 3 (Excloent-ne el deute de Renfe)**

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia **	-5.888	0	0	-5.888	-3.162	-9.050
Aragó	-284	0	0	-284	-384	-668
Astúries	-1.538	0	0	-1.538	-297	-1.835
Balears	1.049	0	0	1.049	87	1.136
Canàries	-541	0	0	-541	-296	-838
Cantàbria	-351	0	0	-351	-105	-456

Quadre 3.4.40 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 3 (Excloent-ne el deute de Renfe)*

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Castella i Lleó	-2.257	0	0	-2.257	-1.442	-3.700
Castella-la Manxa	-2.411	0	0	-2.411	-967	-3.378
Catalunya	13.308	0	0	13.308	186	13.494
València	1.725	0	0	1.725	-244	1.481
Extremadura	-2.250	0	0	-2.250	-1.127	-3.377
Galícia	-2.893	0	0	-2.893	-843	-3.736
Madrid	15.091	0	0	15.091	653	15.744
Múrcia	-288	0	0	-288	-231	-519
Navarra	262	0	0	262	-54	208
País Basc	-63	0	0	-63	69	6
Rioja	-74	0	0	-74	-43	-118
Ceuta i Melilla	-486	0	0	-486	1	-485
Rendes propietat	-9.395	-	-	-9.395	-	-9.395
Pagaments Renfe	-4.347	-	-	-4.347	-	-4.347
Espanya	-1.634	-	-	-1.634	-8.199	-9.831

* Exclou la territorialització dels pagaments a Renfe per operacions no recurrents.

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

3.4.3.4 Variant núm. 4

Una altra de les variants que es plantegen en aquest apartat és la neutralització del saldo fiscal de l'Administració central i la SS. El sistema utilitzat ha consistit a distribuir el dèficit de la mateixa manera que els recursos obtinguts per les administracions públiques, seguint la hipòtesi que aquest saldo deficitari repercutirà en una càrrega fiscal superior. Aquesta variant incorpora també la neutralització de les AT de la variant anterior. Els resultats d'aquesta variant figuren en el quadre 3.4.41.

Quadre 3.4.41

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 4. Neutralitzat el dèficit de l'AC i SS i de les AT

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6.433	0	0	-6.433	-3.162	-9.595
Aragó	-360	0	0	-360	-384	-744
Astúries	-1.607	0	0	-1.607	-297	-1.904
Balears	992	0	0	992	87	1.079
Canàries	-671	0	0	-671	-296	-968
Cantàbria	-387	0	0	-387	-105	-492
Castella i Lleó	-2.421	0	0	-2.421	-1.442	-3.863
Castella-la Manxa	-2.546	0	0	-2.546	-967	-3.513
Catalunya	12.931	0	0	12.931	186	13.117
València	1.430	0	0	1.430	-244	1.186
Extremadura	-2.330	0	0	-2.330	-1.127	-3.457
Galícia	-3.081	0	0	-3.081	-843	-3.925
Madrid	14.796	0	0	14.796	653	15.449
Múrcia	-378	0	0	-378	-231	-609
Navarra	230	0	0	230	-54	175
País Basc	-182	0	0	-182	69	-112
Rioja	-92	0	0	-92	-43	-136
Ceuta i Melilla	-496	0	0	-496	1	-494
Rendes propietat	-9.395	0	0	-9.395	0	-9.395
Espanya	0	0	0	0	-8.199	-8.199

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001

Font: elaboració pròpia

3.4.3.5 Variant núm. 5

Aquesta no és estrictament una variant dels saldos fiscals directament comparable amb les anteriors, sinó que parteix d'una distribució diferent del consum col·lectiu. En el procés de territorialització desenvolupat en la secció 3.2 la despesa en consum col·lectiu del conjunt de les administracions públiques espanyoles s'ha distribuït en base a la remuneració dels assalariats en cada CA. Aquest sistema mostra l'aspecte econòmic dels fluxos del sector públic al territori on té lloc la producció dels béns i serveis.

La variant dels saldos fiscals que es proposa a continuació presenta una aproximació a les diferències més importants entre el sistema de distribuir les despeses

segons el flux monetari o segons el flux del benefici, que se centren bàsicament en la forma de distribuir el consum col·lectiu. A tal efecte, s'ha reestimat la distribució del consum col·lectiu en l'economia espanyola, aïllant en primer lloc la part de les administracions territorials de cada CA. Per homogeneïtzar aquestes dades s'han tingut en compte els recursos per competències específiques del sistema de finançament de les administracions autonòmiques, suposant que aquests recursos s'adrecen en la seva totalitat al consum col·lectiu d'aquestes administracions. Així, s'ha minorat el consum d'aquestes administracions en la part corresponent al finançament d'aquestes competències i s'ha afegit al consum col·lectiu de l'Administració central i les administracions de SS, que és el que cal distribuir entre CA, partint de la base d'un ús atribuïble per igual a tots els residents. Per a aquesta distribució s'ha tingut en compte la població de cada CA. Els resultats obtinguts s'han afegit al consum col·lectiu de les AT per completar el del conjunt de les administracions públiques.

Quadre 3.4.42

*Consum col·lectiu de les administracions públiques espanyoles
Milions d'euros. Any 2004*

	Flux monetari	Flux benefici	Diferència
Andalusia	10.894	10.583	-312
Aragó	2.042	1.824	-218
Astúries	1.459	1.457	-2
Balears	1.427	1.429	2
Canàries	3.076	3.136	60
Cantàbria	755	734	-21
Castella i Lleó	4.054	3.783	-271
Castella-la Manxa	2.720	2.730	10
Catalunya	7.960	9.926	1.966
València	5.440	6.485	1.045
Extremadura	1.768	1.651	-117
Galícia	3.605	3.885	280
Madrid	10.426	7.669	-2.757
Múrcia	1.731	1.682	-50
Navarra	1.060	1.060	-1
País Basc	3.602	4.340	738
Rioja	438	397	-41
Ceuta i Melilla	586	274	-312
Espanya	63.044	63.044	0

Font: elaboració pròpia

En base a aquesta informació s'han reelaborat els saldos fiscals en el quadre 3.4.43. Des de la literatura de les balances fiscals aquesta darrera estimació equivaldria a una distribució dels fluxos des d'un enfocament de la càrrega pel que fa als ingressos i del benefici pel que fa a les despeses.²⁷

Quadre 3.4.43

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variant núm. 5 . Criteri benefici en consum col·lectiu

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-7.598	2.533	-148	-5.213	-3.162	-8.375
Aragó	-29	-146	159	-16	-384	-400
Astúries	-1.501	35	-36	-1.502	-297	-1.799
Balears	1.637	-477	-82	1.078	87	1.165
Canàries	-558	-217	196	-579	-296	-876
Cantàbria	-433	62	48	-323	-105	-428
Castella i Lleó	-2.115	70	94	-1.951	-1.442	-3.394
Castella-la Manxa	-2.157	-308	72	-2.393	-967	-3.360
Catalunya	12.545	-1.002	281	11.824	186	12.010
València	2.260	-1.204	-75	981	-244	737
Extremadura	-2.152	45	-4	-2.111	-1.127	-3.237
Galícia	-3.209	-78	229	-3.058	-843	-3.901
Madrid	18.653	111	-668	18.096	653	18.749
Múrcia	-239	-8	38	-209	-231	-439
Navarra	245	9	27	281	-54	227
País Basc	-732	-30	-8	-770	69	-701
Rioja	-13	-19	2	-30	-43	-74
Ceuta i Melilla	-158	0	-13	-171	1	-170
Rendes propietat	-11.221	-	-	-11.221	-	-11.221
Pagaments Renfe	-4.347	-	-	-4.347	-	-4.347
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

Nota: exclou la territorialització del deute assumit de Renfe.

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

27 Hi ha altres despeses, en especial de FBC, que també caldria ajustar, però no s'han pogut considerar en aquest treball.

El quadre de referència a partir del qual s'ha redistribuït el consum col·lectiu en el quadre anterior és el 3.4.35. La mateixa redistribució sobre l'estimació de base (quadre 3.4.20) ofereix els resultats següents (quadre 3.4.44).

Quadre 3.4.44

Saldos fiscals del sector públic. Milions d'euros. Any 2004

Variante núm. 5. (A partir de l'estimació de base)

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-5.910	2.533	-148	-3.525	-2.788	-6.312
Aragó	245	-146	159	258	-323	-65
Astúries	-1.266	35	-36	-1.267	-245	-1.512
Balears	1.847	-477	-82	1.288	134	1.421
Canàries	-140	-217	196	-161	-204	-365
Cantàbria	-311	62	48	-201	-78	-279
Castella i Lleó	-1.568	70	94	-1.404	-1.321	-2.726
Castella-la Manxa	-1.749	-308	72	-1.985	-877	-2.861
Catalunya	14.033	-1.002	281	13.312	516	13.828
València	3.249	-1.204	-75	1.970	-25	1.945
Extremadura	-1.915	45	-4	-1.874	-1.074	-2.948
Galícia	-2.608	-78	229	-2.457	-710	-3.167
Madrid	19.932	111	-668	19.375	936	20.311
Múrcia	46	-8	38	76	-167	-91
Navarra	373	9	27	409	-26	383
País Basc	-267	-30	-8	-305	173	-132
Rioja	52	-19	2	35	-29	5
Ceuta i Melilla	-128	0	-13	-141	8	-132
Rendes propietat	-11.221	-	-	-11.221	-	-11.221
Pagaments Renfe	-4.347	-	-	-4.347	-	-4.347
Altres no territoriat	-9.469	-	-	-9.469	-2.099	-11.568
Espanya	-1.122	-624	112	-1.634	-8.199	-9.831

* Inclou la liquidació de 2.500 euros del sistema de finançament 1997-2001.

Font: elaboració pròpia

3.4.3.6 Algunes reflexions sobre els fluxos fiscals i les balances fiscals

Les balances o saldos fiscals són el resultat de la diferència entre els ingressos i les despeses del sector públic en un àmbit territorial. El sector públic considerat pot abastar la totalitat de fluxos fiscals, o es pot circumscriure a àmbits institucionals

inferiors, com ara les administracions públiques espanyoles o l'Administració central i la SS. En un esquema comptable complet a escala regional, els comptes del sector públic i els seus corresponents saldos fiscals formarien part del sector institucional de les administracions públiques o del que es consideraria resta de l'estat (i/o resta del món) segons que s'internalitzessin o no els fluxos amb l'Administració central i amb les institucions de la UE.

Les estimacions de les balances fiscals regionals poden donar lloc a resultats molt diferents ja sigui pel sistema de territorialització emprat o pel conjunt de fluxos considerats. Les hipòtesis d'incidència en l'assignació dels ingressos tendeixen a tenir un consens més ampli que no pas en el cas de les despeses. En qualsevol cas, el disseny d'un sistema que permeti comparar diferents hipòtesis tant pels ingressos com per les despeses pot ajudar a analitzar la seva sensibilitat davant dels diferents criteris presents en la literatura.

Els comptes del sector públic i els saldos fiscals que en resulten són un instrument que ajuda a analitzar de forma comparable el resultat de l'actuació del sector públic entre regions i al llarg del temps. La consideració de la totalitat del sector públic com s'ha plantejat en aquesta estimació ofereix, d'altra banda, la possibilitat d'abastar el resultat agregat de tots els nivells de govern que actuen al territori. Tanmateix, el saldo fiscal per si mateix pot respondre a situacions molt diverses i és convenient una anàlisi dels fluxos d'ingressos i despeses dels quals aquests saldos provenen. Però aquesta anàlisi ha de tenir també present les circumstàncies existents en cada CA, en què s'inscriuen les polítiques públiques quant a estructura d'edats, mercat de treball, benestar social, desenvolupament econòmic..., perquè aquestes polítiques i els seus resultats en termes de fluxos fiscals es poden adequar en major o menor mesura a cada territori i als seus residents, especialment si hi ha necessitats econòmiques i socials molt diferents.

Els fluxos fiscals són bàsicament el resultat de l'agregació dels fluxos fiscals dels habitants de cada regió amb el sector públic, a més dels que corresponen a la provisió per part del sector públic de béns de caràcter indivisible, com poden ser la inversió pública o els béns i serveis col·lectius.

Un dels aspectes que repercuteixen de forma notable en els fluxos adreçats a la població és l'estructura d'edat de la població –i especialment el fet de tenir un alt percentatge de població receptora de pensions públiques–, que pot comportar l'existència de saldos fiscals molt diferents entre dues regions, a igualtat d'altres situacions. Aquest fet, així com d'altres de més específics, aconsellen un tractament individualitzat de cada una de les categories que conformen els fluxos fis-

cals. En un altre ordre d'estudi caldria considerar també les externalitats i els efectes de desbordament de les despeses públiques.

L'anàlisi dels fluxos d'ingressos pot ser també de gran utilitat, i si bé fins recentment²⁸ el sistema fiscal no possibilitava gaires diferències entre les CA, això pot canviar en el futur. D'altra banda, l'anàlisi dels fluxos d'ingressos pot ajudar a trobar respostes a les diferents situacions i necessitats a les quals s'enfronten els residents de cada CA.

Així, una anàlisi específica dels ingressos fiscals permetria diferenciar l'origen de les rendes que conformen la base tributària en cada cas i la part que correspon a rendiments del treball i a rendiments del capital. Tot i que el sistema fiscal es guïï per criteris de capacitat de pagament i no de benefici, de l'anàlisi proposada es poden derivar necessitats de despesa diferents, tant per l'origen de les rendes com pel volum de població involucrada en la seva obtenció. D'aquesta manera, els rendiments derivats del treball deguts a una alta taxa de participació laboral informen d'unes necessitats de prestacions socials superiors per a serveis de benestar social (com ara llars d'infants, llars d'avis...) en l'àmbit territorial on aquestes persones resideixen, a més d'altres serveis públics, com ara els de transport per atendre la superior necessitat de mobilitat.

Aquesta problemàtica és ben present en CA on hi ha una incorporació molt elevada de la dona al món del treball remunerat, ja que mentre que això genera una capacitat de pagament i de riquesa "visible" de l'economia, d'altra banda, repercuteix negativament en el benestar social agregat en aquestes CA, perquè disminueixen els serveis prestats des de les llars i el sistema redistributiu actual no té en compte les necessitats associades a aquesta situació.

Altres exemples com els ingressos fiscals derivats d'activitats amb un ús intensiu del territori i de serveis –com les turístiques– requereixen també una contraprestació específica en serveis públics per atendre la demanda turística de forma que no impacti negativament en els serveis de la població resident. De la mateixa manera, els rendiments fiscals d'altres activitats productives han de per-

28 El mapa tributari en les CA pot incorporar cada cop més diferències ja que la Llei 21/2001 de mesures fiscals i administratives del nou sistema de finançament de les CA de règim comú i de ciutats amb estatut d'autonomia, a més d'ampliar la cessió de tributs, atorga noves potestats a les comunitats autònomes per regular la part dels impostos cedits. D'altra banda, la pressió fiscal local difereix també notablement.

metre determinades infraestructures que garanteixin el seu sosteniment futur. Aquestes mesures han de ser "compatibles" amb les polítiques personals redistributives i les polítiques regionals de desenvolupament, sense que aquestes, però, exhaureixin la possibilitat d'atendre les primeres, perquè altrament s'estaria malmetent el sosteniment econòmic i condicionant, al seu torn, la capacitat redistributiva futura, penalitzant així mateix el benestar social a les zones on la incorporació al món del treball és més elevada.

4.

LA DISTRIBUCIÓ DELS FLUXOS DEL SECTOR PÚBLIC

Presentació

Aquest capítol presenta l'anàlisi dels principals fluxos d'ingressos i despeses del sector públic en les CA obtinguts en l'estimació del capítol anterior. La informació analitzada està referida al darrer any estimat, el 2004, excepte en el cas de la FBC de la secció 4.7 que abasta el període 2000-2004. L'índex és el següent:

- 4.1. Introducció
- 4.2. Els fluxos del sector públic en la Unió Europea
- 4.3. Els ingressos i les despeses del sector públic en les comunitats autònomes
 - 4.3.1. Els fluxos fiscals de les comunitats autònomes en relació amb el PIB
 - 4.3.2. Els fluxos fiscals per habitant i el PIB per habitant en les comunitats autònomes
- 4.4. La pressió fiscal
 - 4.4.1. Introducció
 - 4.4.2. La pressió fiscal en la Unió Europea
 - 4.4.3. La pressió fiscal en les comunitats autònomes
 - 4.4.4. Evolució de la pressió fiscal en les comunitats autònomes
 - 4.4.5. La tributació fiscal en relació amb els principals indicadors de les comunitats autònomes
- 4.5. Les prestacions socials
 - 4.5.1. Introducció
 - 4.5.2. Les prestacions socials en el context europeu
 - 4.5.3. Les prestacions socials en les comunitats autònomes
- 4.6. La despesa en consum col·lectiu
 - 4.6.1. Introducció
 - 4.6.2. La despesa en consum col·lectiu en la Unió Europea
 - 4.6.3. La producció de consum col·lectiu en les comunitats autònomes
 - 4.6.4. El consum col·lectiu en les comunitats autònomes
- 4.7. La formació bruta de capital
 - 4.7.1. Introducció
 - 4.7.2. La inversió pública en la Unió Europea
 - 4.7.3. La inversió pública en les comunitats autònomes
 - 4.7.4. La inversió en les comunitats autònomes, el nivell de renda i la població

4.1. Introducció

L'actuació del sector públic sol classificar-se d'acord amb els objectius d'assignació, redistribució i estabilització, malgrat que a la pràctica aquests objectius es superposen. A escala territorial, el paper del sector públic també es pot enquadrar dins d'aquestes categories instrumentals, però una anàlisi espacial incorpora nous aspectes que cal tenir en compte, en encreuar-se les diverses intervencions i els seus efectes territorials. Així, a les polítiques estatals que incorporen objectius redistributius –personals o territorials–, s'hi sumen les que, tot i tenir un caràcter assignatiu o d'estabilització, interaccionen a escala espacial i generen també efectes redistributius. A l'espectre d'aquestes polítiques estatals, s'hi afegeixen les que són derivades del sistema de finançament de les administracions autonòmiques i locals, i de les actuacions d'aquestes administracions territorials, d'una banda, i les que es deriven dels fluxos amb les institucions de la Unió Europea, d'altra.

Entre les principals polítiques públiques redistributives, en primer lloc cal diferenciar les de caràcter personal, com les prestacions socials, d'altres que són redistributives a nivell territorial, com ara les del Fons de Compensació Interterritorial, o les dels Fons Estructurals Europeus. Així, les funcions redistributives vinculades a la població reflectiran, pel que fa a les CA, el resultat agregat de la redistribució de la renda dels seus habitants atesa l'actual política social de prestacions bàsiques en tot el territori espanyol;²⁹ tot i que també hi incideix la capacitat financera de les seves administracions territorials, que són les principals proveïdores de béns preferents mitjançant transferències en espècie. Cal dir que, malgrat el caràcter personal d'aquestes polítiques redistributives, el fet de prioritzar un tipus o un altre de prestacions a escala estatal té un caràcter més o menys ajustat a les necessitats de la població resident en un determinat territori i al seu nivell de desenvolupament. D'altra banda, el fet de considerar, o no, com és el cas, els diferents nivells de preus relatius existents entre CA, pot oferir resultats diversos, perquè una mateixa prestació valorada en termes monetaris comuns difereix quant a l'efecte real en la població.

Les polítiques assignatives a nivell territorial són les que estan més relacionades amb el debat sobre la imputació de la despesa pública segons els criteris del flux de la despesa o de la imputació segons el flux del benefici. En efecte, la producció de béns i serveis públics en un determinat territori pot no tenir com a beneficiaris –o

29 En algunes comunitats autònomes s'han introduït canvis en algunes prestacions de caràcter general, per bé que de moment són d'escassa importància.

únics beneficiaris— els seus residents.³⁰ Els efectes també seran diversos segons el tipus de provisió pública que sigui. No té el mateix efecte la localització d'un centre d'investigació que la d'uns serveis administratius, la d'un destacament militar, o la d'un museu estatal. La població resident se'n beneficiarà de diferent manera en qualsevol dels casos anteriors. Però, al marge de la valoració d'aquests beneficis directes o potencials, la localització en un territori d'uns serveis estatals d'aquestes característiques representa una injecció de despesa pública en la CA en la qual es duu a terme, que generarà llocs de treball i tindrà més o menys efectes en la resta de l'economia segons els vincles econòmics que generi.³¹

Les polítiques d'estabilització per fomentar l'activitat, ja siguin de caràcter general com de caràcter sectorial presenten també un vessant redistributiu, que té punts de contacte amb les polítiques redistributives de cohesió econòmica i social que es vehiculen preferentment a través de la inversió pública.

L'anàlisi dels ingressos i despeses del conjunt del sector públic és una manera d'apreciar com es materialitzen al territori les diverses casuístiques esmentades. Amb aquest objectiu s'examinen a continuació les principals categories d'aquests fluxos i la seva relació amb els indicadors bàsics de PIB i població. El capítol presenta en primer lloc (secció 4.2) una anàlisi dels fluxos del sector públic espanyol dins del context europeu. A continuació, la secció 4.3 recull la distribució general dels fluxos fiscals a les CA segons les estimacions obtingudes en el capítol anterior. Les seccions que completen aquest capítol analitzen les principals categories d'aquests fluxos: la pressió fiscal (4.4), les prestacions socials (4.5), el consum col·lectiu (4.6) i la formació bruta de capital (4.7).

4.2. Els fluxos del sector públic en la Unió Europea

El volum i la distribució dels fluxos d'ingressos i despeses públics segueixen pautes vinculades al pes del sector públic en cada estat i a les prioritats expressades per les polítiques que les guien. En el cas espanyol el pes de les despeses del sector públic ha passat de representar un 33% del PIB l'any 1980 a un 45% el 1995, per baixar al voltant del 39% en l'actualitat. El volum, i també la composició dels ingressos i despeses, ha variat de forma significativa, si bé el sector públic continua tenint a Espanya un pes infe-

30 Els residents també poden patir efectes adversos, per exemple mediambientals.

31 Els desbordament i les externalitats dels efectes econòmics en els àmbits regionals generen una problemàtica específica que complica aquesta anàlisi.

Quadre 4.2.1.1

Distribució dels fluxos del sector públic en la Unió Europea
 Percentatge s/PIB. Any 2004

	UE-27	UE-15	Espanya	Alemanya	França	Itàlia	Regne Unit	Suècia	Irlanda
Pressió fiscal	39,7	40,1	35,5	39,9	44,9	40,5	36,2	49,0	31,5
Impostos renda i patrimoni	12,6	12,9	10,6	10,2	11,6	13,9	15,3	19,1	12,5
Cotitzacions socials	13,8	13,9	13,0	17,9	18,0	12,6	8,1	13,5	6
Impostos indirectes	13,3	13,3	11,9	11,8	15,3	14,0	12,8	16,4	13
Excedent brut d'explotació	1,8	1,7	1,6	1,6	2,4	1,7	0,9	2,1	0,9
Rendes propietat	0,8	0,8	0,7	0,5	0,6	0,5	0,6	1,9	1
Transferències corrents	0,8	0,8	0,7	0,8	0,8	1,4	0,4	0,5	0,2
Transferències capital	0,3	0,3	0,4	0,2	0,0	0,3	0,1	0,1	1,1
Total ingressos	43,4	43,7	38,9	43,0	48,7	44,4	38,2	53,6	34,7
Subvencions a la producció	1,2	1,2	1,0	1,3	1,5	1,0	0,5	1,4	0,5
Rendes propietat	2,8	2,9	2,0	2,8	2,8	4,8	2,0	1,8	1,1
Total prestacions socials	28,3	28,6	22,0	30,2	33,0	28,4	25,7	36,8	19,4
Prestacions socials efectiu	15,8	16,0	11,7	19,4	17,6	16,9	12,8	17,5	9,1
Prestacions socials en espècie	12,5	12,6	10,3	10,8	15,4	11,5	12,9	19,3	10,3
Transferències corrents	2,1	2,1	1,5	1,5	2,8	1,5	2,9	2,2	2,4
Consum col·lectiu	8,2	8,2	7,5	7,9	8,4	8,4	7,9	7,5	5,4
Transferències capital	1,2	1,3	1,8	1,5	0,8	1,5	0,9	0,3	0,9
FBC	2,4	2,3	3,4	1,4	3,1	2,4	1,7	2,9	3,6
Actius no financers		0,0	0,0	-0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,2	0
Total despeses	46,2	46,6	39,2	46,6	52,4	48,0	41,6	52,9	33,3
Saldo fiscal	-2,9	-2,8	-0,4	-3,8	-3,6	-3,6	-3,3	0,6	1,4
Detall prestacions socials									
Pensions	-	12,3	9,0	13,2	13,1	14,6	10,7	12,6	4,9
Resta prestacions socials	-	16,3	13,0	17,0	19,9	13,8	15,0	24,2	14,5

Font: elaboració pròpia a partir de dades del web d'Eurostat

rior a la mitjana europea (46,6%). La pressió fiscal és també inferior i això comporta alhora unes polítiques de despesa de menor abast, cosa que es veu reflectida especialment en el capítol de prestacions socials, el més important de les despeses públiques.

Dins de la UE conviuen models força diferents. Així, Dinamarca i Suècia són els països que tenen la pressió fiscal més elevada (al voltant del 50%) i això es reflecteix en un volum relatiu de prestacions socials més alt. França, amb una pressió fiscal inferior (del 45%), té també un nivell important de prestacions socials. D'altra banda, les despeses en prestacions socials estan modulades pel pes de les pensions contributives, de manera que allà on el pes d'aquestes prestacions és elevat, la resta de prestacions se'n ressenteix. Itàlia té el pes més alt de despeses en pensions (14,6% del PIB), mentre que en el cas d'Irlanda només signifiquen el 4,9% del PIB, la qual cosa li permet tenir un nivell de prestacions socials (excloent-ne les pensions) superior a altres països, com ara Espanya, tot i que la seva pressió fiscal és la més baixa de la UE-15.

Després de les prestacions socials, el segon concepte de major importància dins dels pressupostos públics són les despeses de consum col·lectiu, amb una mitjana a la UE-15 del 8,2% i una distribució força homogènia entre països (llevat d'Irlanda, 5,4%, i Grècia i Holanda, que superen el 10%). Les despeses financeres per interessos del deute són el tercer capítol més important, amb una mitjana del 2,8% del PIB a escala europea (2% a Espanya i 4,8% a Itàlia). Finalment, cal destacar el pes de la formació bruta de capital, que suma un 2,4% del PIB europeu. Grècia, Portugal, Irlanda i Espanya estan entre els països més inversors gràcies als ajuts comunitaris (quadre 4.2.1).

4.3. Els ingressos i les despeses del sector públic en les comunitats autònomes

4.3.1. Els fluxos fiscals de les comunitats autònomes en relació amb el PIB

En el quadre 4.3.1 es presenta un resum dels fluxos d'ingressos i despeses estimats en el capítol anterior i el pes que signifiquen en cada CA. Cal recordar que aquestes dades incorporen, de forma consolidada, els fluxos amb l'Administració supraestatal de la UE. Les comunitats que aporten més recursos al sector públic són Catalunya (amb un 18,8% del total), Madrid (18%) i Andalusia (13,6%). Pel que fa a les despeses públiques, Andalusia en concentra el pes més important, amb un 15,2%, Catalunya, un 13,5%, i Madrid, un 12,2%. Aquesta distribució de les despeses considera l'assignació del consum col·lectiu per CA segons el lloc on es fa la producció. Complementàriament, s'ha afegit la distribució des del punt de vista del consum col·lectiu

Quadre 4.3.1

Ingressos i despeses del sector públic en les CA
 Percentatge sobre el total. Dades del 2004

	Ingressos				Despeses						
	Tributaris	Altres ingressos	Total ingressos	Prestacions monetàries	Transf. en espècie	Prod. consum col·lectiu (1)	Consum col·lectiu (2)	FBC	Altres despeses	Total despeses (1)	Total despeses (2)
Andalusia	13,6	12,7	13,6	16,0	17,4	17,2	16,8	14,5	8,2	15,2	15,1
Aragó	3,1	2,6	3,1	3,2	3,1	3,2	2,9	4,5	1,8	3,0	3,0
Astúries	2,3	1,6	2,3	3,7	2,6	2,3	2,3	3,3	1,1	2,7	2,7
Balears	2,5	1,3	2,4	1,9	2,0	2,3	2,3	2,2	1,1	1,9	1,9
Canàries	3,7	3,6	3,7	3,3	4,6	4,9	5,0	4,2	1,4	3,7	3,7
Cantàbria	1,3	0,8	1,2	1,5	1,3	1,2	1,2	1,9	0,6	1,3	1,3
Castella i Lleó	5,1	5,2	5,1	6,3	6,0	6,4	6,0	7,4	3,3	5,9	5,8
Castella-la Manxa	3,1	3,0	3,1	3,6	4,4	4,3	4,3	4,9	2,4	3,9	3,9
Catalunya	19,4	11,4	18,8	17,3	15,0	12,5	15,7	10,2	7,2	13,5	14,1
València	9,9	6,6	9,7	9,0	10,2	8,6	10,3	9,2	4,5	8,5	8,8
Extremadura	1,5	1,9	1,6	2,2	2,8	2,8	2,6	2,8	1,5	2,4	2,4
Galícia	5,2	4,2	5,1	6,8	6,5	5,7	6,2	7,0	2,6	5,8	5,9
Madrid	18,4	12,5	18,0	13,9	12,6	16,5	12,2	9,8	4,7	12,2	11,4
Múrcia	2,4	2,1	2,4	2,4	3,0	2,7	2,7	2,6	0,9	2,4	2,4
Navarra	1,6	1,5	1,6	1,5	1,6	1,7	1,7	1,5	0,8	1,4	1,4
Pais Basc	5,9	5,2	5,8	6,4	6,0	5,7	6,9	5,8	2,5	5,5	5,7
Rioja	0,7	0,3	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,9	0,5	0,7	0,7
Ceuta i Melilla	0,2	0,9	0,3	0,3	0,4	0,9	0,4	0,5	0,1	0,4	0,3
Extra-regio	0,1	22,7	1,5	0,0	0,0	0,5	0,0	6,8	54,7	9,7	9,6
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

(1) amb distribució de la producció de béns i serveis per a consum col·lectiu, (2) amb distribució del consum col·lectiu.

Font: elaboració pròpia

efectiu en cada CA i el volum total de despeses associades. Els fluxos no territorialitzats estan imputats a una regió fictícia denominada Extra-regio.

En el quadre 4.3.2 es recullen els mateixos fluxos del quadre anterior, ara en relació amb el PIB de cada CA. Els ingressos del sector públic representen l'any 2004 el 38,3% del PIB de l'economia espanyola i la part que resta sense territorialitzar equival al 0,6% del PIB. Les despeses assoleixen un total del 39,4% del PIB, i la part sense territorialitzar suma un 3,8% del PIB.³²

Els ingressos tributaris estan agrupats en una sola categoria, per bé que a la secció 4.4 se'n fa una presentació desagregada. La pressió fiscal representa el 2004 un 35,8% del PIB espanyol, amb un ventall de distribució que oscil·la entre uns màxims del 39,2% a Astúries, 37,2% a Madrid, i 36,9% a Catalunya, a uns mínims del 31% a Ceuta i Melilla, 32,8% a Canàries³³ i 32,6% a Castella-la Manxa.

Entre els grups de despesa, destaquen les prestacions socials en efectiu (un 11,7% del PIB espanyol) i les transfèrencies en espècie (un 10,3%), que són el gruix de les despeses públiques. Les prestacions en efectiu representen un 20,5% del PIB d'Astúries, i el 15,9% i el 15,7% respectivament a Extremadura i Galícia. En el cas de les prestacions socials en espècie, les principals comunitats receptores en relació amb el seu PIB són Extremadura (17,6%), Ceuta i Melilla (13,1%) i Castella la Manxa (13,5%).

El segon grup de despeses en ordre d'importància és el consum col·lectiu que, com abans s'ha indicat, en l'estimació de base d'aquest treball està distribuït segons la localització de la producció de béns indivisibles de caràcter públic. Destaquen Ceuta i Melilla (24,3% del seu PIB) i Extremadura (12,6%). En el criteri alternatiu de distribució, segons el consum efectiu d'aquests béns, aquestes ciutats autònomes i Extremadura continuen mantenint el lideratge però amb un pes sobre el PIB inferior (al voltant de l'11%).

La formació bruta de capital és el següent grup de despesa (3,4% del PIB), i la distribució està encapçalada per Ceuta i Melilla (5,9% del PIB), Extremadura (5,7%) i Cantàbria i Astúries, amb un 5,2% del PIB cada una. A les posicions de cua es troben Catalunya (1,8%) i Madrid (1,9%).

32 A l'apartat 3.4 hi ha el desglossament dels conceptes no territorialitzats.

33 Com ja s'ha indicat en el capítol anterior, en aquest treball no s'han considerat els règims especials de les Canàries i de les ciutats de Ceuta i Melilla i s'ha aplicat una metodologia comuna per a l'obtenció de la distribució dels impostos indirectes. Tampoc no s'han considerat les característiques diferencials de l'impost de societats al País Basc i Navarra.

Quadre 4.3.2

Ingressos i despeses del sector públic en les CA

Anys 2004

	Ingressos					Despeses						
	Tributaris	Altres ingressos	Total ingressos	Prestacions monetàries	Transf. en espècie	Prod. consum col·lectiu (1)	Consum col·lectiu (2)	FBC	Altres despeses	Total despeses (1)	Total despeses (2)	
% s/PIB												
Andalusia	35,6	2,3	37,8	13,7	13,1	9,4	9,2	3,6	3,9	43,6	43,4	
Aragó	35,8	2,1	37,8	12,1	10,3	7,8	7,0	4,9	3,8	38,9	38,1	
Astúries	39,2	1,9	41,1	20,5	12,3	8,1	8,1	5,2	3,4	49,5	49,5	
Balears	35,4	1,3	36,7	8,9	8,4	6,7	6,8	3,0	2,9	29,9	30,0	
Canàries	32,8	2,2	35,0	9,5	11,8	9,0	9,2	3,5	2,2	35,9	36,1	
Cantàbria	35,8	1,7	37,5	13,9	11,0	7,2	7,0	5,2	3,0	40,3	40,2	
Castella i Lleó	33,6	2,4	36,0	13,7	11,5	8,8	8,3	4,6	3,9	42,5	42,0	
Castella-la Manxa	32,6	2,2	34,9	12,4	13,5	9,5	9,6	4,9	4,6	44,9	45,0	
Catalunya	36,9	1,5	38,4	10,8	8,2	5,0	6,3	1,8	2,5	28,4	29,6	
València	36,4	1,7	38,0	10,8	10,8	6,6	7,9	3,2	3,0	34,4	35,7	
Extremadura	33,0	2,8	35,8	15,9	17,6	12,6	11,8	5,7	5,9	57,7	56,9	
Galícia	36,3	2,0	38,4	15,7	13,1	8,4	9,1	4,7	3,3	45,1	45,8	
Madrid	37,2	1,7	38,9	9,2	7,3	7,0	5,2	1,9	1,7	27,1	25,3	
Múrcia	34,8	2,0	36,8	11,4	12,1	8,2	8,0	3,5	2,3	37,5	37,3	
Navarra	33,8	2,2	36,0	10,2	9,5	7,4	7,4	3,0	3,2	33,3	33,3	
País Basc	34,2	2,1	36,3	12,3	10,0	7,0	8,4	3,2	2,6	35,1	36,6	
Rioja	34,5	0,9	35,4	10,5	9,6	7,0	6,4	4,3	4,6	36,0	40,5	
Ceuta i Melilla	31,0	7,6	38,6	11,1	13,1	24,3	11,4	5,9	2,6	57,0	44,1	
% s/PIB Espanya												
Total CA	35,8	1,9	37,7	11,7	10,3	7,5	7,5	3,2	2,9	35,6	35,6	
Extra-regio	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	3,5	3,8	3,8	
Espanya	35,8	2,5	38,3	11,7	10,3	7,5	7,5	3,4	6,5	39,4	39,4	

(1) Amb distribució de la producció de béns i serveis per a consum col·lectiu, (2) amb distribució del consum col·lectiu.

Font: elaboració pròpia

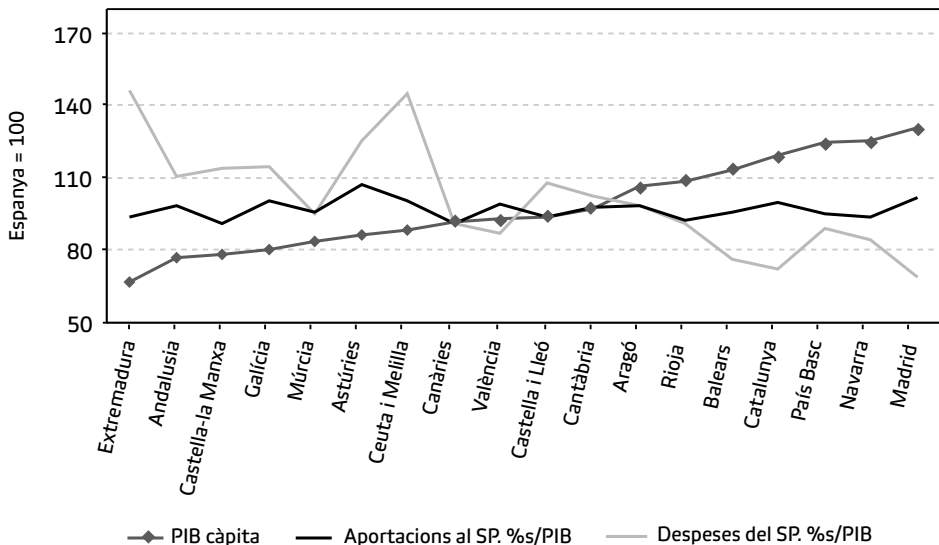
Entre la resta de despeses, les subvencions als productes i a la producció representen un total de l'1,7% del PIB de l'economia espanyola, amb un pes important en les economies d'Extremadura (3,9% del PIB) i Castella-la Manxa (2,7%). La resta de despeses, de menor importància, corresponen a les transferències corrents i al saldo net d'actius no financers. En la part no territorialitzada les despeses més importants són les rendes de la propietat (interessos del deute viu) i sumen una despesa equivalent al 2% del PIB, que s'ha assignat íntegrament a la regió fictícia Extra-regio.

La suma de despeses públiques totals representa, segons les dades estimades en aquest treball, un 57,7% del PIB de la comunitat d'Extremadura, un 57% de Ceuta i Melilla, i un 49,5% del d'Astúries. Entre les CA on la despesa pública té un pes menor, hi ha Madrid (27,1%) i Catalunya (28,4%). La distribució del consum col·lectiu segons el seu ús efectiu modula aquests resultats especialment a Ceuta i Melilla, Madrid i Catalunya.

La relació entre els fluxos d'ingressos i despeses (en relació amb el PIB de cada CA) i el PIB per habitant es recull en el gràfic 4.3.1. Es fa palès el pendent invers exist-

Gràfic 4.3.1

Els fluxos del sector públic en relació amb el PIB de les CA i el PIB per habitant. Any 2004

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

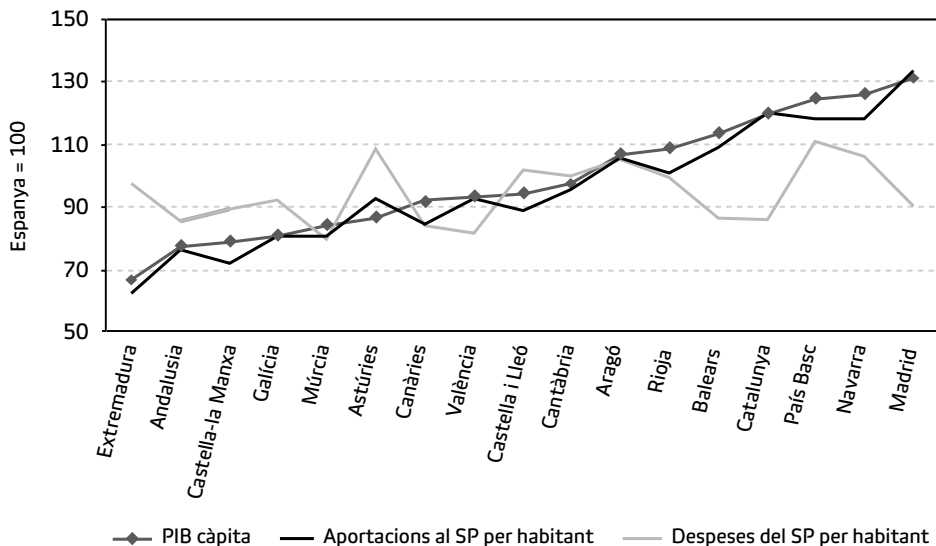
tent entre els fluxos de despesa del sector públic i el PIB per càpita, i se'n mostra el caràcter redistributiu, un fet que no s'observa en el cas dels ingressos, la qual cosa posa de manifest que el procés redistributiu es concentra en les despeses.

4.3.2. Els fluxos fiscals per habitant i el PIB per habitant en les comunitats autònomes

En el gràfic 4.3.2 es mostra la distribució del PIB per càpita i dels ingressos i despeses per habitant. En aquesta representació es pot apreciar que les aportacions per habitant al sector públic per part de les CA tenen una relació positiva amb el PIB per habitant. En el cas de les despeses per habitant hi ha una elevada variabilitat. Les CA amb un nivell més elevat de despesa per habitant són Ceuta i Melilla, el País Basc, Astúries i Navarra. Entre les CA amb una despesa per habitant inferior es troben Múrcia, València, Canàries, Balears i Catalunya. Quant als ingressos, els més importants provenen de Madrid (10.046 euros per habitant), amb Catalunya en segona posició.

Gràfic 4.3.2

Els fluxos del sector públic en relació amb el PIB de les CA i el PIB per habitant. Any 2004

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Els fluxos agregats encobreixen categories d'ingressos i despeses de caràcter molt diferent que seran tractats en les seccions següents. En el quadre 4.3.3 es

Quadre 4.3.3

Ingressos i despeses del sector públic a les comunitats autònomes

Any 2004. Euros per habitant. Valors expressats sobre la mitjana espanyola regionalitzada, llevat que es digui el contrari

	Ingressos tributaris	Altres ingressos	Total ingr.	Pens.	Prestac. exc. pens.	P. cons. col·lec.	FBC	Altres	Total desp.	Total ex. pensions	Saldo fiscal Euros per habitant
Ceuta i Mel.	77	351	91	59	118	288	166	78	142	164	-3.206
Extremadura	61	99	63	84	110	112	120	135	108	114	-2.871
Castella-la Manxa	72	91	73	85	96	100	121	122	99	103	-1.550
Astúries	95	84	94	176	103	93	141	100	120	104	-1.429
Castella i Lleó	88	118	90	119	101	111	138	125	112	110	-1.215
Galícia	82	85	82	114	100	90	119	90	102	99	-1.066
Andalusia	77	92	77	82	99	97	87	101	94	97	-870
Cantàbria	97	84	97	126	102	93	162	98	110	106	-549
Aragó	107	116	107	118	102	112	167	139	117	116	-229
Canàries	85	104	86	59	105	110	102	68	93	102	-161
Rioja	105	52	102	103	97	102	148	169	110	112	-122
Múrcia	81	89	82	76	96	91	93	66	88	91	-110
Madrid	136	120	136	94	101	123	78	77	100	102	3.046
Balears	112	75	110	79	94	102	107	114	95	100	1.506
Catalunya	123	93	122	116	96	80	70	102	95	89	2.354
València	95	81	94	86	94	83	94	94	90	91	671
Navarra	119	146	120	110	114	125	119	138	118	120	663
País Basc	119	136	120	145	116	116	127	111	123	117	289
Total CA	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	405
Extra-regio	0	29	2	0	0	0	7	121	11	14	-636
Espanya	100	129	102	100	100	100	107	221	111	114	-230
Dispersió entre CA											
Coef. variació (%)	20,2	63,1	18,9	29,1	7,6	46,0	35,0	27,6	15,0	18,1	-
Per a memòria: euros per habitant mitjana estatal											
Territorialitzat	7.036	377	7.413	1.516	2.824	1.470	621	578	7.008	5.493	405
No territorialit.	5	111	115	0	0	7	45	698	751	751	-636
Total euros/h.	7.041	488	7.529	1.516	2.824	1.477	666	1.276	7.759	6.243	-230

Font: elaboració pròpia

mostra com es distribueixen els principals grups d'ingressos i despeses per habitant i el saldo fiscal resultant. Les CA es presenten en dos grups: en el primer el sector públic és deficitari (i les CA tenen un saldo fiscal positiu) i en el segon s'obté superàvit (i les CA tenen un saldo fiscal negatiu). En aquest quadre es mantenen les mateixes categories d'ingressos i despeses dels quadres anteriors, excepte en el cas de les prestacions socials, que s'han desagregat, aïllant la part corresponent a les pensions contributives. El coeficient de variació de la distribució entre CA dels ingressos tributaris per habitant és del 18,9%. En el cas de les despeses, destaca la dispersió de les pensions, d'un 29,1%, i sobretot de la producció de béns i serveis per al consum col·lectiu, d'un 46%. Per a la FBC la dispersió és del 35% i la distribució més igualitària correspon a les prestacions socials exclouent-ne les pensions (7,6%).

Les pensions contributives tenen un pes molt significatiu, i la seva exclusió fa canviar notablement, en algunes CA, la seva posició de la resta de despeses. Aquest és el cas especialment de Ceuta i Melilla, Extremadura, Canàries, la Rioja i Múrcia, on en excloure les pensions contributives, el nivell relatiu de les altres despeses augmenta respecte de la mitjana estatal. En canvi, n'hi ha d'altres en què succeeix justament el contrari, com ara Astúries, el País Basc i Catalunya.

La distribució dels fluxos d'ingressos i despeses, comentada fins ara, es refereix al conjunt del sector públic i recull el resultat agregat de les polítiques de les administracions que el componen. Les aportacions fiscals de l'economia de cada CA al conjunt sector públic depenen bàsicament de la política fiscal més o menys progressiva a escala estatal, però també de la diferent fiscalitat de les administracions territorials.

Pel que fa a les despeses, hi juguen factors més diversos. D'una banda, els nivells de pensions contributives, que a escala individual depenen de les bases i el temps de cotització prèvia, i a escala de les CA, a més, de la població beneficiària. El nivell de la resta de prestacions socials té components que es deriven de la política social a nivell estatal, però també de l'actuació de les administracions territorials i de la seva capacitat financera. En el cas de la producció de consum col·lectiu, cal també diferenciar el que prové de la localització de determinats serveis administratius, tecnològics, militars... d'àmbit estatal, del que correspon al consum col·lectiu territorial de les seves administracions. En el nivell de FBC convergeix encara un nombre superior de consideracions, atès que a les actuacions pròpies de cada nivell de govern, cal afegir-hi les polítiques de desenvolupament regional a escala estatal a més de la política regional europea vehiculada a través dels fons estructurals. D'altra banda, la capacitat financera i l'endeutament de les administracions territorials modulen els recursos de què disposen aquestes administra-

cions per invertir, tot i que de la mateixa manera que a la resta del sector públic el recurs al deute està cada cop més constret pels plans d'estabilitat pressupostària.

De forma sintètica es pot dir que el volum de despeses públiques en les CA depèn bàsicament, d'una banda, de les polítiques socials comunes a nivell estatal i del volum de població beneficiària en cada CA, de la localització de la producció de béns i serveis de consum col·lectiu d'abast estatal en les CA, de la distribució de la inversió pública no vinculada a desenvolupament regional de l'Administració central i de les polítiques regionals explícites de l'Administració central i la Unió Europea. D'altra banda, depèn de la capacitat financera de les seves administracions territorials derivada dels sistemes de finançament vigents.

4.4. La pressió fiscal

4.4.1. Introducció

El sistema fiscal és el principal instrument de les AP per finançar les seves polítiques. Tot i que el sistema tributari estatal no presenta diferències importants en les CA, la residència en un territori pot comportar una càrrega fiscal diferenciada en la imposició local i cada cop més en la imposició autonòmica. En aquesta secció es presenta una comparativa amb la pressió fiscal a la Unió Europea i s'analitza, a partir dels resultats estimats en el capítol tres, la distribució dels ingressos tributaris del sector públic en les CA.

4.4.2. La pressió fiscal en la Unió Europea

La pressió fiscal mitjana en la Unió Europea-15 és del 40,6% del PIB,³⁴ amb una distribució que reflecteix la diferent presència del sector públic entre els països membres de la Unió. El ventall va des de Dinamarca i Suècia, amb una pressió fiscal per sobre del 50,8%, fins a Irlanda (32,4%), Grècia (34%), Portugal (35,6%) i Espanya (35,8%), que és el quart país de la UE-15 amb menys pressió fiscal (gràfic 4.4.1).

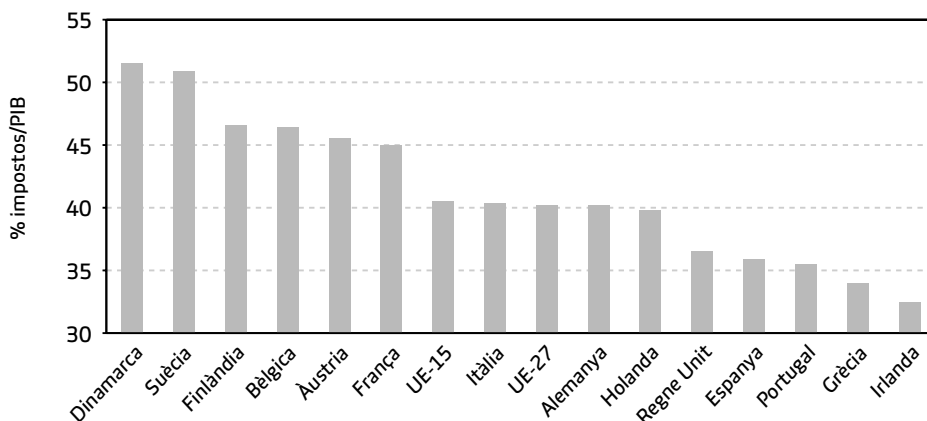
Els impostos al conjunt de la Unió Europea es reparteixen a parts iguals en tres categories: els impostos s/productes i producció, els impostos sobre la renda i el patrimoni i les cotitzacions socials. Entre els països membres aquesta distribució no

34 Aquests resultats són lleugerament inferiors als de la secció 4.2, perquè en aquell cas no s'inclouen els impostos pagats a les institucions comunitàries.

és homogènia. En el cas dels impostos indirectes les diferències no són gaire pronunciades i les posicions més allunyades de la mitjana són les d'Espanya i Alemanya, que tenen una imposició més baixa, i Dinamarca, Suècia i França, que la tenen més alta. En la imposició sobre la renda i el patrimoni, les discrepàncies són més grans: Portugal i Grècia tenen una imposició al voltant del 8% del PIB, mentre que a Dinamarca és del 30% i a Suècia i Finlàndia, del 19% i el 17,5% respectivament (quadre 4.4.1).

Gràfic 4.4.1

Els fluxos del sector públic en relació amb el PIB de les CA i el PIB per habitant. Any 2004

Font: Eurostat. Dades corresponents a l'any 2004

També hi ha força diferència en les cotitzacions socials, a Dinamarca són comparativament molt reduïdes, 2,1%, com a Irlanda (6%) i al Regne Unit (8,1%). Les cotitzacions socials a Espanya representen el 13% del PIB, per sota de països com ara Alemanya (17,9%) i França (18%). Les diferències de pressió fiscal d'Espanya respecte de la mitjana de la UE-15 són, l'any 2004, de 4,8 punts i és concentren principalment en els impostos sobre la renda i el patrimoni (2,4 punts del PIB inferior a Espanya). Els impostos indirectes són 1,4 punts del PIB més baixos, les cotitzacions socials ho són 0,9 punts i els impostos s/capital 0,1 punts.

La regressió entre la pressió fiscal i el PIB per habitant als països de la UE-15 mostra un pendent positiu però també té una notable dispersió. Suècia i Dinamarca són els països que tenen la pressió fiscal més elevada en relació amb la seva renda per habitant, i Irlanda la més baixa (gràfics 4.4.2 i 4.4.3).

Quadre 4.4.1

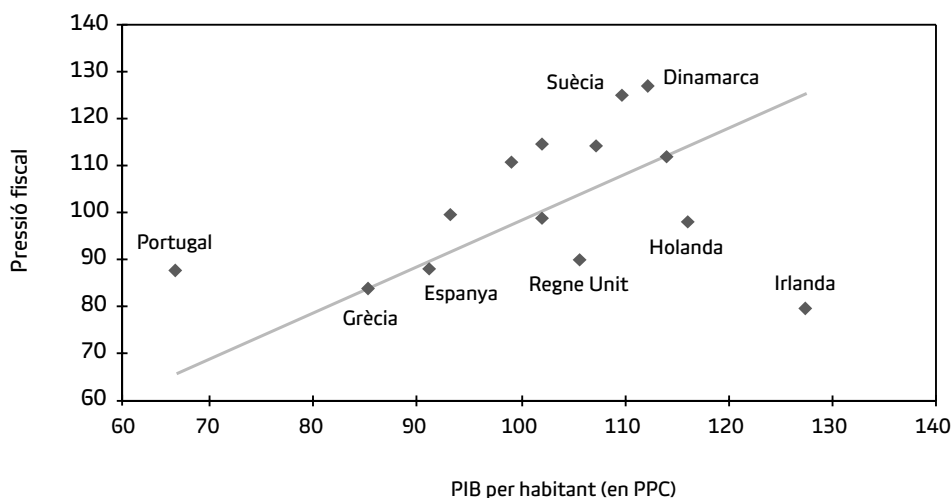
Distribució de la pressió fiscal en la Unió Europea per tipus d'impostos % s/ PIB

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
UE-27	13,3	12,3	13,8	0,8	40,2
UE-15	13,3	12,6	13,9	0,8	40,6
Bèlgica	12,9	16,7	16,2	0,6	46,4
Dinamarca	17,4	30,2	2,1	1,8	51,5
Alemanya	11,8	10,0	17,9	0,5	40,2
Grècia	11,7	8,0	13,3	1,0	34,0
Espanya	11,9	10,2	13,0	0,7	35,8
França	15,3	11,1	18,0	0,6	45,0
Irlanda	13,0	12,4	6,0	1,0	32,4
Itàlia	14,0	13,3	12,6	0,5	40,4
Holanda	12,4	10,4	14,9	2,1	39,8
Àustria	14,7	13,3	16,1	1,4	45,5
Portugal	14,2	8,5	12,2	0,7	35,6
Finlàndia	13,8	17,5	11,8	3,5	46,6
Suècia	16,4	19,0	13,5	1,9	50,8
Regne Unit	12,8	15,1	8,1	0,6	36,6

Font: Eurostat. Dades corresponents a l'any 2004

Gràfic 4.4.2

La pressió fiscal i el PIB per habitant. Valors indexats UE-15=100. Any 2004

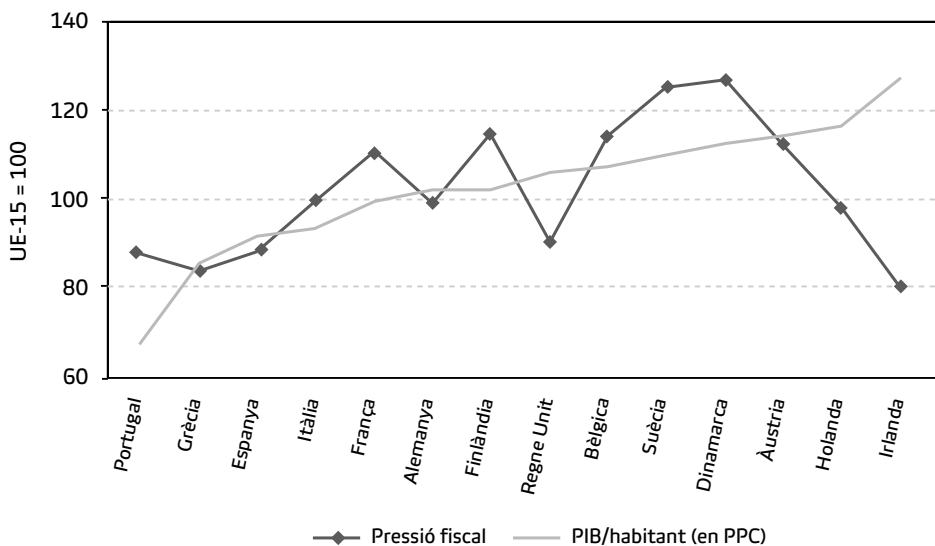

Font: elaboració amb dades d'Eurostat

Gràfic 4.4.3

El PIB per habitant i la pressió fiscal a la UE-15.

Any 2004

Font: elaboració amb dades d'Eurostat

4.4.3. La pressió fiscal en les comunitats autònomes

En el quadre 4.4.2 es presenta la distribució per figures impositives de la pressió fiscal en les CA³⁵ segons l'estimació realitzada en el capítol tres.

La càrrega fiscal es concentra principalment en tres comunitats: Catalunya, que hi aporta el 19,4%, la comunitat de Madrid, el 18,4% i Andalusia, el 13,6%. El pes de Catalunya és el més alt en totes les figures tributàries excepte en l'impost sobre la renda i el patrimoni, en què la supera la comunitat de Madrid per la major productivitat de la seva economia i del seu PIB per habitant.

35 La territorialització efectuada no té en compte els Règims Econòmics Fiscals de Canàries ni els de Ceuta i Melilla. Les característiques diferencials de l'impost de societats en el País Basc i Navarra tampoc no s'han considerat.

Quadre 4.4.2

Distribució de la càrrega fiscal en les CA Percentatge sobre el total estatal

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Imp. societats	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
Andalusia	14,6	11,5	13,2	14,0	12,0	13,6
Aragó	3,0	3,1	3,1	3,1	3,5	3,1
Astúries	2,4	2,4	2,1	2,3	2,1	2,3
Balears	2,8	2,2	2,6	2,3	2,7	2,5
Canàries	3,8	3,1	4,0	4,0	2,1	3,7
Cantàbria	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,3
Castella i Lleó	5,1	4,7	5,3	5,2	6,7	5,1
Castella-la Manxa	3,0	2,7	3,3	3,4	2,6	3,1
Catalunya	18,9	20,8	19,8	18,8	23,3	19,4
València	10,4	9,3	9,9	9,7	8,9	9,9
Extremadura	1,6	1,2	1,5	1,7	0,9	1,5
Galícia	5,5	4,5	5,0	5,3	4,5	5,2
Madrid	16,9	22,4	17,8	17,8	21,2	18,4
Múrcia	2,6	2,0	2,5	2,5	2,4	2,4
Navarra	1,5	1,5	1,7	1,7	1,9	1,6
País Basc	5,5	6,1	6,2	6,1	2,7	5,9
Rioja	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7
Ceuta i Melilla	0,3	0,2	0,2	0,3	0,0	0,2
Extra-regio	0,0	0,3	0,0	0,0	0,4	0,1
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia. Any de referència 2004

Quadre 4.4.3

Distribució de la pressió fiscal en les CA Percentatge s/PIB

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Imp. societats	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
Andalusia	13,0	5,6	3,3	13,2	0,4	35,6
Aragó	11,9	6,8	3,5	13,1	0,5	35,8
Astúries	13,9	7,4	3,4	14,1	0,4	39,2
Balears	13,6	6,0	3,5	11,8	0,5	35,4
Canàries	11,4	5,2	3,4	12,7	0,2	32,8
Cantàbria	12,7	6,8	3,5	12,4	0,4	35,8
Castella i Lleó	11,5	5,8	3,4	12,4	0,5	33,6
Castella-la Manxa	10,7	5,3	3,4	13,0	0,3	32,6

Quadre 4.4.3 (continuació)
Distribució de la pressió fiscal en les CA
% s/PIB

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Imp. societats	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
Catalunya	12,3	7,4	3,6	13,0	0,5	36,9
València	13,0	6,4	3,5	13,0	0,4	36,4
Extremadura	11,4	5,0	3,1	13,2	0,2	33,0
Galícia	13,2	6,0	3,4	13,4	0,4	36,3
Madrid	11,6	8,5	3,5	13,0	0,5	37,2
Múrcia	12,4	5,4	3,4	13,0	0,4	34,8
Navarra	10,8	6,0	3,5	12,9	0,5	33,8
País Basc	11,0	6,6	3,5	12,8	0,2	34,2
Rioja	12,1	6,4	3,5	12,1	0,4	34,5
Ceuta i Melilla	12,5	3,8	2,1	12,5	0,0	31,0
Espanya	12,2	6,7	3,5	13,0	0,4	35,8

Font: elaboració pròpia. Any de referència 2004

La pressió fiscal més baixa correspon a les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla amb un 31% del PIB, seguides per Castella-la Manxa, Canàries i Extremadura. La pressió fiscal més elevada correspon a Astúries, Madrid i Catalunya (quadre 4.4.3).

En els impostos indirectes la pressió fiscal entre CA oscil·la entre un màxim del 13,9% del PIB a Astúries i un 10,7% a Castella-la Manxa. En el cas dels impostos sobre la renda i el patrimoni, a l'extrem superior se situa la comunitat de Madrid: 8,5% del PIB, i a l'inferior, Ceuta i Melilla, 3,8%. Pel que fa a les cotitzacions socials, Astúries presenta el nivell més alt, 14,1%, i les Balears el més baix, 11,8%. Finalment, a l'impost de societats i als impostos sobre el capital les diferències entre CA són d'escassa entitat.

En relació amb la població (quadre 4.4.4), la càrrega impositiva més elevada correspon a la comunitat de Madrid (un 36,3% superior a la mitjana espanyola), seguida per les Balears i Catalunya. Entre les que tenen la càrrega més baixa, hi ha Extremadura (un 38,7% inferior), Castella-la Manxa i Ceuta i Melilla.

Quadre 4.4.4

Distribució de la pressió fiscal en les CA Euros per habitant

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Imp. societats	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
Andalusia	1.965	854	504	2.005	57	5.384
Aragó	2.490	1.435	723	2.746	103	7.498
Astúries	2.359	1.255	582	2.394	73	6.662
Balears	3.040	1.334	788	2.638	103	7.902
Canàries	2.058	941	612	2.299	40	5.950
Cantàbria	2.433	1.297	669	2.378	82	6.859
Castella i Lleó	2.132	1.065	626	2.295	98	6.216
Castella-la Manxa	1.652	819	518	2.001	51	5.041
Catalunya	2.885	1.745	857	3.057	125	8.669
València	2.390	1.171	646	2.384	72	6.663
Extremadura	1.487	661	409	1.727	30	4.315
Galícia	2.092	941	537	2.117	60	5.748
Madrid	3.002	2.197	899	3.366	133	9.596
Múrcia	2.048	897	564	2.149	68	5.726
Navarra	2.683	1.496	861	3.200	118	8.358
País Basc	2.701	1.628	861	3.146	47	8.384
Rioja	2.584	1.360	750	2.584	96	7.375
Ceuta i Melilla	2.176	661	371	2.180	7	5.395
Espanya	2.398	1.322	682	2.554	84	7.041

Font: elaboració pròpia. Any de referència 2004

Cal recordar que la distribució territorial de la imposició sobre la renda i el patrimoni (excepte l'impost de societats), així com la de les cotitzacions socials, provenen de la informació regional del Compte de renda de les famílies de l'INE, amb alguns ajustos indicats en la secció 3.2.

La imputació de l'impost de societats s'ha basat en la distribució del valor afegit brut a preus bàsics de les activitats de mercat, mentre que la major part dels impostos indirectes s'han distribuït tenint en compte un sistema mixt entre el PIB i el consum privat. Finalment, la informació dels impostos sobre el capital³⁶ prové dels comptes de les administracions territorials, que són les que recapten aquests impostos.

36 Aquests impostos estan formats pels impostos generals sobre successions, per les contribucions especials i per l'impost que grava l'increment del valor dels terrenys.

4.4.4. Evolució de la pressió fiscal en les comunitats autònomes

L'evolució de la pressió fiscal durant el període 2000-2004 mostra un increment de 0,4 punts del PIB, que afecta quatre dels cinc grups impositius considerats i tan sols baixa en els impostos sobre la renda i el patrimoni. Per comunitats autònomes, la Rioja i Castella-la Manxa són les que experimenten el creixement més elevat de la pressió fiscal; el major descens el comptabilitzen Ceuta i Melilla, Cantàbria i Madrid (quadre 4.4.5).

Quadre 4.4.5

*Evolució de la pressió fiscal entre 2000 i 2004 per tipus d'impostos
Punts percentuals del PIB*

	Imp. productes i producció	Imp. renda i patrimoni	Imp. societats	Cotitzacions socials	Imp. capital	Total
Andalusia	0,1	0,2	0,3	0,4	0,0	1,1
Aragó	0,4	-0,4	0,3	-0,1	0,0	0,2
Astúries	0,6	-0,5	0,3	-0,3	-0,1	0,1
Balears	1,0	-0,2	0,3	0,0	0,0	1,1
Canàries	1,5	-0,3	0,3	-0,2	0,0	1,4
Cantàbria	0,0	-0,4	0,3	-0,3	-0,1	-0,3
Castella i Lleó	0,2	-0,4	0,3	-0,1	0,1	0,2
Castella-la Manxa	0,0	0,4	0,3	0,7	0,1	1,6
Catalunya	0,1	-0,4	0,3	0,0	0,0	0,0
València	0,3	0,0	0,3	0,4	0,0	1,0
Extremadura	-0,1	0,1	0,3	-0,2	0,0	0,1
Galícia	0,2	-0,3	0,3	0,1	0,1	0,4
Madrid	0,1	-0,8	0,3	0,0	0,1	-0,2
Múrcia	-0,1	0,3	0,3	0,7	0,1	1,2
Navarra	0,7	-0,4	0,3	0,2	0,1	0,9
País Basc	0,3	-0,4	0,3	-0,1	0,0	0,1
Rioja	1,0	0,0	0,3	0,5	0,1	1,9
Ceuta i Melilla	0,6	-0,3	0,3	-1,3	0,0	-0,7
Espanya	0,3	-0,3	0,3	0,1	0,0	0,4

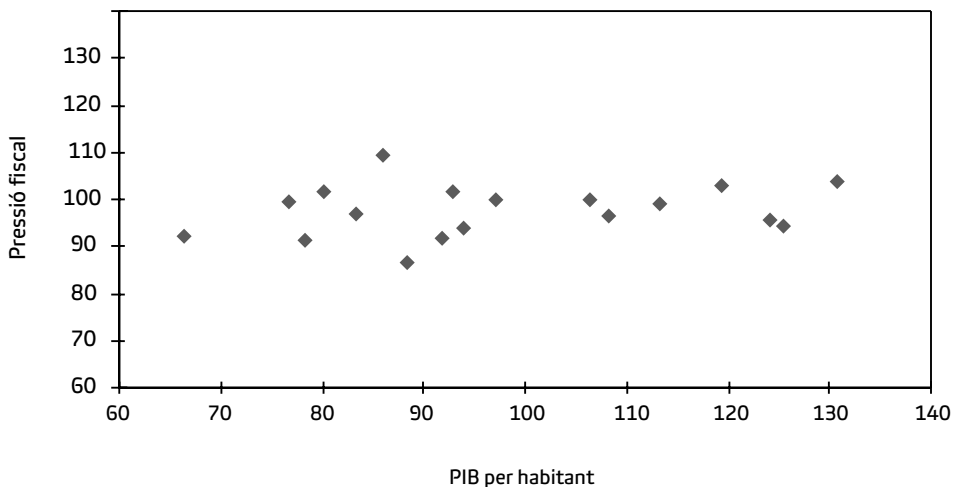
Font: elaboració pròpia

4.4.5. La tributació fiscal en relació amb els principals indicadors de les comunitats autònomes

La pressió fiscal de les CA i la renda mitjana dels seus habitants mostra una relació proporcional (gràfic 4.4.4). La representació d'aquesta mateixa relació en el gràfic 4.4.5 permet distingir un primer conjunt de comunitats format per Extremadura, Andalusia, Castella-la Manxa, Galícia, Múrcia i Astúries, que tenen un nivell de pressió fiscal respecte de la mitjana estatal superior a la del PIB per habitant. Un

Gràfic 4.4.4

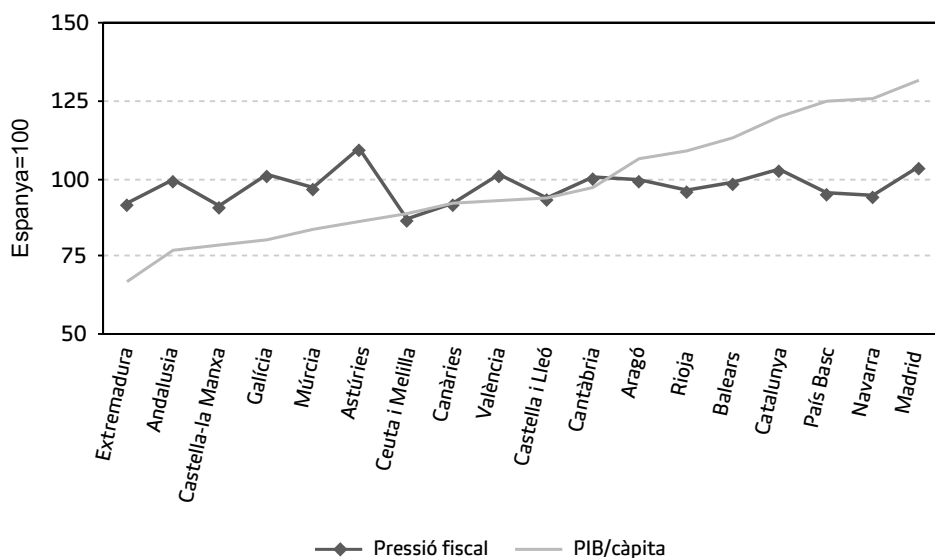
Regressió entre la pressió fiscal i el PIB per habitant
Valors indexats. Espanya = 100

Font: elaboració pròpia

Gràfic 4.4.5

La pressió fiscal i el PIB per habitant.
Any 2004

Font: elaboració pròpia

segon grup està format per les comunitats on la posició d'aquestes variables és similar; en formen part Ceuta i Melilla, Canàries, València, Castella i Lleó i Cantàbria. A la resta de CA la posició del PIB per càpita és superior a la de la pressió fiscal.

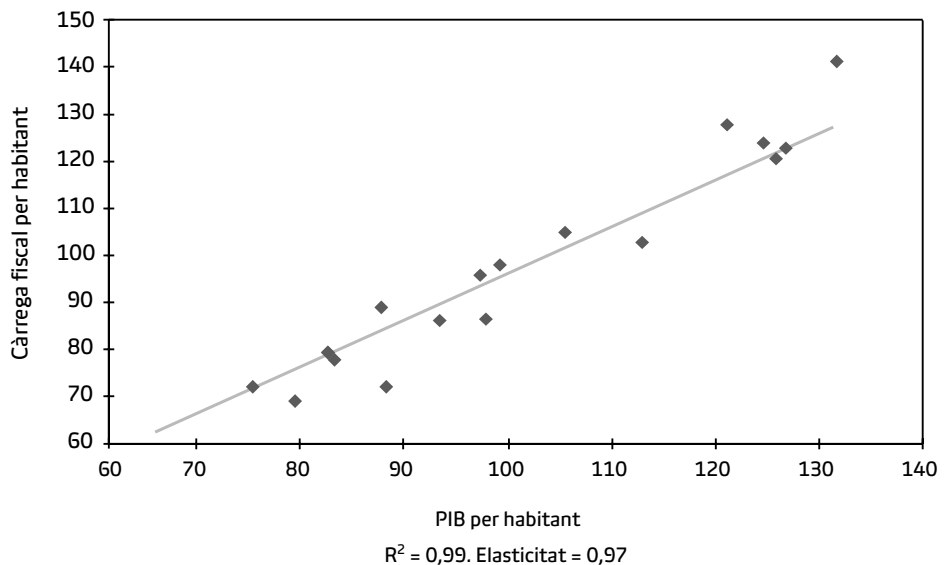
El pes creixent dels impostos indirectes en l'estructura tributària està laminant la progresivitat del sistema, però al marge d'això, en els resultats que s'observen en el gràfic 4.4.5 incideixen també els fluxos fiscals interregionals. En les CA receptors de fons s'aconsegueix apropar més el consum dels residents que no pas el PIB, i és per això que el nivell d'impostos indirectes és proporcionalment superior. De manera que la referència del PIB com a mesura de comparació de la pressió fiscal entre CA tendeix a menysvalorar la pressió de les CA que són aportadores netes de fluxos fiscals al sector públic, i en canvi sobrevalora la pressió de les que en són receptors.

Quan s'examina la relació entre la càrrega impositiva per habitant i el PIB per habitant s'observa una correlació positiva molt ajustada, amb una elasticitat propera a una unitat (gràfics 4.4.6 i 4.4.7). La posició d'Astúries és la que més s'allunya de la norma, amb una càrrega impositiva proporcionalment superior, i les de Ceuta i Melilla i Navarra, amb una d'inferior.

Gràfic 4.4.6

Regressió entre la càrrega fiscal i el PIB per habitant.

Valor indexats. Espanya = 100

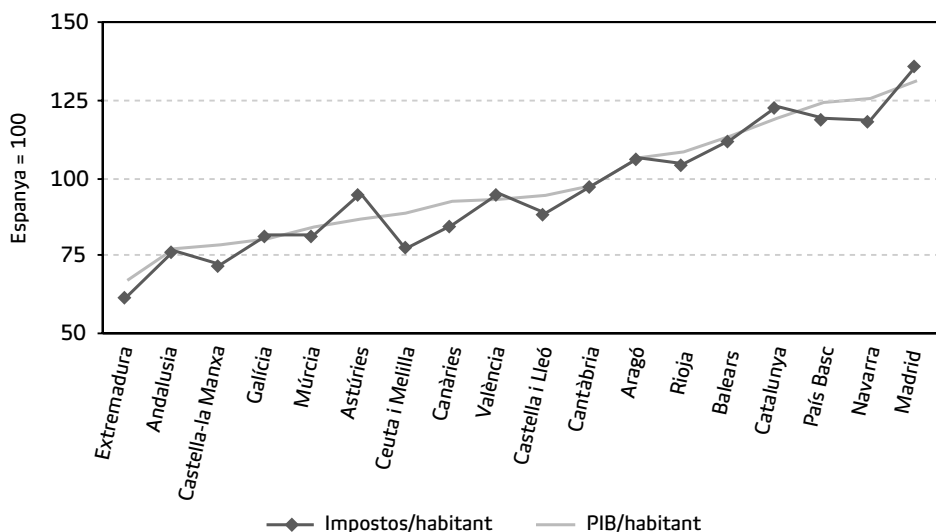

Font: elaboració pròpia

Gràfic 4.4.7

El PIB i la càrrega impositiva en relació amb la població.

Anys 2004

Font: elaboració pròpia

4.5. Les prestacions socials

4.5.1. Introducció

Les prestacions socials de les AP estan formades per les prestacions en efectiu i per les transferències socials en espècie. Les transferències en espècie formen part de la despesa en consum final de les administracions públiques, però són béns meritoris de consum individual que es consideren consum final de les famílies segons la metodologia del SEC 95.

Les prestacions socials són el grup de despeses més elevat dels comptes públics i en les quals es concentren bona part dels fluxos fiscals interterritorials. L'any 2004 les prestacions socials sumen un 22% del PIB de l'economia espanyola –les prestacions socials en efectiu en representen l'11,7% i les transferències en espècie, el 10,3%. Dins del conjunt de prestacions, les pensions són el capítol més important, un 34,9% del total.

Les administracions de la SS efectuen la major part de les prestacions socials en efectiu (el 88,4%), que corresponen en un 95% a pensions contributives. L'Admi-

nistració central es fa càrrec del 9,4% i les administracions territorials, del 2,3%. Al seu torn, les transferències en espècie les efectuen principalment les administracions autonòmiques (el 85,1%), les administracions locals (el 8,8%), la SS (el 3,2%) i l'Administració central (el restant 2,9%). En el quadre 4.5.1. s'ofereix el detall d'aquest conjunt de prestacions.

Quadre 4.5.1

Prestacions socials de les administracions públiques.

Milions d'euros. Any 2004

D.62	Prestacions socials (no en espècie)	98.577
D.621	Prestacions de SS en efectiu	85.533
	Pensions	64.706
	Incapacitat temporal	5.960
	Atur	12.146
	Fons de garantia salarial	241
	Altres prestacions	2.480
D.623	Prestacions socials directes dels qui ocupen	7.673
D.624	Prestacions d'assistència social en efectiu	5.371
	Pensions no contributives	1.846
	Pensions de guerra	549
	Prestacions familiars	911
	LISMI i subsidis	393
	Pensions assistencials	188
	Altres prestacions	1.484
D.63	Prestacions en espècie	86.712
D.631.1	Reemborsament de prestacions de SS	64
	<i>Productes subministrats per productors de mercat:</i>	64
	Pròtesis i vehicles d'invàlids:	9
	Lliuraments per desplaçaments i altres	55
D.631.2	Altres prestacions de Seguretat Social en espècie	1.317
D.631.2.1	<i>Productes subministrats per productors de mercat:</i>	360
	Farmàcia	35
	Concerts d'assistència sanitària	325
D.631.2.2	<i>Prestacions de SS subministrades per productors no de mercat</i>	957
	Salut	957
D.631.3	Prestacions d'assistència social en espècie	53.857
D.631.3.1	<i>Prestacions subministrades per productors de mercat:</i>	20.760
	Salut:	14.114
	Pròtesis i vehicles d'invàlids	290
	Lliuraments per desplaçaments i altres	65
	Farmàcia	10.206
	Concerts d'assistència sanitària	3.517
	Altres	36
	Protecció social:	1.935

Quadre 4.5.1 (continuació)

Prestacions socials de les administracions públiques

Milions d'euros. Any 2004

	Descompte en els preus del transport	387
	Concerts de Serveis Socials	589
	Altres	959
	Educació:	4.687
	Concerts d'Ensenyament	3.980
	Altres	707
	Cultura i esports:	24
	Altres	24
D.631.3.2	<i>Prestacions subministrades per productors de no mercat:</i>	33.097
	Salut	27.456
	Protecció social	5.641
D.632	Transferències en béns i serveis no de mercat individuals	31.474
	Ensenyament	27.300
	Cultura i esport	4.174
	Total Prestacions socials	185.289
	Prestacions socials no en espècie i prestacions en espècie per productors de mercat	119.761
	Prestacions socials en espècie per productors de no mercat	65.528

Font: IGAE

4.5.2. Les prestacions socials en el context europeu

El nivell de prestacions socials dins de la Unió Europea³⁷ presenta diferències importants fruit dels models socials existent en cada país. La mitjana de les prestacions socials al conjunt de la UE-15 representa un 28,6% del PIB, i oscil·la des d'un 19,4% a Irlanda a un 36,8% a Suècia. Espanya és el tercer país de la UE-15 amb un nivell més baix de prestacions socials (vegeu el quadre 4.2.1 i el gràfic 4.5.1).

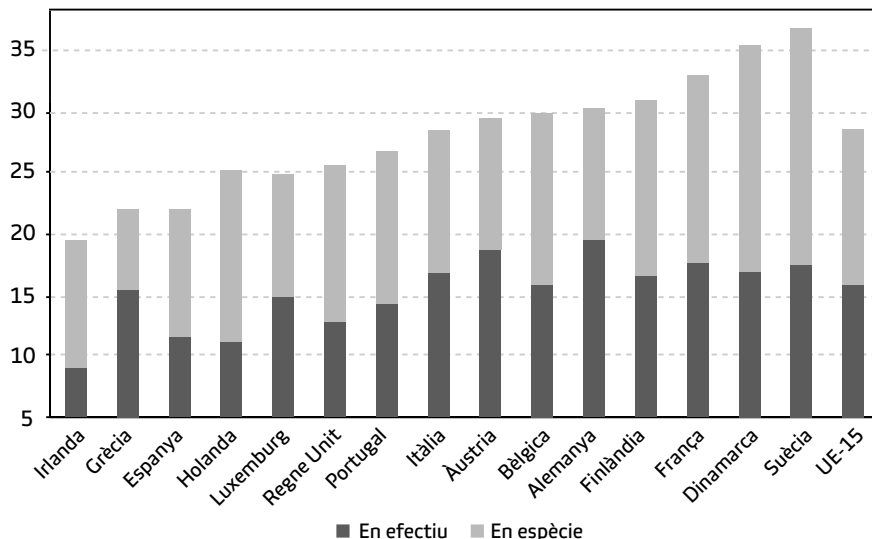
El pes de les prestacions socials en l'estructura de la despesa pública explica l'ajustada correlació que hi ha entre el nivell de prestacions socials i la pressió fiscal en els països de la UE (gràfic 4.5.2). Irlanda és el país que més s'allunya d'aquesta relació, tot i que això es deu en part al fet que el seu PIB inclou una proporció important de beneficis d'empreses estrangeres, i probablement la utilització del Producte Nacional Brut en lloc del PIB ajustaria la seva posició.

37 La informació disponible per a les regions europees no permet de fer una anàlisi comparable atès que l'Eurostat només facilita dades de les prestacions socials en efectiu.

Gràfic 4.5.1

Prestacions socials en relació amb el PIB en la UE.

Any 2004

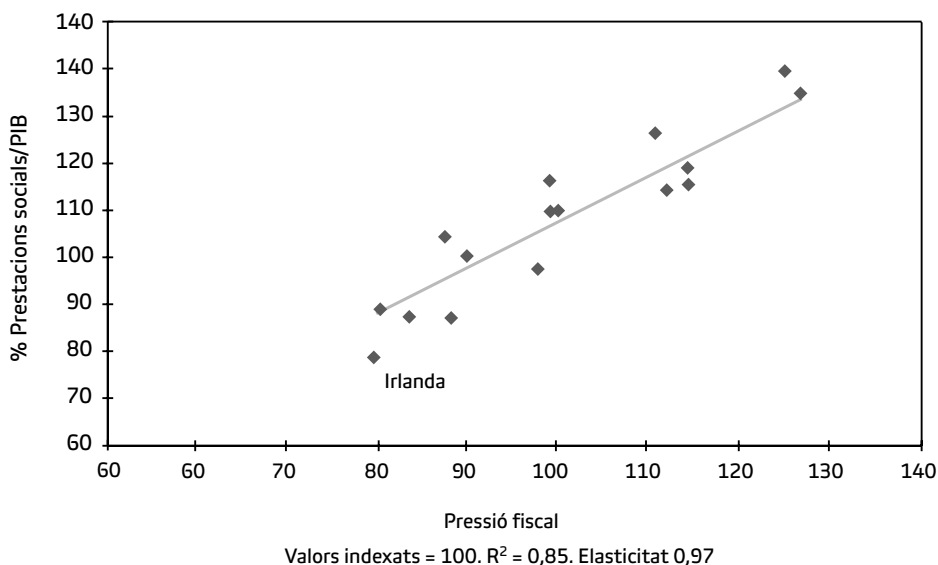

Font: elaboració amb dades d'Eurostat

Gràfic 4.5.2

Les prestacions socials i la pressió fiscal en la UE.

Any 2004

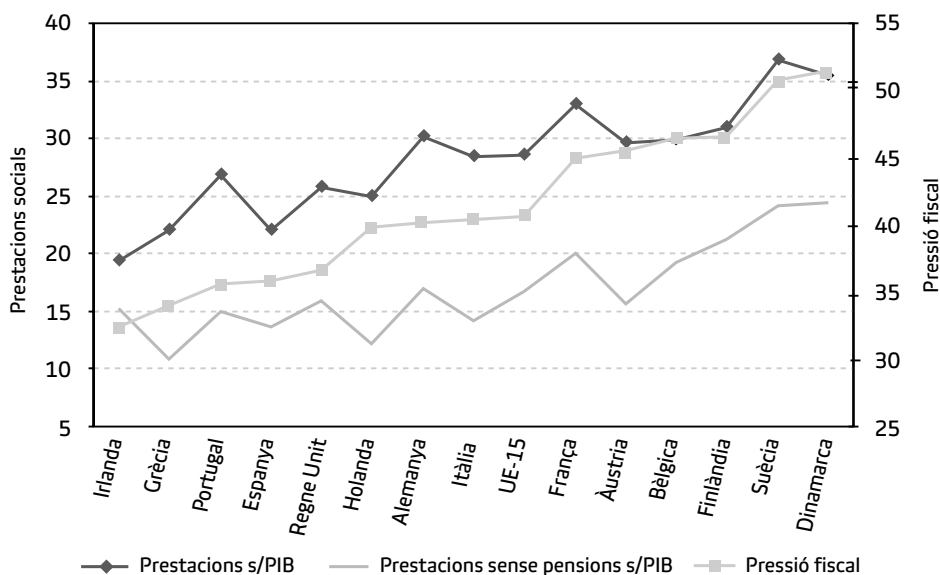
Font: elaboració pròpia

El pes de les pensions contributives condiona el de la resta de prestacions socials, que tenen una distribució més desigual que el conjunt de prestacions socials. En el cas d'Espanya, el nivell relatiu de prestacions respecte de la mitjana de la UE-15 és inferior quan es considera la totalitat de les prestacions sobre el PIB (76,9% de la UE-15), que quan s'exclouen les pensions (79,8%), a causa del menor pes d'aquestes darreres. Aquest és també el cas de Dinamarca, Suècia i Irlanda, entre d'altres. En sentit invers, és a dir, amb una posició inferior, després de descomptar les pensions, destaquen Grècia, Holanda, Itàlia i Àustria (gràfic 4.5.3).

Gràfic 4.5.3

Les prestacions socials i la pressió fiscal en la UE-15.

Any 2004

Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat

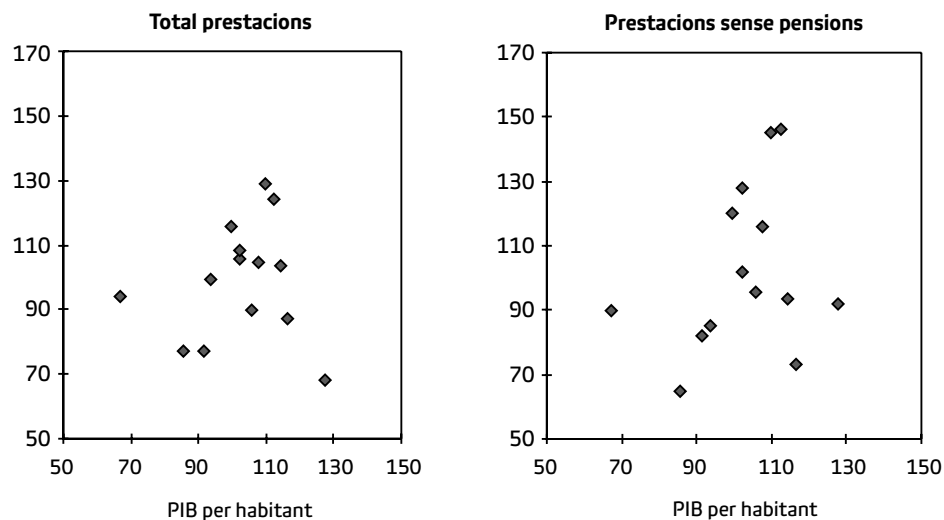
La distribució de les prestacions socials no segueix una pauta comuna a la UE en relació amb el PIB per habitant i és la pressió fiscal la que determina principalment aquestes prestacions, cosa que de nou mostra els diferents models socials existents. En el gràfic 4.5.4 es pot apreciar la diversitat de relacions existents en els països de la UE entre el PIB per habitant i el nivell de prestacions socials, tant totals com sense pensions.

En el gràfic 4.5.5 s'indica, amb més detall, els nivells relatius a la mitjana europea de les prestacions socials sobre el PIB, dels nivells de pressió fiscal i de PIB per habitant. Els països nòrdics, especialment Suècia i Dinamarca, tenen un nivell de

Gràfic 4.5.4

Les prestacions socials i el PIB per habitant en la UE.

Any 2004

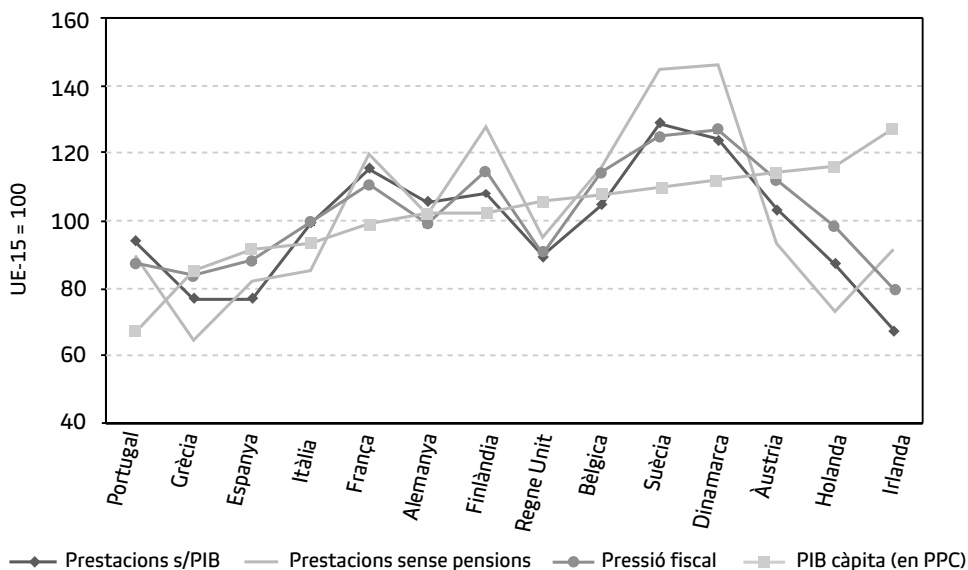

Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat

Gràfic 4.5.5

Les prestacions socials sobre el PIB, la pressió fiscal i el PIB per habitant en la UE.

Any 2004

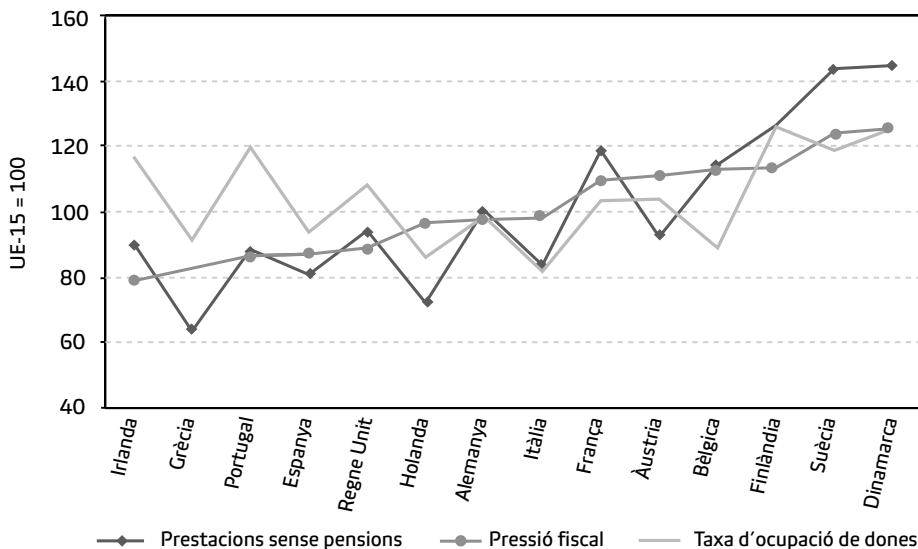
Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat

prestacions socials i de pressió fiscal molt superior al del seu PIB per càpita. En un altre ordre de magnitud, França i Bèlgica estan en una situació similar, i en menor mesura, també Itàlia i Portugal. Alemanya té una posició molt propera a la mitjana europea en totes les variables. En canvi, el Regne Unit, Àustria, Holanda i Irlanda presenten un nivell de prestacions socials i de pressió fiscal inferior a la posició del seu PIB per habitant, fet que també succeeix, però amb menor contundència, a Grècia i Espanya.

Un altre aspecte que explica les prestacions socials és el grau d'incorporació de les dones al món del treball remunerat. El gràfic 4.5.6 il·lustra la relació entre les prestacions socials, la taxa d'ocupació femenina i el grau de pressió fiscal existent en cada país. Les taxes d'ocupació s'han ponderat segons el temps de dedicació laboral, atès que el treball a temps parcial està molt estès en determinats països. El model seguit al Regne Unit, Irlanda i Portugal mostra que comparativament l'ocupació femenina determina menys les prestacions socials, i que la pressió fiscal és també inferior. Holanda presenta una situació particular, perquè, tot i que la incorporació de la dona al mercat laboral és molt alta, tres quartes parts d'aquest col·lectiu treballa a jornada parcial, i el reduït volum de pressió fiscal explica també el de prestacions socials. A Grècia i Espanya la taxa d'ocupació

Gràfic 4.5.6

Prestacions socials sobre el PIB, la pressió fiscal i la taxa d'ocupació de les dones en la UE

Taxes d'ocupació de 15 a 64 anys ponderades per tipus de jornada parcial o completa (any 2005). Resta de dades (2004)
 Font: elaboració pròpia amb dades d'Eurostat

femenina és similar i tots dos països comparteixen, amb diferents escales, un escàs nivell de treball a temps parcial. Però les prestacions socials (sense pensions) són inferiors a Grècia, pel llast superior de les pensions. La posició d'Alemanya és la més equilibrada respecte de la mitjana europea; a França i Bèlgica el nivell de prestacions (sense pensions) està per sobre del nivell d'ocupació femenina, i als tres països nòrdics la posició relativa de les prestacions supera la de la taxa d'ocupació de les dones.

La taxa d'ocupació (ponderada pel temps de treball) de les dones a Espanya se situa un 5% per sota de la mitjana comunitària (un 95% de la UE-15 = 100). Aquesta posició és superior a la que ocupen les prestacions socials (que volta el 80%), i la pressió fiscal, propera al 88%. Les estadístiques del Sistema europeu d'estadístiques de protecció social (Seepros) permeten fer una aproximació a la composició de les prestacions. Aquestes dades no són totalment coincidents amb les dades comptables, comentades anteriorment, perquè no inclouen les despeses d'ensenyament. Així, segons la classificació del Seepros les prestacions socials a Espanya el 2004 són, en termes de PIB, un 24,1% inferiors a la mitjana europea, amb una disminució respecte dels resultats obtinguts el 2000. Altres països com ara Alemanya han disminuït també la despesa social relativa al PIB, mentre d'altres l'han augmentat, com ara França i Suècia.

La comparativa en termes de despesa per habitant (valorada amb paritats de poder de compra) permet apreciar la diferent composició d'aquestes prestacions als països europeus i la posició d'Espanya. Així, mentre que les prestacions d'atur a Espanya superen la mitjana europea, els capítols de protecció social a la família o d'habitatge tot just arriben al 46% d'aquesta mitjana en el primer cas, i al 26%, en el segon (Quadre 4.5.2).

Quadre 4.5.2

Les prestacions socials per funcions.

UE-15 = 100. Any 2004

	Espanya	Alemanya	França	Suècia
<i>Euros per habitant en PPC</i>				
Malaltia/assistència sanitària	74	105	116	111
Invalidesa	63	108	80	235
Vellesa	65	113	99	117
Supervivència	43	33	158	62
Família	46	147	115	152
Atur	128	141	129	120
Habitatge	26	46	155	113
Exclusió	39	135	114	170

Quadre 4.5.2 (continuació)
Les prestacions socials per funcions.
UE-15 = 100. Any 2004

Total prestacions socials	68	110	109	126
<i>% prestacions sobre el PIB</i>				
2000	77	109	107	117
2004	76	107	111	118

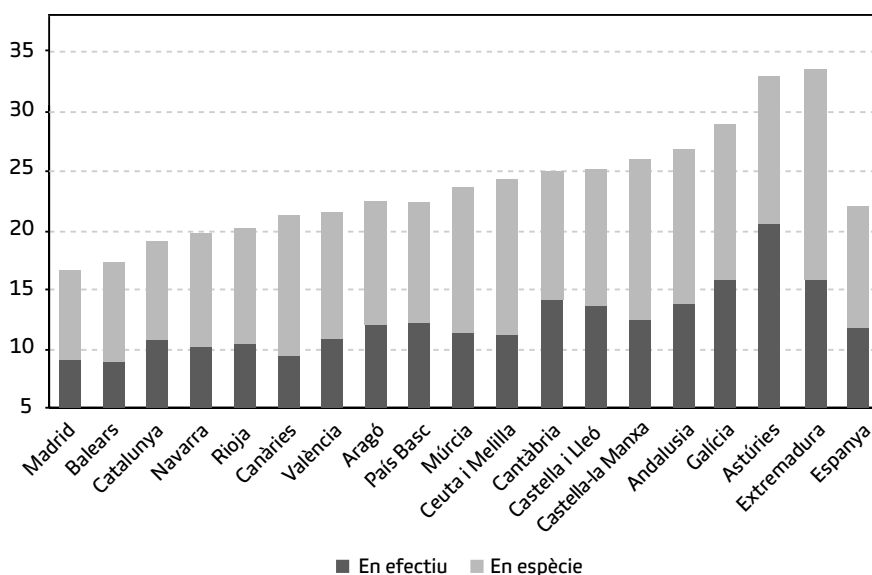
Font: Eurostat (Dades Seepros)

4.5.3. Les prestacions socials en les comunitats autònomes

La informació relativa a les prestacions en les CA prové de l'estimació realitzada en el capítol 3, i es basa principalment en dades del Compte de renda de les famílies de la Comptabilitat regional de l'INE. Les CA amb uns nivells de prestacions socials més elevats en relació amb el seu PIB són Extremadura, 33,5%, i Astúries, 32,8%. Els nivells inferiors corresponen a Madrid, 16,5%, Balears, 17,3%, i Catalunya, 19% (gràfic 4.5.7). Aquest ampli ventall posa de manifest el

Gràfic 4.5.7

Prestacions socials en relació amb el PIB en les CA.
Any 2004. Percentatge s/PIB

Font: elaboració pròpia

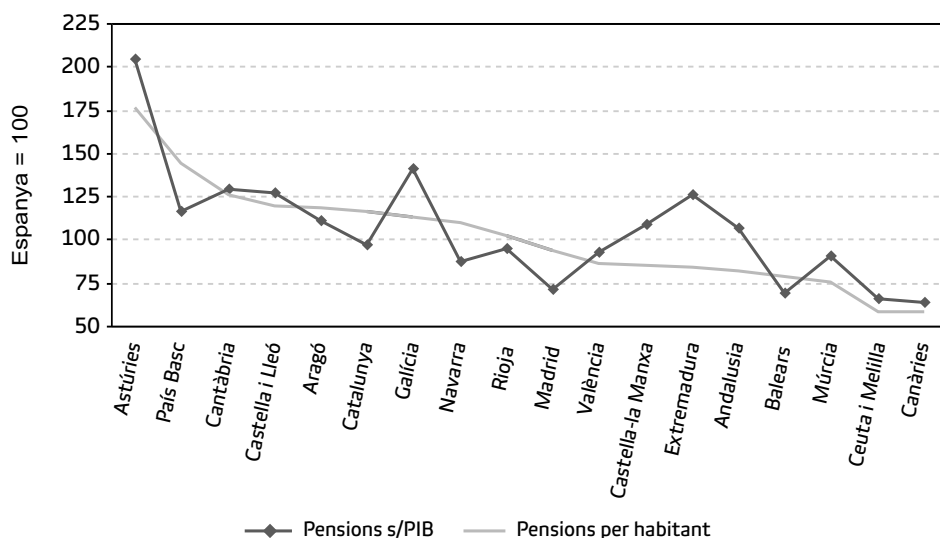
fort paper redistributiu atorgat a les prestacions socials en les despeses públiques espanyoles.

Dins de les prestacions socials, la part corresponent a les pensions contributives de la SS representa, com abans s'ha indicat, una proporció molt important (un 34,9%). Astúries s'alça com la CA amb el nivell més elevat (el doble de la mitjana estatal); la segueixen Galícia i Extremadura. A l'extrem oposat es troben Canàries i Ceuta i Melilla i les Balears. Si es considera la distribució de les pensions per habitant, de nou Astúries se situa en primera posició, seguida en aquest cas pel País Basc, Cantàbria i Castella i Lleó (gràfic 4.5.8). Les posicions de cua les tornen a ocupar Canàries i Ceuta i Melilla, i són també aquestes CA les que tenen el menor nombre de població de més de 65 anys.

Gràfic 4.5.8

Les pensions contributives de la SS en relació amb el PIB i la població.

Anys 2004

Font: elaboració a partir de dades de l'INE

En el quadre 4.5.3 es presenta la distribució de les prestacions socials per nivells de govern en relació amb el PIB. Les prestacions en metàl·lic representen l'11,7% del PIB i provenen en la seva quasi totalitat de l'Administració central i la Seguretat Social (el 99,7%); les pensions contributives de la SS representen el 65,8% del total d'aquestes prestacions. La resta de les prestacions en metàl·lic de l'Administració central i la SS representa un 3,8% del PIB espanyol i oscil·la entre un

2,6% del PIB a Navarra a un 6% a Extremadura. Pel que fa a les transferències en espècie són les administracions territorials les que duen a terme majoritàriament aquestes despeses i el paper redistributiu és força més elevat, amb una forquilla que té uns mínims a Madrid (7,1% del PIB), a Catalunya (7,9%) i a Balears (8,1%), i uns màxims a Extremadura (17,1%), Castella-la Manxa (13%) i Andalusia i Galícia (12,7% en cada cas).

Quadre 4.5.3

*Prestacions en efectiu i transferències socials en espècie per nivells de govern
Percentatge s/PIB*

	En efectiu				En espècie		
	Adm. central i SS		Adm. territorials	Total	A. central i SS	Adm. territorials	Total
	Pensions	Resta					
Andalusia	8,2	5,1	0,3	13,7	0,8	11,9	12,7
Aragó	8,6	3,3	0,2	12,1	0,5	9,3	9,9
Astúries	15,7	4,4	0,4	20,5	0,7	11,2	11,9
Balears	5,3	3,4	0,2	8,9	0,6	7,5	8,1
Canàries	4,9	4,4	0,2	9,5	0,6	10,7	11,3
Cantàbria	10,0	3,5	0,5	13,9	0,6	10,1	10,7
Castella i Lleó	9,8	3,7	0,2	13,7	0,6	10,4	11,1
Castella-la Manxa	8,4	3,7	0,4	12,4	0,8	12,2	13,0
Catalunya	7,5	3,0	0,3	10,8	0,5	7,5	7,9
València	7,1	3,6	0,1	10,8	0,6	9,8	10,4
Extremadura	9,7	6,0	0,2	15,9	0,9	16,2	17,1
Galícia	10,9	4,6	0,2	15,7	0,8	11,9	12,7
Madrid	5,5	3,6	0,1	9,2	0,5	6,6	7,1
Múrcia	7,0	4,2	0,2	11,4	0,8	11,0	11,7
Navarra	6,7	2,6	0,8	10,2	0,2	9,0	9,2
País Basc	9,0	2,8	0,6	12,3	0,1	9,5	9,7
Rioja	7,3	3,0	0,2	10,5	0,6	8,7	9,2
Ceuta i Melilla	5,1	5,9	0,0	11,1	10,5	2,2	12,7
Extra-regio	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Espanya	7,7	3,8	0,3	11,7	0,6	9,4	10,0

Nota: prestacions en efectiu, any 2004. Transferències en espècie, any 2003.

Font: INE i elaboració pròpia

El quadre 4.5.4 il·lustra la mateixa distribució del quadre anterior respecte a la població. Deixant al marge les despeses en pensions, abans ja comentades, en la resta de transferències de l'Administració central i la SS destaquen les posicions capdavanteres de Ceuta i Melilla i Madrid i les de cua de Castella-la Manxa i la Rioja. En el cas de les transferències en espècie, sobresurten el País Basc, Navarra i Extremadura, on els seus habitants reben entre un 15% i un 20% de

prestacions més que la mitjana estatal. Les posicions darreres corresponen a Balears, Madrid i Catalunya. Tot i que les administracions autonòmiques tenen autonomia per orientar les seves despeses, les notables diferències que s'observen en la capacitat per afrontar aquestes prestacions indiquen també que els recursos disponibles d'aquestes administracions són sensiblement diferents.

Quadre 4.5.4

*Prestacions en efectiu i transferències socials en espècie per nivells de govern
Euros per habitant. Espanya = 100*

	En efectiu				En espècie		
	Adm. central i SS		Adm. territorials	Total	A. central i SS	Adm. territorials	Total
	Pensions	Resta					
Andalusia	82	105	94	90	104	97	97
Aragó	118	93	85	109	93	106	105
Astúries	176	100	144	151	98	102	101
Balears	79	102	69	86	108	92	93
Canàries	59	107	81	75	87	107	106
Cantàbria	126	91	174	116	97	104	103
Castella i Lleó	119	93	76	110	98	103	103
Castella-la Manxa	85	78	107	83	97	103	103
Catalunya	116	95	133	110	95	96	96
València	86	88	36	86	95	99	98
Extremadura	84	106	39	90	96	113	112
Galícia	114	98	72	108	103	100	100
Madrid	94	124	71	103	109	93	94
Múrcia	76	93	61	81	106	99	99
Navarra	110	88	398	109	36	121	116
País Basc	145	91	273	130	29	126	120
Rioja	103	86	85	97	99	102	102
Ceuta i Melilla	59	139	14	84	1.485	21	111
Extra-regio	0	0	0	0	0	0	0
Espanya	100	100	100	100	100	100	100

Nota: prestacions en efectiu, any 2004. Transferències en espècie, any 2003.

Font: INE i elaboració pròpia

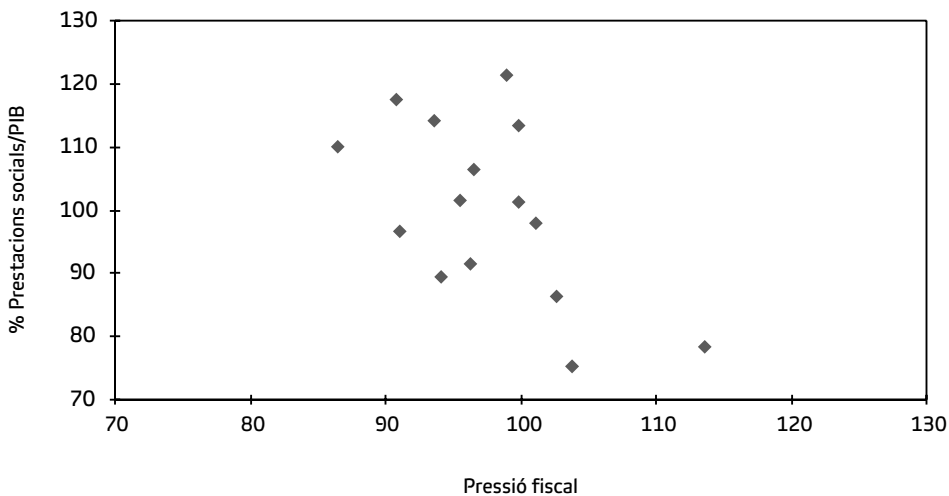
La relació entre les prestacions socials a les CA i el nivell de pressió fiscal no presenta un comportament regular, tot i que s'observa una certa tendència negativa (gràfic 4.5.9), contràriament a la que s'observava als països de la UE.

Aquesta relació inversa queda més palesa quan es considera el PIB per càpita com a variable de referència (gràfics 4.5.10 i 4.5.11). Així, el pes de les prestacions

Gràfic 4.5.9

Les prestacions socials i la pressió fiscal en les CA.

Any 2004

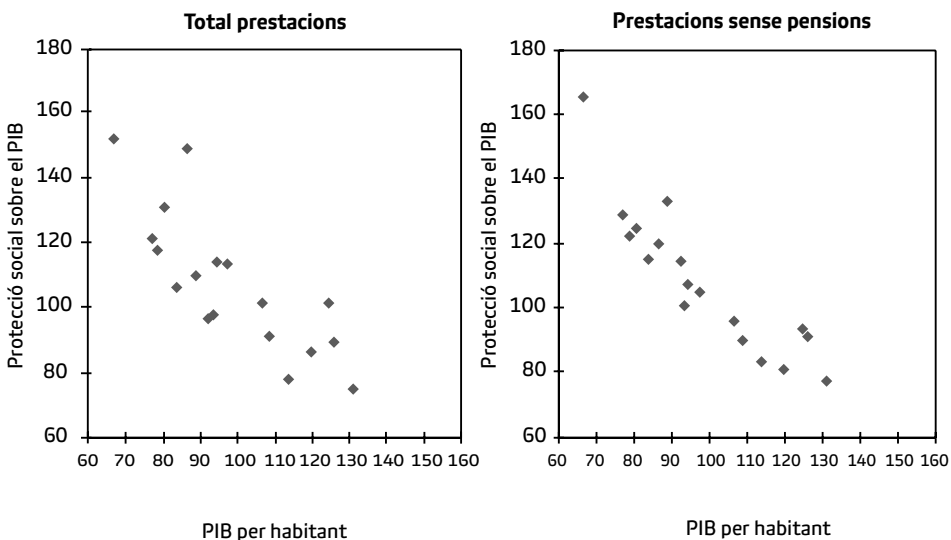
Valors indexats. Espanya=100

Font: elaboració pròpia

Gràfic 4.5.10

Les prestacions socials i el PIB per habitant en les CA.

Any 2004

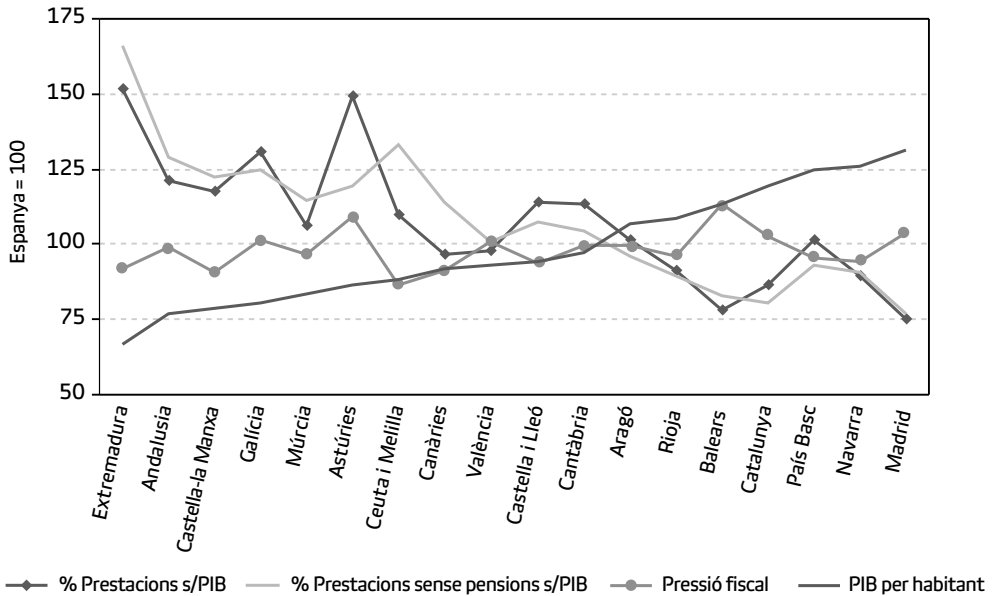

Font: elaboració pròpia

socials sobre el PIB disminueix a mesura que avança la renda per habitant. Hi ha, tanmateix, una elevada dispersió, que cedeix una mica quan es consideren les prestacions socials sense les pensions. Aquests resultats són conseqüents amb el paper redistributiu que tenen les prestacions socials entre CA.

Gràfic 4.5.11

*Les prestacions socials, la pressió fiscal i el PIB en les CA.
Any 2004*

Font: elaboració pròpia

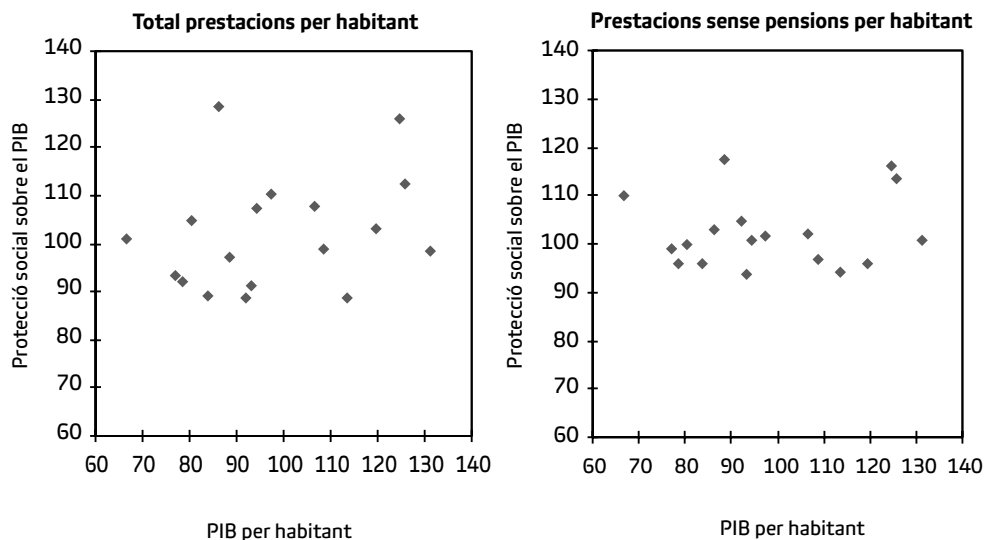
En la relació entre les prestacions socials per habitant i el PIB per càpita, la dispersió és encara més acusada que en el cas anterior i es perd el pendent negatiu que s'apreciava en les prestacions socials relatives al PIB. S'observa, en canvi, una relació més proporcional entre les prestacions i la població, amb les excepcions més acusades d'Astúries i el País Basc, quan es consideren la totalitat de les prestacions, i de Ceuta i Melilla, el País Basc i Navarra, quan s'exclouen les pensions contributives. (gràfics 4.5.12 i 4.5.13).

Igual com s'ha fet a partir del gràfic 4.5.6 per al cas dels estats membres de la UE, s'examina ara el comportament que segueixen les prestacions socials en les CA en relació amb la incorporació de la dona al món del treball (gràfic 4.5.14). Analitzar aquesta relació permetrà comparar globalment el paper d'aquestes prestacions dins del context econòmic i social de les CA.

Gràfic 4.5.12

Les prestacions socials, la població i el PIB a les CA.

Any 2004

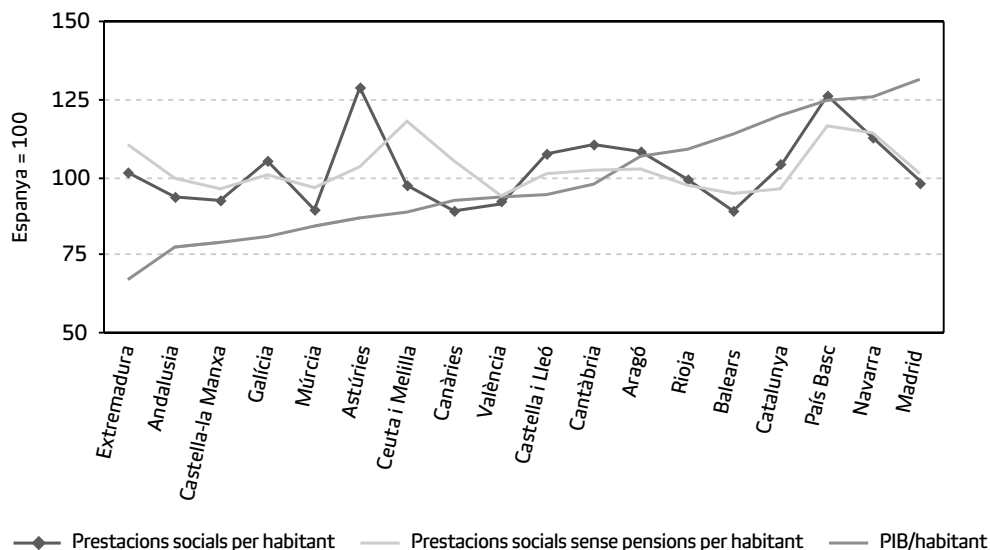

Font: elaboració pròpia

Gràfic 4.5.13

Les prestacions socials per habitant i el PIB per habitant.

Any 2004

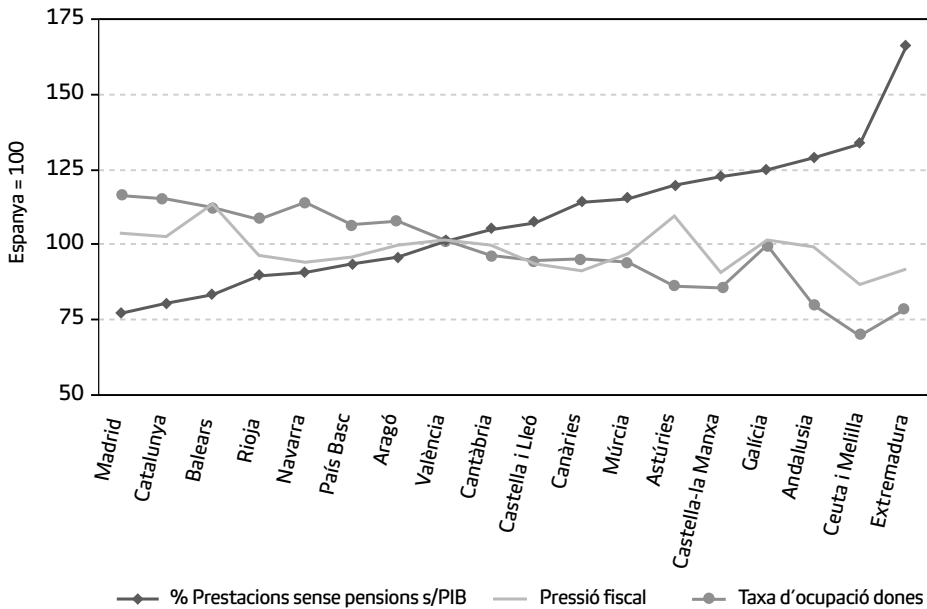

Font: elaboració pròpia

Les dades de les prestacions socials que es reproduïxen exclouen les de pensions, i les taxes d'ocupació es refereixen a la població femenina de 16 a 64 anys. La relació entre aquestes variables mostra un pendent invers que assoleix uns màxims en els casos de Madrid, Catalunya i Balears, on les taxes d'ocupació femenina superen la mitjana estatal en un 16, 15 i 12% respectivament.

Gràfic 4.5.14

*Prestacions socials sobre el PIB, la pressió fiscal i la taxa d'ocupació de les dones**

* Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys (any 2005). Resta de dades, 2004.

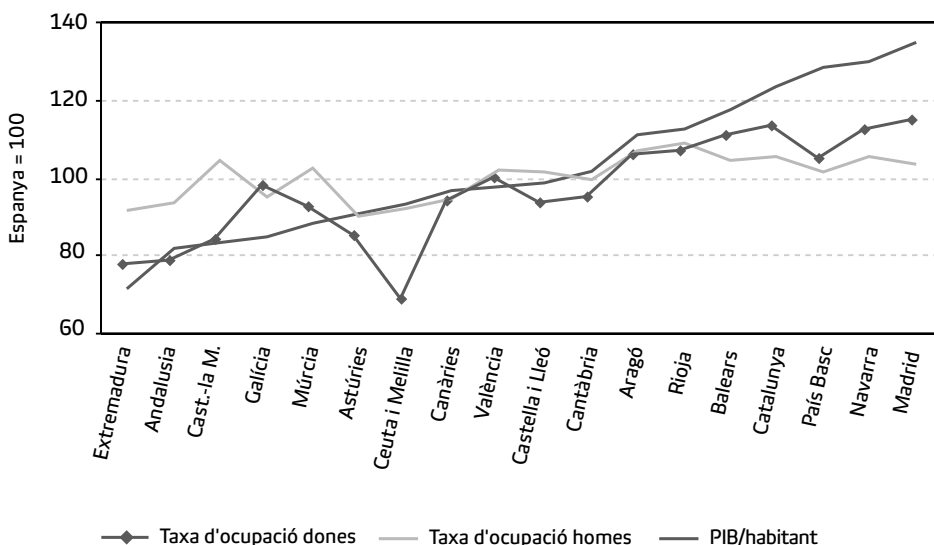
Font: elaboració pròpia

vament, mentre que les prestacions socials estan entre un 20-25% per sota d'aquesta mitjana. A Extremadura, Ceuta i Melilla i Andalusia es produeix la situació oposada.

En general, les CA amb menors taxes d'ocupació de les dones s'associen a nivells també inferiors del PIB per habitant, tot i que hi ha casos com Galícia on, tot i la important presència de les dones en el mercat laboral, el PIB per habitant continua sent molt baix (gràfic 4.5.15). Contràriament, a Navarra i al País Basc i en menor mesura a la comunitat de Madrid, la posició del PIB per habitant excedeix

Gràfic 4.5.15

Taxes d'ocupació i el PIB per habitant

Dades referides al 2005. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys (2005). PIB per càpita (2004)

Font: elaboració amb dades de l'INE

amb escriu la de les taxes d'ocupació de les dones (i els homes) per la major productivitat de la seva economia.

4.6. La despesa en consum col·lectiu

4.6.1. Introducció

El sistema de comptes europeus (SEC-95) va introduir un canvi significatiu en el tractament del consum final de les administracions públiques. Aquest esquema comptable distingeix dos conceptes en la despesa en consum final de les AP: un, la despesa en consum individual; i l'altre, la despesa en consum col·lectiu de les AP. La despesa en consum individual de les AP són béns i serveis que l'administració proporciona a la població per satisfer necessitats o carències individuals i correspon a les transferències socials en espècie que han estat analitzades en la secció anterior dins del conjunt de prestacions socials. Aquests béns i serveis són produïts directament per l'administració o adquirits al mercat. Per la seva part, la despesa en

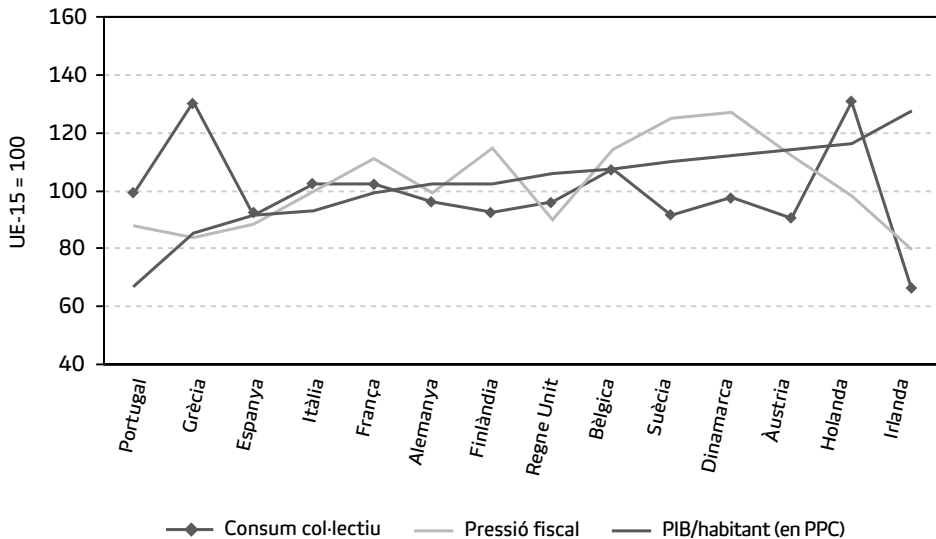
consum col·lectiu està formada pels béns i serveis que l'administració proveeix de forma simultània a tots el membres de la comunitat o d'una part específica d'aquesta. Aquests béns i serveis es caracteritzen per la no-rivalitat i la no-exclusió.

4.6.2. La despesa en consum col·lectiu en la Unió Europea

Dins dels països de la UE-15, la despesa pública en consum col·lectiu representa en mitjana un 8,2% del PIB. A Espanya el pes d'aquestes despeses és d'un 7,5% del PIB, una xifra que se situa per sota dels valors europeus (un 91,5% de la mitjana de la UE-15), si bé és lleugerament superior a la posició que té l'economia espanyola tant pel que fa a la pressió fiscal com al PIB per habitant (gràfic 4.6.1).

Gràfic 4.6.1

El consum col·lectiu sobre el PIB, la pressió fiscal i el PIB per habitant a la UE

Font: elaboració amb dades d'Eurostat. Dades a l'any 2004

4.6.3. La producció de consum col·lectiu en les comunitats autònomes

En l'estimació de base d'aquest treball, la distribució territorial de la despesa en consum col·lectiu s'ha efectuat des del punt de vista de la producció dels béns i serveis que tenen aquesta finalitat. Els resultats estan, per tant, molt vinculats a la localització dels centres administratius de l'AP, dels centres de defensa i dels d'ordre

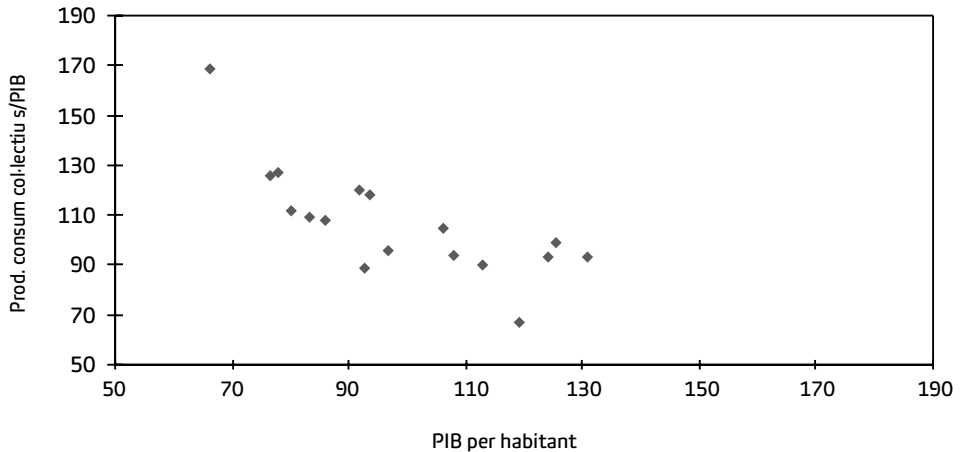
públic, que són els principals grups funcionals d'aquestes despeses. Els casos més específics són el de Madrid, que acull els serveis administratius de capital estatal, i el de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla, pels destacaments militars.

Aquest mètode de distribució correspon al que en la literatura sobre balances fiscals es coneix com l'enfocament del flux monetari, que assigna les despeses al lloc on es materialitzen, i que pretén analitzar la repercussió econòmica de la localització de la producció dels béns i serveis destinats al consum col·lectiu i finançats pel sector públic.

La relació entre el pes de la producció de consum col·lectiu sobre el PIB de cada comunitat i el seu PIB/habitant presenta un pendent negatiu. Aquesta relació està representada en el gràfic 4.6.2, en el qual s'ha prescindit de Ceuta i Melilla (atès que el fort pes de la producció de consum col·lectiu en aquestes ciutats autònomes distorsiona la valoració de la resta). Fora de Ceuta i Melilla, Extremadura seguida per Andalusia són les CA on el pes d'aquestes despeses és més elevat.

Gràfic 4.6.2

Producció destinada al consum col·lectiu i el PIB per habitant

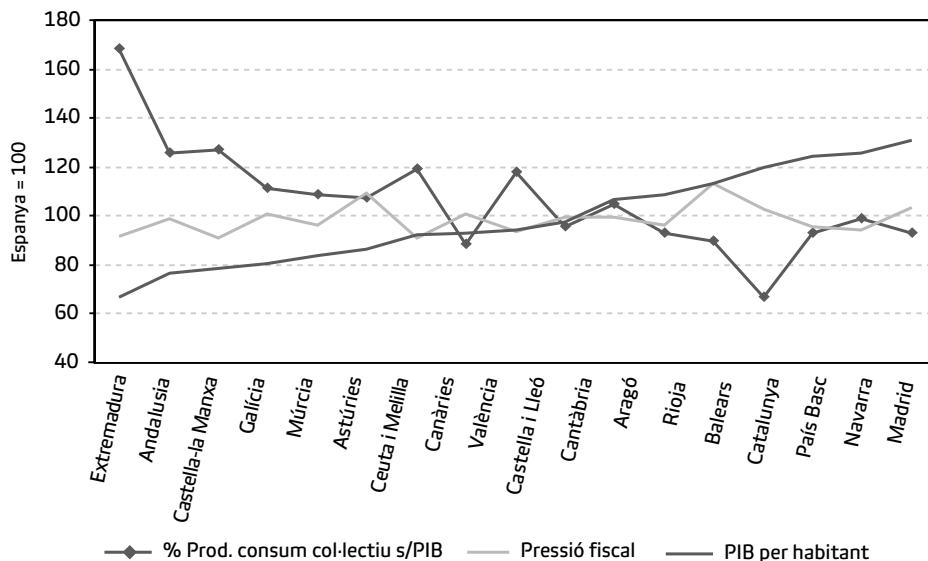

Font: elaboració pròpia. Dades de l'any 2004

En el gràfic 4.6.3 es pot apreciar des d'un altre punt de vista la mateixa relació anterior, juntament amb la posició relativa de la pressió fiscal en cada CA. En aquest gràfic es fa palesa també la relació negativa, que mostra que la localització de l'activitat del sector públic té un caràcter redistributiu. Catalunya, les Balears i València són les CA amb un menor nivell de despesa en producció de consum col·lectiu al seu territori en relació amb el PIB. A l'extrem oposat hi ha Ceuta i Melilla, Extremadura i Andalusia.

Gràfic 4.6.3

Producció per a consum col·lectiu sobre el PIB, la pressió fiscal i el PIB per habitant

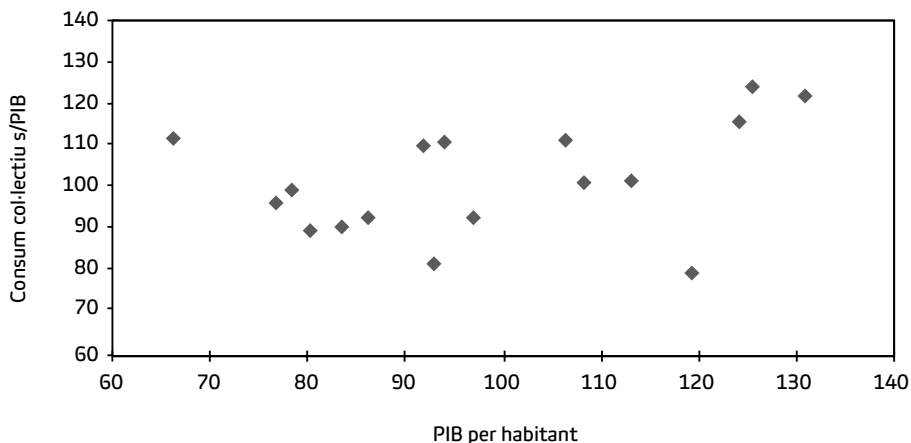

Font: elaboració pròpia. Dades de l'any 2004

Quan es relativitza el volum d'aquestes despeses per la població, la relació respecte del PIB per habitant presenta una tendència lleugerament positiva pel pes que repre-

Gràfic 4.6.4

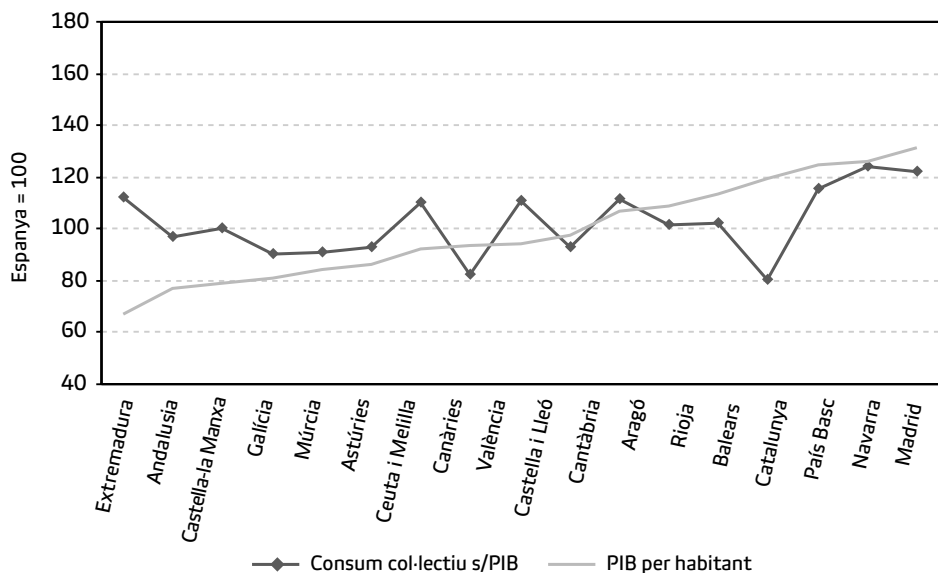
Producció per a consum col·lectiu i el PIB per habitant

Font: elaboració pròpia. Dades de l'any 2004

Gràfic 4.6.5

Producció per a consum col·lectiu per habitant i el PIB per habitant a les CA

Font: elaboració pròpia. Dades de l'any 2004

senten Madrid, el País Basc i Navarra. Els gràfics 4.6.4 i 4.6.5 recullen aquesta informació. Un cop més no s'ha considerat Ceuta i Melilla, perquè la seva excepcionalitat distorsiona la comparació de la resta.

En relació amb la població el valor màxim (al marge de Ceuta i Melilla) correspon a Navarra, seguida per la comunitat de Madrid, el País Basc i Extremadura. Les posicions inferiors són les de Catalunya, les Balears i València.

4.6.4. El consum col·lectiu en les comunitats autònomes

Com una variant³⁸ de l'estimació de base d'aquest treball, s'ha introduït una aproximació a la valoració del consum col·lectiu efectiu a les CA. En termes comptables aquesta visió respon a l'òptica de la demanda, mentre que la primera valoració respondria a la de la producció. Eurostat (1999) apunta que la forma de conciliar ambdues valoracions podria ser mitjançant la comptabilització d'intercanvis de serveis públics entre CA. Pel que fa a literatura sobre balanços fiscals, aquesta nova estimació s'enquadra dins de l'enfocament que atribueix aquestes despeses als beneficiaris reals.

38 Vegeu variant número 5 de l'apartat 3.4.3.

Per a la valoració del consum col·lectiu en les CA, s'ha considerat en primer lloc el que fan les administracions territorials. En aquest cas és versemblant acceptar que el valor de la producció i del consum coincideixen en el mateix territori perquè aquest és l'àmbit d'actuació d'aquestes administracions. La distribució de la part corresponent a l'Administració central i les administracions de SS s'ha efectuat proporcionalment a la població de cada CA, prèvia homogeneïtzació de competències.³⁹

Els quadres 4.6.1 i 4.6.2 mostren els resultats obtinguts en les dues aproximacions, la que correspon a l'òptica del flux monetari (producció)⁴⁰ i la que correspon a l'òptica del flux benefici (consum). El primer dels quadres està referenciat al PIB i el segon, a la població. Com calia esperar, els canvis més significatius entre ambdues aproximacions es produeixen allà on la producció de béns i serveis col·lectius tenia més pes, o menys: Ceuta i Melilla, Madrid, Extremadura, Catalunya, València. No obstant això, persisteixen notables diferències entre CA derivades sobretot de l'oferta de consum col·lectiu de les mateixes administracions territorials que, com en el cas de les prestacions socials en espècie, reflecteixen la diversa capacitat de despesa d'aquestes administracions per fer front a aquestes despeses. En termes de PIB, les CA amb un major nivell de consum col·lectiu són Extremadura (11,8%), les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla (11,4%), Castella-la Manxa (9,6%) i Canàries i Andalusia (9,2% cada una). En relació amb la població, la posició capdavantera és la del País Basc, amb un consum col·lectiu per habitant un 40% superior a la mitjana estatal i la posició inferior, la de Múrcia (un 10% inferior).

Quadre 4.6.1

Distribució del consum col·lectiu en les CA Percentatge s/PIB

	Flux monetari: Producció		Flux benefici: Consum		
	Estimació base	Imputant no regionalitzat	Ad. Territorials	AC i SS	Total
Andalusia	9,4	9,5	4,5	4,7	9,2
Aragó	7,8	7,9	3,7	3,4	7,0
Astúries	8,1	8,1	3,9	4,2	8,1
Balears	6,7	6,8	3,6	3,2	6,8

39 A partir dels recursos per competències específiques del sistema de finançament de les CA s'ha ajustat el consum col·lectiu de les AT i de l'AC i SS. La hipòtesi de treball és que les CA implicades destinen tots els recursos d'aquestes competències específiques a consum col·lectiu.

40 Aquestes dades es presenten segons els resultats de l'estimació de base i segons el que es deriva de la variant número 1 (apartat 3.4.2) de distribució dels fluxos no territorialitzats segons la població.

Quadre 4.6.1 (continuació)
Distribució del consum col·lectiu en les CA
Percentatge s/PIB

	Flux monetari: producció		Flux benefici: consum		
	Estimació base	Imputant no regionalitzat	Ad. Territorials	AC i SS	Total
Canàries	9,0	9,0	5,3	3,9	9,2
Cantàbria	7,2	7,2	3,3	3,7	7,0
Castella i Lleó	8,8	8,9	4,5	3,8	8,3
Castella-la Manxa	9,5	9,6	5,0	4,6	9,6
Catalunya	5,0	5,0	3,3	3,0	6,3
València	6,6	6,7	4,1	3,9	7,9
Extremadura	12,6	12,6	6,4	5,4	11,8
Galícia	8,4	8,4	4,6	4,5	9,1
Madrid	7,0	7,0	2,4	2,7	5,2
Múrcia	8,2	8,2	3,7	4,3	8,0
Navarra	7,4	7,4	4,6	2,9	7,4
País Basc	7,0	7,0	5,5	2,9	8,4
Rioja	7,0	7,0	3,1	3,3	6,4
Ceuta i Melilla	24,3	24,3	7,3	4,1	11,4
Extra-regio	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Espanya	7,5	7,5	3,9	3,6	7,5

Font: elaboració pròpia

Quadre 4.6.2
Distribució del consum col·lectiu en les CA
Euros per habitant. Espanya = 100

	Flux monetari: producció		Flux benefici: consum		
	Estimació base	Imputant no regionalitzat	Ad. territorials	AC i SS	Total
Andalusia	96,5	96,9	88,8	100,0	94,1
Aragó	111,4	111,9	99,8	100,0	99,9
Astúries	92,8	93,2	86,8	100,0	93,1
Balears	101,8	102,3	104,7	100,0	102,4
Canàries	109,9	110,4	124,1	100,0	112,6
Cantàbria	92,8	93,3	82,1	100,0	90,7
Castella i Lleó	110,9	111,3	107,5	100,0	103,9
Castella-la Manxa	99,7	100,1	100,9	100,0	100,5
Catalunya	79,8	80,3	100,3	100,0	100,2
València	82,2	82,6	97,1	100,0	98,5
Extremadura	111,8	112,2	109,1	100,0	104,8

Quadre 4.6.2 (continuació)

*Distribució del consum col·lectiu en les comunitats autònomes
Euros per habitant. Espanya = 100*

	Flux monetari: Producció		Flux benefici: Consum		
	Estimació base	Imputant no regionalitzat	Ad. Territorials	AC i SS	Total
Galícia	89,7	90,1	94,4	100,0	97,1
Madrid	122,0	122,5	81,0	100,0	90,1
Múrcia	90,9	91,4	78,4	100,0	88,8
Navarra	124,0	124,5	146,9	100,0	124,4
País Basc	115,7	116,2	176,9	100,0	140,0
Rioja	101,3	101,8	85,1	100,0	92,2
Ceuta i Melilla	286,2	286,6	165,5	100,0	134,1
Extra-regio	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia

4.7. La formació bruta de capital

4.7.1. Introducció

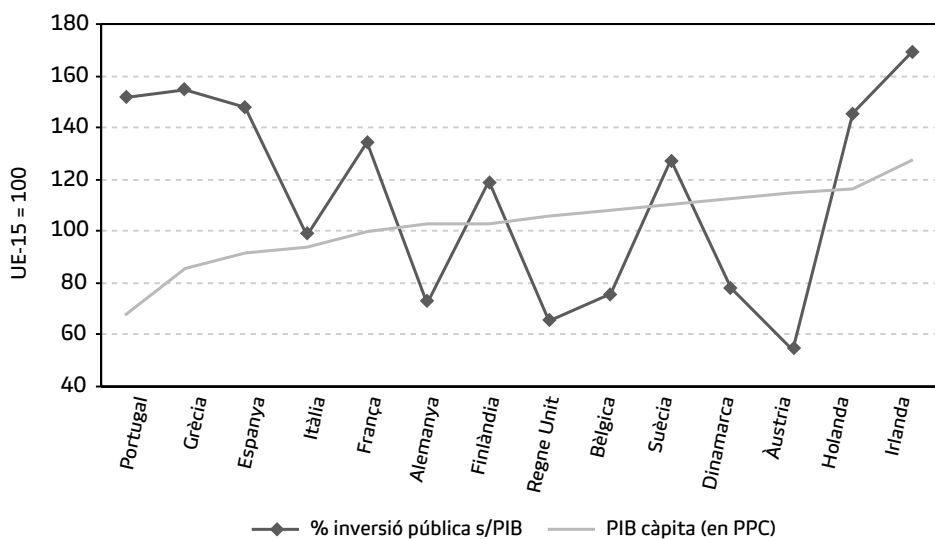
La inversió pública és una de les variables estratègiques per al creixement econòmic, sobretot en la mesura que coadjuvi a impulsar la inversió privada. La relació entre inversió pública i creixement ha estat motiu de gran quantitat d'estudis. Aschauer (1989), en un dels treballs més influents en aquest sentit, troba que la despesa pública en infraestructures té una taxa de retorn en l'economia molt elevada. Tanmateix, altres estudis apunten que la bondat d'aquesta relació no sempre és tan clara, i que la correlació seria en tot cas positiva mentre que no s'arribi a un nivell de saturació, de forma que la rendibilitat de la inversió pública és important quan els equipaments són deficients i les xarxes bàsiques no estan completes, però decreix ràpidament un cop assolit aquest punt (de la Fuente, 2005). La composició de la despesa en inversió és, així mateix, un factor significatiu. Easterly i Rebelo (2003) reporten l'existència d'una correlació positiva entre la inversió en transports i comunicacions i el creixement econòmic.

4.7.2. La inversió pública en la Unió Europea

El pes de la FBC sobre el PIB representa en el conjunt de la UE-15 un 2,3% del PIB durant el període 2000-2004. Entre els estats membres s'observen polítiques inversores molt distants no relacionades amb el seu nivell de renda. Als denominats països de la Cohesió, Grècia, Portugal, Irlanda i Espanya, és on la inversió pública té un pes més alt gràcies als ajuts dels Fons Estructurals i de Cohesió. Les despeses en inversió són també importants a Holanda, França, Suècia i Finlàndia, mentre que al Regne Unit, Àustria, Bèlgica i Alemanya els resultats són inferiors (gràfic 4.7.1).

Gràfic 4.7.1

La inversió pública sobre el PIB i el PIB per habitant a la UE

Font: elaboració amb dades d'Eurostat. Dades de mitjana 200-2004

4.7.3. La inversió pública en les comunitats autònomes

La inversió pública a Espanya l'any 2004 equival al 3,4% del PIB [el mateix percentatge que la mitjana del període (2000-2004)]. La distribució funcional de la inversió pública a Espanya mostra que hi ha dos grans àmbits d'intervenció: el de la funció d'assumptes econòmics, que representa un 48,5% de la FBC (format principalment per infraestructures de transport), i el d'un conjunt de funcions de benestar social i protecció del medi ambient, amb un 39,9%. El tercer i darrer grup el formen els serveis d'administració, ordre públic i defensa, i aplega l'11,6% restant (quadre 4.7.1).

Quadre 4.7.1

La FBC del sector públic a Espanya. Any 2004

Classificació per funcions

	Milions d'euros	% distribució
Serveis general de les AP	1.738	6,1
Defensa	662	2,3
Ordre públic	908	3,2
Assumptes econòmics	13.793	48,5
Transport	11.354	39,9
Resta	2.439	8,6
Protecció i medi ambient	1.602	5,6
Habitatge i serveis comunitaris	2.187	7,7
Sanitat	1.718	6,0
Activitats recreatives, cultura i religió	2.471	8,7
Ensenyament	2.748	9,7
Protecció social	601	2,1
Total	28.428	100,0

Font: IGAE, classificació funcional COFOG

A escala de les CA la distribució de la inversió pública està determinada per diferents factors. D'una banda, les polítiques de desenvolupament regional que es canalitzen a través de la inversió pública, sigui amb fons estatals o amb fons europeus. D'una altra, altres inversions de l'Administració central que, tot i no tenir un caràcter regional explícit, incideixen també al territori. Finalment, les polítiques inversores de les administracions autonòmiques i locals de cada comunitat, que estan determinades per les prioritats de despesa d'aquestes administracions però també pels recursos i capacitat d'estalvi en la gestió dels seus ingressos i despeses corrents, i el nivell d'endeutament assumit.

La distribució de la inversió del conjunt del sector públic ve, per tant, emmarcada en diferents polítiques redistributives no sempre relacionades amb les dotacions de capital existents, cosa que dibuixa uns mapes d'estocs de capital públic molt diferents entre CA.⁴¹

A continuació (quadres 4.7.2 a 4.7.7), es presenta el detall de la FBC executada per cada nivell de l'Administració, segons les dades estimades en el capítol anterior.

41 Vegeu Mas *et al.* (2007).

Respecte d'aquesta distribució cal tenir present que l'administració que executa les inversions no sempre és la mateixa que la que les finança.⁴²

Quadre 4.7.2

FBC de les administracions autonòmiques

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	1.016	1.051	1.192	1.393	1.466
Aragó	205	209	284	260	323
Astúries	361	411	443	355	386
Balears	115	128	235	221	292
Canàries	373	363	402	511	410
Cantàbria	167	162	251	334	302
Castella i Lleó	674	819	889	846	859
Castella-la Manxa	271	299	569	445	614
Catalunya	935	919	1.241	1.412	1.432
València	988	969	1.167	1.633	1.355
Extremadura	264	246	426	371	355
Galícia	664	700	679	739	969
Madrid	874	1.760	1.952	1.373	1.123
Múrcia	201	209	261	300	319
Navarra	216	226	217	200	219
País Basc	332	369	386	421	419
Rioja	72	78	115	124	112
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	7.728	8.918	10.709	10.938	10.955

Font: IGAE

Quadre 4.7.3

FBC de les administracions locals

Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	1.150	1.126	1.268	1.394	1.335
Aragó	256	258	276	389	343
Astúries	85	128	176	178	124
Balears	101	140	173	126	199

42 Una anàlisi sobre aquestes diferències es pot consultar a Fernández Céspedes (1993).

Quadre 4.7.3 (continuació)
FBC de les administracions locals
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Canàries	418	498	565	729	544
Cantàbria	90	60	73	85	80
Castella i Lleó	498	495	550	620	506
Castella-la Manxa	264	297	325	398	319
Catalunya	823	960	1.199	1.561	1.034
València	641	694	892	1.007	712
Extremadura	131	149	163	211	152
Galícia	371	370	403	509	387
Madrid	489	627	1.002	963	866
Múrcia	114	160	174	231	224
Navarra	131	169	166	235	182
País Basc	638	806	1.094	993	1.129
Rioja	51	70	85	97	60
Ceuta i Melilla	30	30	34	74	63
Extra-Regio	0	0	0	0	0
Espanya	6.281	7.037	8.618	9.800	8.259

Font: IGAE

Quadre 4.7.4
FBC de l'Administració central i les administracions de la SS
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	535	873	626	1.016	1.321
Aragó	244	403	371	479	615
Astúries	194	290	272	349	419
Balears	90	117	106	130	136
Canàries	175	192	153	167	239
Cantàbria	115	192	148	161	168
Castella i Lleó	433	540	482	607	745
Castella-la Manxa	209	258	254	355	453
Catalunya	416	409	300	359	433
València	259	381	270	446	544
Extremadura	147	192	152	238	287
Galícia	241	246	209	378	639
Madrid	672	818	614	706	784
Múrcia	117	156	133	167	201
Navarra	15	26	11	34	24

Quadre 4.7.4 (continuació)

FBC de l'Administració central i les administracions de la SS
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
País Basc	92	128	67	110	104
Rioja	75	89	123	79	96
Ceuta i Melilla	35	56	33	62	80
Extra-Regio	1.781	1.242	2.189	1.487	1.926
Espanya	5.846	6.609	6.513	7.331	9.214

Font: estimació pròpia

Quadre 4.7.5

FBC del conjunt de les administracions públiques
Milions d'euros

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	2.701	3.050	3.086	3.803	4.122
Aragó	705	870	931	1.128	1.281
Astúries	640	829	891	882	929
Balears	306	385	514	477	627
Canàries	966	1.053	1.120	1.407	1.193
Cantàbria	372	414	472	580	550
Castella i Lleó	1.605	1.854	1.921	2.073	2.110
Castella-la Manxa	744	854	1.148	1.198	1.386
Catalunya	2.174	2.288	2.740	3.332	2.899
València	1.888	2.044	2.329	3.086	2.611
Extremadura	542	587	741	820	794
Galícia	1.276	1.316	1.291	1.626	1.995
Madrid	2.035	3.205	3.568	3.042	2.773
Múrcia	432	525	568	698	744
Navarra	362	421	394	469	425
País Basc	1.062	1.303	1.547	1.524	1.652
Rioja	198	237	323	300	268
Ceuta i Melilla	65	86	67	136	143
Extra-Regio	1.781	1.242	2.189	1.487	1.926
Espanya	19.855	22.564	25.840	28.069	28.428

Font: estimació pròpia

Quadre 4.7.6

FBC del conjunt de les administracions públiques

Percentatge s/PIB

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	3,2	3,4	3,2	3,6	3,6
Aragó	3,6	4,2	4,1	4,6	4,9
Astúries	4,6	5,5	5,6	5,2	5,2
Balears	1,9	2,2	2,8	2,4	3,0
Canàries	3,8	3,8	3,8	4,4	3,5
Cantàbria	4,8	4,9	5,2	6,0	5,2
Castella i Lleó	4,6	5,0	4,8	4,9	4,6
Castella-la Manxa	3,5	3,7	4,7	4,5	4,9
Catalunya	1,8	1,8	2,0	2,3	1,8
València	3,1	3,1	3,3	4,0	3,2
Extremadura	5,1	5,2	6,1	6,3	5,7
Galícia	3,9	3,8	3,5	4,1	4,7
Madrid	1,8	2,7	2,8	2,2	1,9
Múrcia	2,8	3,2	3,1	3,6	3,5
Navarra	3,3	3,6	3,2	3,5	3,0
País Basc	2,7	3,1	3,4	3,2	3,2
Rioja	4,1	4,6	6,0	5,1	4,3
Ceuta i Melilla	3,6	4,5	3,3	6,1	5,9
Extra-Regio	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Espanya	3,2	3,3	3,5	3,6	3,4

Font: estimació pròpia

Quadre 4.7.7

FBC del conjunt de les administracions públiques

Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Andalusia	371	416	417	507	541
Aragó	589	724	769	923	1.036
Astúries	602	780	840	832	877
Balears	366	447	578	519	664
Canàries	566	599	622	763	632
Cantàbria	700	775	878	1.069	1.003
Castella i Lleó	652	755	782	843	856
Castella-la Manxa	429	488	647	663	754
Catalunya	348	362	427	507	432
València	467	496	551	711	585
Extremadura	512	554	699	771	744

Quadre 4.7.7 (continuació)

FBC del conjunt de les administracions públiques

Euros per habitant

	2000	2001	2002	2003	2004
Galícia	474	488	479	602	736
Madrid	389	599	649	539	481
Múrcia	373	444	467	559	580
Navarra	660	760	703	825	737
País Basc	512	626	742	729	787
Rioja	735	867	1.155	1.052	920
Ceuta i Melilla	477	628	489	984	1.031
Extra-Regio	44	30	53	35	45
Espanya	493	554	625	668	666

Font: estimació pròpia

4.7.4. La inversió en les comunitats autònomes, el nivell de renda i la població

De la informació indicada s'extreu que a escala estatal són les administracions autonòmiques les que gestionen el volum més elevat d'inversió (38,5%), l'Administració central i la SS se situen el 2004 en segon lloc (el 32,4%), per sobre de les administracions locals (29,1%), que van tenir durant tots els altres anys estudiats (2000 al 2003) un nivell d'inversió superior al de l'Administració central i la SS.

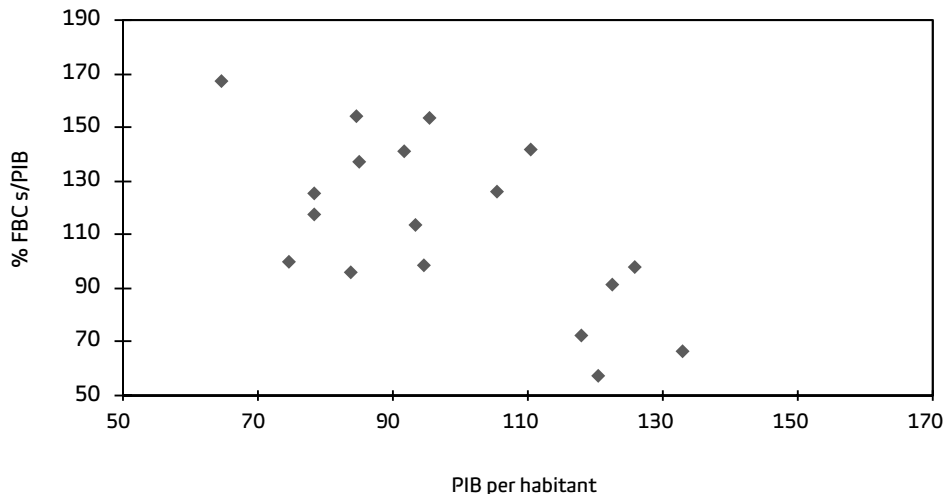
Entre les CA aquesta distribució és molt variable, com també ho és el pes de la FBC en el PIB i el nivell relatiu sobre la població. La ràtio de la FBC sobre el PIB de cada comunitat i el seu nivell de PIB per habitant presenta una relació inversa, de forma que el volum d'inversió global respecte del PIB de les CA és inversament proporcional al nivell de renda per càpita (gràfic 4.7.2). Tanmateix, la relació presenta una elevada dispersió que no permet extreure'n una línia de comportament sistemàtica.

En el gràfic 4.7.3 es poden apreciar amb més detall les diverses situacions existents entre les dues variables. En un primer grup de CA, format per les comunitats més riques: Madrid, Navarra, el País Basc, Catalunya i Balears hi ha una relació inversa entre el PIB per càpita i la inversió, en especial en el cas de Catalunya. En canvi, en el grup format per la Rioja, Aragó i Cantàbria⁴³ –que disposen també d'una renda

43 Cantàbria té un PIB per habitant lleugerament inferior a la mitjana espanyola.

Gràfic 4.7.2

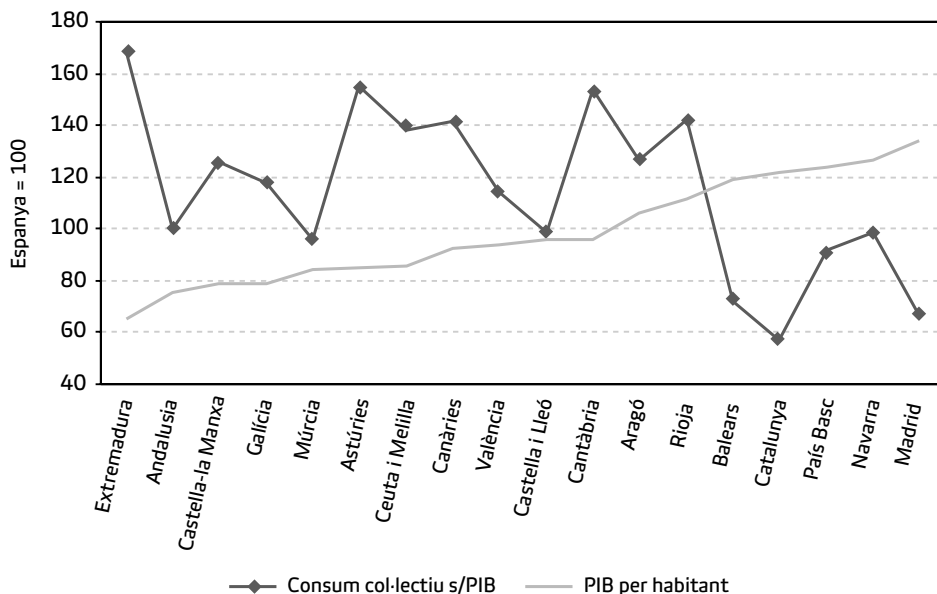
La FCB sobre el PIB i el PIB per habitant en les CA

Font: elaboració pròpia. Dades corresponents al període 2000-2004

Gràfic 4.7.3

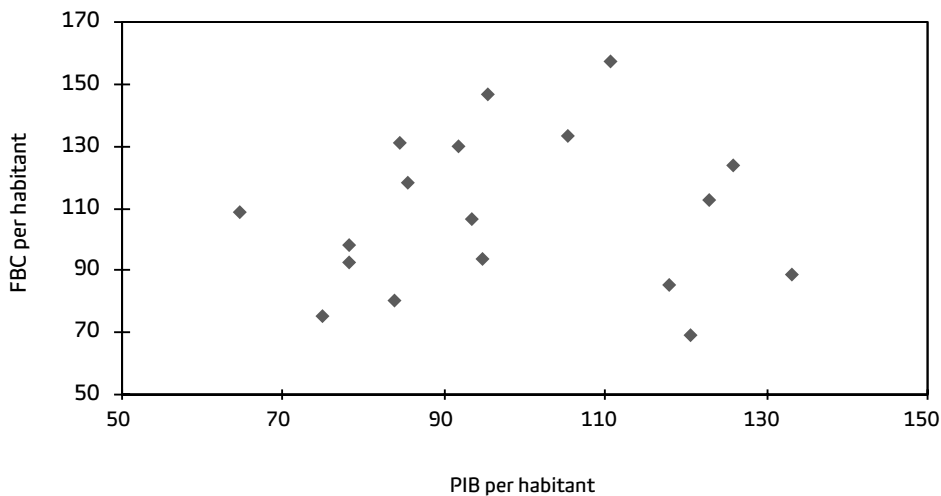
La FCB en relació amb el PIB i el PIB per habitant en les CA

Font: elaboració pròpia. Dades corresponents al període 2000-2004

Gràfic 4.7.4

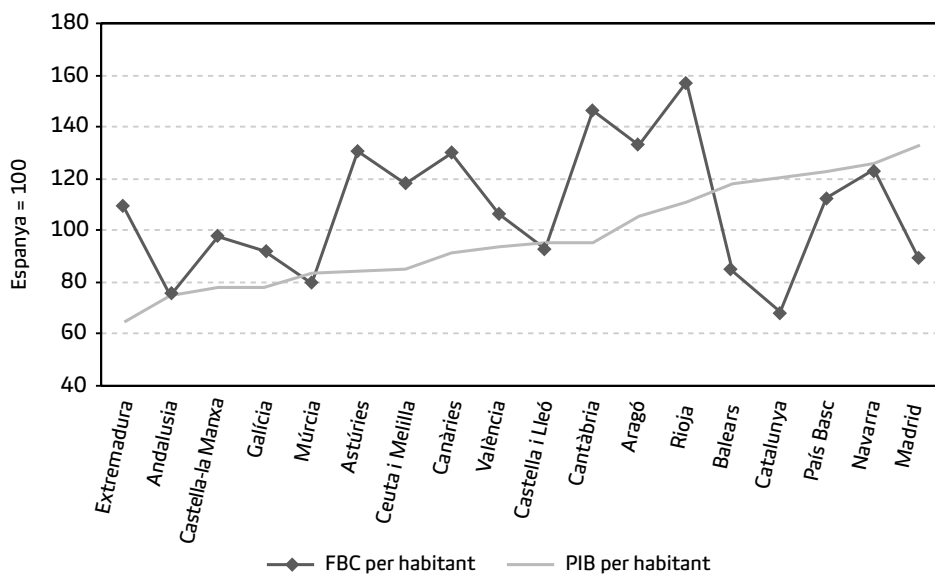
La FCB per habitant i el PIB per habitant en les CA

Font: elaboració pròpia. Dades del període 2000-2004

Gràfic 4.7.5

La FCB per habitant i el PIB per habitant en les CA

Font: elaboració pròpia. Dades corresponents al període 2000-2004

per càpita elevada la inversió encara ho és més. Un tercer grup el formen aquelles comunitats amb un PIB per càpita inferior a la mitjana; dins d'aquest grup hi ha CA amb un nivell relatiu d'inversió molt elevada i d'altres que no. A València la posició de la FBC és similar a la del PIB, i a Múrcia el nivell de FBC és una mica superior i també a Andalusia. En la resta de CA d'aquest grup les diferències entre ambdues distribucions s'eixampla considerablement a favor de la inversió.

D'altra banda, la relació existent entre la FBC per habitant i el PIB per càpita no presenta tampoc cap tendència sistemàtica (gràfics 4.7.4 i 4.7.5). En general, però, totes les CA, excepte Catalunya, Balears, País Basc i Madrid, tenen una inversió per habitant igual o superior a la posició relativa de la seva renda per habitant. Catalunya se situa en la darrera posició amb una FBC per habitant inferior en un 32% a la mitjana estatal, seguida per les Balears (un 15% inferior).

A la vista de les dades analitzades, es fa palès que la distribució de la inversió pública en les CA presenta una relació negativa respecte del PIB per càpita que prima la inversió en les comunitats comparativament més pobres. Tanmateix, la intensitat d'aquest procés redistributiu fa que algunes CA presentin nivells d'inversió pública i de dotacions de capital molt reduïts ateses les seves necessitats i els estàndards existents en altres països i regions europeus. Sala-i-Martín (1997) afirma que no està gens clar que la millor manera de fer política regional sigui invertir *únicament* a les regions més pobres i que convindria assolir un punt intermedi on la inversió pública es reparteixi de manera més igualitària entre les diferents regions. Al seu torn, de la Fuente (2003) fa també la reflexió següent: "Hay que reconocer que la decisión de concentrar recursos en las regiones más atrasadas, donde su rentabilidad es a menudo menor que en otras áreas, implica un importante coste de oportunidad y podría no ser óptimo desde el punto de vista del conjunto del país".

Les conseqüències del reduït volum d'inversió pública presenta característiques especialment negatives en aquelles comunitats on l'estoc de capital públic és reduït, com és el cas de les Balears i Catalunya, i condiona el desenvolupament econòmic i llastant l'oferta d'infraestructures socials a la població.

5.

**ELS FLUXOS FISCALS EN LA
DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA,
EL BENESTAR SOCIAL
I L'ECONOMIA REGIONAL**

Presentació

Aquest capítol té com a objectiu presentar l'abast dels fluxos del sector públic en la redistribució de la renda familiar disponible, el benestar social i l'economia regional. Es mostren, així mateix, els resultats de l'evolució del PIB els darrers 25 anys i els seus determinants, com una forma d'apreciar si les economies de les CA estan convergint, i, indirectament, si els fluxos fiscals hi estan col·laborant. El capítol s'estructura de la manera següent:

- 5.1. Literatura de referència
 - 5.1.1. El sector públic, les polítiques redistributives i l'estat de benestar
 - 5.1.2. Els models de creixement i de convergència
 - 5.1.3. El sector públic i la política regional europea i espanyola
- 5.2. La redistribució del sector públic en les rendes familiars, el benestar social i l'economia de les comunitats autònomes
 - 5.2.1. Els fluxos del sector públic i la renda personal i familiar
 - 5.2.2. El sector públic i el benestar social a les comunitats autònomes
 - 5.2.3. Els fluxos del sector públic en la demanda agregada i l'economia regional
- 5.3. Evolució de l'economia de les comunitats autònomes
 - 5.3.1. Introducció
 - 5.3.2. Les economies de les comunitats autònomes: principals característiques i evolució

5.1. Literatura de referència

5.1.1. El sector públic, les polítiques redistributives i l'estat de benestar

L'actuació del sector públic com a garant de l'objectiu d'equitat té la seva base en el fet genèricament acceptat que el mecanisme de preus de mercat no es tradueix en una assignació de recursos equitativa. La valoració del que és equitatiu té, tanmateix, un component ideològic que ha conformat al llarg del temps diferents enfocaments, des de Rawls (1971), Nozick (1974), Sen (1982), Hayek (1998)... Però els factors de justícia social o d'equitat no són els únics que sostenen les polítiques públiques distributives: l'existència d'un major nivell de benestar social té també conseqüències positives en l'eficiència econòmica, malgrat que poden alterar l'estructura d'incentius de l'economia.

Tugores (2006) es qüestiona fins a quin punt és inexorable l'aparent contraposició entre eficiència i competitivitat, i equitat o cohesió social. El Banc Mundial (2005), així com els estudis sobre la competitivitat del World Economic Forum (2005) i el "World Competitiveness Yearbook" promogut per l'IMD (2005), posen un accent especial en la compatibilitat d'aquests dos objectius i el seu efecte virtuós en el creixement.

L'estat del benestar i l'augment de la despesa social a Europa arrenca de la fi de la Segona Guerra Mundial, tot i que l'actuació social del sector públic és molt anterior, especialment en el camp assistencial. La solució pública a la necessitat de millorar les condicions educatives i sanitàries de la població es planteja en el seu origen com una alternativa a l'elevació dels salaris. D'aquesta forma els beneficis es podien mantenir alts i amb el gravamen a les rendes del capital l'Administració pública oferia l'ensenyament i la sanitat gratuïtes (García-Durán, 1992). Actualment la imposició sobre les rendes de capital és cada cop menys progressiva i la redistribució personal recau, des del vessant dels ingressos, més en les rendes del treball, alhora que pren més protagonisme la redistribució via prestacions socials, i l'actuació del sector públic en general se sustenta en una participació creixent dels impostos indirectes.

La definició d'Estat del benestar no és única i admet moltes variants. D'acord amb Estruch (1996), es pot considerar com "una forma d'organització institucional basada en el compromís públic amb la plena ocupació, la política econòmica anticíclica, l'existència de sistemes més o menys amplis de provisió universal de determinats béns, serveis i transferències, i les polítiques redistributives adreçades a la reducció de la desigualtat econòmica i social". Bandrés (1994) agrupava els objectius de l'estat del benestar en tres blocs: la seguretat econòmica, la reducció de la desigualtat i les polítiques d'eliminació o reducció de la pobresa.

Les polítiques socials són les de major envergadura dins dels pressupostos públics i també ho són els fluxos interregionals que se'n deriven, que es fan més acusats com més elevades són les diferències regionals en les diverses circumstàncies protegides pel sector públic, en especial l'envelliment de la població i la protecció de l'atur.

El sistema de protecció de l'atur té també una notable incidència en els fluxos fiscals territorials en la mesura que la distribució de l'atur és molt diferent entre CA. De fet el pes proporcional al PIB de les prestacions d'atur a Espanya és sensiblement superior al de la mitjana europea. En aquest sentit, els beneficis que genera la protecció de l'atur, quant a la fixació de la població al territori, poden tenir

també la seva contrapartida en un incentiu pervers que frena la mobilitat i la recerca de treball.

Malgrat els avenços que van representar el Tractat d'Amsterdam i l'Agenda de Política Social Europea, no hi ha un sistema social europeu comú. L'estat de benestar europeu està format en realitat per diferents models. Esping-Anderson (1990 i 1996) els va classificar en tres grups: el de règim liberal dels països anglosaxons, el de règim socialdemòcrata vigent als països nòrdics i el de règim conservador, que inclouria els països continentals i mediterranis. Aquest darrer model el va subdividir, posteriorment, en dos, el continental i el mediterrani. El model nòrdic, vigent a Dinamarca, Finlàndia i Suècia, es caracteritza per majors nivells de protecció social i un potent sistema de polítiques actives en el mercat laboral. L'anglosaxó és el model de referència a Irlanda i al Regne Unit i té un sistema de protecció més lax i transferències orientades bàsicament a la població en edat laboral. Les polítiques actives són també importants amb beneficis condicionats al fet d'estar actiu laboralment. El model conservador continental (Àustria, Bèlgica, França, Alemanya i Luxemburg) ofereix una àmplia assegurança a la població aturada i soporta un pes important de les pensions de jubilació. Finalment, el model dels països mediterranis (Grècia, Itàlia, Portugal i Espanya) parteix del continental però hi ha una menor extensió de la despesa social pública, i en canvi és més important el paper de la família –en especial de les dones– en el benestar de les llars.

Sapir (2005) assenyala la forta connexió que hi ha entre les taxes d'ocupació generades en un determinat model social i els instruments de protecció social davant les adversitats laborals. Boeri (2002) compara els resultats dels quatre models socials tenint en compte la seva capacitat d'influir sobre tres objectius bàsics de les polítiques socials: el de reduir les desigualtats d'ingrés i de pobresa, el de la protecció davant dels riscos imprevistos en el mercat de treball i el de la recompensa per participar en el mercat de treball. Els resultats a què arriben aquests autors són que el model mediterrani no és ni eficient ni equitatiu, ja que es caracteritza per uns nivells relativament baixos d'ocupació laboral i un alt risc de pobresa. Al seu torn, en els model anglosaxó i continental, hi ha un *trade-off* entre equitat i eficiència. El model nòrdic és l'únic en què es combinen eficiència i equitat, amb un alt nivell d'ocupació i un baix risc de pobresa. Un altre aspecte que emergeix de l'anàlisi afecta la sostenibilitat d'aquests models. Sapir conclou que només podran sobreviure els sistemes eficients, atès que l'envelliment de la població i les creixents tensions derivades de la globalització en faran inviable la resta. Això el porta a afirmar que tan sols els models nòrdics i anglosaxons són sostenibles, mentre que els models mediterranis i continen-

tals hauran de ser reformats per reduir les ineficiències i els desincentius al treball.

Giddens (2004) defensa també la necessitat de reformar els sistemes actuals i sustenta que els sistemes escandinaus han estat –contra al que s’acostuma a pensar– els més reformistes. Esping-Andersen (2006) afegeix que el debat sobre el model social del futur està estancat potser perquè s’està centrant excessivament en la sostenibilitat financera i no s’afronta en tota la seva dimensió. En aquest sentit, proposa que la reforma del benestar social tingui en compte l’evolució de les necessitats socials i dels riscos, valorant l’adequació dels instruments per aconseguir l’eficiència i l’equitat al mateix temps. Afegeix que “una reforma que fracassa en eficiència ha de ser clarament descartada”, i fa un especial èmfasi en la igualtat d’oportunitats. A parer d’Esping-Andersen, l’anàlisi del model social cal fer-la en tota la seva extensió, examinant la connexió existent entre la família, el mercat i l’Administració en la producció (i el consum) del conjunt del benestar.

El paper de la família (i més específicament de les dones) ha variat molt en la societat europea, no només en el temps sinó també entre països. Així, al nord d’Europa s’ha desenvolupat en major mesura una organització institucional pública dels serveis, mentre que als països mediterranis el pes de la família continua sent molt important. Això té també implicacions en les relacions de gènere entre les diferents societats, ja que el treball domèstic recau més en les dones. Els serveis prestats des de l’entorn familiar no estan comptabilitzats ni en l’oferta real de benestar de la societat ni tampoc en els comptes econòmics, i és sabut que l’externalització al mercat d’aquests serveis i la incorporació de la dona al treball remunerat explica una part significativa del producte interior brut. En aquesta línia, Freeman i Schethat (2002, 2005) exploren el *gap* entre els Estats Units, Alemanya i altres països europeus, en els nivells d’ocupació, especialment de les dones, i la incidència que hi té el diferent nivell de mercantilització de la producció de les llars en les dues economies. Aquests autors conclouen que és l’externalització al mercat de les activitats domèstiques allò que explica, en bona mesura, els indicadors econòmics relatius superiors dels Estats Units. Les grans diferències en la incorporació de les dones al mercat de treball a les CA és una de les reflexions que s’han apuntat en la secció 4.5 d’aquest treball i en la qual s’incideix de nou en l’apartat 5.2.2, com un dels factors que està modificant els nivells de benestar social a les CA.

5.1.2. Els models de creixement i de convergència

La localització inicial de l'activitat al territori s'atribueix principalment a factors vinculats amb la dotació de factors naturals i la situació geogràfica. N'hi ha d'altres, com l'estructura dels mercats, la formació de capital humà o la presència d'economies d'escala (Jovanovic, 2001). Sobre aquestes trajectòries, hi ha diverses teories que es poden enquadrar en dues grans línies de pensament: les que postulen la convergència de l'activitat al territori i les que contràriament apunten cap a la divergència.

Les teories que postulen cap a la convergència tenen les seves arrels en la teoria neoclàssica que parteix dels treballs pioners de Solow (1956) i Swan (1956). A partir de la dècada de 1980 sorgeixen noves aproximacions en aquesta línia, gràcies al nou impuls en l'estudi de les teories del creixement, amb aportacions com les de Baumol (1986) i Barro i Sala-i-Martin (1992).

Aquestes teories parteixen de la idea que la lliure mobilitat de factors de producció comportarà la igualació de les rendes. El producte total depèn de la quantitat de factors productius, que tenen uns rendiments decreixents a escala en els recursos acumulables, la qual cosa genera incentius a la localització en altres regions, ja que en decreïxer les remuneracions d'aquests factors segons avança el procés d'acumulació, els desplaça a altres regions. La taxa de creixement del progrés tècnic es determina de manera exògena i se suposa que els processos d'adopció o imitació dels avenços tecnològics n'afavoreixen la difusió.

Des del punt de vista de les teories del comerç internacional, el procés de convergència té la seva rèplica en el model Heckscher Ohlin, que postula la igualació dels ingressos via el comerç de béns. En aquest cas, a falta de mobilitat dels factors, el mecanisme de convergència vindrà determinat pel fet que les àrees amb menys salaris i altes taxes d'interès incrementaran les seves exportacions i la seva producció en béns intensius en treball, en els quals s'especialitzaran. Això durà a una pressió a l'alça en la retribució del treball i a la baixa en la del capital. El procés invers tindrà lloc en les àrees que inicialment partien d'alts salaris i baixos tipus d'interès, fins a arribar a un equilibri.

La divisió espacial del treball és una altra manera d'analitzar l'existència d'una tendència cap a la convergència. La divisió sectorial del treball basada en les dotacions relatives i els avantatges comparatius va ser la base de l'expansió del comerç intersectorial. No obstant això, cada cop més, la divisió espacial del treball ha anat adquirint un caràcter més funcional que no pas sectorial. Aquest

procés comporta la difusió de parts de la cadena de producció i incideix en un major comerç de caràcter intraindustrial. Aquesta teoria assumeix la mobilitat del capital i dels béns, però no de migracions, i porta també a conclusions de convergència espacial.

Les teories de la divergència, en canvi, postulen que, en condicions de competència als mercats, la convergència no pot donar-se de manera espontània. Les aportacions en aquesta línia tenen els seus precedents en Myrdal (1957) i Kaldor (1970) i en les teories de causació acumulativa.

Des del punt de vista del comerç internacional, aquesta visió divergent de l'economia en l'espai se sustenta en la hipòtesi que l'especialització territorial del comerç no comporta els mateixos resultats segons els sectors o les funcions en què tingui lloc, de forma que aspectes com la diferenciació del producte i les innovacions posarien fre a la convergència de la retribució dels factors.

Les aportacions de Romer (1986), Lucas (1988), Rebelo (1991) i Barro (1991) van donar lloc a les teories de creixement endogen basades en la incorporació de variables com el capital humà i les externalitats. Una segona generació de contribucions, Romer (1987, 1990), Aghion i Howitt (1992) i Grossman i Helpman (1991) van utilitzar l'entorn de competència imperfecta per construir models en què la inversió en recerca i en desenvolupament (R+D) generava progrés tecnològic de forma endògena. En aquests tipus d'entorn la taxa de creixement tendeix a no ser un òptim de Pareto, raó que justificaria la intervenció governamental (Sala-i-Martin, 1994, 2002).

El paper del progrés tècnic en la convergència econòmica s'interpreta des de visions distants. Així, hi ha autors que assenyalen que les característiques de bé públic del coneixement tecnològic tenen una dimensió internacional que afavoreix les economies menys avançades mitjançant la difusió del coneixement (Baumol, 1986). Hi ha exemples en aquest sentit, com el de Corea del Sud, i el de països del sud-est asiàtic, que gràcies a un suport important d'inversió en capital humà han sabut utilitzar els coneixements derivats de la difusió tecnològica per fer avançar la seva economia i situar-la en un pla competitiu tecnològicament. Altres punts de vista argumenten que no sembla que l'acumulació de coneixement estigui subjecta a la llei de rendiments decreixents, sinó al contrari, cosa que obriria la possibilitat teòrica d'un augment sostingut de la desigualtat. Amb tot, l'assaig de processos de difusió tecnològica en models de creixement endogen amb competència imperfecta permeten la possibilitat de convergència condicional (Escot i Galindo, 1998).

Les teories de la nova geografia econòmica (Krugman, 1991) aporten nous postulats per explicar els factors i les forces que incideixen en els fenòmens de concentració econòmica en espais geogràfics. Les hipòtesis de treball són la consideració de rendiments creixents dins d'una estructura de mercat de competència imperfecta i són els costos de transport i els moviments de factors els que modulen les forces centrípètes (que concentren l'activitat) i les forces centrífugues (que la separen). La formalització d'aquestes teories s'inscriu en models d'equilibri general de les economies espacials; un fet que fa distingir aquesta aproximació de la que proporciona la teoria de la localització i la geografia econòmica tradicional (Fujita i Krugman, 2004).

Les forces d'aglomeració tendeixen a concentrar en un limitat nombre d'emplaçaments la indústria, el terciari més tecnològic i les activitats de R+D. Krugman (1993) sosté que la distribució geogràfica de l'activitat és rarament aleatòria i afegeix que els llocs on les aglomeracions es produeixen es poden identificar en dues categories: de primera o de segona condició. La primera es refereix a decisions de localització per part de l'empresa de tipus natural o aleatori. La segona condició es deriva del fet que l'atractiu del lloc per fixar la localització és degut a la presència d'altres empreses que prèviament havien escollit el lloc. Aquesta segona condició té una força acumulativa superior perquè l'acumulació en si mateixa és un component de les forces d'aglomeració.

Recentment, les teories de la geografia econòmica i les teories de creixement han estat integrades, amb importants resultats per a l'anàlisi del creixement econòmic regional. Es fa palès que la concentració d'activitats econòmiques afavoreix el creixement. D'altra banda, el creixement econòmic es pot considerar com una altra força d'aglomeració que reforça la polarització. En aquest procés s'evidencia que les externalitats geogràfiques juguen un paper important en la interacció entre geografia i creixement (le Gallo *et al*, 2003).

L'anàlisi de convergència a partir de models neoclàssics incorporen (gràcies als treballs de Barro i Sala-i-Martín) dues definicions bàsiques àmpliament esteses. Es tracta de la denominada convergència *Beta* i de la convergència tipus *Sigma*. La convergència *Beta* tracta de contrastar si les regions que parteixen de posicions més endarrerides registren taxes de creixement superiors a les més desenvolupades. Això vindria indicat per una relació negativa entre la taxa de creixement i el nivell inicial de renda per habitant. Al seu torn, la convergència *Sigma* pretén mostrar si els nivells de renda per càpita tendeixen a aproximar-se en el temps.

Aquests dos conceptes de convergència analitzen el problema de la reducció de les disparitats des de dues perspectives diferents però complementàries. Així, pot

comprovar-se que l'existència de convergència *Beta* és una condició necessària, però no suficient, perquè es produeixi una progressiva reducció de la dispersió, és a dir per tal que hi hagi convergència de tipus *Sigma*.

Una altra de les aproximacions d'aquesta literatura planteja la distinció entre el que es coneix com a convergència *Beta* absoluta o incondicional de la que es considera condicional, és a dir, que només té lloc quan es controla mitjançant variables que determinen l'estat estacionari de les economies regionals. Així, la hipòtesi de convergència *Beta* absoluta només és possible entre àmbits que no difereixin gaire en els seus fonaments econòmics i comparteixen les mateixes preferències i la mateixa tecnologia (Sala-i-Martín, 1994). D'aquesta manera l'operativitat dels mecanismes de convergència no implica necessàriament que les economies pobres creixin més que les riques, excepte si ambdues presenten les mateixes característiques estructurals.

Sala-i-Martín (2002) constata que hi ha moltes variables correlacionades amb el creixement i assenyalava: 1) que no hi ha una variable determinant que expliqui clarament el creixement; 2) que el nivell inicial de renda és la variable més robusta (així la convergència condicional és el fet empíric més robust); 3) que la grandària del govern no sembla importar gaire i que el que sí és important és "la qualitat del govern"; 4) que la relació entre la majoria de mesures del capital humà i el creixement és dèbil; tanmateix, algunes mesures de salut (com les expectatives de vida) estan correlacionades amb el creixement de forma robusta; 5) que les institucions (la llibertat de mercats, els drets de propietat i el marc jurídic) són importants per al creixement, i 6) que les economies més obertes tendeixen a créixer més.

El debat entre els defensors dels models de creixement de tall neoclàssic i els partidaris de les teories de creixement endogen ha generat una àmplia literatura, sense que es pugui parlar d'un clar vencedor.

L'evidència empírica disponible no permet, en efecte, refutar del tot cap d'aquestes teories. La majoria de treballs que es basen en proposicions neoclàssiques posen de manifest la presència de convergència regional. Per contra, altres estudis condueixen a la conclusió que les regions, particularment les europees, mostren comportaments més propis de models polaritzats o de *twin peaks*, en què la dispersió en termes de renda per càpita és cada cop més gran (Quah, 1996, López-Bazo *et al*, 1997 i Rodríguez Pose, 1997). Així, segons el tipus d'enfocament teòric s'obtenen conclusions diverses i de vegades contradictòries. De tal manera que mentre des dels models neoclàssics es preconitza una tendència lenta però inexorable cap a la convergència regional, des d'altres perspectives es defensen processos de divergència, polarització i/o manteniment dels desequilibris.

La manca d'evidència sobre els resultats del marc teòric dels models de creixement condiona també el paper dels pressupostos públics. Així, mentre que dins d'un marc neoclàssic la incidència de la política fiscal en promoure el creixement a llarg termini és molt limitat, en els models de creixement endogen el paper del sector públic és més efectiu, especialment per promoure l'augment de l'estoc de capital físic i humà que dins les bases d'aquests models incideix en l'increment de la productivitat i la innovació tecnològica.

Com s'ha vist en el capítol 2, la incidència de la despesa pública sobre el creixement mostra evidències diferents segons els tipus de despesa. La més positiva és la de la despesa en inversió en infraestructures, ensenyament, sanitat i recerca i desenvolupament.

El *trade off* entre eficiència i equitat té molts matisos i les línies d'equilibri entre aquests dos objectius, també. En l'actual procés de globalització el debat sobre la contribució de la despesa pública al creixement econòmic torna a estar en disputa, a Europa, especialment, per la debilitat del seu creixement econòmic, l'envelliment de la població i les conseqüències derivades de la disciplina fiscal acordada en el Pacte d'estabilitat i creixement.

La reducció progressiva dels ajuts estructurals europeus afegeix a Espanya un nou factor en aquest escenari de consolidació fiscal que repercutirà en el creixement de l'economia espanyola i en els recursos disponibles per part de les comunitats autònomes. En aquest context, resulta cada cop més necessari que les polítiques públiques facin compatible l'eficiència econòmica i l'equitat, tenint en compte els diferents contextos socioeconòmics de les comunitats autònomes. Perquè les necessitats econòmiques i socials són també diferents. Zimmermann (1999) fins i tot assenyala que les necessitats de despesa pública per habitant a les regions amb més activitat econòmica són superiors que a la resta, per un criteri de localització, que no distributiu; i Prud'homme (1999) afegeix que els esforços excessius en polítiques de cohesió poden frenar l'economia de les regions més riques i dinàmiques, amb un cost econòmic i a la llarga distributiu. En aquest sentit caldria afegir la necessitat que en les polítiques redistributives es tingui en compte l'origen de les rendes generades, atès que el marc de necessitats difereix entre les comunitats que basen el seu creixement en l'ús del seu territori (turisme) i/o treball intensiu que les comunitats que el basen amb l'ús més intensiu de capital i obtenen nivells superiors de productivitat dels factors.

5.1.3. El sector públic i la política regional europea i espanyola

5.1.3.1. La política regional europea

La política regional de la Unió Europea ha anat evolucionant d'ençà la seva creació, tant en objectius com en dotacions econòmiques. No obstant això, la política regional continua sent competència dels països membres, que són els que hi esmercen més recursos redistributius. Això té com a resultat actuacions públiques molt diverses a les regions de la Unió segons que siguin les polítiques pròpies de cada estat, al marge de les que provinguin de la UE. És també en el marc estatal on recauen els mecanismes d'ajust anticíclics, després que no prosperessin les recomanacions de l'Informe Delors (1989) en el sentit que fos el pressupost comunitari el que intervingués en aquest sentit per prevenir els possibles xocs asimètrics dins de l'àmbit comunitari.

La literatura dels processos d'integració econòmica identifica diversos aspectes que poden ajudar la convergència regional: els beneficis de l'aixecament de les barreres, les possibilitats tecnològiques dels processos d'imitació i difusió, la disponibilitat de capital per la seva mobilitat, i la provisió d'infraestructures. Però les dificultats de les regions més endarrerides d'apropiar-se d'aquests beneficis han modulats les polítiques regionals, que ara lliguen cada cop més les polítiques de cohesió i les de competitivitat regional.

El preàmbul del Tractat Fundacional de Roma (1957) reconeix la necessitat de garantir un desenvolupament harmoniós de la Comunitat Econòmica Europea i reduir les diferències regionals. D'aquí parteix la creació del Fons Social Europeu (FSE), destinat a promoure l'ocupació i afavorir la mobilitat dels treballadors en el territori comunitari, i també la creació del Banc Europeu d'Inversions (BEI), per contribuir a la integració europea i el desenvolupament econòmic de les regions desfavorides.

El 1962, amb ocasió de l'acord sobre la Política Agrícola Comuna (PAC), la Comunitat va crear el Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola (FEOGA) per promoure i fomentar la producció agrícola. I arran de l'adhesió, el 1975, del Regne Unit, d'Irlanda i de Dinamarca, es crea el Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) que neix per finançar la reconversió de les regions en declivi industrial del Regne Unit. Aquesta va ser la fórmula per compensar el Regne Unit dels reduïts beneficis de la PAC. Més endavant, després de l'adhesió de Grècia i posteriorment d'Espanya i de Portugal, els objectius d'aquest fons van decantar-se cada cop més a ajuts a les regions menys desenvolupades.

L'Acta Única de 1986 (que va donar pas al Mercat Únic el 1993) va introduir canvis significatius en la política regional europea. En termes financers es van concretar en el conegut com a primer paquet Delors, en el qual es fixen les despeses estructurals per al període 1988-1993, que es van duplicar fins a arribar a representar el 31% de les despeses comunitàries.

El 1992 el Tractat de Maastricht va fer de la cohesió econòmica i social un objectiu prioritari de la Comunitat, en paral·lel a la Unió Econòmica i Monetària i el Mercat Únic. Entre els criteris de convergència nominal fixats per assolir la Unió Monetària, el del control del dèficit públic afectava especialment la capacitat de millorar els nivells d'infraestructura i el creixement dels països menys desenvolupats. D'aquí va sorgir el Fons de Cohesió adreçat a ajudar Espanya, Grècia, Irlanda i Portugal a entrar en la UEM. Al seu torn el Consell europeu d'Edimburg de desembre de 1992 va aprovar un nou augment del 40%, dels crèdits reservats a les accions estructurals per al període 1994-1999, en el denominat segon paquet Delors.

L'impuls de la UEM, com també va passar amb el Mercat Únic, va donar lloc a un creixement dels fons estructurals en resposta a la possibilitat que aquests processos d'integració agreugessin les disparitats dins de la Comunitat, una creença que tot i no ser unànime va ser acceptada com a base d'aquesta ampliació dels fons regionals. L'evidència dels anys posteriors no va confirmar aquest risc i la Comissió en el primer informe sobre la Cohesió Econòmica i Social (1996) afirmava que l'entrada en vigor del Mercat Únic no havia tingut als països de la Cohesió les conseqüències negatives inicialment previstes, sinó que contràriament els havia estimulat.

El Tractat d'Amsterdam (1997) va confirmar la importància estratègica de la cohesió i inclou un títol específic sobre l'ocupació en el qual es destaca la necessitat d'actuar a escala europea per reduir l'atur.

El 1999, en el Consell Europeu de Berlín s'assoleix l'acord polític sobre la que es va anomenar Agenda 2000, en la qual es reforcen les polítiques comunitàries i s'aprova un nou marc financer per al període 2000-2006 que ja considera la perspectiva de l'ampliació (assolida el maig del 2004). Fruit de l'acord es reformen els fons estructurals i de cohesió i entra en vigor un nou marc jurídic basat en els principis de concentració de les intervencions i descentralització de les responsabilitats entre els estats membres i la Comissió. Amb l'objectiu de facilitar als països candidats de l'ampliació l'assoliment d'unes millors condicions per formar part del Mercat Únic es creen dos nous instruments financers: l'Instrument Estructural de Preadhesió (ISPA) i l'Instrument Agrícola de Preadhesió (SAPARD).

El desembre de 2002, el Consell Europeu de Copenhaguen, després de concloure les negociacions d'adhesió va donar pas a la incorporació (que es va fer efectiva l'1-5-2004) de Xipre, Estònia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia, República Txeca, Eslovàquia i Eslovènia, amb els quals la UE passa a incloure 25 països (27 a partir del gener de 2007 amb l'adhesió de Bulgària i Romania).

L'acceleració de la reestructuració econòmica derivada del procés de globalització porta al Consell d'Europa a aprovar el març del 2000 l'estratègia de Lisboa per fer avançar la societat del coneixement i millorar la competitivitat. Més endavant (el desembre del 2000) el Consell de Niça defineix l'estratègia coordinada de la UE per a la inclusió social, mentre que el Consell de Gotemburg (juny de 2001) amplia l'estratègia de Lisboa amb pautes de desenvolupament més sostenible. Al març del 2005, davant els febles avenços aconseguits el Consell Europeu acorda relançar urgentment l'estratègia de Lisboa.

Sapir (2003), en l'informe encarregat per la Comissió, reconeix els perills d'una tendència cap a l'aglomeració de l'activitat productiva i la necessitat que els ajuts regionals s'orientin de forma consistent amb els avantatges comparatius de cada regió. Assenyala la necessitat de reforçar la cohesió europea com la millor fórmula per a la pau social i el funcionament harmoniós de la UE. No obstant això, suggereix que alguns instruments utilitzats per preservar la cohesió en el procés d'integració econòmica han pogut comportar un cost excessiu en termes de creixement. En aquest sentit, aquest informe insisteix a donar més prioritat al creixement, no únicament perquè és el camí per assolir una renda per càpita més elevada, sinó perquè cal una economia competitiva i dinàmica per poder finançar un cert grau de cohesió de forma sostenible. Com a corol·lari, l'informe Sapir formula la necessitat de repensar les despeses comunitàries tant pel que fa a les de política agrària comuna com a les despeses regionals prioritant en aquest cas als nous països membres.

L'increment de les diferències regionals arran de l'ampliació europea i les dificultats econòmiques dels darrers anys en el si de la Unió van obrir un fort debat sobre el futur de la política de cohesió a la UE, atès que les propostes de concentrar les polítiques estructurals a les regions menys desenvolupades dels nous països socis deixaven de banda els desequilibris encara existents a la resta de la Unió, encoberts en part per l'efecte estadístic de l'ampliació. Espanya, com a principal beneficiària fins aquest moment de les polítiques de cohesió, es va trobar molt involucrada en aquesta negociació. Finalment, el desembre de 2005 el Consell Europeu va arribar a un acord sobre les perspectives financeres 2007-2013, amb la inclusió d'uns recursos durant un període transitori per pal·liar la rebaixa de fons estructurals.

En la nova formulació dels objectius globals de la UE, la política de cohesió s'ha incorporat com a part integrant de l'estratègia de Lisboa. La idea subjacent és que amb els ajuts de la política de cohesió s'ampliarà el potencial de creixement del conjunt de l'economia de l'UE, la qual cosa permetrà aprofitar totes les seves capacitats. D'altra banda, la política regional, en propiciar una distribució equilibrada de l'activitat econòmica s'espera que contribuirà a reduir la pressió que suposen la sobreconcentració i la congestió.

Dins d'aquesta nova configuració de la política de cohesió, la Comissió es proposa focalitzar la inversió en un reduït nombre de prioritats que reflecteixin l'estratègia de Lisboa i de Gotemburg, i en les que es prevegi que la intervenció comunitària tindrà un efecte multiplicador en l'economia. Els àmbits d'intervenció es concentren en despeses d'innovació i economia del coneixement, medi ambient i prevenció de riscos, accés a les comunicacions i serveis d'interès econòmic general. D'altra banda, els programes en matèria d'ocupació s'enfoquen cap a les reformes necessàries per assolir una situació de plena ocupació, millorar les condicions de treball i de productivitat laboral i impulsar la inclusió i la cohesió social, conforme a les orientacions i recomanacions de l'estratègia europea d'ocupació.

La persecució d'aquests objectius s'organitza en un marc més simplificat i més transparent, agrupant les intervencions en tres capítols: convergència, competitivitat regional i ocupació, i cooperació territorial.

L'objectiu de "convergència" es refereix als estats membres i les regions menys desenvolupats que, segons el que està estipulat al Tractat, constitueixen la prioritat màxima de la política comunitària de cohesió. El Tractat europeu advoca per reduir les diferències entre "els nivells de desenvolupament de les diverses regions i l'endarreriment de les regions o illes menys afavorides, incloses les zones rurals" (article 158).

El capítol de competitivitat regional i ocupació té com a objectiu fer front als reptes que afecten tots els estats membres. En aquest sentit es proposen actuacions que s'anticipin i afavoreixin el canvi econòmic a les zones industrials, urbanes i rurals i que en potencii la competitivitat i l'atractiu, tot tenint en compte les disparitats econòmiques, socials i territorials existents. En l'àmbit dels projectes finançats pel Fons Social Europeu, els objectius segueixen els de l'estratègia europea d'ocupació.

El tercer capítol, el de la cooperació territorial europea, reforça la integració harmònica i equilibrada del territori de la Unió, i dóna suport a la cooperació a escala transfronterera, transnacional i interregional.

5.1.3.2. La política regional espanyola

Fins a la dècada de 1970 la política regional espanyola manté les formes d'actuar heretades de l'antic règim. És l'etapa coneguda com de planificació indicativa amb actuacions dels tipus pols de desenvolupament, grans àrees d'expansió industrial i polígons de preferent localització industrial, derivats del III Pla de Desenvolupament Econòmic i Social de 1972; i d'altres, com les zones de preferent localització industrial, promogudes per la Llei d'indústries d'interès preferent de 1963. L'estratègia dels tres plans de desenvolupament vigents des de 1964 fins a 1975 es van fonamentar en la mobilització de la inversió privada cap a certes zones geogràfiques amb l'objectiu de desenvolupar la seva capacitat potencial de creixement. Andalusia, Extremadura, les dues Castelles, Aragó i Galícia van ser-ne les principals destinatàries. Aquests tipus d'actuacions estaven en línia amb les que es desenvolupaven a altres països europeus, França i Itàlia particularment. La majoria de les accions de promoció seguien pautes sectorials marcades pel model de creixement industrial d'aquells anys, amb una escassa importància dels recursos financers adreçats específicament al desenvolupament regional, si es compara amb els que s'adreçaven a actuacions de caràcter general o sectorial.

La crisi de mitjan dècada de 1970 té una gran repercussió en la política regional espanyola i la deixa pràcticament inactiva fins al 1985. Cuadrado i Mancha (1995) expliquen com a principals causes d'aquesta situació la gravetat dels problemes macroeconòmics derivats de la crisi, així com l'abandonament de la planificació indicativa de l'etapa anterior i les preferències pel curt termini. Segons aquests autors, les conseqüències de la redistribució de competències de l'Administració pública al començament de l'existència de les administracions autonòmiques van generar un període d'indefinició en la responsabilitat de les actuacions en l'àmbit regional. Durant aquests anys van continuar vigents, fins a la seva caducitat legal, alguns dels instruments i modalitats de promoció regional, com ara les zones de preferent localització industrial.

Cap a finals de 1985 comença a prendre cos un canvi de tendència en la política regional espanyola gràcies a la progressiva consolidació de l'Estat de les Autonomies establert en la Constitució de 1978 i la imminent adhesió a la Comunitat Europea. La dinamització de la política regional es reforça en aquesta etapa gràcies al fet que els nous governs autonòmics de les CA comencen a prendre protagonisme. La creació del Fons de Compensació Interterritorial (FCI) establert en la Constitució de 1978 imposa a totes les CA l'obligació d'elaborar un Pla de desenvolupament regional (PDR) amb una metodologia comuna inspirada en la comunitària.

L'FCE i els incentius regionals són els instruments explícits de la política regional espanyola des de llavors ençà. La primera referència legal a l'FCE la trobem en l'apartat 2 de l'article 158 de la Constitució de 1978, que assenyala expressament que "amb la finalitat de corregir els desequilibris econòmics interterritorials i fer ús del principi de solidaritat, es constituirà un Fons de Compensació adreçat a despeses d'inversió, els recursos del qual seran distribuïts per les Corts Generals entre les CA i províncies, en el seu cas". Posteriorment, l'article 16 de la Llei orgànica de 22 de setembre de 1980 de finançament de les CA indica els principis generals que han de regir aquest Fons i remet a una llei ordinària els criteris de distribució. L'FCE té en el seu origen una doble finalitat: ser instrument de política regional i de finançament de la inversió associada a les competències transferides. El 31 de març de 1984 es promulga la primera llei de l'FCE en la qual es desenvolupen els criteris de distribució de l'FCE, que es modifiquen posteriorment el desembre de 1990,⁴⁴ i deixen de tenir, a partir de llavors, la funció de suficiència (per al finançament de la inversió) i se centren només en la funció de solidaritat. L'FCE es modifica novament per la Llei 22/2001 de 27 de desembre i incorpora la possibilitat de finançament de despeses de funcionament d'inversions a més de despeses d'inversió en la part que es denomina fons complementari. L'ampliació de les dotacions de l'FCE és una de les propostes que ara es plantegen per compensar la progressiva reducció de fons estructurals europeus (Utrilla, 2004). Al seu torn, els incentius regionals van ser regulats de forma general per a Llei de 27 de desembre de 1985, amb un sistema d'incentius a la inversió productiva que va posar fi a la diversitat de disposicions legals anteriors adaptant-se a la nova situació institucional i normativa de l'Estat de les Autonomies i d'integració de Espanya en la Comunitat Europea. Des de llavors la política d'incentius s'ha anat adaptant a la normativa europea. La darrera aprovada, vigent a partir del 2007, és la que fixa les noves directrius per als ajuts regionals a l'empar de les normes sobre ajuts estatals del Tractat de la CE. Aquestes directrius s'inscriuen en la política de cohesió de la UE i de les orientacions del Consell Europeu per reduir i orientar millor els ajuts estatals.

44 La determinació dels territoris beneficiaris de l'FCE en aquesta llei va deixar exclosa la comunitat d'Aragó i el 1992 es va crear el Fons de Terol per donar solució a la problemàtica específica de la província de Terol.

5.2. La redistribució del sector públic en les rendes familiars, el benestar social i l'economia de les comunitats autònomes

5.2.1. Els fluxos del sector públic i la renda personal i familiar

5.2.1.1. La distribució de la renda personal

La reducció de les diferències en la renda personal és un dels objectius principals de la política redistributiva del sector públic. La distribució de la renda personal es determina en base a un mecanisme de mercat i a un altre de caràcter redistributiu del sector públic. El primer deriva de la distribució funcional de renda entre els factors treball i capital, i dona lloc a les que es denominen rendes primàries. El segon prové de la intervenció del sector públic,⁴⁵ i conforma les rendes secundàries que, agregades a les primàries, constitueixen la renda disponible de les famílies en efectiu. El procés redistributiu de tipus monetari es complementa amb les transferències socials en espècie, que són prestacions i serveis oferts pel sector públic, divisibles i individualitzats.

El nivell d'incorporació al món del treball incideix directament en les diferències de renda personal, i per agregació de les rendes familiars a les CA. En el cas espanyol, les taxes de participació en el mercat laboral estan encara allunyades de la mitjana europea –especialment pel que fa a les dones–, cosa que explica la major desigualtat en les rendes primàries. A escala de les CA, les diferències en les rendes familiars es veuen també afectades per les notables distàncies en els nivells d'incorporació de la dona al mercat laboral.

Oliver *et al.* (2002) obtenen que la desigualtat en la distribució personal de la renda als països de la UE presenta una relació negativa amb el nivell de desenvolupament assolit, atès que el major nivell econòmic està també relacionat amb una major participació laboral. Els tres països nòrdics, Dinamarca, Finlàndia i Suècia, presenten uns nivells de desigualtat significativament menors que la mitjana europea. A Espanya el nivell de desigualtat en la distribució de la renda personal és una mica superior al que correspondria pel seu nivell de renda, d'acord amb l'estàndard europeu, per bé que la desviació és reduïda. En el període analitzat (1994 a 1997), aquests autors observen que dins de la Unió s'està operant una

45 En la redistribució secundària també intervenen fluxos de menor importància amb d'altres sectors institucionals.

reducció de les desigualtats però que no hi ha cap relació entre la desigualtat inicial a cada país i la magnitud del canvi, de manera que no es pot inferir convergència entre països en aquest sentit. Àustria i els tres països nòrdics configuren el nucli de menys desigualtat. Un segon grup, amb una desigualtat mitjana-baixa, està format per Holanda, França, Luxemburg i Itàlia. A un nivell de desigualtat una mica superior, s'hi troben Alemanya, Gran Bretanya i Espanya, i finalment el grup de països més igualitaris està format per Irlanda, Grècia, Portugal i Bèlgica.

Goerlich i Mas (2004) analitzen la distribució personal de la renda a Espanya entre 1973-2001, i conclouen que les desigualtats es van reduir fins al 1991, però que a partir de llavors la tendència s'havia invertit –un fet que segons els autors era comú en molts altres països europeus, amb un desequilibri que es concentrava en l'extrem superior de la distribució (el 5% més ric). A nivell de les CA, es mantenia la regularitat europea, expressada també per Oliver *et al.*, en el sentit que són les CA amb un nivell de renda superior les més igualitàries, fet que, tanmateix, no semblava complir-se a la comunitat de Madrid. Una de les conclusions que emergien del treball és que el component geogràfic (diferències de renda mitjana entre CA) no era rellevant en l'explicació de la desigualtat global, i que aquesta depenia en la seva major part d'un problema entre ciutadans, independentment de la seva residència. Ruiz-Huerta *et al.* (1995) assenyalen que la contribució de les desigualtats entre territoris explica només un 7% de les desigualtats personals globals; per tant, encara que s'eliminessin els desequilibris de renda mitjana entre CA, la desigualtat personal de la renda no variaria gaire.

Al seu torn, Ayala *et al.* (2006) obtenen que les desigualtats en la renda personal, mesurada pels ingressos, s'han reduït globalment d'ençà el 1973. En aquest treball també es conclou que la influència de les desigualtats interterritorials en rendes mitjanes ha perdut pes en l'explicació de les desigualtats totals, i que aquestes es concentren en la distribució personal. Un darrer estudi que abasta un període més recent, 1998-2002, indica que la distribució personal de la renda a Espanya s'ha mantingut pràcticament constant, si bé s'aprecia una tendència a convergir entre CA (Aldas *et al.*, 2006).

La redistribució de la renda personal per part del sector públic s'instrumenta principalment per part de l'Administració central i les administracions de Seguretat Social a partir de les càrregues fiscals sobre la renda i la riquesa, i les transferències personals, unes d'anivellament vertical i d'altres de caràcter intertemporal o intergeneracional, com es poden considerar les cotitzacions socials i les pensions de jubilació. Hi ha un segon estadi de redistribució mitjançant transferències i prestacions en espècie, que duen a terme les administracions autonòmiques en

funció de les seves capacitats financeres i autonomia de despesa. És a dir, en el procés de redistribució de la renda incideix un fenomen redistributiu interpersonal i un altre d'origen interjurisdiccional.

5.2.1.2. La renda familiar disponible en les comunitats autònomes

La renda monetària disponible per les famílies en les CA és el resultat de l'agregació de les rendes primàries obtingudes pels seus residents i del procés redistributiu del sector públic que opera a escala estatal i del que ho fa a escala territorial.

Els comptes de renda de les famílies de la Comptabilitat regional estan dividits en dos comptes: el d'assignació de la renda primària –que recull les rendes del treball i els ingressos i despeses de la propietat– i el de distribució secundària de la renda. Els fluxos de prestacions socials es comptabilitzen com a ingressos, i les cotitzacions socials i els impostos directes sobre la renda (a més d'altres transferències corrents de menor magnitud), com a despeses. La major part d'aquests fluxos tenen com a contrapartida el sector públic,⁴⁶ per bé que també hi ha alguns fluxos d'escassa importància de cotitzacions i prestacions socials amb d'altres sectors institucionals. En el quadre 5.2.1 es mostra la part dels fluxos fiscals del sector públic que incideixen en la redistribució de la renda personal.⁴⁷

A escala estatal aquesta redistribució produeix uns fluxos que detrauen, via impostos i cotitzacions socials, un import equivalent al 19,7% del PIB espanyol de les rendes primàries de les famílies i ocasionen unes despeses públiques en prestacions en efectiu i en transferències en espècie que sumen el 22,1% del PIB. D'aquest valor, un 9,7% són despeses realitzades per les administracions territorials i la part restant correspon a l'Administració central i la Seguretat Social (vegeu el quadre 4.5.3). Pel que fa als ingressos, de les cotitzacions socials prové un 13% del PIB espanyol, amb uns màxims a Astúries (14,1% del seu PIB) i a Galícia (13,4%). Un 6,7% són càrregues tributàries amb uns màxims a Madrid (8,5% del seu PIB) i a Catalunya i Astúries (7,4% cada una), i uns mínims a Ceuta i Melilla (3,8%) i Extremadura (5%).

Dins de les despeses, les pensions contributives representen un 7,7% del PIB espanyol, la resta de prestacions monetàries un 4% del PIB, i les prestacions en

46 Com s'ha indicat en el capítol 3 aquesta informació és la que ha permès estimar aquests fluxos en els comptes del sector públic.

47 No s'han considerat les transferències corrents.

Quadre 5.2.1

*Fluxos del sector públic que afecten la renda disponible de les famílies
Percentatge del PIB. Any 2004*

	Ingressos SP (despeses de les Ilars)			Despeses del SP (ingressos de les Ilars)					Saldo SS*	Resta saldo	Total saldo
	Tributaris	Cotitz. socials	Total	Prestacions monetàries	Pensions	Prestacions en espècie	Total				
Andalusia	5,6	13,2	18,9	5,5	8,2	13,1	26,7	5,0	-12,9	-7,9	
Aragó	6,8	13,1	19,9	3,5	8,6	10,3	22,3	4,5	-6,9	-2,4	
Astúries	7,4	14,1	21,5	4,8	15,7	12,3	32,9	-1,6	-9,8	-11,4	
Balears	6,0	11,8	17,8	3,6	5,3	8,4	17,3	6,5	-6,0	0,5	
Canàries	5,2	12,7	17,9	4,6	4,9	11,8	21,3	7,8	-11,2	-3,4	
Cantàbria	6,8	12,4	19,2	4,0	10,0	11,0	25,0	2,5	-8,3	-5,8	
Castella i Lleó	5,8	12,4	18,1	3,9	9,8	11,5	25,1	2,6	-9,6	-7,0	
Castella-la Manxa.	5,3	13,0	18,3	4,1	8,4	13,5	25,9	4,6	-12,2	-7,6	
Catalunya	7,4	13,0	20,4	3,3	7,5	8,2	19,0	5,5	-4,1	1,4	
València	6,4	13,0	19,4	3,7	7,1	10,8	21,6	5,9	-8,0	-2,2	
Extremadura	5,0	13,2	18,2	6,2	9,7	17,6	33,5	3,5	-18,7	-15,3	
Galícia	6,0	13,4	19,3	4,8	10,9	13,1	28,8	2,5	-11,9	-9,5	
Madrid	8,5	13,0	21,6	3,7	5,5	7,3	16,6	7,5	-2,5	5,0	
Múrcia	5,4	13,0	18,5	4,4	7,0	12,1	23,5	6,1	-11,0	-5,0	
Navarra	6,0	12,9	19,0	3,5	6,7	9,5	19,7	6,2	-6,9	-0,7	
País Basc	6,6	12,8	19,5	3,3	9,0	10,0	22,3	3,9	-6,7	-2,8	
Rioja	6,4	12,1	18,5	3,2	7,3	9,6	20,1	4,8	-6,5	-1,7	
Ceuta i Melilla	3,8	12,5	16,3	6,0	5,1	13,1	24,2	7,4	-15,3	-7,9	
Total CA	6,7	13,0	19,7	4,0	7,7	10,3	22,1	5,3	-7,7	-2,4	
No territorialit.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Total Espanya	6,7	13,0	19,7	4,0	7,7	10,3	22,1	5,3	-7,6	-2,4	

* Diferència entre cotitzacions socials i pensions contributives

Font: INE i elaboració pròpia

espècie un 10,3%. La distribució de les pensions contributives en les CA és determinada principalment pel grau d'envelliment de la població, per bé que hi ha situacions específiques, com és la derivada del procés de reconversió econòmica a Astúries, en què les pensions representen una quantitat equivalent al 15,7% del seu PIB. Les pensions tenen, així mateix, un pes molt important a Galícia (un 10,9%), a Cantàbria (10%), a Castella i Lleó (9,8%) i a Extremadura (9,7%). A l'altre extrem, a Canàries, Balears i Madrid el pes de les pensions és el més baix. Pel que fa a les prestacions monetàries rebudes per les famílies, Extremadura se situa en primera posició (6,2% del seu PIB), seguida per Ceuta i Melilla i Andalusia. En els darrers llocs hi ha la Rioja, Catalunya i el País Basc. Les prestacions en espècie proveïdes per les administracions territorials són les que presenten el ventall redistributiu més ampli, amb uns màxims del 17,6% del PIB a Extremadura, del 13,5% a Castella-la Manxa, i del 13,1% a Andalusia, Galícia i Ceuta i Melilla, i uns mínims del 7,3% a Madrid, del 8,2% a Catalunya i del 8,4% a les Balears.

La CA on les famílies reben un volum d'ingressos del sector públic més elevat en relació amb el seu PIB és Extremadura, amb un 33,5%, seguida per Astúries (un 32,9%). Al seu torn, Madrid (16,6%), Balears (17,3%) i Catalunya (19%) se situen a l'extrem oposat. La distribució dels fluxos d'ingressos i despeses en les CA fa palès el fet que el procés redistributiu és molt més intens des del vessant de les despeses públiques que no pas de la pressió fiscal.

Com a resultat del procés redistributiu la renda mitjana disponible de les famílies millora a Extremadura, en una xifra equivalent a un 15,3% del seu PIB, a Astúries en un 11,4%, a Galícia en un 9,5% i a Andalusia en un 7,9%. El residu fiscal és també positiu a la resta de CA, excepte a Madrid, Balears i Catalunya.

La possibilitat d'aïllar la part dels fluxos existents entre les famílies i el sector públic corresponents a cotitzacions socials i pensions contributives permet aprofundir en les característiques del procés redistributiu. El saldo de la SS, com així es denomina en el quadre 5.2.1 el resultat d'aquests fluxos, mostra que hi ha una aportació neta positiva al sistema de la Seguretat Social per part de les famílies equivalent al 5,3% del PIB espanyol. Aquest saldo és positiu a totes les CA, excepte a Astúries. La resta de fluxos tenen un caràcter molt més redistributiu i mostren un saldo negatiu per al conjunt del sector públic, del 7,6% del PIB espanyol.

En el quadre 5.2.2 es recull la mateixa informació del quadre anterior, expressada en aquest cas en relació amb la població. L'aportació total de les famílies al sector públic presenta un ventall d'un màxim de 5.563 euros per habitant a la CA de Madrid a un mínim de 2.388 a la d'Extremadura. Al seu torn, les despeses totals

Quadre 5.2.2

*Fluxos del sector públic que afecten la renda disponible de les Il·lars
Euros per habitant. Any 2004*

	Ingressos SP (despeses de les Il·lars)				Despeses del SP (íngressos de les Il·lars)				Saldo SS*	Resta saldo	Total saldo
	Tributaris socials	Cotitz. monetàries	Total en espècie	Prestacions	Pensions	Prestacions	Total	Saldo			
Andalusia	854	2.005	2.859	826	1.246	1.978	4.050	758	-1.949	-1.191	
Aragó	1.435	2.746	4.181	734	1.794	2.151	4.679	952	-1.450	-497	
Astúries	1.255	2.394	3.648	816	2.673	2.095	5.583	-279	-1.656	-1.935	
Balears	1.334	2.638	3.972	794	1.191	1.868	3.853	1.447	-1.328	119	
Canàries	941	2.299	3.240	837	888	2.130	3.855	1.412	-2.026	-615	
Cantàbria	1.297	2.378	3.675	764	1.905	2.113	4.782	473	-1.580	-1.108	
Castella i Lleó	1.065	2.295	3.360	728	1.809	2.121	4.658	486	-1.783	-1.297	
Castella-la M.	819	2.001	2.820	630	1.292	2.079	4.001	709	-1.891	-1.181	
Catalunya	1.745	3.057	4.802	774	1.761	1.935	4.470	1.296	-964	332	
València	1.171	2.384	3.555	670	1.310	1.976	3.955	1.075	-1.475	-400	
Extremadura	661	1.727	2.388	806	1.271	2.309	4.386	456	-2.454	-1.998	
Galícia	941	2.117	3.059	763	1.724	2.067	4.553	394	-1.889	-1.495	
Madrid	2.197	3.366	5.563	955	1.420	1.895	4.271	1.945	-654	1.291	
Múrcia	897	2.149	3.046	719	1.151	1.996	3.866	998	-1.818	-819	
Navarra	1.496	3.200	4.696	859	1.664	2.354	4.878	1.535	-1.717	-182	
País Basc	1.628	3.146	4.774	818	2.193	2.460	5.472	953	-1.651	-698	
Rioja	1.360	2.584	3.944	679	1.560	2.059	4.298	1.024	-1.378	-354	
Ceuta i Melilla	661	2.180	2.841	1.038	891	2.289	4.218	1.289	-2.665	-1.376	
Total CA	1.318	2.554	3.872	793	1.516	2.031	4.340	1.039	-1.507	-468	
No territorialit.	4,4	0,0	4,4	0,4	0,0	0,0	0,4	0,0	4,0	4,0	
Total Espanya	1.322	2.554	3.876	793	1.516	2.031	4.340	1.039	-1.503	-464	

* Diferència entre cotitzacions socials i pensions contributives

Font: INE i elaboració pròpia

realitzades pel sector públic per habitant oscil·len des de 5.583 euros a Astúries i 5.472 al País Basc, a 3.853 a Balears, 3.855 a Canàries i 3.866 a Múrcia. El saldo dels fluxos del sistema contributiu de la SS amb les famílies és positiu per al sector públic, especialment a Madrid, Navarra, Balears i Canàries.

Els dos quadres anteriors estan basats en els fluxos estimats en el capítol 3 d'aquest treball i consideren els ingressos i les despeses específics que modifiquen les rendes primàries de les llars a través del procés distributiu secundari. L'anàlisi del paper del sector públic en les economies familiars es pot ampliar tenint en compte la incidència de la localització de la producció de les activitats del sector públic i de les remuneracions dels assalariats que les duen a terme. Aquest exercici s'ha fet directament a partir de la informació de les rendes primàries de les famílies que té com a font el Compte de renda de les famílies, i de les dades de la remuneració dels assalariats en el sector públic estimades en el capítol tres, a partir de la Comptabilitat regional.

La forma de procedir ha estat la de deduir la part de les remuneracions dels assalariats públics⁴⁸ que presten els seus serveis en cada CA del total de rendes primàries de les famílies per observar en quina mesura la localització de l'activitat del sector públic incideix en el total de les rendes primàries.⁴⁹ Els resultats d'aquest exercici estan reproduïts en el quadre 5.2.3, que mostra que les remuneracions dels assalariats públics poden arribar a tenir una incidència, en algunes CA, fins i tot superior a la de la mateixa distribució secundària de la renda via impostos i prestacions socials. Un cas extrem és el de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla on, sense la forta presència de remuneracions del sector públic, les seves rendes primàries tan sols representarien el 36,7% de la mitjana estatal de rendes primàries (també sense salaris públics). En incorporar els salaris públics pugen també de posició les rendes primàries totals d'Extremadura, Andalusia, Castella-la Manxa i Castella i Lleó, entre d'altres. En sentit invers, l'efecte dels salaris públics fa retrocedir la posició relativa de les rendes primàries totals de les famílies en relació amb l'obtinguda en altres sectors econòmics a Catalunya (6,2 punts) i Balears (2,1 punts).

L'agregació de les rendes primàries amb les rendes secundàries (en metàl·lic) conforma la renda bruta familiar disponible (Rbfd). La distribució de les prestacions

48 Es considera que totes aquestes remuneracions corresponen a població resident.

49 També incideixen en aquestes rendes els béns i serveis públics produïts a través del mercat, cosa que aquí no s'ha pogut incloure.

socials en espècie determina, finalment, el que es denomina renda bruta familiar disponible ajustada (RBFDA).

En el quadre 5.2.3 es poden observar aquestes distribucions. D'una banda, la posició respecte de la mitjana estatal de les rendes primàries, abans (1) i després (2) d'incloure els salaris del sector públic, i la diferència entre ambdues i, d'una altra, la distribució de la Rbfd (3) i de la Rbfda (4). La penúltima columna mesura l'efecte de la distribució secundària mentre que la darrera mostra l'efecte total del sector públic en les economies familiars de les CA, tenint en compte que una part correspon a la distribució de l'activitat del sector públic via salaris, i una altra correspon a redistribucions monetàries i a prestacions socials en espècie.

Pel que fa a l'efecte derivat de la redistribució secundària en la renda familiar, aquesta assoleix el valor màxim positiu a Astúries i Extremadura incrementant en 11,5 i 11,3 punts, respectivament, la posició relativa de les seves rendes primàries; el mínim correspon a Madrid i Catalunya, reduint-la en 14 i 6 punts, respectivament. Com a efecte total (incloent-hi la part de la renda primària en salaris públics), el guany de posició en relació amb les rendes primàries en altres activitats no públiques és de 18,2 punts a Extremadura, de 12,5 punts a Astúries i de 9,5 punts a Andalusia. En sentit invers, la posició de Madrid declina en 15,4 punts i la de Catalunya en 12,2.

Quadre 5.2.3

El sector públic i les economies familiars

Dades any 2004. Euros per habitant. Espanya = 100

	Espanya = 100		Efectes SP en rendes primàries (2-1)	Espanya = 100		Efecte distributiu secundari (4-2)	Efecte total SP (4-1)
	Rendes primàries de les famílies			Distribució secundària			
	Sense salaris públics (1)	Rendes totals (2)		Rbfd (3)	Rbfd ajustada (4)		
Andalusia	73,6	76,8	3,2	80,4	83,1	6,3	9,5
Aragó	108,0	108,5	0,5	108,5	107,7	-0,8	-0,3
Astúries	85,5	86,6	1,0	97,6	98,1	11,5	12,5
Balears	116,8	114,7	-2,1	112,7	110,0	-4,7	-6,8
Canàries	88,6	91,6	3,0	90,5	93,3	1,8	4,8
Cantàbria	99,0	98,1	-0,9	102,8	102,5	4,4	3,5
Castella i Lleó	91,2	93,9	2,7	99,7	100,0	6,0	8,8
Castella-la Manxa	78,6	81,6	2,9	84,5	86,1	4,5	7,5
Catalunya	124,2	118,0	-6,2	114,1	112,0	-6,0	-12,2
València	95,5	93,7	-1,9	93,2	93,9	0,2	-1,6

Quadre 5.2.3 (continuació)

El sector públic i les economies familiars

Dades any 2004. Euros per habitant. Espanya = 100

	Espanya = 100		Efectes SP en rendes primàries (2-1)	Espanya = 100		Efecte distributiu secundari (4-2)	Efecte total SP (4-1)
	Rendes primàries de les famílies			Distribució secundària			
	Sense salaris públics (1)	Rendes totals (2)		Rbfd (3)	Rbfd ajustada (4)		
Extremadura	62,0	69,0	6,9	75,7	80,2	11,3	18,2
Galícia	79,7	81,1	1,4	88,6	90,0	8,9	10,3
Madrid	131,9	130,5	-1,4	120,4	116,5	-14,0	-15,4
Múrcia	80,8	82,2	1,4	82,4	84,4	2,2	3,6
Navarra	128,5	127,9	-0,6	125,7	124,2	-3,7	-4,3
País Basc	125,3	124,0	-1,4	125,5	124,8	0,8	-0,6
Rioja	112,0	110,5	-1,5	110,9	109,5	-1,0	-2,5
Ceuta i Melilla	36,7	91,9	55,3	96,2	99,5	7,6	62,8
Espanya	100,0	100,0	-	100,0	100,0	-	-

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE. Sèrie CRE 2000-2005 i Compte de les Il·lars (2000-2004)

Un altre factor que cal considerar en la comparació interregional de les rendes és el de la capacitat de poder de compra derivada dels preus interns. L'Eurostat i els principals organismes internacionals utilitzen aquestes paritats per homogeneïtzar les principals magnituds econòmiques entre països. Però les paritats no només varien entre estats, sinó que també ho fan a escala regional, perquè els nivells de preus són diferents. Aquesta informació estadística no està disponible en les fonts oficials, tot i que el mateix Eurostat admet⁵⁰ que moltes regions modificarien el seu nivell de PIB per habitant si es deflactés per l'indicador de preus regionals en lloc d'utilitzar paritats comunes a escala estatal. Cal considerar, d'altra banda, que aquestes paritats poden calcular-se per al conjunt del PIB o per a algun dels seus agregats, com ara el consum, que és l'opció que utilitza l'Eurostat per valorar la posició relativa de les rendes familiars de les regions europees,⁵¹ tot i que també en aquest cas aquestes paritats són homogènies a escala estatal.

Com una aproximació a les paritats de poder de compra, en aquest treball s'han utilitzat com a font les estimacions que elabora FUNCAS.⁵² En el quadre 5.2.4 es

50 Anuari estadístic regional del 2005.

51 Aquesta informació no s'ha considerat perquè no inclou les prestacions socials en espècie.

52 Balance económico regional. Publicació anual.

presenten les mateixes distribucions de renda indicades en el quadre anterior, a les quals s'ha afegit una darrera columna amb les dades de la renda familiar bruta disponible ajustada deflactades per les paritats de poder de compra. En aquest cas, les posicions de les CA en relació amb la mitjana estatal estan classificades de major a menor i es poden resseguir més fàcilment els canvis ordinals de cada una d'elles. En totes les distribucions considerades, les tres primers posicions se les reparteixen, en ordres variables, Madrid, el País Basc i Navarra; aquesta darrera CA se situa en primera posició en la distribució final. Catalunya ocupa la quarta posició en les quatre primeres distribucions però baixa al sisè lloc quan la RBFDA ajustada en deflacta per les PPC. Hi ha també altres CA que perden posicions en el procés de redistribució, com ara València i Múrcia.

Quadre 5.2.4

*Les rendes familiars en les CA respecte de la mitjana estatal
Dades any 2004. Euros per habitant. Espanya=100*

Rendes primàries				Renda bruta familiar disponible						
Sense salaris sector públic		Totals		Ajustada per transf.			En paritats poder de compra			
				En efectiu	en espècie					
1	Madrid	132	Madrid	131	Navarra	126	País Basc	125	Navarra	123
2	Navarra	129	Navarra	128	País Basc	125	Navarra	124	País Basc	118
3	País Basc	125	País Basc	124	Madrid	120	Madrid	116	Madrid	114
4	Catalunya	124	Catalunya	118	Catalunya	114	Catalunya	112	Aragó	112
5	Balears	117	Balears	115	Balears	113	Balears	110	Balears	106
6	Rioja	112	Rioja	111	Rioja	111	Rioja	109	Catalunya	106
7	Aragó	108	Aragó	108	Aragó	109	Aragó	108	Castella i L.	105
8	Cantàbria	99	Cantàbria	98	Cantàbria	103	Cantàbria	102	Cantàbria	105
9	València	96	Castella i Lleó	94	Castella i Lleó	100	Castella i Lleó	100	Rioja	103
10	Castella i Lleó	91	València	94	Astúries	98	Ceuta i Melilla	99	Canàries	100
11	Canàries	89	Ceuta i Melilla	92	Ceuta i Melilla	96	Astúries	98	Ceuta i Melilla	99
12	Astúries	86	Canàries	92	València	93	València	94	Astúries	97
13	Múrcia	81	Astúries	87	Canàries	91	Canàries	93	Castella-la M.	95
14	Galícia	80	Múrcia	82	Galícia	89	Galícia	90	València	94
15	Castella-la M.	79	Castella-la M.	82	Castella-la M.	85	Castella-la M.	86	Galícia	93
16	Andalusia	74	Galícia	81	Múrcia	82	Múrcia	84	Extremadura	90
17	Extremadura	62	Andalusia	77	Andalusia	80	Andalusia	83	Andalusia	85
18	Ceuta i Melilla	37	Extremadura	69	Extremadura	76	Extremadura	80	Múrcia	83
Espanya		100	Espanya	100	Espanya	100	Espanya	100	Espanya	100

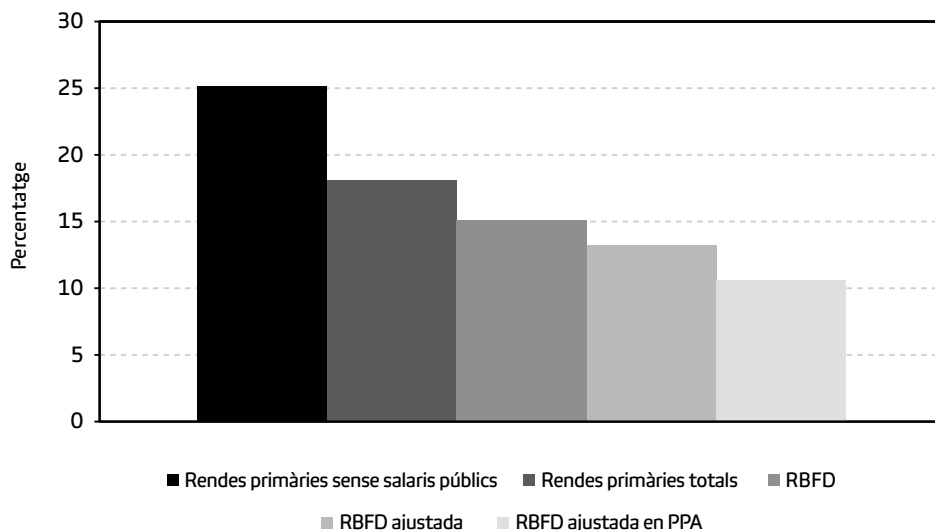
Font: elaboració a partir de dades de l'INE i FUNCAS

La magnitud de l'efecte redistributiu de cada una de les fases analitzades es pot apreciar a partir dels coeficients de variació de les distribucions. Així, la distribució

de les rendes primàries de les llars excloent-ne les remuneracions dels empleats del sector públic té un coeficient de variació del 25,1%; quan es consideren la totalitat de les rendes primàries la dispersió baixa i se situa al 18,1%. El procés de redistribució secundària implica una nova reducció (15,1%), que s'intensifica en considerar les transferències socials en espècie (13,3%). Per acabar, en deflactar la Rbfd ajustada per les paritats de poder de compra s'obté una dispersió final del 10,6%.

Gràfic 5.2.1

*Coefficient de variació de les rendes familiars entre les CA.
Any 2004*

Font: elaboració a partir de dades de l'INE i FUNCAS

5.2.2. El sector públic i el benestar social en les comunitats autònomes

L'actuació del sector públic està apropant les condicions de vida entre CA, com demostra Herrero *et al.* (2004), a partir de l'evolució de l'Índex de Desenvolupament Humà elaborat per a les CA, seguint la metodologia proposada per les Nacions Unides. Entre 1981 i 2000 hi ha una clara relació negativa entre la seva evolució i la posició inicial, i les CA que més milloren són Extremadura, Castella-la Manxa i Andalusia. La comunitat de Madrid ocupa la quarta posició en aquest rànquing, i escapa de la norma anterior. Pel que fa al nivell assolit per aquest índex, la comunitat de Madrid ocupa la posició capdavantera, seguida pel País Basc, Navarra, la Rioja, Aragó, Castella i Lleó i Catalunya.

Les despeses socials tenen una participació molt important en aquest apropament entre CA. En el quadre 5.2.5 es mostra el pes sobre el PIB del consum col·lectiu i les prestacions socials en les CA. La despesa en consum col·lectiu i en prestacions socials en cada CA és determinada per diferents factors. La part proveïda per les mateixes administracions territorials⁵³ és la que presenta la major dispersió entre CA i depèn de les seves prioritats i els recursos econòmics, després del procés d'anivellament entre CA. En la part de l'Administració central i la Seguretat Social, el consum col·lectiu considerat és igual per persona i les prestacions socials en cada CA correspon a la suma de la població resident que n'és beneficiària.

El recorregut del conjunt d'aquestes despeses públiques en les CA (sense tenir en compte les pensions contributives) va des d'un 16,1% a Madrid, o un 18,1% a Catalunya, fins a un 34,6% a Extremadura i un 28,1% a Andalusia, 26,6% a Galícia i 26,5% a Castella-la Manxa. En relació amb el rànquing proposat per Herrero *et al.* (2004), es veu la importància del sector públic en la millora de les tres primeres CA. En el cas de Madrid, el creixement del PIB per càpita és més la clau de l'avanç del benestar social més que no pas el sector públic.

Quadre 5.2.5

Distribució del consum col·lectiu i les prestacions socials Percentatge s/PIB

	Consum col·lectiu	Pensions	Altres prestacions	Consum col·lectiu i prestacions	
				Sense pensions	Total
Andalusia	9,2	8,2	18,9	28,1	36,3
Aragó	7,0	8,6	13,3	20,4	28,9
Astúries	8,1	15,7	16,9	25,0	40,7
Balears	6,8	5,3	12,2	19,0	24,3
Canàries	9,2	4,9	17,0	26,2	31,1
Cantàbria	7,0	10,0	14,6	21,6	31,6
Castella i Lleó	8,3	9,8	15,1	23,4	33,2
Castella-la Manxa	9,6	8,4	16,9	26,5	34,8
Catalunya	6,3	7,5	11,8	18,1	25,6
València	7,9	7,1	14,4	22,4	29,5
Extremadura	11,8	9,7	22,8	34,6	44,3
Galícia	9,1	10,9	17,5	26,6	37,5
Madrid	5,2	5,5	11,0	16,1	21,6
Múrcia	8,0	7,0	16,3	24,2	31,2

53 Veure 4.5.3 i 4.6.2.

Quadre 5.2.5 (continuació)

Distribució del consum col·lectiu i les prestacions socials
Percentatge s/PIB

	Consum col·lectiu	Pensions	Altres prestacions	Consum col·lectiu i prestacions	
				Sense pensions	Total
Navarra	7,4	6,7	12,8	20,2	26,9
País Basc	8,4	9,0	12,9	21,4	30,3
Rioja	6,4	7,3	12,6	18,9	26,2
Ceuta i Melilla	11,4	5,1	18,7	30,0	35,2
Espanya	7,5	7,7	14,3	21,8	29,5

Font: elaboració pròpia. Any de referència 2004

En el quadre 5.2.6 es presenta aquesta mateixa informació en relació amb la població de cada CA, deflactada per les paritats de poder de compra. Segons aquestes dades, el nivell de consum col·lectiu i de prestacions socials (sense pensions) que gaudeixen els residents en cada CA té uns nivells mínims del 88,2% de la mitjana estatal a la Rioja, del 91,5% a Múrcia, del 93,7% a Catalunya i del 94,3% a Madrid. Els màxims corresponen a Extremadura (118,6%), Canàries (118,2%), Ceuta i Melilla (117,7%) i el País Basc i Navarra (115% en ambdós casos).

Quadre 5.2.6

Distribució del consum col·lectiu i les prestacions socials
Euros/habitant. Espanya = 100

	Consum col·lectiu	Prestacions socials		Consum col·lectiu i prestacions		En PPC	
		Pensions	Altres	Sense pensions	Total	Consum col·lectiu i prestacions	
						Sense pensions	Total
Andalusia	94,1	82,2	99,0	98,8	94,5	101,7	97,2
Aragó	99,9	118,4	102,0	99,4	104,3	102,9	108,1
Astúries	93,1	176,3	103,0	98,6	118,9	97,5	117,6
Balears	102,4	78,6	94,0	98,7	93,4	95,2	90,2
Canàries	112,6	58,6	105,0	110,4	96,9	118,2	103,7
Cantàbria	90,7	125,7	102,0	96,2	103,9	98,2	106,1
Castella i Lleó	103,9	119,3	101,0	100,7	105,6	106,0	111,1
Castella-la Manxa	100,5	85,2	96,0	95,1	92,5	104,8	101,9
Catalunya	100,2	116,2	96,0	99,0	103,5	93,7	97,9
València	98,5	86,4	94,0	95,4	93,1	95,2	92,8
Extremadura	104,8	83,9	110,0	105,4	99,8	118,6	112,3
Galícia	97,1	113,7	100,0	97,9	102,0	101,5	105,8
Madrid	90,1	93,7	101,0	96,8	96,0	94,3	93,6

Quadre 5.2.6 (continuació)

Distribució del consum col·lectiu i les prestacions socials
Euros/habitant. Espanya = 100

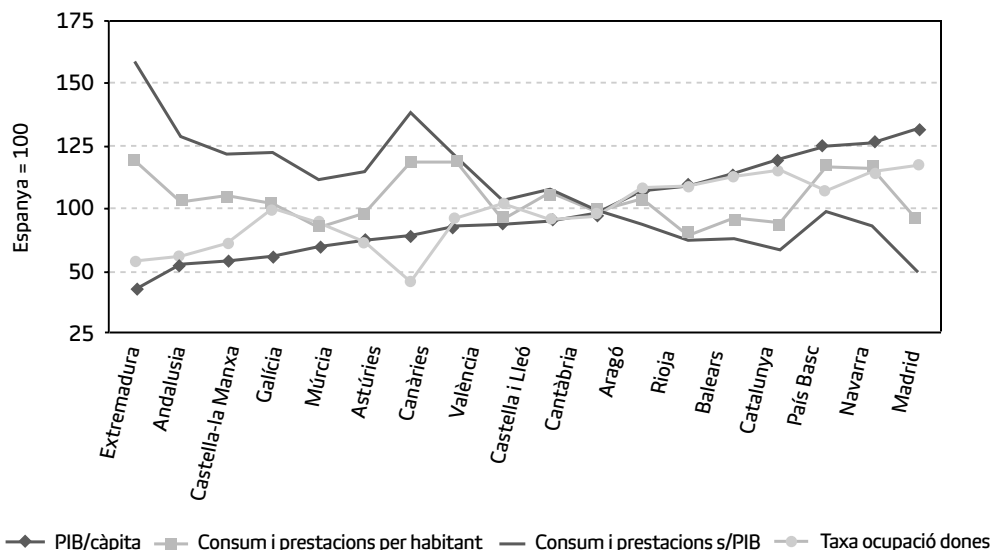
	Consum col·lectiu	Prestacions socials		Consum col·lectiu i prestacions		En PPC	
		Pensions	Altres	Sense pensions	Total	Consum col·lectiu i prestacions	Total
Múrcia	88,8	75,9	96,0	92,8	88,4	91,5	87,1
Navarra	124,4	109,8	114,0	116,4	114,7	115,4	113,7
País Basc	140,0	144,7	116,0	121,9	127,9	115,8	121,4
Rioja	92,2	102,9	97,0	94,1	96,4	88,2	90,3
Ceuta i Melilla	134,1	58,8	118,0	118,9	103,2	117,7	102,2
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: elaboració pròpia. Any de referència 2004

El gràfic 5.2.2 il·lustra la relació negativa entre aquestes despeses (consum col·lectiu i prestacions socials), el nivell de PIB per habitant i la taxa d'ocupació de les dones.

Gràfic 5.2.2

El consum col·lectiu i les prestacions socials (sense pensions) en les CA

Font: elaboració pròpia (dades de l'any 2004)

També es pot apreciar en aquest gràfic l'ajustada relació entre el PIB per habitant i la taxa d'ocupació femenina. Galícia escapa d'aquesta norma (a part del cas específic de Ceuta i Melilla) per la seva baixa productivitat, i també el País Basc, Navarra i Madrid, amb una productivitat més elevada que la mitjana. La incorporació de la dona al mercat laboral és una de les principals raons que expliquen la demanda de serveis socials i personals. Dins d'un àmbit estatal el fet que aquests serveis siguin proveïts pel sector públic o privat depèn del model social i de la pressió fiscal, com s'ha analitzat en el capítol 4. En l'àmbit regional els factors redistributius matisen aquesta relació entre pressió fiscal i serveis públics, i l'oferta de serveis públics està regida principalment per la intensitat dels fluxos interregionals. I es dona el cas que les CA receptores d'aquests fluxos estan entre les que les seves administracions territorials poden proveir d'un nivell de prestacions més elevades.

La pèrdua de progressivitat de la tributació fiscal sobre el capital concentra el pes tributari de la imposició directa sobre el factor treball. Un treball que, com s'ha vist, presenta com a principal característica diferencial entre CA la taxa d'ocupació femenina. D'altra banda, la pressió fiscal tendeix a ser proporcional a la renda per habitant i el pes redistributiu recau principalment en les despeses, les socials en particular. Com s'ha vist en el quadre 5.2.6 tal com està dissenyat el sistema actual, les diferències de despesa social per habitant entre les CA més extremes (consum col·lectiu i prestacions socials sense pensions) poden arribar a assolir de 25-30 punts respecte de la mitjana estatal.

Les distàncies entre algunes CA es farien encara molt més grans si es tinguessin en compte factors que queden ocults o emmascarats. Un d'aquests és el treball domèstic, que en no estar monetitzat no forma part de les estadístiques socials ni econòmiques. Però els serveis prestats des de les llars –preferentment per part de les dones– són el garant d'una part del benestar social de les famílies i determina una de les característiques diferencials del model social mediterrani, si es compara amb d'altres models socials en els quals els serveis estan més externalitzats al sector públic (com és el cas del model nòrdic i en menor mesura el continental), o al sector privat (com el model anglosaxó). Així, a les CA amb una major incorporació de la dona al mercat de treball hi ha un PIB per habitant més elevat i també més recaptació impositiva, però un menor nivell de serveis domèstics. I si amb aquests recursos fiscals no es proveeix de serveis socials alternatius als que abans s'exercien des de les llars, el que acaba succeint és que l'agregat real de serveis socials és, comparativament, inferior en les CA on hi ha una major incorporació al mercat de treball. I són precisament aquestes CA on les despeses socials són inferiors, cosa que afecta especialment els sectors més febles socialment i econòmicament.

5.2.3. Els fluxos del sector públic en la demanda agregada i l'economia regional

En l'apartat anterior, del conjunt dels fluxos del sector públic s'ha considerat la part que incideix directament en la renda familiar disponible. En aquest apartat es tracta de la resta de fluxos que s'obtenen després d'aïllar els primers del conjunt dels estimats en la secció 3.2. Aquest exercici és purament instrumental i pretén mostrar aquesta distinció dels fluxos fiscals, que permetrà apreciar quina és la part redistributiva del sector públic que no es canalitza per les rendes familiars però que incideix en la renda regional disponible, i en la demanda regional, s'internalitzi o no en la producció. Els seus resultats es presenten en el quadre 5.2.7.

En les economies receptores netes de fluxos fiscals, el circuit redistributiu vehiculat a partir de la renda personal augmenta la capacitat de consum (i d'estalvi), i en la mesura que aquesta superior demanda s'internalitzi augmentarà també la producció regional, o bé la importació d'altres CA o de l'estranger. La resta de fluxos pot tenir un efecte similar. D'aquesta manera, la producció adreçada a consum col·lectiu en una determinada CA genera llocs de treball,⁵⁴ i té un efecte en les rendes primàries i en la demanda regional. El mateix és pot dir de la FBC, tot i que en aquest cas cal destacar més la capacitat que tingui de coadjuvar al creixement a llarg termini.

Quadre 5.2.7

*Resta de fluxos del sector públic amb les CA
(exclou els que afecten la renda disponible de les famílies)
Percentatge del PIB. Any 2004*

	Ingressos SP	Despeses del SP (ingressos de les CA)				Saldo
	Total	Producció per a consum col·lectiu	FBC	Altres	Total	
Andalusia	19,0	9,4	3,6	3,9	16,9	2,1
Aragó	17,9	7,8	4,9	3,8	16,6	1,3
Astúries	19,6	8,1	5,2	3,4	16,6	3,0
Balears	18,9	6,7	3,0	2,9	12,7	6,2
Canàries	17,1	9,0	3,5	2,2	14,6	2,5
Cantàbria	18,3	7,2	5,2	3,0	15,4	2,9

54 Els factors productius (treball i capital) poden, tanmateix, provenir d'altres CA i donar lloc a transferències de rendes primàries netes entre CA. Aquestes possibles transferències no s'han considerat per manca d'informació.

Quadre 5.2.7 (continuació)

Resta de fluxos del sector públic amb les CA

(exclou els que afecten la renda disponible de les famílies)

% del PIB. Any 2004

	Ingressos SP	Despeses del SP (ingressos de les CA)			Total	Saldo
	Total	Producció per a consum col·lectiu	FBC	Altres		
Castella i Lleó	17,8	8,8	4,6	3,9	17,4	0,4
Castella-la M.	16,6	9,5	4,9	4,6	19,0	-2,4
Catalunya	17,9	5,0	1,8	2,5	9,3	8,6
València	18,6	6,6	3,2	3,0	12,8	5,8
Extremadura	17,6	12,6	5,7	5,9	24,2	-6,7
Galícia	19,0	8,4	4,7	3,3	16,3	2,7
Madrid	17,4	7,0	1,9	1,7	10,6	6,8
Múrcia	18,3	8,2	3,5	2,3	14,0	4,3
Navarra	17,0	7,4	3,0	3,2	13,6	3,4
País Basc	16,8	7,0	3,2	2,6	12,8	4,0
Rioja	17,0	7,0	4,3	4,6	15,9	1,1
Ceuta i Melilla	22,3	24,3	5,9	2,6	32,8	-10,5
Total CA	18,0	7,5	3,2	2,9	13,6	4,4
No territorial.	0,6	0,0	0,2	3,5	3,8	-3,3
Total Espanya	18,6	7,5	3,4	6,5	17,4	1,2

Font: elaboració pròpia

El conjunt d'aquests fluxos (quadre 5.2.7) representa uns ingressos del sector públic equivalents al 18,6% del PIB espanyol i correspon a la imposició indirecta i a l'impost de societats. Pel que fa a les despeses, representen el 17,4% del PIB i inclouen el consum col·lectiu (7,5% del PIB), la FBC (3,4%) i el conjunt d'altres despeses (6,5%). En aquesta classificació s'ha considerat el consum col·lectiu en el seu valor global, tot i que la part de les remuneracions dels assalariats s'ha analitzat també com a ingressos de les famílies en l'apartat anterior. Malgrat això, la consideració agregada del conjunt de fluxos que es farà més endavant considera exclusivament el valor de la producció de consum col·lectiu.

Els valors territorialitzats representen el 18% del PIB espanyol en el cas dels ingressos i el 13,6% del PIB en el de les despeses. Dins de les despeses, els valors màxims respecte al PIB regional corresponen a Ceuta i Melilla (32,8%) i a Extremadura (24,2%). Els mínims són del 9,3% del PIB a Catalunya, i del 10,6% a Madrid.

En el quadre 5.2.8 es reproduïx aquesta mateixa informació en relació amb la població. Els resultats situen en un extrem Ceuta i Melilla,⁵⁵ on el saldo d'aquests fluxos representa una aportació neta positiva del sector públic de 1.830 euros per persona, que està determinada en bona mesura pel fort pes que té la producció de consum col·lectiu en aquestes dues ciutats autònomes. A l'altre extrem hi ha Balears i Catalunya, on el sector públic obté un saldo positiu i l'economia, un balanç negatiu net de 2.022 i 1.754 euros per persona, respectivament.

Quadre 5.2.8

Resta de fluxos del sector públic amb les CA

(exclou els que afecten la renda disponible de les famílies)

Euros per habitant. Any 2004

	Ingressos SP	Despeses del SP (ingressos de les CA)			Saldo	
	Total	Producció per a consum col·lectiu	FBC	Altres		Total
Andalusia	2.873	1.425	541	585	2.552	321
Aragó	3.755	1.645	1.036	806	3.486	268
Astúries	3.329	1.371	877	576	2.823	506
Balears	4.212	1.503	664	658	2.825	1.387
Canàries	3.103	1.624	632	394	2.649	453
Cantàbria	3.501	1.371	1.003	567	2.941	559
Castella i L.	3.299	1.637	856	724	3.217	82
Castella-la M.	2.564	1.472	754	707	2.933	-368
Catalunya	4.220	1.178	432	588	2.198	2.022
València	3.415	1.213	585	546	2.344	1.071
Extremadura	2.299	1.650	744	778	3.173	-874
Galícia	3.012	1.324	736	522	2.583	429
Madrid	4.484	1.801	481	448	2.730	1.754
Múrcia	3.017	1.343	580	384	2.307	710
Navarra	4.212	1.831	737	800	3.367	845
País Basc	4.124	1.708	787	642	3.137	987
Rioja	3.625	1.495	920	978	3.393	232
Ceuta i Melilla	3.877	4.226	1.031	449	5.707	-1.830
Total CA	3.541	1.470	621	578	2.668	73
No territorial.	111	7	45	698	750	-640
Total Espanya	3.652	1.477	666	1.276	3.419	233

Font: elaboració pròpia

55 Com s'ha advertit anteriorment, la imputació de la imposició indirecta s'ha fet de forma homogènia en totes les CA i no considera els règims especials d'aquestes ciutats autònomes.

Quadre 5.2.9

Total fluxos del sector públic amb les economies de les CA
Euros per habitant. Any 2004

	Ingressos SP (pagaments CA)			Despeses del SP (ingressos CA)							Saldo SS*	Resta saldo	Total saldo
	Ingressos tributaris	Altres ingressos	Total	Prestac. exc. pens.	Pens.	Pr. cons. col·lectiu	FCB	Altres	Total				
Andalusia	5.384	347	5.731	2.803	1.246	1.425	541	585	6.601	758	-1.629	-870	
Aragó	7.498	438	7.936	2.885	1.794	1.645	1.036	806	8.165	952	-1.181	-229	
Astúries	6.662	316	6.978	2.911	2.673	1.371	877	576	8.407	-279	-1.150	-1.429	
Balears	7.902	282	8.184	2.662	1.191	1.503	664	658	6.678	1.447	59	1.506	
Canàries	5.950	393	6.343	2.967	888	1.624	632	394	6.504	1.412	-1.573	-161	
Cantàbria	6.859	316	7.175	2.877	1.905	1.371	1.003	567	7.724	473	-1.021	-549	
Castella i L.	6.216	443	6.659	2.849	1.809	1.637	856	724	7.874	486	-1.701	-1.215	
Castella-la M.	5.041	343	5.384	2.709	1.292	1.472	754	707	6.934	709	-2.259	-1.550	
Catalunya	8.669	352	9.022	2.709	1.761	1.178	432	588	6.668	1.296	1.057	2.354	
València	6.663	307	6.970	2.646	1.310	1.213	585	546	6.300	1.075	-404	671	
Extremadura	4.315	373	4.687	3.115	1.271	1.650	744	778	7.559	456	-3.328	-2.871	
Galícia	5.748	322	6.070	2.830	1.724	1.324	736	522	7.136	394	-1.460	-1.066	
Madrid	9.596	451	10.047	2.851	1.420	1.801	481	448	7.001	1.945	1.100	3.046	
Múrcia	5.726	337	6.063	2.715	1.151	1.343	580	384	6.173	998	-1.108	-110	
Navarra	8.358	550	8.908	3.213	1.664	1.831	737	800	8.245	1.535	-873	663	
País Basc	8.384	514	8.898	3.279	2.193	1.708	787	642	8.609	953	-664	289	
Rioja	7.375	195	7.569	2.738	1.560	1.495	920	978	7.692	1.024	-1.147	-122	
Ceuta i Melilla	5.395	1.322	6.718	3.326	891	4.226	1.031	449	9.924	1.289	-4.495	-3.206	
Total CA	7.036	377	7.413	2.824	1.516	1.470	621	578	7.008	1.039	-634	405	
No territorial.	5	111	115	0	0	7	45	698	751	0	-636	-636	
Total Espanya	7.041	488	7.529	2.824	1.516	1.477	666	1.276	7.759	1.039	-1.269	-230	

* Diferència entre cotitzacions socials i pensions contributives

Font: INE i elaboració pròpia

En els dos quadres anteriors s'ha presentat la part dels ingressos i les despeses del sector públic que no afecten directament les rendes familiars i en l'apartat 5.2.1 s'han indicat els fluxos que incideixen en les economies familiars. La consideració conjunta d'aquests fluxos està recollida en el quadre 5.2.9 i correspon als mateixos resultats obtinguts en l'estimació dels comptes del sector públic realitzada en el capítol 3, i analitzats en el capítol 4.

Una darrera consideració relativa a la incidència dels fluxos fiscals sobre la demanda regional es refereix al saldo fiscal de les administracions territorials. Aquest saldo repercuteix directament sobre la població resident en cada CA, i es pot considerar com un impost regional ajornat, de manera que per calcular de forma homogènia l'abast dels fluxos nets del sector públic en cada CA s'haurien de considerar aquests ingressos futurs del SP. En el quadre 5.2.10 es presenten les dades, en aquest cas des del punt de vista de l'economia regional. Es pot comprovar, per exemple, que, fent els ajustos indicats, el saldo negatiu de l'economia del País Valencià empitjora (i augmenta el saldo positiu del sector públic en aquesta CA). Aquest efecte es fa encara més intens en el cas de les Balears. En canvi, a les CA on les seves AT tenen superàvit es produeix l'efecte invers.

Quadre 5.2.10

*Els fluxos fiscals en l'economia regional
Any 2004. Percentatge del PIB*

	Ingressos ec. regionals	Aportacions de les economies regionals			Saldo net
	Despeses SP	Ingressos SP realitzats	Ingressos AT ajornats	Total ingressos SP	
Andalusia	43,6	37,7	-2,1	35,6	8,0
Andalusia *	43,6	37,8	0,1	37,9	5,6
Aragó	38,9	37,8	-0,1	37,8	1,1
Astúries	49,5	41,1	0,0	41,1	8,4
Balears	29,9	36,7	2,7	39,3	-9,4
Canàries	35,9	35,0	0,1	35,1	0,8
Cantàbria	40,3	37,5	-1,0	36,4	3,9
Castella i L.	42,5	36,0	-0,4	35,6	6,9
Castella-la Manxa	44,9	34,9	0,8	35,7	9,2
Catalunya	28,4	38,4	0,5	38,8	-10,5
València	34,4	38,0	1,6	39,6	-5,2
Extremadura	57,7	35,8	-0,3	35,5	22,2
Galícia	45,1	38,4	-0,4	38,0	7,1
Madrid	27,1	38,9	0,4	39,3	-12,2
Múrcia	37,5	36,8	-0,1	36,7	0,8

Quadre 5.2.10 (continuació)
Els fluxos fiscals en l'economia regional
Any 2004. Percentatge del PIB

	Ingressos ec.regionals	Aportacions de les economies regionals			Saldo net
	Despeses SP	Ingressos SP realitzats	Ingressos AT ajornats	Total ingressos SP	
Navarra	33,3	36,0	-0,3	35,7	-2,4
País Basc	35,1	36,3	0,1	36,4	-1,3
Rioja	36,0	35,4	0,3	35,7	0,3
Ceuta i Melilla	57,0	38,6	0,5	39,1	17,9
Total CA	35,6	37,7	0,1	37,7	-2,1
No territorialitzat	3,8	0,6	-	0,6	3,2
Total Espanya	39,4	38,3	0,1	38,4	1,1

* Excloent-ne la liquidació del sistema de finançament 1997-2001
 Font: elaboració pròpia

5.3. Evolució de l'economia de les comunitats autònomes

5.3.1. Introducció

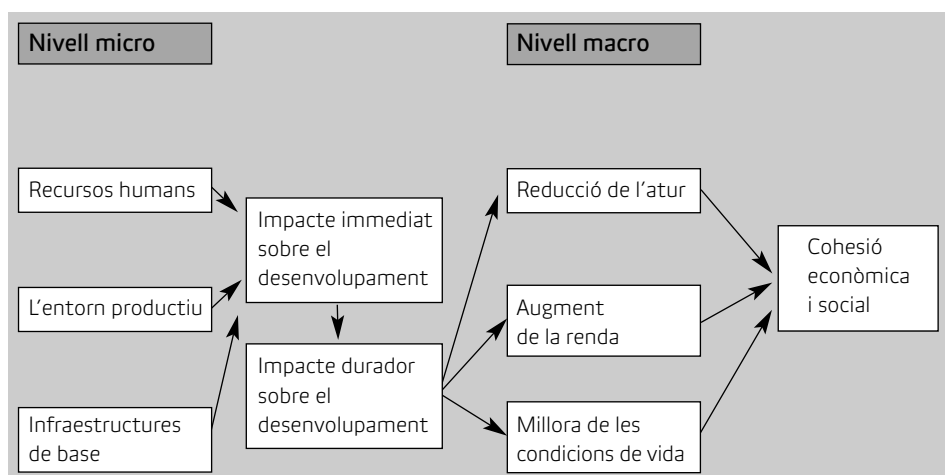
Els fluxos del sector públic incideixen directament en l'economia regional modificant la renda regional disponible i d'aquí la seva demanda (o estalvi).⁵⁶ Així una entrada neta (o una sortida neta) de recursos representa per a l'economia regional un increment (o disminució) de la seva demanda. En el cas de les economies receptores de recursos, aquest increment de demanda no té perquè reflectir-se en la seva totalitat en un increment del PIB, ja que això dependrà del grau en què l'oferta absorbeixi l'increment de demanda i de les filtracions que hi hagi cap a altres economies. Caldrà també diferenciar els efectes a curt i mitjà termini dels que incideixen en el desenvolupament futur de l'economia.

⁵⁶ L'estimació dels fluxos fiscals realitzada en aquest treball considera que la producció de béns i serveis de les administracions públiques a cada CA la fan els residents.

Els fluxos monetaris del sector públic amb les llars modifiquen la renda familiar disponible i d'aquesta manera també el consum privat. Al seu torn els fluxos de prestacions socials en espècie tenen un doble efecte: un indirectament sobre el consum (per l'estalvi que representen per a les famílies) i un altre en l'activitat econòmica generant llocs de treball.⁵⁷ Pel que fa a la resta de fluxos, el major o menor nivell de producció de béns i serveis de consum col·lectiu incidirà en l'activitat del territori en què es dugui a terme i, com en el cas de les prestacions socials en espècie, generarà llocs de treball i incrementarà la demanda de consums intermedis, amb uns efectes d'arrossegament sobre altres sectors de l'economia. En el cas de la inversió pública, hi ha una part que afectarà la creació de llocs de treball i l'activitat econòmica en general, però l'efecte més interessant amb vista al creixement econòmic regional serà la seva incidència en la capacitat productiva a llarg termini.

Els impactes de la despesa pública sobre l'economia es poden representar en un esquema en el qual es diferencien els de caràcter més microeconòmic, vinculats a una injecció exògena de despesa pública, amb un impacte a curt termini en la demanda d'aquest territori, d'aquelles intervencions o conjunt d'intervencions que aconseguen que aquests impactes generin també un efecte durador en el desenvolupament, amb una reducció de l'atur, un increment de la renda i, en general, una millora de les condicions de vida.

Efectes micro i macroeconòmics de les intervencions estructurals

Font: Comissió Europea (1999) «Évaluer les programmes socio-économiques. Collection MEANS»

57 Aquests llocs de treball podrien ser de no residents a la CA.

La literatura empírica sobre l'impacte econòmic dels fluxos públics es concentra bàsicament en l'anàlisi de la intervenció dels fons comunitaris. La causa d'això és la manca d'informació existent sobre fluxos interregionals, tot i que cada cop més els treballs d'economia regional presten més atenció a aquests fluxos, que tenen, com s'ha vist en els capítols 3 i 4, una magnitud molt més elevada que no pas els del pressupost comunitari. Sobre aquests darrers, la Comissió Europea ha promogut diferents projectes d'anàlisi d'impacte. Les aproximacions utilitzades s'han basat en models estructurals com l'Hermin, o el Quest I i II, que analitzen els efectes multiplicadors dels ajuts estructurals en el PIB. Hi ha també estimacions, com la que fa Beutel (2002), que utilitzen taules *input-output* dinàmiques.

No hi ha, però, unanimitat en els resultats dels diferents models. Tarchys (2003) reporta en aquest sentit que els models més senzills i amb poques variables acostumen a assignar una major influència dels fons estructurals sobre el creixement de la que es deriva de models més complexos que integren diferents tipus d'efectes secundaris. La literatura existent no contempla la influència de la redistribució estatal en les regions europees. En aquest sentit cal recordar que la política regional a Europa continua essent competència dels estats i que com va constatar per primer cop l'informe MacDougall (1977) aquest fet comporta que regions europees amb condicions econòmiques i socials similars puguin ser objecte d'intervencions públiques molt diferents i poc compatibles amb l'existència d'un mercat únic. Prud'homme (1999) adverteix que en un espai integrat això pot tenir conseqüències negatives en termes de competitivitat i localització de l'activitat econòmica.

Per a l'àmbit específic de l'economia espanyola, Sosvilla-Rivero i Herce (1999) aproximen els efectes macroeconòmics de la Agenda 2000 i la comparen amb els dels anteriors paquets financers comunitaris, utilitzant el model macroeconòmic Hermin adaptat a l'economia espanyola. Segons aquestes estimacions, el primer paquet Delors hauria ampliat la taxa de creixement del PIB espanyol en 0,7 punts percentuals l'any 1989. Per al Paquet Delors II, el plus de creixement hauria estat d'1,2 punts el 1994 i de 0,4 punts el 1995. Finalment, per a l'Agenda 2000, el plus de creixement es quantifica en 0,4 punts el 2000. D'aquesta manera, l'aportació dels fons comunitaris es tradueix, segons els resultats de l'estimació, en un apreciable impuls de la taxa de creixement al començament de cada programa, si aquest és més favorable que l'anterior, i un manteniment del creixement més endavant. Per al conjunt del període 1989-2006, els autors estimen que la política de cohesió de la UE instrumentada a partir dels Fons Estructurals i del Fons de Cohesió haurà ampliat la taxa anual

de creixement real del PIB en 0,4 punts percentuals més de la que hi hauria hagut en la seva absència.

Sosvilla-Rivero i García (2006) repliquen de nou l'anàlisi de l'estimació dels efectes dels ajuts europeus en l'economia espanyola, en aquest cas per al període 2000-2006, i obtenen que aquests ajuts han suposat un estímul mitjà del 2,03% en la producció real, que significa una aportació supletòria de creixement real mitjà anual de 0,28 punts percentuals.

Una aproximació amb tècniques diferents, també per a l'economia espanyola, és la que planteja de la Fuente (2002 i 2003) per avaluar l'impacte dels fons invertits en el Marc de suport comunitari de 1994-99 i de 2000-2006, per a les regions espanyoles d'Objectiu-1. De la Fuente utilitza un model basat en una funció de producció i una equació d'ocupació estimades amb un panell de dades regionals. Segons aquest autor els models macroeconòmics de tipus convencional serveixen per avaluar l'impacte a curt termini en la demanda agregada, però no són l'instrument més adequat per estimar els efectes d'oferta. En aquest treball s'obté que, durant els quinze anys analitzats, els Marcs Objectiu-1 han contribuït al creixement de les regions assistides en prop d'un punt percentual anual, i que a escala estatal aquest efecte ha estat de mig punt anual.

Dels resultats exposats s'extreu, com calia esperar, que una entrada neta de recursos, sense cost de finançament, té un efecte positiu en el creixement de l'economia, deixant al marge la magnitud específica d'aquest efecte. Per la mateixa raó, cal esperar que succeeixi el contrari quan el que hi ha és una sortida neta sense contraprestació. La Comissió Europea considera que els recursos dels fons europeus cap als països receptors –Espanya inclosa– filtren un terç del valor d'aquests recursos, via importacions, als països que aporten els recursos d'aquests fons. Cal considerar que els resultats serien probablement molt diferents en el cas de les CA, atès que la dimensió i l'estructura productiva de les regions és molt diferent. D'altra banda, el tipus de despesa també pot ser molt significatiu; en el cas dels fons comunitaris es finança principalment la inversió pública, que té moltes interrelacions amb sectors econòmics, mentre que els fluxos interregionals financen bàsicament despeses socials i capacitat de consum.

Aquesta filtració de recursos via importacions està en la base de les teories que abonen el fenomen compensatori entre els fluxos fiscals i els fluxos de béns i serveis entre les CA. Tanmateix, l'obertura comercial a l'exterior i la creixent globalització ha fet perdre força a aquest efecte compensatori, especialment pel que fa a les importacions de béns de les regions receptores de fluxos fiscals. Cal pensar

que la competència internacional ha diluït, en bona mesura, els possibles avantatges anteriors al mercat estatal de les CA que gaudien d'una estructura productiva industrial més potent. En canvi, és més factible que aquest fenomen pugui subsistir i fins i tot haver-se incrementat en àmbits comercials més protegits de la competència internacional, com és el cas dels serveis, i en aquest sentit la comunitat de Madrid i la seva creixent concentració de serveis d'alt contingut tecnològic podrien abonar l'efecte esmentat.

L'anàlisi de l'impacte econòmic dels fluxos fiscals en les CA, i de les possibles filtracions cap a les CA que són aportadores netes, podria oferir una resposta a aquesta hipòtesi. Tanmateix, aquesta anàlisi escapa dels objectius del present treball.

5.3.2. Les economies de les comunitats autònomes: principals característiques i evolució

Els estudis d'impacte econòmic dels fluxos fiscals avaluen els efectes a curt i mitjà termini. Tanmateix, l'objectiu bàsic de les polítiques públiques en el terreny econòmic regional és el de crear les bases que permetin un creixement sostingut a llarg termini i afavoreixin la convergència real. Aquest és l'objectiu explícit de les polítiques de desenvolupament regional.

Entre els propòsits d'aquest treball no hi ha el de fer una anàlisi del procés de convergència/divergència de les CA, sinó tan sols mostrar l'evolució dels seus resultats econòmics en els darrers 25 anys, que indirectament també és una manera de veure si s'estan complint els objectius de convergència. A tal efecte, les CA s'han classificat en el quadre 5.3.1 en dos grans grups. Les que estan per sota de la mitjana estatal en PIB per habitant l'any 2004, i les que la superen. Les CA del primer grup tenen en conjunt un PIB per habitant equivalent al 83,9%⁵⁸ de la mitjana espanyola, i oscil·len entre Extremadura, amb un nivell del 66,5%, i Cantàbria, del 97,3%. Totes elles són receptores netes de fluxos fiscals interregionals del sector públic espanyol, excepte el cas de València, que amb un nivell de PIB per habitant inferior a la mitjana estatal, té un saldo fiscal interregional negatiu, o el que és el mateix el sector públic és excedentari. Totes aquestes CA són també receptores netes de fluxos de la UE, excepte Galícia.

58 Dades ponderades pel PIB i la població del conjunt d'aquestes CA.

En el segon grup, s'hi troben set CA que en conjunt tenien l'any 2004 un PIB mitjà per habitant equivalent al 122,7% la mitjana estatal, amb Aragó en el nivell mínim, del 106,6%, i Madrid en el màxim, del 131,1%. Es dona la circumstància que la Rioja i Aragó, tot i tenir un PIB per habitant superior a la mitjana estatal, són receptores netes de fons interregionals. Les altres CA d'aquest grup són aportadores netes, per bé que el País Basc i Navarra ho són a un nivell molt inferior a la resta.

Quadre 5.3.1

El PIB per habitant i els fluxos fiscals

Any 2004

	PIB per habitant	Saldos fiscals. % s/PIB		
	Espanya = 100	AP espanyoles	UE	Total
Extremadura	66,5	-12,4	-9,5	-22,0
Ceuta i Melilla	88,5	-18,7	0,2	-18,5
Castella-la Manxa	78,5	-5,0	-5,1	-10,2
Astúries	86,3	-6,6	-1,9	-8,5
Galícia	80,4	-6,9	0,0	-6,9
Castella i Lleó	94,1	-4,6	-2,1	-6,6
Andalusia	77,0	-2,9	-3,0	-5,9
Cantàbria	97,3	-1,4	-1,6	-3,0
Canàries	92,1	-0,4	-0,8	-1,2
Múrcia	83,7	0,2	-1,1	-0,9
València	93,1	4,1	-0,6	3,5
Total CA PIB habitant < 100	83,9			
Aragó	106,6	0,3	-1,5	-1,2
Rioja	108,5	4,5	-5,2	-0,7
País Basc	124,5	0,9	0,2	1,1
Navarra	125,7	2,9	-0,4	2,6
Catalunya	119,5	9,6	0,2	9,9
Madrid	131,1	11,2	0,5	11,7
Balears	113,4	11,2	0,5	11,8
Total CA PIB habitant > 100	122,7			

Font: INE i elaboració pròpia

L'anàlisi temporal de l'evolució econòmica de les CA permet apreciar períodes diferents en el procés de convergència/divergència real. En el quadre 5.3.2 es poden consultar cinc observacions anuals (1981, 1986, 1995, 2000 i 2005) de la posició del PIB per càpita de les CA respecte de la mitjana estatal i de la mitjana

de la UE. Els anys entre les dues primeres observacions es van caracteritzar per un dèbil creixement de l'economia espanyola, que va arribar a ser fins i tot negatiu els primers anys de la dècada, especialment a les CA més industrialitzades. Els resultats a les CA són molt diversos, però la posició del PIB per habitant del conjunt de les més dèbils es va mantenir, i tant el coeficient de variació, com la varianza de logaritmes mostren una reducció de les desigualtats. El segon període comprèn els deu primers anys després de l'adhesió a la CE, amb forts creixements de l'economia espanyola que beneficia especialment a les CA més potents, i es produeix un fre en el procés de convergència entre CA. El tercer període abasta de 1995 a 2000 i es caracteritza també per elevats ritmes de creixement de l'economia espanyola i s'observa una continuïtat en la pèrdua de posicions del conjunt d'economies menys desenvolupades que deriva en un increment dels indicadors de desigualtat. Finalment, en els darrers cinc anys fins a l'any 2005 els resultats econòmics de l'economia espanyola han continuat essent favorables, amb un creixement impulsat principalment per la demanda interna, esperonada, al seu torn, pels baixos tipus d'interès. Aquestes dinàmiques han afavorit les economies regionals menys desenvolupades, que han guanyat posicions en el conjunt estatal, i han reduït la desigualtat de la distribució del PIB per habitant, amb una convergència tipus *sigma*.

En el conjunt dels darrers 25 anys s'observen, per tant, diferents tendències en el procés d'apropament/allunyament de les economies regionals. No es pot parlar tampoc d'una trajectòria única entre les CA menys desenvolupades. N'hi ha que han millorat la seva posició respecte de les posicions inicials, com ara Extremadura i Castella i Lleó, però això no ha estat així per a la majoria, de manera que la posició del conjunt agregat d'aquestes CA ha perdut pes en el total. Tampoc dins del grup de les economies amb més nivells de renda hi ha un comportament únic i de fet, ja que excepte Madrid, la resta de CA han perdut també posicions.

En canvi, en relació amb la mitjana de la UE-15, totes les CA han experimentat una convergència en PIB per habitant, a desgrat que en alguna d'aquestes, com és el cas de Cantàbria, això no ha estat així fins els darrers anys. Els primers anys de la dècada de 1980 la posició de l'economia espanyola va decaure, però a partir de l'adhesió a les comunitats europees aquesta posició no ha deixat d'avançar, especialment en els darrers anys –de 2000 a 2005–, gràcies al fort creixement de l'economia espanyola i la debilitat del conjunt de la resta de la Unió. La millora s'ha fet extensiva a totes les CA en major o menor grau i reforça la idea que l'obertura comercial i el procés d'integració han estat beneficiosos per a l'economia espanyola, al marge de la col·laboració dels fons estructurals europeus.

Quadre 5.3.2

El PIB per habitant en les CA

Nivells en relació amb la mitjana estatal i comunitària

	Espanya = 100					UE-15 = 100, en PPA				
	1981	1986	1995	2000	2005	1981	1986	1995	2000	2005
Extremadura	56,7	64,3	63,6	64,0	67,1	41,1	46,1	50,2	53,8	61,0
Andalusia	74,7	75,4	73,8	73,7	77,4	54,1	54,1	58,3	61,9	70,4
Galícia	82,1	79,2	80,9	77,9	80,7	59,5	56,8	63,9	65,4	73,4
Castella-la Manxa	80,6	81,7	81,9	78,5	78,3	58,4	58,6	64,7	65,9	71,2
Múrcia	91,1	97,1	83,3	83,2	83,2	66,1	69,6	65,8	69,9	75,8
Astúries	95,1	97,6	87,7	83,8	88,6	68,9	70,0	69,3	70,4	80,6
Ceuta i Melilla	85,9	89,9	86,8	85,9	88,7	62,2	64,4	68,5	72,2	80,7
Castella i Lleó	87,1	92,9	95,8	91,0	94,8	63,1	66,6	75,7	76,4	86,3
Cantàbria	109,9	95,7	93,5	93,9	98,6	79,7	68,6	73,9	78,9	89,7
València	105,7	101,9	93,9	95,1	91,6	76,6	73,1	74,1	79,9	83,3
Canàries	103,5	98,6	94,8	97,3	90,6	75,0	70,7	74,9	81,7	82,5
Total CA PIB habitant < Espanya = 100	86,1	86,1	83,5	82,6	83,9	62,4	61,8	66,0	69,4	76,4
Aragó	104,5	109,8	108,7	105,0	107,6	75,7	78,7	85,8	88,2	97,9
Rioja	147,9	138,1	114,0	112,7	108,3	107,2	99,0	90,1	94,7	98,5
Catalunya	118,3	116,7	122,8	122,0	119,4	85,8	83,7	97,0	102,5	108,7
País Basc	133,0	128,1	118,9	122,8	127,0	96,4	91,9	93,9	103,1	115,6
Balears	116,0	127,8	121,1	125,9	109,8	84,1	91,7	95,7	105,7	99,9
Navarra	132,7	119,6	129,3	128,4	126,6	96,2	85,7	102,1	107,9	115,2
Madrid	117,6	121,5	132,5	134,2	130,4	85,2	87,1	104,7	112,7	118,6
Total CA PIB habitant > Espanya = 100	119,9	120,2	124,2	125,0	122,6	86,9	86,2	98,2	105,0	111,6
Espanya	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	72,9	71,7	79,0	84,0	91,0
Coefficient de variació (en %)	22,6	19,8	19,6	20,6	18,4					
Variança de logaritmes	5,3	4,0	4,0	4,4	3,5					

Font: INE, EUROSTAT i elaboració pròpia

Cal dir que l'anàlisi de l'evolució econòmica de les CA planteja problemes de homogeneïtat de les dades, atès que les diverses sèries comptables de l'INE no estan enllaçades entre si. Les dades analitzades en aquest treball parteixen de tres bases comptables diferents. Per als anys 1981 i 1986 s'ha utilitzat la sèrie homogènia en

base 1986, que abasta aquest interval d'anys. Les dades del 1995 corresponen a la base comptable del mateix any, i les dades del 2000 i del 2005 són de la darrera base comptable 2000. Els valors del PIB no tenen en compte les diferents paritats de poder de compra que hi ha entre CA, cosa que en cas de fer-se podria alterar en part els resultats tant en l'àmbit interregional com en l'àmbit europeu.⁵⁹

Per poder analitzar els factors que expliquen l'evolució del PIB per habitant en les CA durant aquests anys, s'ha descompost aquesta ràtio en tres components: la productivitat aparent del treball; la taxa d'ocupació de la població en edat de treballar (16-64 anys) i la inversa de la taxa de dependència. L'ocupació considerada correspon al nombre de llocs de treball de la Comptabilitat regional.

$$\frac{\text{PIB}}{\text{Població}} = \frac{\text{PIB}}{\text{Ocupats}} \cdot \frac{\text{Ocupats}}{\text{Població 16-64 anys}} \cdot \frac{\text{Població 16-64 anys}}{\text{Població total}}$$

PIB càpita Productivitat Taxa d'ocupació Taxa de dependència (inversa)

El quadre 5.3.3 mostra els valors de l'evolució d'aquests components, en relació amb la mitjana estatal, per al dos grups de CA considerats (en funció de tenir un PIB per habitant inferior a la mitjana espanyola o PIB superior).

Quadre 5.3.3

Desagregació del PIB per habitant en les CA

Dades en relació amb la mitjana estatal

	1981	1986	1995	2000	2005
CA PIB per habitant < mitjana estatal					
PIB per càpita	86,1	86,1	83,5	82,6	83,9
Productivitat del treball	88,9	90,3	90,8	92,9	92,9
Taxa d'ocupació	98,2	96,7	93,4	90,1	91,0
Ràtio de dependència (inversa)	98,6	98,7	98,4	98,7	99,3
Pes del PIB					
Pes del nombre de llocs de treball	50,9	51,4	49,9	48,9	49,2
Pes del nombre de llocs de treball	57,2	56,9	54,9	52,6	52,9
Pes de la població de 16 a 64 anys	58,3	58,8	58,7	58,4	58,2
Pes de la població total	59,1	59,6	59,7	59,2	59,2
CA PIB per habitant > mitjana estatal					
PIB per càpita	119,9	120,2	124,2	125,0	122,6

59 El càlcul de la posició dins de la UE s'efectua, en totes les CA, amb les paritats de poder de compra de l'economia espanyola.

Quadre 5.3.3 (continuació)
Desagregació del PIB per habitant en les CA
Dades en relació amb la mitjana estatal

	1981	1986	1995	2000	2005
Productivitat del treball	114,7	112,7	111,1	107,8	108,0
Taxa ocupació	102,4	104,6	109,2	113,8	112,5
Ràtio de dependència (inversa)	102,0	101,9	102,4	101,9	101,0
Pes del PIB	49,0	48,5	50,0	51,0	50,8
Pes del nombre de llocs de treball	42,7	43,1	45,0	47,3	47,0
Pes de la població de 16 a 64 anys	41,7	41,2	41,3	41,6	41,8
Pes de la població total	40,9	40,4	40,3	40,8	40,8

Font: elaboració pròpia a partir dades de l'INE

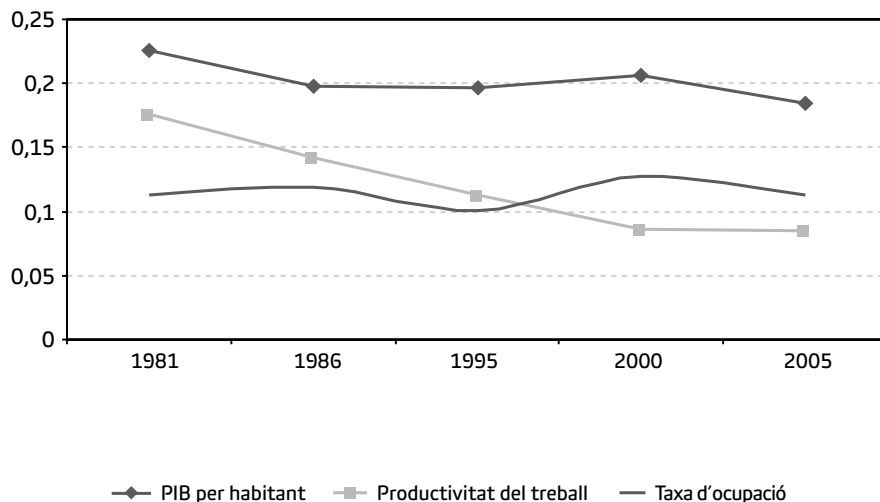
Com ja s'ha vist abans, el grup agregat de CA amb menor PIB per habitant ha perdut en els darrers 25 anys posicions en PIB/per habitant respecte de la mitjana estatal. Aquest fet es deu bàsicament a l'evolució relativa de la taxa d'ocupació, que ha estat compensada en part per l'apropament a la mitjana estatal de la productivitat aparent del treball i en menor mesura per la inferior taxa de dependència relativa. Pel que fa al període 2000-2005 la millora d'aquestes CA rau, en canvi, en la recuperació de la taxa d'ocupació.

Dins del grup de CA amb un major PIB per habitant, l'avenç que s'hi experimenta fins al 2000 es deu a la superior ocupació laboral, amb un descens de la posició de la productivitat, tot i que en els darrers anys aquesta situació es capgira. El pes del PIB d'aquest grup de CA ha avançat d'ençà el 1981, així com el pes del nombre de llocs de treball. Al seu torn, la participació de la població no presenta gaires canvis en el període considerat, malgrat que molt probablement les projeccions de l'INE no recullen encara en tota la seva extensió els importants fluxos d'immigració que s'han adreçat principalment a aquest conjunt de CA.

En el gràfic 5.3.1 es pot apreciar l'evolució del coeficient de variació de la distribució del PIB per habitant, ja indicada en el quadre 5.3.2 i complementada en aquest cas amb la distribució de la productivitat aparent del treball i de la taxa d'ocupació. Com es dedueix de les dades anteriors, la reducció de les diferències del PIB per habitant ha recaigut en l'apropament de la productivitat aparent del treball entre CA –un procés que sembla haver-se aturat els darrers anys–, alhora que es reduïa lleugerament la dispersió de la taxa d'ocupació. Malgrat això, les diferències en el nivell de participació laboral són les que continuen explicant, més que no pas les de productivitat, les disparitats de PIB per habitant en les CA.

Gràfic 5.3.1

El PIB per habitant, la productivitat i la taxa d'ocupació
Coefficient de variació de la distribució en les CA

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

Aquests resultats estan en línia amb els obtinguts per Villaverde (2001), que afirma que les desigualtats regionals en la producció per ocupat han estat tradicionalment la primera causa de l'existència de disparitats regionals de renda per càpita. Tanmateix, el mateix autor⁶⁰ reporta la convergència de la productivitat del treball i l'atribueix a la creixent homogeneïtzació de les estructures productives, al temps que alerta de l'esgotament de les possibilitats d'avançar en aquesta trajectòria. I si en conjunt es pot parlar d'un apropament regional de la productivitat del treball, en contrapartida, les diferències en les taxes d'ocupació que al principi no eren massa rellevants han anat guanyant terreny de forma gradual fins a tenir, com ja s'ha dit anteriorment, un pes explicatiu en les desigualtats superior al de la productivitat.

60 Villaverde (2004)

6. EL SECTOR PÚBLIC A CATALUNYA

Presentació

En els apartats anteriors d'aquest treball s'han estimat i analitzat els fluxos fiscals del sector públic en el conjunt de comunitats. Aquest capítol recull les principals magnituds que fan referència a Catalunya, a més d'una anàlisi específica. L'índex és el següent:

- 6.1. Introducció i aspectes metodològics bàsics
- 6.2. Els saldos fiscals del sector públic en l'economia catalana
- 6.3. Els fluxos d'ingressos i despeses del sector públic a Catalunya
- 6.4. El dèficit fiscal i el benestar social a Catalunya
- 6.5. El dèficit fiscal, la renda familiar i l'economia catalana
- 6.6. L'economia catalana en el nou context mundial

6.1. Introducció i aspectes metodològics bàsics

L'interès per les relacions fiscals de Catalunya amb la resta de l'Estat té una llarga tradició. Pujol (1975) en fa una anàlisi específica, i Roca (2000) i López Casasnovas (2004) en glossen els estudis més significatius. Les primeres aportacions que es van fer a Catalunya sobre les relacions fiscals amb l'Estat es remunten a finals del segle XIX. Amb Ramon Trias Fargas s'obre una nova fase en l'estudi d'aquests fluxos que pren un renovat interès des de la dècada de 1980 ençà, amb aportacions específiques sobre la situació fiscal de Catalunya i, també, de la resta de CA.

En aquest capítol es presenten els resultats dels fluxos i saldos fiscals de Catalunya obtinguts en aquest treball, així com altres magnituds tractades de forma més genèrica en els capítols anteriors. Com s'ha indicat en el capítol metodològic general d'aquest treball, les dades dels fluxos fiscals es presenten de forma coherent amb les principals macromagnituds de l'economia espanyola i de les economies regionals. Els fluxos fiscals de base d'aquesta estimació són els del conjunt de sector públic format per les d'administracions públiques espanyoles i l'Administració supraestatal de la UE. La metodologia d'estimació ha permès obtenir els saldos fiscals del sector públic agregat, així com dels diferents nivells de govern. Els criteris d'assignació seguits en l'estimació són, pel que fa als ingressos fiscals del sector públic, la residència del subjecte que suporta en darrer terme la càrrega final, i pel que fa a les despeses, la CA on es duen a terme (flux monetari). L'estimació de les despeses des del punt de vista del flux monetari comporta una distribució del consum col·lectiu segons el territori on té lloc la producció dels béns i serveis destinats a aquest consum. No obstant això, en una variant de l'estimació de base d'aquest treball s'ha incorporat una distribució específica del consum col·lectiu sota el criteri dels beneficiaris reals.

6.2. Els saldos fiscals del sector públic en l'economia catalana

El quadre 6.2.1 reproduïx els diferents saldos fiscals del sector públic a Catalunya en relació amb el PIB i la seva evolució per al període 1986 al 2004.⁶¹ Com en la resta del treball aquestes dades es presenten des del punt de vista del sector públic, de forma que el valor positiu del saldo indica l'existència d'un superàvit del sector públic vers l'economia catalana. Des de l'òptica d'aquesta, en canvi, el signe del saldo és el contrari, fórmula que acostuma a ser més habitual en la literatura sobre balances fiscals. L'estimació de base d'aquest treball mostra un dèficit fiscal de l'economia catalana del 10% del PIB amb el conjunt del sector públic (local, autonòmic, Central i SS, i de la UE), amb una mitjana del 9,3% en els darrers 19 anys i un mínim del 7,3% l'any 1995.

Quadre 6.2.1

Saldos fiscals del sector públic amb l'economia catalana
% s/PIB

	Total sector públic	Institucions UE	Ad. públiques espanyoles	Total ad. territorials	Adm. Generalitat	Adm. locals	Ad. central i SS
1986	7,4	0,3	7,1	-1,1			8,2
1987	8,9	0,2	8,7	-0,6			9,3
1988	9,3	0,2	9,1	-0,5			9,6
1989	10,7	0,2	10,5	-0,5			10,9
1990	9,9	0,3	9,6	-0,5			10,1
1991	9,0	0,3	8,7	-1,5			10,2
1992	11,1	0,4	10,7	-1,0			11,7
1993	6,8	0,5	6,3	-1,5			7,8
1994	7,4	0,7	6,7	-1,5			8,2
1995	7,3	0,0	7,3	-1,1	-1,2	0,0	8,5
1996	8,4	-0,2	8,6	-0,7	-0,7	0,1	9,3
1997	9,6	-0,1	9,7	-0,7	-0,6	-0,1	10,4
1998	9,8	-0,4	10,2	0,0	0,1	-0,1	10,2
1999	10,8	0,3	10,5	-0,1	-0,2	0,1	10,6
2000	10,8	0,4	10,4	0,0	-0,3	0,3	10,4
2001	10,4	0,1	10,3	-0,3	-0,4	0,1	10,6
2002	10,2	0,2	10,0	-0,6	-0,4	-0,2	10,6
2003	9,7	0,2	9,4	-0,9	-0,6	-0,3	10,3
2004	10,0	0,3	9,7	-0,4	-0,6	0,2	10,1

Font: estimació pròpia i IGAE

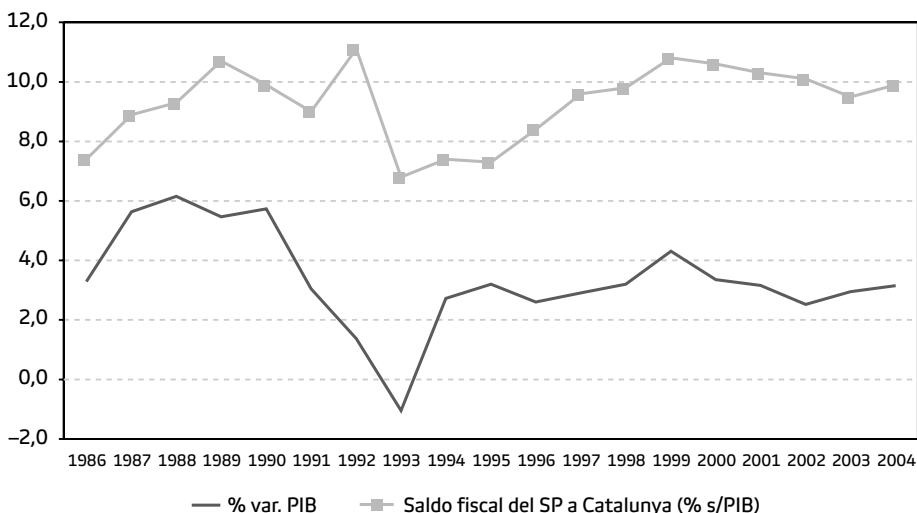
61 Els resultats del període 2000-2004 corresponen a l'estimació de base del capítol 3. Els saldos de 1986 a 1999 provenen d'estimacions anteriors realitzades amb la mateixa metodologia. A l'annex hi ha indicats aquests saldos per a totes les CA.

El saldo fiscal del sector públic a Catalunya evoluciona en paral·lel a l'economia entre 1986 i 1991. El 1992, tot i la notable desacceleració de l'economia catalana, es produeix una ampliació del saldo fiscal a Catalunya que es modera el 1993, temporalment, per la caiguda del PIB i l'ocupació i els efectes derivats sobre les cotitzacions socials i les prestacions d'atur. A partir de llavors i fins al 1999 el saldo fiscal tendeix a l'alça, per sobre del ritme d'avenç de l'economia. L'any 2000 es produeix un canvi de base comptable amb la incorporació de diferents ens i empreses públiques en el sector institucional de les administracions públiques; això comporta una reducció del saldo fiscal del sector públic en relació amb l'estimat per a aquest mateix any en la base anterior.⁶² En el període que abasta aquest treball (2000-2004) el superàvit fiscal del sector públic es modera fins al 2003, però el 2004 torna a orientar-se a l'alça (gràfic 6.2.1).

Per a nivells de govern, el saldo fiscal de les institucions de la UE presenta un superàvit a Catalunya equivalent, l'any 2004, al 0,3% del PIB català, amb un màxim del 0,7% l'any 1994. Només durant el període de 1996 a 1998 aquests fluxos van representar uns recursos nets per a l'economia catalana.

Gràfic 6.2.1

Evolució de l'economia i el saldo fiscal del sector públic a Catalunya i al conjunt estatal

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'INE

⁶² L'estimació en la base anterior oferia un superàvit del sector públic a Catalunya de l'11,6%.

El saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de Seguretat Social s'estima l'any 2004 en un percentatge equivalent al 10,1% del PIB. El nivell mitjà d'aquest saldo en els darrers dinou anys ha estat del 9,8%, amb un mínim del 7,8% l'any 1993. El superàvit fiscal d'aquestes administracions a Catalunya va repuntar els anys 2001 i 2002 per moderar-se a partir del 2003.

Pel que fa als comptes de les administracions territorials, en el darrer any 2004 el saldo fiscal presenta unes necessitats de finançament del 0,4% del PIB que és resultat d'un dèficit del 0,6% del PIB del sector públic de la Generalitat, compensat parcialment pel superàvit del 0,2% obtingut pel conjunt d'administracions locals. En el quadre 6.2.2 es presenta el resultat dels comptes del sector públic obtinguts en l'estimació de base d'aquest treball, realitzada en la secció 3.2.

Quadre 6.2.2

Comptes consolidats del sector públic de Catalunya. Estimació de base.

Milions d'euros

Comptes corrents			2000	2001	2002	2003	2004
<i>Compte d'explotació</i>							
Recursos	B.1n	Valor afegit net	7.880	8.300	8.792	9.882	10.638
Usos	D.1	Remuneració assalariats	7.865	8.283	8.773	9.861	10.611
	D.29	Altres impostos s/producció	15	17	19	21	27
	B.2n	Excedent d'explotació net	0	0	0	0	0
<i>Compte d'assignació de renda primària</i>							
Recursos	B.2n	Excedent d'explotació net	0	0	0	0	0
	D.21	Impostos sobre productes -D31 i import. nets subvencions	11.538	11.923	12.892	14.365	15.985
	D.29	Altres impostos sobre la -D39 prod. nets subvencions	792	907	850	756	883
	D.4	Rendes de la propietat					
Usos	D.4	Rendes de la propietat	0	0	0	0	0
	B.5n	Saldo de rendes primàries net	12.330	12.829	13.742	15.121	16.868
<i>Compte de distribució secundària de la renda</i>							
Recursos	B.5n	Saldo de rendes primàries net	12.330	12.829	13.742	15.121	16.868
	D.5	Impostos corrents renda i patrimoni (ex. i. societats)	9.358	10.226	10.962	11.424	11.710
	D.5	Impost societats	3.944	3.904	4.724	4.861	5.751
	D.611	Cotitzacions socials efectives	14.520	15.798	16.865	18.030	19.224
	D.612	Cotitzacions socials imputades	1.015	1.055	1.141	1.201	1.292
	D.72	Indemnitzacions d'assegurances no vida	11	13	18	21	23
	D.74	Cooperació internacional corrent					
	D.75	Transferències corrents diverses	279	333	374	499	474
Usos	D.62	Prestacions socials (no en espècie)	12.746	13.513	14.671	15.637	17.012

Quadre 6.2.2 (continuació)

Comptes consolidats del sector públic de Catalunya. Estimació de base.

Milions d'euros

Comptes corrents		2000	2001	2002	2003	2004
D.71	Primes netes d'assegurances no vida	14	17	23	25	29
D.74	Cooperació internacional corrent	7	10	4	9	5
D.75	Transferències corrents diverses	370	418	506	626	661
B.6n	Renda neta disponible	28.319	30.201	32.622	34.859	37.635
<i>Compte de redistribució de la renda en espècie</i>						
Recursos	B.6n Renda neta disponible	28.319	30.201	32.622	34.859	37.635
Usos	D.63 Transferències socials en espècie	9.183	9.713	10.696	11.698	12.986
	B.7n Renda neta disponible ajustada	19.137	20.488	21.926	23.161	24.649
<i>Compte d'utilització de la renda disponible</i>						
Recursos	B.7n Renda neta disponible	28.319	30.201	32.622	34.859	37.635
Usos	P.31 Despesa en consum individual	9.183	9.713	10.696	11.698	12.986
	P.32 Despesa en consum col·lectiu	5.622	6.065	6.405	7.244	7.908
	B.8n Estalvi net	13.515	14.423	15.522	15.917	16.741
Comptes d'acumulació						
<i>Compte de capital</i>						
Recursos	B.8n Estalvi net	13.515	14.423	15.522	15.917	16.741
	D.91 Impostos sobre el capital	613	607	690	739	841
	D.92 Ajuts a la inversió a cobrar	0				
	D.99 Altres transferències de capital que cal cobrar	114	-17	60	34	43
	D.92 Ajuts a la inversió a pagar	-387	-568	-838	-820	-703
	D.99 Altres transferències de capital que cal pagar	-31	-38	-23	-62	-45
	B.10.1 Variació patrimoni net per estalvi i transf. capital	13.825	14.407	15.411	15.808	16.877
<i>Compte d'adquisicions d'actius no financers</i>						
Recursos	B.10.1 Variació patrimoni net per estalvi i transf. capital	13.825	14.407	15.411	15.808	16.877
Usos	P.5 FBC	2.174	2.288	2.740	3.332	2.899
	K.1 Consum capital fix	-1.238	-1.318	-1.433	-1.640	-1.825
	K.2 Adquisició neta actius financers no produïts	63	44	93	-93	9
B.9 Capacitat de finançament del sector públic		12.825	13.393	14.011	14.209	15.794
	Part Administració central i SS	12.447	13.605	14.505	15.204	15.999
	Part administracions comunitàries	433	99	253	360	516
	Part administració autonòmica	-373	-460	-524	-923	-1.002
	Part administracions locals	319	150	-223	-432	281

Font: elaboració pròpia

Complementàriament a l'estimació de base, s'han estimat (secció 3.4) diferents variants dels saldos fiscals. A continuació, es presenten els resultats obtinguts el 2004. Aquest any 2004 hi va haver unes despeses d'assumpció de deutes de Renfe per part de l'Administració central que en desvirtuen els resultats, i és per aquest motiu que, per obtenir una representació més ajustada en les diferents variants considerades, hi ha una versió alternativa que exclou aquestes despeses específiques.

La primera variant incorpora a l'estimació de base una imputació dels fluxos inicialment no territorialitzats de l'Administració central i la Seguretat Social i de les institucions de la UE perquè no es disposava d'indicadors específics. La distribució d'aquests fluxos s'ha fet en funció de la població. Tot i això les rendes patrimonials tant d'ingressos com de despeses (interessos del deute) han quedat excloses en totes les aproximacions considerades. En les dues versions de la primera variant, la distribució dels fluxos no territorialitzats (principalment despeses) implica una reducció dels saldos fiscals en relació amb el PIB. Respecte de la població també hi ha una reducció, però en aquest cas no s'altera la posició relativa amb la resta de CA.

La segona de les variants reconsidera les rendes de la propietat no territorialitzades, i imputa a les administracions territorials i a les CA corresponents la seva part (vegeu secció 3.4). Això comporta una reducció dels saldos fiscals de l'Administració central i la SS perquè la distribució de saldos fiscals realitzada inicialment en l'apartat 3.4.1 implicava una neutralització de les rendes de la propietat de les AT.

La tercera de les variants presenta la neutralització del saldo fiscal de les AT. El sistema seguit es basa en la idea que els dèficits o superàvits d'aquestes administracions impliquen majors o menors impostos en el futur. La neutralització ha consistit en un increment o disminució dels ingressos pel mateix import del saldo d'aquestes administracions a cada CA.

La quarta variant planteja una neutralització del saldo fiscal de l'Administració central i la SS. L'assignació d'aquest saldo entre CA s'ha basat en la mateixa distribució dels ingressos del conjunt d'administracions públiques espanyoles, existint l'any 2004. Aquesta variant incorpora també la neutralització del saldo de les AT de la variant anterior.

La cinquena variant presenta un canvi de plantejament en la consideració de les despeses en consum col·lectiu distribuïdes, inicialment, com la resta de despeses, des de l'enfocament del flux monetari. En aquesta variant, la part del consum col·lectiu de les AT s'ha assignat directament a les CA i la part de l'Administració central i la SS s'ha distribuït segons la població. L'ajust dels saldos fiscals parteix,

en la primera opció presentada, de la primera variant (en la versió sense Renfe) i en la segona de l'estimació de base. Aquesta cinquena variant aproxima l'obtenció de les despeses del sector públic des del punt de vista dels beneficiaris reals.⁶³

El recorregut dels saldos fiscals del sector públic a Catalunya va des d'un mínim del 7,6% del PIB des d'una òptica d'estimació segons la càrrega (ingressos)-benefici (despeses), a un 10% en l'estimació de base, o un 8,9% (si s'amplien els fluxos territorialitzats), segons el sistema càrrega-flux monetari. El saldo fiscal amb les institucions de la UE oscil·la entre el 0,3% de l'estimació de base al 0,1% del PIB, després de territorialitzar tots els fluxos de la UE amb l'economia espanyola. Pel que fa a l'Administració central i la SS, el superàvit que obté a Catalunya (o el dèficit de Catalunya envers aquestes administració) té un rang que va d'un mínim del 7,9% (càrrega-benefici) a un màxim del 10,1% en l'estimació de base, o un 9,2% després d'ampliar el volum de fluxos territorialitzats (quadre 6.2.3).

Quadre 6.2.3

Saldos fiscals del sector públic amb l'economia catalana
Percentage s/PIB. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Estimació base	10,1	-0,6	0,2	9,7	0,3	10,0
Variant 1	8,8	-0,6	0,2	8,3	0,1	8,4
ídem sense Renfe	9,2	-0,6	0,2	8,7	0,1	8,9
Variant 2	8,5	-0,4	0,2	8,3	0,1	8,4
ídem sense Renfe	8,9	-0,4	0,2	8,7	0,1	8,9
Variant 3	8,0	0,0	0,0	8,0	0,1	8,1
ídem sense Renfe	8,4	0,0	0,0	8,4	0,1	8,6
Variant 4	8,2	0,0	0,0	8,2	0,1	8,3
Variant 5	7,9	-0,6	0,2	7,5	0,1	7,6
ídem s/estimació base	8,9	-0,6	0,2	8,4	0,3	8,8

Estimació base = estimació desenvolupada en la secció 3.2

Variant 1 = territorialització Extra-regio excepte rendes de propietat

Variant 2 = ajustant rendes propietat de les administracions territorials

Variant 3 = neutralitzant el saldo fiscal de les administracions territorials

Variant 4 = neutralitzant el saldo fiscal de l'Administració central i Seguretat Social i de les AT

Variant 5 = distribuïnt el consum col·lectiu segons els beneficiaris

Variant 5 bis = variant 5 aplicada sobre l'estimació base

Font: estimació pròpia i IGAE

63 Estrictament, a més del consum col·lectiu hi ha altres despeses de menor magnitud que també s'haurien d'ajustar.

6.3. Els fluxos d'ingressos i despeses del sector públic a Catalunya

Els saldos fiscals són el resultat de la diferència entre els ingressos que rep el sector públic i les despeses que hi fa. Aquest saldo, tot i que identifica la magnitud i el sentit resultant dels fluxos fiscals, és molt sensible als conceptes territorialitzats i pot encobrir, a més, situacions diferents segons els ingressos i les despeses implicats. És per aquest motiu que és convenient esbrinar quins són els fluxos que originen els saldos fiscals.

En el quadre 6.3.1 s'indica el detall dels ingressos i despeses del sector públic estimats en el capítol 3. Les dades s'han relativitzat en funció del PIB i de la població de Catalunya i es presenten també indexades respecte a les del conjunt estatal. S'hi inclouen, així mateix, els resultats corresponents a la comunitat de Madrid, que permetran comparar els fluxos fiscals en les dues CA.

Quadre 6.3.1

Els fluxos fiscals amb el sector públic

Dades de l'any 2004. Els percentatges s/Espanya són sobre la part territorialitzada

	Catalunya			% Catalunya s/Espanya			% Madrid s/Espanya		
	Milions euros	% s/PIB	Euros habitant	% s/Espanya	% s/PIB	Euros habitant	% s/Espanya	% s/PIB	Euros habitant
Impostos directes	18.303	11,6	2.727	20,6	109,5	130,9	20,9	118,2	154,9
Cotitzacions socials	20.515	13,0	3.057	18,8	100,1	119,7	17,8	100,5	131,8
Impostos indirectes	19.361	12,3	2.885	18,9	100,7	120,3	16,9	95,5	125,2
Altres ingressos	2.365	1,5	352	14,7	78,2	93,5	16,2	91,2	119,6
Total ingressos	60.544	38,4	9.022	19,1	101,8	121,7	18,3	103,4	135,5
Subvencions a la producció	2.492	1,6	371	17,1	90,9	108,6	11,9	67,0	87,9
Total prestacions socials	29.998	19,0	4.470	16,2	86,2	103,0	13,3	75,1	98,4
Monetàries	17.012	10,8	2.535	17,3	91,9	109,8	13,9	78,5	102,9
Pensions	11.816	7,5	1.761	18,3	97,2	116,2	12,7	71,5	93,7
Monetàries (exc. pensions)	5.196	3,3	774	15,3	81,7	97,6	16,3	91,9	120,5
En espècie	12.986	8,2	1.935	15,0	79,7	95,3	12,6	71,2	93,3
Transferències corrents	695	0,4	104	19,1	101,7	121,6	8,3	46,8	61,3
Prod. consum col·lectiu	7.908	5,0	1.178	12,6	67,1	80,2	16,5	93,5	122,5
FBC	2.899	1,8	432	10,9	58,2	69,6	10,5	59,1	77,5

Quadre 6.3.1 (continuació)

Els fluxos fiscals amb el sector públic

Dades de l'any 2004. Els percentatges s/Espanya són sobre la part territorialitzada

	Catalunya			% Catalunya s/Espanya			% Madrid s/Espanya		
	Milions euros	% s/PIB	Euros habitant	% s/Espanya	% s/PIB	Euros habitant	% s/Espanya	% s/PIB	Euros habitant
Transferències capital	748	0,5	111	12,0	63,9	76,3	7,4	42,0	55,1
Actius financers nets	9	0,0	1	4,3	23,0	27,5	39,9	225,4	295,6
Total despeses	44.749	28,4	6.668	15,0	79,6	95,1	13,5	76,2	99,9
Menys pensions	32.933	20,9	4.907	14,0	74,8	89,3	13,7	77,5	101,6
Menys pensions i prod. consum públic	25.025	15,9	3.729	14,6	77,6	92,7	12,7	71,7	93,9
Saldo fiscal	15.795	10,0	2.354						

Font: estimació pròpia

Segons aquesta estimació, els ingressos del sector públic a Catalunya van ser l'any 2004 de 60.544 milions d'euros, equivalents a un 38,4% del PIB. Al seu torn, les despeses van sumar un total de 44.749 milions d'euros, un 28,4% del PIB. La diferència entre el volum d'ingressos i el de despeses dona lloc a un excedent del sector públic a Catalunya de 15.795 milions d'euros (10% del PIB), o el que és el mateix, a un dèficit del mateix import en l'economia catalana. Si s'analitza el que representen aquests fluxos en relació amb el total estatal (en la part regionalitzada), s'aprecia que els ingressos públics de Catalunya són el 19,1% del total, mentre que les despeses equivalen al 15%. L'any 2004, la població de Catalunya representa un 15,7% del total estatal, el PIB, un 18,8% i el PIB per habitant supera la mitjana espanyola en un 19,5%. En relació amb el PIB els ingressos públics a Catalunya són 1,8 punts superiors a la mitjana estatal i les despeses 20,4 punts inferiors. La mateixa comparació en relació amb la població mostra que els ingressos estan un 21,7% per sobre de la mitjana i que les despeses públiques se situen un 4,9% per sota. La desagregació d'aquests fluxos mostra que hi ha tres àmbits de despesa en els quals les diferències són especialment acusades. D'una banda, les prestacions socials (sense considerar les pensions contributives que estan regides per paràmetres de cotitzacions prèvies i per l'envelliment de la població). D'una altra, les despeses en producció de consum col·lectiu i, finalment, la formació bruta de capital. La comparació respecte a la comunitat de Madrid afegeix elements per analitzar aquests fluxos i els saldos fiscals corresponents. La comunitat de Madrid, segons l'estimació realitzada en aquest treball, té una contribució fiscal

neta a les finances públiques superior a la de Catalunya; tanmateix, l'origen del seu saldo fiscal és diferent. En primer lloc, les magnituds de referència de la comunitat de Madrid són d'una població equivalent al 13,5% de l'Estat, un PIB que representa el 17,7% i una renda per habitant que supera la mitjana espanyola en un 31,1%, és a dir, 11,6 punts més que Catalunya.

Quan s'analitzen els ingressos públics a la comunitat de Madrid s'observa que aquests són proporcionalment superiors als de Catalunya tant en relació amb el PIB com en relació amb la població, fet que és consistent amb l'existència d'una renda per càpita superior. Al seu torn, les despeses són pràcticament iguals al pes de la seva població, mentre que a Catalunya estan per sota. En relació amb el PIB, però, les despeses a Catalunya són proporcionalment superiors a les de Madrid. Una visió més desagregada de les despeses permet aprofundir en les seves pautes de distribució. En el cas de les prestacions socials la diferència bàsica rau en les pensions contributives que tenen a Catalunya un pes superior derivat del major nivell d'envelliment de la població. En canvi, en la resta de prestacions monetàries Madrid supera àmpliament Catalunya, i en prestacions en espècie la situació és la inversa, però la distància entre ambdues CA és mínima. De fet, si s'exclouen les pensions contributives, la resta de prestacions socials per habitant són més elevades a Madrid (101% sobre la mitjana estatal i 96% a Catalunya). Les despeses en producció de consum col·lectiu són, com era previsible, molt superiors a la comunitat de Madrid. La localització de l'oferta de béns i serveis públics i els seus efectes econòmics ja s'ha discutit en altres apartats; tanmateix, caldria afegir que la magnitud d'aquesta concentració en la comunitat de Madrid genera, a més d'efectes directes en la demanda i el PIB regional, importants externalitats econòmiques. Finalment, i pel que fa a la FBC, es fa palès també el seu pes superior respecte a Catalunya, incrementant així les notables diferències, ja existents, en les dotacions de capital públic entre els dos àmbits.

Del que s'ha analitzat fins ara, es pot concloure que la contribució neta de la comunitat de Madrid descansa bàsicament en una pressió fiscal superior (pròpia d'un PIB per càpita també superior), mentre que la de Catalunya té un component de pressió fiscal, però també un component de menor despesa per habitant (que és encara més acusat si s'aïllen les pensions contributives). L'exclusió de les despeses en producció de consum col·lectiu apropa el nivell de despeses entre els dos àmbits, tot i que Catalunya continua amb un nivell de despeses per habitant lleugerament inferior que Madrid (92,7 i 93,9%, respectivament), mentre que en relació amb el PIB els resultats són inversos (77,6 i 71,7%, respectivament).

6.4. El dèficit fiscal i el benestar social a Catalunya

Les despeses en prestacions socials constitueixen el principal capítol de les despeses públiques i de l'actuació pública en benestar social. En aquest treball s'ha obtingut que les prestacions socials a Catalunya representen el 16,2% del total estatal. Hi ha una notable diferència entre el pes que representen les pensions contributives i la resta de prestacions. En el primer cas el nivell d'envelliment i les cotitzacions socials prèvies fan pujar el pes de les pensions a Catalunya al 18,3% del total, però en canvi en la resta de prestacions monetàries és d'un 15,3% i en les prestacions en espècie, d'un 15%.

En relació amb el PIB el pes de les pensions contributives és del 7,5% (dues dècimes menys que a Espanya) i el de la resta de prestacions de l'11,5% (1,8 punts menys que a Espanya). Al seu torn l'estimació del consum col·lectiu des del punt de vista dels beneficiaris reals ha permès obtenir que l'ofert a Catalunya és 1,2 punts inferior a la mitjana estatal. Si es considera el total d'aquestes despeses, hi ha un diferencial de quatre punts del PIB entre Catalunya i Espanya. Respecte de la població, deixant al marge les pensions contributives, la resta de despeses estan un 1% per sota de la mitjana, i aquesta distància puja al 6,3% si les despeses efectuades es deflacten per les paritats de poder de compra (quadre 6.4.1).

Quadre 6.4.1

Prestacions socials i consum col·lectiu

Dades de l'any 2004

	% s/PIB		En relació amb la població
	Catalunya	Espanya	Espanya = 100
Pensions contributives	7,5	7,7	116
Resta prestacions socials	11,5	14,3	96
Consum col·lectiu	6,3	7,5	100
Total	25,3	29,5	104
Total sense pensions	17,8	21,8	99
Total sense pensions en PPA	–	–	94

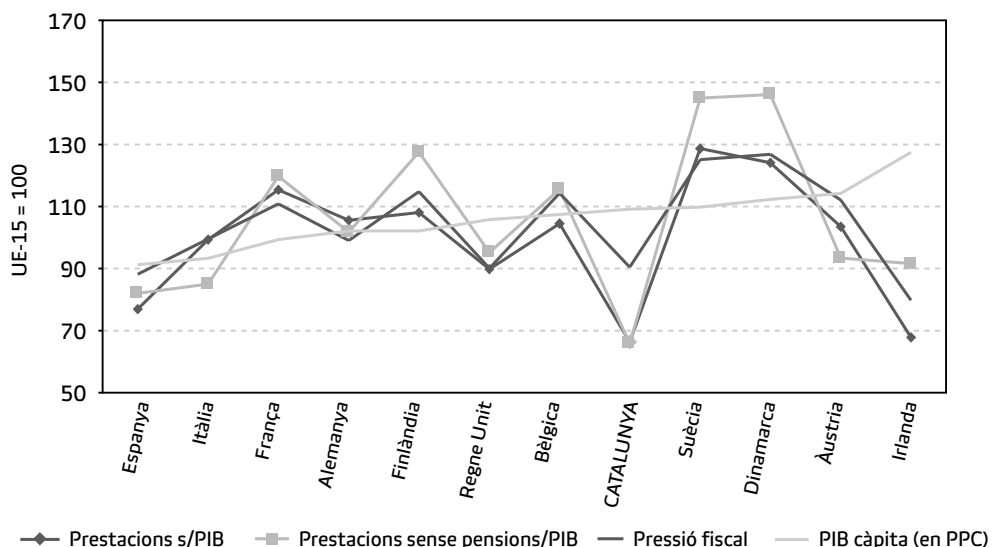
Font: estimació pròpia i INE

En la secció 4.4 s'ha analitzat també la relació entre el nivell de prestacions socials i el d'incorporació de la dona al mercat laboral, on s'ha posat en evidència que el nivell de prestacions socials era inversament proporcional a l'ocupació femenina. En el gràfic següent (6.4.1) es pot apreciar la posició de Catalunya com-

parada amb altres països de la UE-15 pel que fa al nivell de prestacions, pressió fiscal i PIB per càpita. Es pot comprovar que arreu d'Europa el nivell de prestacions totals està en consonància amb la pressió fiscal. Irlanda és un cas a part per la important presència de capital estranger. La relació entre el nivell de prestacions socials i el PIB per càpita és molt menys sistemàtica. Així, tot i que està comprovat que l'elasticitat renda de la demanda de serveis és superior a la unitat, són els diferents models socials, definits per la pressió fiscal, els que determinen si l'oferta d'aquests serveis és proveïda pel sector públic o privat. Un dels factors que incideix en la demanda de serveis és la incorporació de la dona al món del treball remunerat, atès que aquest fet comporta una externalització de serveis que abans eren subministrats des de l'esfera domèstica. El grau de provisió pública de serveis socials és una de les característiques que diferencien els models de benestar. Així, en el model anglosaxó el sector privat té més presència que no pas en el model continental i, especialment, que en el nòrdic. En el cas del model mediterrani propi, entre d'altres, d'Espanya, hi ha una menor presència pública, però el pes de la família en la prestació de serveis és més important que en els casos anteriors.

Gràfic 6.4.1

Les prestacions, la pressió fiscal i el PIB per habitant a Catalunya i la UE. Any 2004

Font: elaboració amb dades d'Eurostat i estimació pròpia. Dades any 2004

El sistema de benestar social a Catalunya no s'adapta ben bé a cap dels models anteriors, atès que, tot i que la incorporació de la dona al mercat de treball és molt generalitzada, la distribució de prestacions públiques no reconeix aquesta realitat. La comparació respecte a la mitjana dels països de la UE-15 (quadre 6.4.2) permet veure que mentre que el PIB per habitant de Catalunya té un nivell que supera la mitjana de la UE-15 i una pressió fiscal que equival al 90,5%, les prestacions socials representen tot just el 66,3% de la mitjana europea (i un 65,9% si se n'exclouen les pensions contributives).

Quadre 6.4.2

Posició relativa de Catalunya respecte la UE-15

Any 2004. UE-15 = 100

PIB per habitant (en PPC)	109,0
Pressió fiscal	90,5
Prestacions socials. % s/PIB	66,3
Prestacions socials (sense pensions). % s/PIB	65,9

Font: INE, Idescat, Eurostat i elaboració pròpia

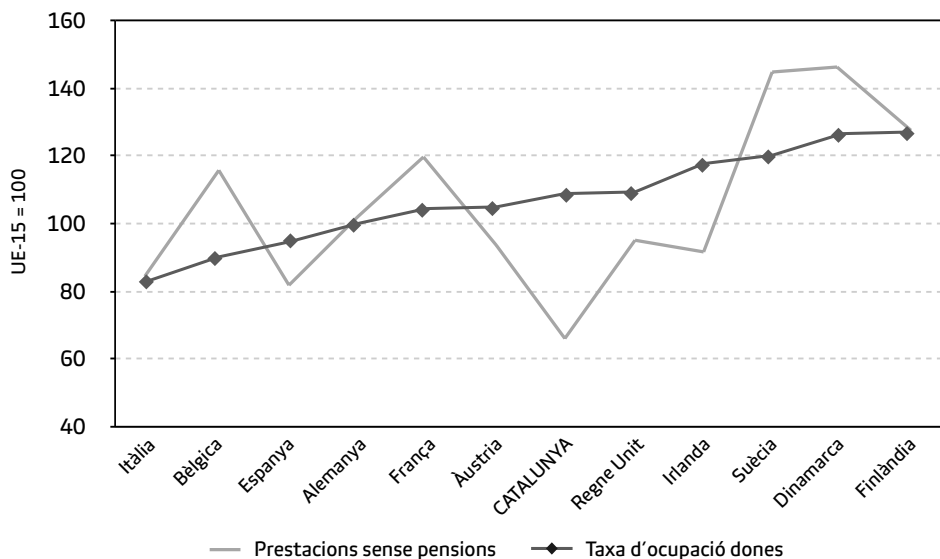
D'altra banda, la participació laboral de les dones supera a Catalunya la mitjana europea, mentre que el nivell de prestacions socials hi està clarament per sota. Aquestes dades estan homogeneïtzades pel temps de dedicació laboral, atès que a Catalunya la jornada laboral d'aquest col·lectiu és a temps complet en una alta proporció, mentre que a molts països europeus té més pes la jornada a temps parcial (gràfic 6.4.2).

Els resultats respecte a la realitat europea⁶⁴ permeten veure les discrepàncies entre la despesa social i el nivell d'activitat econòmic que hi ha a Catalunya. Això comporta dèficits de serveis que malmeten el sistema de benestar social, perquè la reducció de l'oferta domèstica de serveis no té una oferta pública substitutiva, malgrat la major pressió fiscal que es deriva de la incorporació extensiva de la dona al mercat de treball. La situació passa desapercibuda en les estadístiques oficials pel fet que el treball domèstic no forma part de l'economia formal i tampoc del còmput de serveis de benestar social. Esping-Andersen (2006) incideix en la necessitat d'examinar la connexió entre la família, el mercat i l'administració, en la producció (i el consum) del conjunt del benestar.

64 No es disposa de prou informació per poder comparar la situació en relació amb altres regions europees.

Gràfic 6.4.2

Les prestacions socials sobre el PIB i la taxa d'ocupació de les dones. Dades referides al 2004. Taxes d'ocupació de 15 a 64 anys homogènies en temps de dedicació laboral

Font: Eurostat, INE i estimació pròpia

L'economia catalana té una generació de PIB per habitant superior a la mitjana estatal derivada en bona part de la major taxa d'ocupació, especialment en el cas del col·lectiu femení, atès que les distàncies en productivitat són cada cop inferiors. D'aquesta manera, si bé és cert que Catalunya genera un nivell de rendes més elevat que les d'altres comunitats, aquest càlcul no avalua ni el cost econòmic ni el cost social que representa per als residents de Catalunya el dèficit de serveis socials relatiu al seu nivell d'ocupació laboral. D'altra banda, altres factors com ara el major nivell de preus de consum, de l'habitatge, etc., aportarien nous matisos a la valoració relativa del PIB per càpita.

Les dades estimades en aquest treball no permeten conèixer la composició de les prestacions socials pel que fa a les CA. Per aquest motiu, s'ha recorregut a les estadístiques sobre protecció social elaborades per l'Idescat seguint la metodologia del Sistema europeu d'estadístiques de protecció social d'Eurostat (Seepros). La principal diferència d'aquesta font respecte de les dades comptables és que no inclou les despeses en ensenyament. Tanmateix, presenta una desagregació per tipus de prestacions que permet comparar-les amb altres països de la UE (quadre 6.4.3).

Quadre 6.4.3

Les prestacions socials per funcions

UE-15 = 100. Classificacions segons el Seepros

	Euros/habitant (PPC)			% s/PIB	
	PPC Espanya		PPC Catalunya	Espanya	Catalunya
	Espanya	Catalunya	Catalunya		
Total prestacions socials	66,6	69,2	65,4	74,5	62,1
Malaltia/assistència sanitària	70,8	72,9	69,0	80,0	67,5
Invalidesa	62,0	69,8	66,0	71,4	63,2
Vellesa	65,0	68,6	64,9	73,4	63,3
Supervivència	40,8	50,1	47,4	50,0	48,1
Família	44,0	41,1	38,9	50,0	20,6
Atur	126,9	121,3	114,7	138,9	112,9
Habitatge	26,7	16,0	15,2	40,0	15,8
Exclusió	38,5	43,2	40,8	50,0	41,6

Font: Idescat i Eurostat. Dades 2003

Excepte les prestacions d'atur, tota la resta de prestacions està per sota de la mitjana europea tant en relació amb la població com el PIB (quadre 6.4.3). Les principals diferències es manifesten en les prestacions a l'habitatge, la família i l'exclusió social, en què la posició de Catalunya respecte al PIB assoleix uns nivells del 15,8%, 20,6% i 41,6% respectivament de la mitjana de la UE-15. Les prestacions socials a Catalunya en relació amb la població es presenten deflactades de dues maneres: per les paritats de poder de compra de l'economia espanyola i per les paritats que s'obtenen corregint prèviament els preus relatius de Catalunya amb Espanya. En el primer cas la posició de les prestacions socials de Catalunya a la UE-15 se situa en un 69,2% i en el segon baixa fins al 65,4%. Habitatge i família són els àmbits amb menors prestacions per habitant.

6.5. El dèficit fiscal, la renda familiar i l'economia catalana

El procés redistributiu del sector públic es vehicula principalment a través de la renda disponible de les famílies i les despeses d'inversió orientades al desenvolupament regional. Tanmateix, tots els fluxos fiscals incideixen en la demanda

regional, per bé que els efectes sobre el PIB i el seu creixement no són tan automàtics perquè els augments de demanda no sempre s'internalitzen en la producció regional. Pel que fa al procés de redistribució de les rendes familiars, la posició de Catalunya parteix d'unes rendes primàries que superen en un 18% la mitjana estatal i després de la redistribució secundària duta a terme pel sector públic aquest marge baixa al 12%, i si es consideren els diferents preus relatius entre CA el marge torna a baixar, en aquest cas fins al 6%. Durant el procés s'altera també la classificació ordinal del rànquing de CA, i Catalunya, inicialment en la quarta posició d'aquest rànquing, baixa dues posicions i se situa al sisè lloc, després de Navarra, el País Basc, Madrid, Aragó i Balears.

Quan es considera un indicador més proper al nivell de desenvolupament, com és l'Índex de Desenvolupament Humà, que té en compte, a més del PIB per habitant, altres indicadors relatius a la salut i l'educació, la posició de Catalunya dins l'àmbit espanyol baixa a la setena posició. En aquest cas la superen la comunitat de Madrid, que ocupa la primera posició, el País Basc, Navarra, la Rioja, Aragó i Castella i Lleó (Herrero *et al.*, 2004).

Però més enllà d'aquests dos canals (la renda familiar i la inversió), tots els fluxos fiscals incideixen de forma directa en la demanda regional (en més o en menys mesura). Els efectes sobre el creixement són més complexos de conèixer, en grau i terminis. La literatura existent es concentra bàsicament en l'anàlisi de la repercussió dels fons comunitaris, com s'ha indicat en el capítol cinquè, ja que la manca d'estadístiques sobre els fluxos fiscals ha frenat el desenvolupament d'aquests estudis. A Catalunya, Raymond *et al.* (1994) van analitzar, a partir de la taula *input-output*, l'efecte de la despesa pública associada als Jocs Olímpics de Barcelona. Cal també citar el treball de Ros *et al.* (2003), que avalua, a partir de models VAR, com afectarien l'economia catalana els recursos del dèficit fiscal si aquests s'adrecessin a inversió pública.⁶⁵

L'economia catalana ha viscut un procés de convergència amb UE-15 que situa el seu PIB per habitant (en paritats de poder de compra)⁶⁶ per sobre de la mitjana europea (108% l'any 2005). Tanmateix, la productivitat aparent del treball és tan sols d'un 98%, amb una trajectòria descendent els darrers anys, la qual cosa esdevé un llast que cada cop més està afectant el seu desenvolupament. Catalunya està

65 En la tesi prèvia a aquest treball es fa una aproximació a l'impacte dels fluxos fiscals en l'economia catalana a partir de la taula *input-output* 2001.

66 Aquestes PPC són les de l'economia espanyola.

entre les regions europees amb més pes d'ocupació industrial (22%), si bé, comparativament amb altres regions europees, l'ocupació manufacturera en alta i mitjana tecnologia no és gaire elevada (8,1%).⁶⁷

Dins del conjunt de l'economia espanyola, el seu pes en termes de PIB s'ha mantingut força estable els darrers 25 anys, amb una lleugera pèrdua d'ençà el 2000, i el 2005 representa el 18,8%. El PIB generat per l'economia catalana és el més elevat de l'estat, seguit pel de la comunitat de Madrid (17,7%), que acumula un guany de pes important els darrers anys, i pel d'Andalusia (13,8%), que també ha millorat recentment. El PIB per habitant de Catalunya equival al 119% de la mitjana estatal, per darrere del de Madrid (131%), País Basc (125%) i Navarra (125%). La productivitat aparent del treball és del 107% de la mitjana estatal, superada per la del País Basc (114%) i per la de la comunitat de Madrid (111%).

6.6. L'economia catalana en el nou context mundial

Amb la incorporació a la Comunitat Europea, l'economia catalana va experimentar un important procés de creixement gràcies als avenços en la internacionalització de la seva economia. L'arribada d'importants fluxos d'inversió estrangera directa i l'ampliació de l'obertura comercial van tenir un paper decisiu, així com els beneficis de la intensificació del mateix procés d'integració que, en paral·lel, es va anar desenvolupant a la UE: mercat únic i moneda única.

Tanmateix, els factors que van incidir en aquesta fase de creixement s'han anat diluint en el temps. Tot i això, l'economia catalana (i l'espanyola en general) continua mantenint elevats ritmes de creixement que s'han accelerat els darrers tres anys (2004-2006). Els baixos tipus d'interès imperants a la zona euro, combinats amb una inflació domèstica més elevada, han situat el preu real del diner en taxes negatives, cosa que ha operat d'estímul del consum privat i la inversió en habitatge. Al mateix temps, la inestabilitat dels països competidors ha incidit en un fort increment de la demanda turística, i ha dibuixat, com s'ha dit, un creixement econòmic important. Tanmateix, s'ha generat també un desequilibri exterior que ha evidenciat els problemes de competitivitat de l'economia catalana, agreujats per l'ampliació de la UE i l'esclat en l'escena econòmica mundial de la Xina i l'Índia. El creixement d'aquests darrers anys (molt basat en la construcció i en el turisme

67 Per exemple a Stuttgart és del 20%, segons dades d'Eurostat.

massiu) és molt intensiu en ocupació, la qual cosa ha fet de reclam de molta població immigrada que al seu temps ha retroalimentat la demanda interna, i ha generat tot plegat un model de creixement de baixa productivitat i difícil sostenibilitat.

Aquesta situació s'inscriu en un marc de globalització creixent, amb una forta competència d'àrees amb uns costos laborals molt més baixos i aguditzada en la necessitat de recuperar un model de creixement més competitiu. Hi ha un consens força generalitzat, tant des d'àmbits acadèmics com econòmics, en què per poder competir en el nou context mundial cal anar cap a un model de creixement més intensiu en capital tecnològic i humà que millori la productivitat de l'economia i la seva competitivitat. L'economia catalana, amb una important presència manufacturera, és molt sensible als canvis que s'estan produint en la geografia econòmica, a causa de l'important pes en la seva estructura industrial de sectors madurs, que estan més exposats a possibles deslocalitzacions, com en alguns casos ja s'han produït. D'altra banda, el notable pes en alguns sectors industrials d'empreses de capital estranger⁶⁸ pot afegir fragilitat a aquesta situació. La reduïda dimensió de les empreses catalanes és, així mateix, un obstacle davant dels reptes actuals de competència internacional.

Les teories de la nova geografia econòmica reconeixen l'existència de forces centrípetes i centrífugues en el procés de localització de l'activitat. Gual i Torrens (2004) assenyalen en relació amb les evidències més recents que les indústries avançades són atretes per la dotació de capital humà i es concentren geogràficament. Al seu torn, les indústries que depenen d'*inputs* intermedis es localitzen centralment, a la vora dels centres d'oferta i demanda, mentre que les indústries intensives en treball es deslocalitzen cap a països amb salaris més baixos. És així que la tradicional concentració geogràfica de la producció per sectors s'orienta cap a una fragmentació funcional de la cadena de valor. Aquesta concentració en funcions està incrementant el grau d'interdependència de les regions i zones metropolitanes amb estructures en xarxa.

Per posicionar-se competitivament en el mercat global cada cop és més necessària l'existència d'una massa crítica en capital humà i tecnològic i també una infraestructura adequada. Les economies de xarxa presents en els sectors de

68 Segons l'Idescat, l'any 2000, entre les empreses industrials de més de vint ocupats, les que tenen participació de capital estranger generen el 29,3% del valor afegit brut industrial català i el 59% de les exportacions, amb predomini dels sectors de material de transport i d'indústries químiques.

noves tecnologies afavoreixen els processos de concentració geogràfica de les empreses en pols (o *clústers*). I aquests pols de sectors innovadors es creen més fàcilment allà on es donen condicions específiques, com ara un nivell de capital humà elevat, presència de centres d'investigació i d'ensenyament de primera línia internacional, accés a un mercat ampli i avançat de proveïdors i serveis, disponibilitat de finançament amb capital risc, qualitat de vida de l'entorn i demanda de productes innovadors (Vives i Torrens, 2004). En l'escenari actual les pressions competitives augmenten sobre tots els factors de producció i són pocs els que escapen d'aquesta dinàmica. El coneixement "tàcit" és un d'aquests, ja que és més difícilment transferible i es genera sobretot per l'experiència. Aquest ha estat i és encara un factor de competitivitat a Catalunya per la seva llarga tradició industrial i empresarial. Tanmateix, el nou marc global requereix d'*inputs* competitius cada cop més sofisticats que necessiten recursos humans qualificats, sistemes innovadors i d'infraestructures adients. Catalunya palesa un dèficit en tots tres àmbits. El dèficit d'infraestructures ha estat motiu de diferents treballs i informes d'organitzacions vinculades tant al món empresarial com a l'acadèmic.⁶⁹ Pel que fa a l'ensenyament, els nivells de despesa estan per sota tant de la mitjana europea, com de l'espanyola, i els darrers resultats (del 2003) del projecte PISA (*Program for International Student Assessment*) de l'OCDE sobre les competències obtingudes pels estudiants posaven de manifest la posició de feblesa comparativa respecte al nostre entorn.

D'altra banda, com indiquen Vives i Torrens (2004), Barcelona i la seva àrea metropolitana presenten uns baixos resultats en innovació. Aquesta situació es contraposa amb la de l'àrea de Madrid, que destaca pel seu paper com a seu social corporativa i presenta uns millors resultats en l'àmbit d'innovació. No debades, segons l'INE, el 2004 la seva economia concentra el 34% de l'ocupació estatal en serveis d'alta tecnologia, percentatge que dobla el de Catalunya, i són precisament aquests tipus de serveis els que més caracteritzen les ciutats de projecció global.

Duranton i Puga (2001) expliquen com les grans regions metropolitanes s'estan especialitzant en funcions especialment intenses en coneixement, on juga un paper especial el factor innovació i el factor seu de grans corporacions. Dins d'aquest esquema d'especialització, s'apunta una altra categoria de ciutat on pesa especialment el component d'esbarjo. Aquest és el component que, segons Vives i Torrens (2004), predomina a l'àrea metropolitana de Barcelona, al temps

69 Per exemple, Círculo de Economía (2001). Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya (2002). Cambra de Comerç de Barcelona (2003).

que destaquen la necessitat de desenvolupar una infraestructura que permeti consolidar l'oferta de qualitat d'esbarjo i cultura, i dissenyar una estratègia global per atreure sectors competitiu. Per la seva banda, Lasuén (2006) incideix en la conveniència d'orientar l'economia de la Barcelona metropolitana cap als sectors quinaris que tenen com a base la creativitat, la innovació i el coneixement (és a dir, indústries culturals, la recerca, l'audiovisual, la publicitat, el disseny i els serveis a les empreses en general).

Parkinson *et al.* (2004) refereixen en un treball sobre les principals ciutats europees (no capitals d'estat) la connexió entre l'èxit de les ciutats metropolitanes i els àmbits regionals en els quals s'insereixen. Els resultats de Barcelona i el seu àmbit metropolità es valoren positivament en aquest estudi, si bé se'n destaquen les debilitats, especialment en els aspectes d'innovació, ensenyament, i, en general, en productivitat.

Els autors d'aquest darrer estudi remarquen el paper dels sistemes d'innovació local a les ciutats que destaquen i alerten de l'esforç especial que els cal fer a les regions metropolitanes més industrials. Stuttgart i Barcelona (Catalunya) són un exemple de dues situacions similars quant a la seva condició de base industrial, però aquests mateixos autors assenyalen la distància que hi ha entre l'esforç del model innovador de la ciutat alemanya i el català. De fet, l'índex RRSII (*Revealed Regional Summary Innovation Index*), elaborat per la Comissió Europea, que mesura tres categories d'innovació: –recursos humans, creació de coneixement i transmissió i aplicació del coneixement–, situa la posició de Catalunya lluny de les regions europees capdavanteres. Així, el valor d'aquest índex, que pren un valor de 0 a 1, és l'any 2003 de 0,54 per a Catalunya, darrere del de Navarra (0,57), el País Basc (0,58), i la comunitat de Madrid (0,72). A Stuttgart és de 0,80, mentre que les regions líders són Estocolm (1,00) a Suècia, Uusimaa (0,97) a Finlàndia, Oberbayern (0,95) a Alemanya, i Noord-Brabant (0,90) als Països Baixos.

A escala europea hi ha diferents sistemes locals d'innovació amb èxit amb un grau d'involucració diferent dels sectors privat i públic. No es pot parlar, per tant, d'un model únic. Tot i això, Santacana *et al.* (2005) destaquen que el suport públic és bàsic i identifiquen els aspectes següents cap on cal adreçar aquest suport: identificar i donar a conèixer les iniciatives existents, fomentar i estimular les capacitats innovadores de les empreses, afavorint la cooperació entre els centres de recerca, les universitats i les empreses; crear les estructures d'interfície necessàries i afavorir la regeneració del teixit empresarial amb noves empreses de base tecnològica.

7.

RESUM EXECUTIU

7.1. Resum i principals conclusions

En aquest treball es desenvolupa una metodologia d'estimació dels fluxos fiscals del sector públic en les CA a partir d'estadístiques comptables regionals i estatals. Els resultats mostren que l'actuació del sector públic a Espanya genera fluxos fiscals nets negatius principalment a les comunitats de Madrid, Catalunya, Balears i València. I fluxos positius sobretot a Andalusia, Extremadura, Castella i Lleó, Galícia i Castella-la Manxa.

Els recursos nets provinents de les institucions de la Unió Europea tenen un pes important en l'economia de les comunitats d'Extremadura, Castella-la Manxa, Castella i Lleó i Andalusia. Tot i això el pes redistributiu més important recau en les administracions públiques espanyoles.

Hi ha una relació inversa entre els saldos fiscals i el nivell de PIB per habitant, per bé que hi trobem molta variabilitat, i també hi ha CA que no compleixen aquesta norma. L'estimació de base d'aquest treball ha distribuït els ingressos públics segons l'enfocament de la càrrega fiscal i les despeses segons el del flux monetari. En una estimació complementària s'avalua la incidència de la distribució del consum col·lectiu segons l'enfocament del benefici.

Tot i que els saldos fiscals ofereixen una informació de la magnitud i el sentit net dels fluxos fiscals, el seu significat és convenient analitzar-lo en paral·lel als fluxos d'ingressos i despeses que els generen. S'ha obtingut evidència que la pèrdua de progressivitat del sistema fiscal decanta cada cop més el pes redistributiu cap a la despesa pública. La pressió fiscal en les CA és proporcional al PIB per habitant i els impostos per habitant tenen una relació positiva amb el PIB per habitant amb una elasticitat propera a la unitat.

El pes de les despeses públiques en el PIB de les CA té una relació inversa amb el PIB per habitant. Entre les CA amb menor renda, aquesta norma s'aguditzava a Extremadura, Ceuta i Melilla i Astúries, amb unes despeses proporcionalment superiors, i entre les de més renda, es relaxa a Navarra i el País Basc. En termes de població, el País Basc és la CA amb més despesa pública, seguida d'Astúries i Navarra. Les que disposen de menys despesa són Múrcia, València, Canàries, Catalunya i Balears.

Les prestacions socials representen el 22% del PIB espanyol i concentren la major part de la despesa pública i del pes redistributiu d'aquesta. Entre els països

europaus el nivell de prestacions socials està determinat per la pressió fiscal, més enllà del PIB per càpita, perquè són els diferents models socials i la pressió fiscal associada el que pauta la provisió de béns i serveis des de l'esfera pública. Espanya té un nivell més baix de prestacions socials que la mitjana europea (UE-15) perquè també té una pressió fiscal inferior. Les prestacions socials en les CA estan modulades per les actuacions redistributives del sector públic i el seu pes en el PIB està inversament relacionat amb el PIB per habitant. Respecte de la població, les prestacions són proporcionals, però amb molta dispersió. Astúries, el País Basc i Navarra són les CA amb més prestacions per habitant, i Balears, Canàries i Múrcia les que en tenen menys.

Les pensions contributives representen el 7,7% del PIB, amb uns màxims a Astúries, Galícia i Cantàbria. Fora de les pensions, la provisió de les altres prestacions socials recau majoritàriament en les administracions territorials (9,4% del PIB espanyol), mentre que l'Administració central i la SS gestiona la part de prestacions restant (4,4% del PIB). Les administracions territorials proveeixen la pràctica totalitat de les prestacions en espècie, amb una distribució per habitant que presenta un ventall que oscil·la 33 punts sobre la mitjana estatal, amb un màxim al País Basc i un mínim a les Balears. Aquesta capacitat de subministrar prestacions per les administracions territorials d'algunes CA posa de manifest la diferent disposició de recursos. Les prestacions socials són, d'altra banda, el principal instrument de despesa en la redistribució de la renda de les famílies; aquest procés té el seu origen en un anivellament vertical interpersonal en la seva part monetària, però també en té un d'interjurisdiccional en la part de prestacions socials en espècie.

La distribució del consum col·lectiu segons la CA on es fa la producció dels béns i serveis associats mostra una relació negativa amb el PIB per càpita. Deixant a banda el cas específic de Ceuta i Melilla, aquesta producció té una importància destacada en l'economia d'Extremadura, Castella-la Manxa i Andalusia. La distribució en base als beneficiaris del consum col·lectiu manté les mateixes CA en les posicions capdavanteres. En relació amb la població el consum col·lectiu presenta extrems més acusats que la distribució de les prestacions. Hi ha un màxim del 140% sobre la mitjana estatal al País Basc i un mínim del 89% a Múrcia. L'explicació d'aquestes divergències rau en la importància que tenen les administracions territorials (3,9% del PIB) en la provisió d'aquests béns i serveis, per sobre del de l'Administració central i la SS (3,6%), que s'ha distribuït entre CA linealment segons la població. Com en el cas de les prestacions socials en espècie, la capacitat financera de les administracions territorials és la que determina les diferències en el consum col·lectiu per habitant en les CA.

La consideració conjunta de les prestacions socials (sense pensions) i el consum col·lectiu permet una visió dels serveis públics a disposició de la població en cada CA. Aquestes despeses mostren una relació negativa amb el PIB per habitant i amb la taxa d'ocupació de les dones. L'import de les despeses s'ha deflactat pels preus relatius entre CA per aproximar amb més fidelitat la repercussió real en la població. Els resultats obtinguts mostren que el nivell més baix de serveis públics correspon a la Rioja (88,2% de la mitjana estatal), seguida per Múrcia (91,5%), Catalunya (93,7%) i Madrid (94,3%). Els màxims són a Extremadura (118,6%), Canàries (118,2%), Ceuta i Melilla (117,7%), el País Basc i Navarra (115% en cada cas).

Les diferències de PIB per habitant entre CA s'expliquen en bona part per les taxes d'ocupació femenina, amb les excepcions més notables de Galícia (per la menor productivitat de l'economia), i Madrid i el País Basc per la productivitat més elevada. Així, la capacitat redistributiva d'algunes CA se sustenta en una major ocupació femenina. Però l'abast del procés redistributiu no té en compte que la demanda de serveis socials està molt relacionada amb les taxes d'ocupació femenina. No tenir en compte aquest fet porta a un deteriorament del nivell de benestar en les CA amb més ocupació en veure's doblement afectades per una despesa social inferior i per la pèrdua dels serveis que s'exerceixen a les llars. Aquesta segona causa queda encoberta en les estadístiques econòmiques i socials pel fet que el treball domèstic no està monetaritzat. No obstant això, els serveis prestats a les llars –preferentment per les dones– són també el garant del benestar social i determina les característiques diferencials del model social (mediterrani) –en el qual es classifica Espanya–, si es compara amb altres models socials en els quals els serveis estan més externalitzats al sector públic o al sector privat, segons la pressió fiscal existent. La realitat, però, és que aquest model no és comú a totes les CA i l'actuació del sector públic no ho té en consideració.

La inversió pública té molt menys pes en la despesa pública que les prestacions socials i el consum col·lectiu, però és un dels factors que, juntament amb el capital humà i la R+D, s'associen amb la capacitat d'intervenció del sector públic per fomentar el creixement econòmic. La distribució de la inversió pública del conjunt del sector públic inclou els Fons Estructurals i de Cohesió de la UE i també els recursos del Fons de Compensació Interterritorial. Tot i aquests importants recursos redistributius, la relació entre el pes del conjunt de la inversió pública i el PIB per càpita és molt poc sistemàtica amb una gran variabilitat, de manera que CA amb un mateix nivell de renda poden tenir un flux d'inversió molt diferent. Extremadura és la que reté el nivell de FBC per PIB més elevat (5,7% en mitjana entre 2000-2004) i Catalunya, el que menys

(1,9%). L'anàlisi dels fluxos d'inversió, però, dona una visió incompleta si no s'acompanya del de les dotacions existents i la seva adequació a les necessitats. Els dèficits existents en algunes CA, com ara Catalunya, han posat de manifest la necessitat de paular les polítiques redistributives perquè no penalitzin les infraestructures socials ni econòmiques de la resta de CA, fet que, d'altra banda, pot repercutir en el creixement econòmic i també en la capacitat redistributiva futura.

Els fluxos fiscals generats pel sector públic incideixen en l'economia regional a través de diversos canals. El primer, a partir de la redistribució de la renda personal que, per agregació dels residents involucrats, modifica les rendes familiars mitjanes de les CA i apropa la capacitat de consum. La resta de fluxos fiscals incideixen, així mateix, de diferents formes en les economies regionals modificant la renda regional i la demanda agregada. Els efectes en el producte interior brut dependran del grau d'absorció de les variacions de la demanda. Les economies amb major base productiva també poden recuperar una part de les seves aportacions si les que són receptores importen d'aquestes CA la part de demanda no absorbida per la seva producció, i donen lloc al conegut efecte compensatori entre fluxos fiscals i comercials. Tanmateix, l'existència d'un mercat únic europeu ha restat importància a aquesta compensació en el cas dels intercanvis de béns, per als quals no hi ha fronteres. Però és plausible pensar que aquest efecte estigui vigent en els intercanvis de serveis, menys exposats a la competència, i que aquest fet pugui explicar el fort creixement de l'oferta de serveis d'alt contingut tecnològic que experimenta Madrid.

Una forma indirecta de constatar l'eficàcia del procés redistributiu en l'economia és mitjançant els resultats econòmics. Durant els 25 darrers anys es produeixen dinàmiques diverses. Si es considera el grup de CA amb una renda per càpita inferior a la mitjana, s'observa que presenten del 1981 al 1986 un pes estabilitzat en el conjunt estatal. Del 1986 al 2000 la participació disminueix, però en el darrer període considerat, fins al 2005, la tendència s'inverteix i la renda per càpita del conjunt d'aquestes CA guanya terreny. Aquesta millora no afecta totes les CA i n'hi ha que perden posicions. En canvi, en relació amb l'evolució econòmica de la Unió Europea, totes les CA han experimentat un procés de convergència. La descomposició de la dinàmica del PIB per càpita permet observar que des de 1981 fins al 2000 la productivitat aparent del treball ha tingut un paper actiu en apropar les economies de les CA, però les taxes d'ocupació de la població han frenat aquest procés. El canvi de trajectòria del darrer quinquenni s'explica, en canvi, per l'apropament de les taxes d'ocupació. Tot i així, es pot dir que l'activitat del sector públic ha incidit més en la millora de les condicions de vida d'aquestes CA que no pas en l'avenç de la seva economia.

7.2. Els fluxos fiscals a Catalunya

El saldo fiscal de Catalunya amb l'Administració central i les administracions de Seguretat Social obtingut per a l'any 2004 se situa entre un 9 i un 10% del PIB en les estimacions d'aquest treball que distribueix els ingressos en funció de la càrrega fiscal i les despeses en funció del flux monetari. La variant que incorpora una valoració específica del consum col·lectiu en funció dels seus beneficiaris situa la magnitud del dèficit de l'economia catalana amb l'Administració central i la SS en un 7,9%. Aquestes estimacions no inclouen la territorialització de les rendes de la propietat, formades principalment pels interessos del deute.

La comparació respecte al saldo fiscal de Madrid permet veure les característiques diferencials entre ambdues realitats i les dificultats de comparar directament saldos fiscals. El saldo fiscal de Madrid es deu a la major aportació fiscal derivada d'un PIB per càpita també més elevat, però la despesa pública per habitant a Madrid es manté dins la mitjana estatal. En el cas de Catalunya el saldo fiscal prové d'un component de tributació fiscal però també d'una despesa per habitant inferior.

La redistribució de recursos del sector públic incideix en les prestacions i el benestar social. La magnitud d'aquesta repercussió es pot sintetitzar en la comparació respecte de la mitjana de la UE-15. Catalunya té un PIB per habitant equivalent al 109% d'aquesta mitjana i una pressió fiscal que representa el 90,5%, però el nivell de prestacions socials és tan sols del 66%, fet que no s'adiu amb les necessitats derivades del nivell de desenvolupament i de l'alta participació de la dona al mercat de treball. D'altra banda, les prestacions socials més deficitàries atenyen aspectes tan bàsics com l'habitatge, la família i l'exclusió social. Una forma de mesurar els efectes derivats d'aquesta situació la dona un indicador com és l'Índex de desenvolupament humà, que té en compte, a més del PIB per habitant, altres indicadors com ara la salut, l'educació. Herrero *et al.* (2004) obtenen que Catalunya, que ocupa la quarta posició quant a la generació de PIB per càpita, baixa a la setena posició en el rànquing d'aquest índex, darrere de Madrid, que l'encapçala, el País Basc, Navarra, la Rioja, Aragó i Castella i Lleó.

La inversió pública té una importància estratègica per al desenvolupament econòmic, i ha estat objecte a Catalunya de molts estudis i informes que ressalten els dèficits acumulats que malmeten la seva capacitat productiva i repercuteixen també a escala social. La productivitat de l'economia catalana ha perdut posicions en l'entorn internacional, i la forta presència del sector industrial la fa més sensible davant del procés globalitzador. Les possibilitats de competir en el nou escenari

mundial requereixen unes dotacions de capital –físic i humà– i una massa crítica en àmbits tecnològics dels quals l'economia catalana és deficitària.

7.3. Resultats dels saldos fiscals

Els quadres següents indiquen, per a l'any 2004, els principals saldos fiscals obtinguts en l'estimació del conjunt del sector públic i dels diversos nivells que el formen. Els saldos fiscals estan representats des de l'òptica del sector públic, de manera que un saldo fiscal positiu del sector públic representa un dèficit per a la CA, i un dèficit del sector públic implica un saldo positiu per a la CA.

El quadre 7.1 mostra el resultat de l'estimació de base d'aquest treball, fonamentada en la distribució dels ingressos segons la càrrega fiscal suportada i el flux monetari de la despesa. En aquesta estimació resten sense territorialitzar diversos fluxos per als quals no es disposava d'indicadors de referència, a més de les rendes de la propietat, que no s'han distribuït en cap dels casos. El quadre 7.2 és una rèplica de l'estimació anterior, i distribueix a partir de la població els fluxos abans no territorialitzats, excepte el deute de Renfe, assumit per l'Administració central i que és un pagament no recurrent que distorsiona els resultats. El quadre 7.3 presenta els saldos fiscals incorporant-hi una distribució alternativa de la despesa en consum col·lectiu en base a la població beneficiària. La informació d'aquests tres quadres es presenta relativitzada pel PIB en els quadres 7.4 a 7.6.

Quadre 7.1

*Saldos fiscals del sector públic. Estimació de base
Milions d'euros. Any 2004*

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6.221	2.533	-148	-3.836	-2.788	-6.624
Andalusia **	-3.721	33	-148	-3.836	-2.788	-6.624
Aragó	27	-146	159	40	-323	-283
Astúries	-1.268	35	-36	-1.269	-245	-1.514
Balears	1.849	-477	-82	1.290	134	1.423
Canàries	-80	-217	196	-101	-204	-304
Cantàbria	-333	62	48	-223	-78	-301
Castella i Lleó	-1.839	70	94	-1.675	-1.321	-2.997
Castella-la Manxa	-1.739	-308	72	-1.975	-877	-2.852
Catalunya	15.999	-1.002	281	15.278	516	15.794
València	4.294	-1.204	-75	3.015	-25	2.990

Quadre 7.1 (continuació)

Salos fiscals del sector públic. Estimació de base

Milions d'euros. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Extremadura	-2.031	45	-4	-1.990	-1.074	-3.065
Galícia	-2.328	-78	229	-2.177	-710	-2.887
Madrid	17.175	111	-668	16.618	936	17.554
Múrcia	-4	-8	38	26	-167	-141
Navarra	372	9	27	408	-26	382
País Basc	472	-30	-8	434	173	606
Rioja	11	-19	2	-6	-29	-36
Ceuta i Melilla	-439	0	-13	-452	8	-444
Total CA	23.915	-624	112	23.403	-6.100	17.303
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-4.347	0	0	-4.347	0	-4.347
Altres	-9.468	0	0	-9.468	-2.099	-11.567
Rendes patrimonials	-11.221	0	0	-11.221	0	-11.221
Espanya	-1.122	-624	112	-1.633	-8.199	-9.831

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: estimació pròpia

Quadre 7.2

Salos fiscals del sector públic ampliant els fluxos territorialitzats en base a la població. Milions d'euros. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-7.909	2.533	-148	-5.524	-3.162	-8.686
Andalusia **	-5.409	33	-148	-5.524	-3.162	-8.686
Aragó	-247	-146	159	-234	-384	-618
Astúries	-1.503	35	-36	-1.504	-297	-1.801
Balears	1.639	-477	-82	1.080	87	1.167
Canàries	-498	-217	196	-519	-296	-816
Cantàbria	-454	62	48	-344	-105	-449
Castella i Lleó	-2.386	70	94	-2.222	-1.442	-3.665
Castella-la Manxa	-2.147	-308	72	-2.383	-967	-3.350

Quadre 7.2 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic ampliant els fluxos territorialitzats en base a la població. Milions d'euros. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Catalunya	14.511	-1.002	281	13.790	186	13.976
València	3.305	-1.204	-75	2.026	-244	1.782
Extremadura	-2.268	45	-4	-2.227	-1.127	-3.354
Galícia	-2.929	-78	229	-2.778	-843	-3.621
Madrid	15.897	111	-668	15.340	653	15.993
Múrcia	-288	-8	38	-258	-231	-489
Navarra	244	9	27	280	-54	226
País Basc	6	-30	-8	-32	69	37
Rioja	-54	-19	2	-71	-43	-115
Ceuta i Melilla	-470	0	-13	-483	1	-482
Total CA	14.447	-624	112	13.935	-8.199	5.736
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-4.347	0	0	-4.347	0	-4.347
Rendes patrimonials	-11.221	0	0	-11.221	0	-11.221
Espanya	-1.122	-624	112	-1.633	-8.199	-9.831

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Nota: correspon a la variant núm. 1 de la secció 3.4.

Font: estimació pròpia

Quadre 7.3

*Saldos fiscals del sector públic distribuïnt el consum col·lectiu segons els beneficiaris del seu ús. Milions d'euros.
Any 2004*

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-7.598	2.533	-148	-5.213	-3.162	-8.375
Andalusia **	-5.098	33	-148	-5.213	-3.162	-8.375
Aragó	-29	-146	159	-16	-384	-400
Astúries	-1.501	35	-36	-1.502	-297	-1.799
Balears	1.637	-477	-82	1.078	87	1.165
Canàries	-558	-217	196	-579	-296	-876

Quadre 7.3 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic distribuïnt el consum col·lectiu segons els beneficiaris del seu ús. Milions d'euros
Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Cantàbria	-433	62	48	-323	-105	-428
Castella i Lleó	-2.115	70	94	-1.951	-1.442	-3.394
Castella-la Manxa	-2.157	-308	72	-2.393	-967	-3.360
Catalunya	12.545	-1.002	281	11.824	186	12.010
València	2.260	-1.204	-75	981	-244	737
Extremadura	-2.152	45	-4	-2.111	-1.127	-3.237
Galícia	-3.209	-78	229	-3.058	-843	-3.901
Madrid	18.653	111	-668	18.096	653	18.749
Múrcia	-239	-8	38	-209	-231	-439
Navarra	245	9	27	281	-54	227
País Basc	-732	-30	-8	-770	69	-701
Rioja	-13	-19	2	-30	-43	-74
Ceuta i Melilla	-158	0	-13	-171	1	-170
Total CA	14.447	-624	112	13.935	-8.199	5.736
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-4.347	0	0	-4.347	0	-4.347
Rendes patrimonials	-11.221	0	0	-11.221	0	-11.221
Espanya	-1.122	-624	112	-1.633	-8.199	9.831

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Nota: correspon a la variant núm. 5 de la secció 3.4.

Font: estimació pròpia

Quadre 7.4

Saldos fiscals del sector públic. Estimació de base
Percentatge s/PIB. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-5,4	2,2	-0,1	-3,3	-2,4	-5,7
Andalusia **	-3,2	0,0	-0,1	-3,3	-2,4	-5,7
Aragó	0,1	-0,6	0,6	0,2	-1,2	-1,1

Quadre 7.4 (continuació)

Saldos fiscals del sector públic. Estimació de base

Percentatge s/PIB. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Astúries	-7,0	0,2	-0,2	-7,1	-1,4	-8,4
Balears	8,8	-2,3	-0,4	6,1	0,6	6,7
Canàries	-0,2	-0,6	0,6	-0,3	-0,6	-0,9
Cantàbria	-3,2	0,6	0,5	-2,1	-0,7	-2,9
Castella i Lleó	-4,0	0,2	0,2	-3,7	-2,9	-6,6
Castella-la Manxa	-6,1	-1,1	0,3	-6,9	-3,1	-10,0
Catalunya	10,1	-0,6	0,2	9,7	0,3	10,0
València	5,3	-1,5	-0,1	3,7	0,0	3,7
Extremadura	-14,5	0,3	0,0	-14,2	-7,7	-21,9
Galícia	-5,4	-0,2	0,5	-5,1	-1,7	-6,7
Madrid	11,5	0,1	-0,4	11,2	0,6	11,8
Múrcia	0,0	0,0	0,2	0,1	-0,8	-0,7
Navarra	2,6	0,1	0,2	2,9	-0,2	2,7
País Basc	0,9	-0,1	0,0	0,8	0,3	1,2
Rioja	0,2	-0,3	0,0	-0,1	-0,5	-0,6
Ceuta i Melilla	-18,2	0,0	-0,5	-18,8	0,3	-18,4
<i>% s/PIB d'Espanya</i>						
Total CA	2,8	-0,1	0,0	2,8	-0,7	2,1
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-0,5	0,0	0,0	-0,5	0,0	-0,5
Altres	-1,2	0,0	0,0	-1,1	-0,2	-1,4
Rendes patrimonials	-1,3	0,0	0,0	-1,3	0,0	-1,3
Espanya	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,0	-1,2

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Font: estimació pròpia

Quadre 7.5

Saldos fiscals del sector públic ampliant els fluxos territorialitzats en base a la població. Percentatge s/PIB. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6,9	2,2	-0,1	-4,8	-2,7	-7,5
Andalusia **	-4,7	0,0	-0,1	-4,8	-2,7	-7,5
Aragó	-1,0	-0,6	0,6	-0,9	-1,5	-2,4
Astúries	-8,4	0,2	-0,2	-8,4	-1,7	-10,0
Balears	7,8	-2,3	-0,4	5,1	0,4	5,5
Canàries	-1,5	-0,6	0,6	-1,5	-0,9	-2,4
Cantàbria	-4,3	0,6	0,5	-3,3	-1,0	-4,3
Castella i Lleó	-5,2	0,2	0,2	-4,9	-3,2	-8,0
Castella-la Manxa	-7,6	-1,1	0,3	-8,4	-3,4	-11,8
Catalunya	9,2	-0,6	0,2	8,7	0,1	8,9
València	4,0	-1,5	-0,1	2,5	-0,3	2,2
Extremadura	-16,2	0,3	0,0	-15,9	-8,1	-24,0
Galícia	-6,8	-0,2	0,5	-6,5	-2,0	-8,5
Madrid	10,7	0,1	-0,4	10,3	0,4	10,8
Múrcia	-1,4	0,0	0,2	-1,2	-1,1	-2,3
Navarra	1,7	0,1	0,2	2,0	-0,4	1,6
País Basc	0,0	-0,1	0,0	-0,1	0,1	0,1
Rioja	-0,9	-0,3	0,0	-1,1	-0,7	-1,8
Ceuta i Melilla	-19,5	0,0	-0,5	-20,0	0,1	-20,0
<i>% s/PIB d'Espanya</i>						
Total CA	1,7	-0,1	0,0	1,7	-1,0	0,7
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-0,5	0,0	0,0	-0,5	0,0	-0,5
Rendes patrimonials	-1,3	0,0	0,0	-1,3	0,0	-1,3
Espanya	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,0	-1,2

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació del sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Nota: correspon a la variant núm. 1 de la secció 3.4.

Font: estimació pròpia

Quadre 7.6

Saldos fiscals del sector públic distribuïnt el consum col·lectiu segons els beneficiaris del seu ús. Percentatge s/PIB. Any 2004

	Adm. central i SS	Adm. autonòmica	Adm. locals	Total AP espanyoles	Adm. de la UE	Total sector públic
Andalusia *	-6,6	2,2	-0,1	-4,5	-2,7	-7,3
Andalusia **	-4,4	0,0	-0,1	-4,5	-2,7	-7,3
Aragó	-0,1	-0,6	0,6	-0,1	-1,5	-1,5
Astúries	-8,3	0,2	-0,2	-8,3	-1,7	-10,0
Balears	7,8	-2,3	-0,4	5,1	0,4	5,5
Canàries	-1,6	-0,6	0,6	-1,7	-0,9	-2,6
Cantàbria	-4,1	0,6	0,5	-3,1	-1,0	-4,1
Castella i Lleó	-4,6	0,2	0,2	-4,3	-3,2	-7,4
Castella-la Manxa	-7,6	-1,1	0,3	-8,4	-3,4	-11,8
Catalunya	7,9	-0,6	0,2	7,5	0,1	7,6
València	2,8	-1,5	-0,1	1,2	-0,3	0,9
Extremadura	-15,4	0,3	0,0	-15,1	-8,1	-23,2
Galícia	-7,5	-0,2	0,5	-7,1	-2,0	-9,1
Madrid	12,5	0,1	-0,4	12,2	0,4	12,6
Múrcia	-1,1	0,0	0,2	-1,0	-1,1	-2,1
Navarra	1,7	0,1	0,2	2,0	-0,4	1,6
País Basc	-1,4	-0,1	0,0	-1,5	0,1	-1,4
Rioja	-0,2	-0,3	0,0	-0,5	-0,7	-1,2
Ceuta i Melilla	-6,6	0,0	-0,5	-7,1	0,1	-7,0
<i>% s/PIB d'Espanya</i>						
Total CA	1,7	-0,1	0,0	1,7	-1,0	0,7
<i>No territorialitzat</i>						
Deute Renfe	-0,5	0,0	0,0	-0,5	0,0	-0,5
Rendes patrimonials	-1,3	0,0	0,0	-1,3	0,0	-1,3
Espanya	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-1,0	-1,2

* Inclou el pagament de l'Ad. Central a l'Autonòmica de 2.500 milions per la liquidació de sistema de finançament 1997-2001, que equival al 2,2% del PIB d'Andalusia.

** Exclou la liquidació del sistema de finançament 1997-2001.

Nota: correspon a la variant núm. 5 de la secció 3.4.

Font: estimació pròpia

A NNEXOS

Annex 1. Saldos fiscals 1986-1994

Quadre A1.1

Saldo fiscal del sector públic en les CA

Milions d'euros

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Andalusia	-2.246	-1.752	-2.094	-2.676	-3.647	-4.227	-3.980	-6.061	-5.738
Aragó	-191	0	-25	127	-55	-233	-188	-491	-536
Astúries	-319	-340	-649	-565	-842	-1.062	-924	-1.297	-1.192
Balears	357	482	533	567	554	524	688	670	682
Canàries	-375	-297	-412	-390	-762	-951	-1.048	-897	-709
Cantàbria	-26	57	-77	-74	-155	-148	-101	-224	-131
Castella i Lleó	-843	-504	-898	-957	-1.328	-1.569	-1.640	-2.573	-2.512
Castella-la Manxa	-477	-305	-542	-598	-600	-690	-871	-1.320	-1.388
Catalunya	2.633	3.548	4.183	5.530	5.670	5.652	7.552	4.771	5.510
València	202	787	858	1.353	1.087	909	737	232	507
Extremadura	-703	-663	-813	-882	-1.039	-1.224	-1.415	-1.546	-1.489
Galícia	-664	-520	-864	-1.054	-1.291	-1.704	-1.896	-2.269	-2.217
Madrid	1.669	2.104	2.252	3.364	3.408	2.910	4.163	2.418	2.538
Múrcia	-294	-111	-153	-147	-205	-264	-336	-415	-331
Navarra	-98	-71	-76	-14	-20	-87	-99	-179	-143
País Basc	-176	131	226	277	56	-144	-241	-747	-502
Rioja	2	65	12	19	22	-11	-4	-26	-1
Ceuta i Melilla	-265	-312	-286	-291	-311	-368	-452	-436	-456
Extra-regio	-9.401	-11.072	-10.478	-14.779	-14.503	-14.458	-14.706	-17.323	-18.946
Espanya	-11.215	-8.774	-9.304	-11.191	-13.964	-17.145	-14.761	-27.714	-27.052

Font: Fernández Céspedes, A. *Comunicació al XXV Congrés d'Economia Regional*. Sevilla, 1999.

Quadre A1.2

Saldo fiscal de les Institucions comunitàries europees en les CA

Milions d'euros

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Andalusia	-176	-246	-493	-608	-627	-1.045	-1.028	-873	-1.166
Aragó	14	-4	-72	-107	-72	-158	-166	-291	-288
Astúries	17	-18	-14	-63	9	-190	-41	-1	-4
Balears	33	36	52	53	81	102	137	148	154
Canàries	-7	-24	-36	-34	-42	-168	-188	-297	-318
Cantàbria	7	5	-16	0	-8	-18	10	-1	-4
Castella i Lleó	-28	-97	-222	-208	-225	-414	-369	-591	-537
Castella-la Manxa	-16	-54	-257	-281	-280	-557	-644	-608	-679
Catalunya	91	91	83	122	179	173	290	361	535

Quadre A1.2 (continuació)

Saldo fiscal de les Institucions comunitàries europees en les CA
Milions d'euros

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
València	45	50	53	43	121	5	44	112	43
Extremadura	-44	-50	-162	-183	-175	-361	-363	-524	-479
Galícia	3	5	-8	-23	-20	-52	-168	-151	-54
Madrid	82	91	147	155	254	327	460	390	561
Múrcia	-4	-47	-19	-35	-43	-98	-79	-52	-71
Navarra	6	0	-15	-14	-24	-18	-27	-52	-32
País Basc	26	27	27	20	50	49	68	8	134
Rioja	3	-1	-21	-7	-3	-15	-9	-13	-4
Ceuta i Melilla	0	-1	-1	-1	-1	-23	-5	-39	-9
Extra-regio	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Espanya	51	-234	-974	-1.172	-824	-2.459	-2.078	-2.473	-2.219

Font: Correa i Maluquer (1999)

Quadre A1.3

Saldo fiscal de les administracions territorials en les CA
Milions d'euros

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Andalusia	-219	-100	-289	-751	-1.324	-1.386	-744	-692	-643
Aragó	-31	-42	-19	-24	-83	-210	-199	-137	-257
Astúries	-14	-17	-10	-33	-73	-45	-81	-71	-55
Balears	-25	-42	-16	-36	-82	-107	-104	-70	-25
Canàries	-77	45	-49	5	-252	-259	-124	-82	125
Cantàbria	10	-29	-32	-74	-111	-94	3	0	145
Castella i Lleó	-52	43	55	-111	-39	-181	-163	-265	-271
Castella-la Manxa	-62	-10	-51	-117	54	-93	-69	-91	-146
Catalunya	-378	-241	-238	-245	-294	-938	-685	-1.025	-1.137
València	-280	12	-75	-150	-409	-456	-468	-594	-164
Extremadura	-48	27	4	-46	-33	-96	-136	-59	-65
Galícia	-26	43	-70	-222	-255	-571	-284	-447	-455
Madrid	-57	94	-182	-262	-69	-702	-642	-304	-449
Múrcia	-54	-35	-28	-79	-100	-88	-45	-42	-37
Navarra	-44	20	66	41	195	21	-185	-283	-177
País Basc	-137	153	198	-55	-153	-131	-120	-420	-140
Rioja	8	16	-10	-25	-34	-55	-29	-9	8
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Extra-regio	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Espanya	-1.487	-62	-746	-2.186	-3.061	-5.393	-4.074	-4.590	-3.743

Fuente: Cuentas Regionales. Intervención General del Estado

Quadre A1.4

Saldo fiscal de l'Administració central i les administracions de Seguretat Social en les CA

Milions d'euros

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Andalusia	-1.851	-1.406	-1.312	-1.317	-1.696	-1.796	-2.208	-4.496	-3.929
Aragó	-174	45	66	258	100	135	177	-63	9
Astúries	-322	-305	-624	-469	-778	-827	-803	-1.225	-1.133
Balears	349	487	498	550	555	529	654	591	554
Canàries	-291	-319	-327	-361	-468	-524	-736	-518	-515
Cantàbria	-42	80	-29	1	-37	-35	-115	-223	-273
Castella i Lleó	-763	-450	-731	-638	-1.065	-974	-1.108	-1.717	-1.704
Castella-la Manxa	-399	-241	-233	-201	-374	-40	-158	-621	-563
Catalunya	2.920	3.698	4.337	5.653	5.785	6.416	7.947	5.435	6.113
València	437	724	879	1.461	1.375	1.360	1.161	714	628
Extremadura	-612	-640	-655	-654	-831	-768	-916	-962	-945
Galícia	-641	-568	-786	-809	-1.017	-1.082	-1.444	-1.672	-1.707
Madrid	1.645	1.919	2.287	3.471	3.223	3.285	4.345	2.332	2.426
Múrcia	-236	-29	-106	-32	-63	-77	-212	-320	-223
Navarra	-60	-91	-127	-41	-192	-91	113	156	66
País Basc	-64	-49	0	312	159	-62	-190	-335	-495
Rioja	-10	50	43	51	59	58	35	-4	-5
Ceuta i Melilla	-265	-311	-285	-290	-310	-345	-446	-398	-448
Extra-regio	-9.401	-11.072	-10.478	-14.779	-14.503	-14.458	-14.706	-17.323	-18.946
Espanya	-9.778	-8.479	-7.584	-7.833	-10.078	-9.294	-8.609	-20.650	-21.090

Font: Fernández Céspedes, A. *Comunicació al XXV Congrés d'Economia Regional*. Sevilla, 1999.

Annex 2. Saldos fiscals 1995-1999

Quadre A2.1

Saldo fiscal del sector públic en les CA
Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Andalusia	-8.195	-7.833	-6.997	-7.395	-7.226
Aragó	-525	-514	-218	-219	-73
Astúries	-1.047	-1.017	-1.029	-1.117	-1.178
Balears	604	811	1.001	1.119	1.371
Canàries	-1.182	-1.027	-718	-733	-633
Cantàbria	-193	-221	-292	-218	-248
Castella i Lleó	-2.838	-2.579	-2.506	-2.924	-2.982
Castella-la Manxa	-2.312	-2.189	-2.070	-2.214	-2.234
Catalunya	6.111	7.460	9.015	9.672	11.442
València	72	277	970	1.219	1.713
Extremadura	-2.255	-2.199	-2.089	-2.340	-2.315
Galícia	-2.507	-2.368	-2.231	-2.287	-2.347
Madrid	6.525	7.392	8.151	9.324	11.442
Múrcia	-832	-873	-765	-658	-685
Navarra	-91	-2	102	118	170
País Basc	-514	-182	601	538	869
Rioja	-13	14	60	60	81
Ceuta i Melilla	-293	-272	-285	-316	-301
Extra-regio	-26.610	-23.809	-21.869	-22.122	-20.767
Espanya	-36.095	-29.129	-21.168	-20.491	-13.902

Font: Fernández Céspedes, A. (2003 i 2007).

Quadre A2.2

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA
Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Andalusia	-2.227	-1.491	-1.900	-1.646	-2.709
Aragó	-365	-402	-362	-480	-419
Astúries	-233	-165	-179	-170	-193
Balears	-37	-16	19	-10	-14
Canàries	-345	-291	-350	-355	-316
Cantàbria	-50	-70	-159	-99	-142
Castella i Lleó	-991	-914	-742	-971	-1.313
Castella-la Manxa	-897	-756	-797	-666	-1.117
Catalunya	-21	-210	-89	-380	310

Quadre A2.2 (continuació)

Saldos fiscals de les Institucions de la Unió Europea en les CA

Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
València	-556	-443	-157	-457	-174
Extremadura	-668	-627	-412	-681	-688
Galícia	-574	-723	-667	-360	-819
Madrid	252	360	410	342	421
Múrcia	-211	-230	-118	-147	-392
Navarra	-83	-91	-65	-43	-15
País Basc	19	-50	125	-228	231
Rioja	-17	-20	-18	-15	-33
Ceuta i Melilla	-21	-15	-25	-3	-42
Extra-regio	3	3	3	3	3
Espanya	-7.040	-6.165	-5.485	-6.307	-7.424

Font: Fernández Céspedes, A. (2003 i 2007).

Quadre A2.3

Saldos fiscals de l'Administració autonòmica de cada CA

Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Andalusia	-570	-717	42	-679	109
Aragó	-9	-90	-41	-12	36
Astúries	10	-28	-110	-84	-13
Balears	-14	-9	1	22	4
Canàries	-184	-161	69	63	89
Cantàbria	56	22	-7	20	-65
Castella i Lleó	-87	-85	-11	-22	116
Castella-la Manxa	-61	-50	-10	-71	81
Catalunya	-966	-633	-546	66	-210
València	-115	-709	-546	-620	-984
Extremadura	-20	-30	-63	-60	-4
Galícia	-227	-121	-137	-275	-113
Madrid	-322	-330	-360	-536	-334
Múrcia	-8	6	-19	-1	17
Navarra	-19	73	99	31	12
País Basc	-236	1	-79	312	391
Rioja	-5	16	4	6	-11
Ceuta i Melilla	0	0	0	0	0
Extra-regio	-1	0	0	0	0
Espanya	-2.777	-2.846	-1.714	-1.841	-880

Font: IGAE

Quadre A2.4

Saldos fiscals de les administracions locals de cada CA

Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Andalusia	-150	-159	-133	-160	-79
Aragó	-22	-32	-29	-23	21
Astúries	-18	-6	-63	-60	-52
Balears	-11	32	2	-1	29
Canàries	95	93	213	166	44
Cantàbria	-4	-14	-14	22	7
Castella i Lleó	-108	-75	-52	-154	60
Castella-la Manxa	1	-46	-15	-34	-30
Catalunya	18	51	-132	-53	118
València	11	2	-118	-120	-136
Extremadura	-68	-14	-41	-64	-79
Galícia	-58	-10	26	-13	-32
Madrid	66	15	81	196	38
Múrcia	-7	-14	-8	-32	-25
Navarra	10	-16	16	81	14
País Basc	114	254	365	382	110
Rioja	17	-4	9	8	2
Ceuta i Melilla	0	-19	18	32	-9
Extra-regio	0	2	0	1	0
Espanya	-115	39	126	173	0

Font: IGAE

Quadre A2.5

Saldo fiscal de l'Administració central i la Seguretat Social en les CA

Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Andalusia	-5.247	-5.466	-5.006	-4.910	-4.548
Aragó	-129	9	214	296	289
Astúries	-807	-818	-678	-803	-919
Balears	666	804	979	1.108	1.352
Canàries	-748	-667	-650	-606	-451
Cantàbria	-196	-159	-111	-161	-48
Castella i Lleó	-1.652	-1.504	-1.701	-1.777	-1.844
Castella-la Manxa	-1.355	-1.337	-1.248	-1.443	-1.168
Catalunya	7.080	8.251	9.782	10.040	11.224
València	732	1.427	1.792	2.416	3.007
Extremadura	-1.499	-1.528	-1.573	-1.535	-1.544

Quadre A2.5 (continuació)

Saldo fiscal de l' Administració central i la Seguretat Social en les CA

Milions d'euros

	1.995	1.996	1.997	1.998	1.999
Galícia	-1.648	-1.513	-1.453	-1.639	-1.384
Madrid	6.529	7.347	8.021	9.322	11.317
Múrcia	-606	-635	-621	-478	-286
Navarra	2	33	52	50	158
País Basc	-411	-386	191	72	137
Rioja	-9	23	65	62	124
Ceuta i Melilla	-272	-237	-278	-345	-250
Extra-regio	-26.612	-23.814	-21.872	-22.125	-20.770
Espanya	-26.163	-20.157	-14.095	-12.516	-5.598

Font: Fernández Céspedes, A., (2003 i 2007)

BIBLIOGRAFIA

- Acemoglu, D., Johnson, S. i Robinson, J. (2004): "Institutions as the fundamental cause of long-run growth". *NBER. WP 10481*.
- Aghion, P i Howitt, P. (1992): "A Model of Growth through Creative Destruction". *Econometrica*, 60.
- Aghion, P. (1999): "Inequality and economic growth; the perspective of the new growth theories". *CEPREMAP. WP 9908*.
- Alcaide, J. (1996): "Contabilidad regional de las autonomías españolas: un modelo simplificado". *Papeles de Economía Española*, Separata del núm. 67.
- Alcaide, J. i Alcaide, P. (2007): *Balance económico regional (autonomías y provincias). Años 2000 a 2006*. Fundación de las Cajas de Ahorros Confederadas (FUNCAS).
- Aldás, J., Goerlich, F.J. i Mas, M. (2006): *Gasto de las familias en las Comunidades Autónomas Españolas. Pautas de consumo, desigualdad y convergencia*. Fundación Caixa Galicia.
- Alesina, A. i Rodrik, D. (1994): "Distributive politics and economic growth". *Quarterly Journal of Economics*, 109, maig.
- Alesina, A. i Perotti, R. (1996): "Income distribution, political instability, and investment". *European Economic Review*, núm. 40.
- Alesina, A., Baqir, R. i Easterly, W. (2000): "Redistributive Public Employment". *Journal of Urban Economics*, núm. 48.
- Alesina, A. i Spolaore, E. (2003): *The Size of Nations*. MIT Press. Cambridge.
- Alesina, A. i Angeletos, J.M. (2005): "Fairness and redistribution". *American Economic Review*. Setembre.
- Alonso, J. i Freire-Serén, M.J. (2002): "Infraestructuras sociales: su efecto sobre el crecimiento de la productividad de las CC.AA. españolas". *Revista de estudios regionales*, núm. 64.
- Álvarez, S., Prieto, J. i Salas, R. (2002): "The evolution of income inequality in the European Union". *Instituto de Estudios Fiscales. Papeles de Trabajo*, núm. 10/02.
- Álvarez, S. (2004): "Hacienda Pública: enfoques y contenidos". *Instituto de Estudios Fiscales. Documento de trabajo*, núm. 2/04.
- Argimón, I., González-Páramo, J.M., Martín, J. i Roldán, J.M. (1994): "Productividad e infraestructuras en la economía española". *Moneda y Crédito*, núm. 198.

- Argimón, I., González-Páramo, J.M. i Roldan, J.M. (1997): "Evidence of public spending crowding-out from a panel of OECD countries". *Applied Economics*, núm. 29.
- Aschauer, D. (1989): *Is Public Expenditure Productive?*. Journal of Monetary Economics, 23.
- Atkinson, A. (1983): *The Economics of Inequality*, 2ª. Ed. Oxford University Press. Oxford.
- Ayala, L., Jurado, A. i Pedraja, P. (2006): "Desigualdad y bienestar en la distribución intraterritorial de la renta. 1973-2000". *Investigaciones Regionales*, núm. 8. Primavera.
- Bajo, O. i Díaz, C. (2003): "Política fiscal y crecimiento; nuevos resultados para las regiones españolas, 1967-1995". *Investigaciones Regionales*, núm. 3.
- Banco de España (2007): Flujos entre España y las Instituciones Comunitarias Europeas. Disponible a www.bde.es.
- Bandrés, E. (1994): "La redistribución en el Estado del bienestar: un enfoque contractual" en *La crisis del Estado del bienestar*. II Jornadas Santiago de Compostela. Asociación Galega de Estudios de Economía do Sector Público.
- Barberán, R., Bosch, N., Castells, A., Espasa, M. i Rodrigo, F. (1999): "Las balanzas fiscales de las CC. AA. españolas: metodología y resultados (1991-1994)". *VI Encuentro de Economía Pública*. Oviedo: febrer.
- Barberán, R. (1999): "La estimación de balanzas fiscales regionales en el Estado de las Autonomías: estado de la cuestión", en Castells i Bosch (eds). *Desequilibrios territoriales en España y Europa*. Ariel Economía. Barcelona.
- Barberán, R. (2000): "Los estudios sobre balanzas fiscales en España: heterogeneidad en las aproximaciones y diversidad de resultados". *Hacienda Pública Española*, núm. 155.
- Barberán, R. (2004): "Las balanzas fiscales regionales: inventario de divergencias". *Papeles de Economía Española*, núm. 99.
- Barea, J. (1977): "Las cuentas regionales de las administraciones públicas españolas". *Hacienda Pública Española*, núm. 44.
- Barea, J. (2004): "Balanzas fiscales: objetivos, metodología y equidad en los saldos". *Papeles de Economía Española*, núm. 99.
- Barr, N. (1992): "Economic theory and the Welfare State: a survey and interpretation". *Journal of Economic Literature*. Vol. XXX, juny.

- Barrios, S. i Strobl, E. (2005): "The dynamics of regional inequalities". *European Economy. European Commission. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. Economic paper*, núm. 229.
- Barro, R. (1991): "Economic Growth in a Cross Section of Countries". *Quarterly Journal of Economics*, 106.
- Barro, R. i Sala-i-Martin, X. (1991): "Convergence across states and regions". *Brookings Papers on Economic Activity*.
- Barro, R. i Sala-i-Martin, X. (1992): "Public finance in models of economic growth". *Review of Economic Studies*, 59.
- Barro, R. i Sala-i-Martin, X. (1995): *Economic growth*. McGraw Hill. Boston.
- Baumol, W.J. (1986): "Productivity Growth, Convergence and Welfare: What the Long-Run Data Show". *American Economic Review*, 76.
- Becattini, G. (2006): "Vicisitudes y potenciales de un concepto: el distrito industrial". *Economía Industrial*, núm. 359.
- Becker, G (1964): *Human capital*. National Bureau of Economic Research. Nova York.
- Beutel, J. (2002): *The economic impact of objective 1 interventions for the period 2000-2006*. Final Report to the Directorate-General for Regional Policies. European Commission. Konstanz. Alemanya.
- Benko, G. i Lipietz, A. (1994): *Las regiones que ganan. Distritos y redes. Los nuevos paradigmas de la geografía económica*. Ed. Alfons el Magnànim. València.
- Biehl, D. (1988): "Las infraestructuras y el desarrollo regional". *Papeles de Economía Española*, núm. 35.
- Boeri, T. (2002): "Let social policy models compete and Europe will win", paper conference. *Kennedy School of Government*. Harvard University, 11-12.
- Boldrin, M. i Canova, F. (2001): "Inequality and Convergence: Reconsidering European Regional Policies". *Economic Policy*, núm. 32.
- Boldrin, M. i Canova, F. (2003): "Regional Policies and EU Enlargement". *CEPR*. DP 3744.
- Bosch, N., Espasa, M. i Sorribas, P. (2002): "La capacidad redistributiva y estabilizadora del presupuesto del gobierno central español". *Hacienda Pública Española*, núm. 160.

- Bosch, N. i Espasa M. (2004): "Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas con la administración central: un análisis empírico". *Papeles de economía española*, núm. 99.
- Bosch N. i altres. Grup de treball per l'actualització de la balança fiscal de Catalunya. (2005): La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central. Treball promogut per la part catalana de la Comissió Mixta de Valoracions entre l'Administració central i la Generalitat de Catalunya.
- Bradley, J. (2002): "An examination of the ex-post macroeconomic impacts of CSF 1994-1999 on Objective 1 countries and regions. Greece, Ireland, Portugal, Spain, East Germany and Northern Ireland". *The Economic and Social Research Institute (ESRI)*. Irlanda.
- Bradley, J. i Morgenroth, E. (2004): *A study of the macro-economic impact of the reform of EU Cohesion Policy*. The Economic and Social Research Institute. Irlanda.
- Breton (le), M. i Weber, S. (2003): "The art of Making Everybody Happy: How to Prevent a Secession". *IMF Staff Papers*, vol. 50. núm. 3.
- Cabrillo, F. i Albert, R. (2001): "Igualdad y desigualdad en economía". *Papeles de Economía Española*, núm. 88.
- Calonge, S. i Manresa, A. (1997): "Consecuencias redistributivas del Estado de Bienestar en España: un análisis empírico desagregado". *Moneda y Crédito*, núm. 204.
- Calonge, S. i Manresa, A. (2001): *Incidencia fiscal y del gasto público social sobre la distribución de la renta en España y sus CC.AA.* Fundación BBVA. Madrid.
- Cambra de Comerç de Barcelona (2002): *La inversió pública a Catalunya*. Barcelona.
- Cambra de Comerç de Barcelona (2003): *Propostes de la Cambra per a l'impuls econòmic de Catalunya*. Barcelona.
- Canova, F. i Marcet, A. (1995): "The poor stay poor: non convergence across countries and regions". *CEPR*. WP 1265.
- Canova, F. (1998): "Testing for Convergence Clubs: a Predictive Density Approach" Document de treball, núm. 404. Universitat Pompeu Fabra.
- Canova, F. (2001): *Contribueixen les polítiques de la Unió Europea a estimular el creixement i a reduir les desigualtats regionals?* Els opuscles del CREI, núm. 8. Generalitat de Catalunya i Universitat Pompeu Fabra.

- Castells, A. (1979): "Balança fiscal de Catalunya: incidència fiscal de l'actuació de l'Estat". *Revista Econòmica*, núm. 54. Banca Catalana.
- Castells, A., Costas, J.C. i Parellada, M. (1981): "Efectos redistributivos regionales de las finanzas del Gobierno central y flujos de mercaderías y servicios en España". *Investigaciones económicas*, núm. 16.
- Castells, A. i Parellada, M. (1983): "Els fluxos econòmics de Catalunya amb l'exterior". *L'economia catalana avui i demà*. Banco de Bilbao. Barcelona.
- Castells, A. (1993): "Desequilibris regionals a Espanya i a Europa: unes notes comparatives". *Revista Econòmica*, núm. 100. Banca Catalana.
- Castells, A. i Parellada, M. (1993): "Los desequilibrios territoriales en España". *I Simposio sobre igualdad y distribución de la renta y la riqueza*. Volum IX. *Desequilibrios interregionales*. Fundación Argentaria.
- Castells, A. i Bosch, N. (editors) (1999): *Desequilibrios territoriales en España y Europa*. Ariel Economía. Barcelona.
- Castells, A., Barberán, R., Bosch, N., Espasa, M., Rodrigo, F. i Ruiz-Huerta, J.: (2000): *Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas (1991-1996). Análisis de los flujos fiscales de las comunidades autónomas con la Administración central*. Ariel Economía. Barcelona.
- Castells, A. i Solé, A. (2001): "Una estimación de las necesidades de gasto de las Comunidades Autónomas". *Hacienda Pública Española*, núm. 156-1.
- Castells, A. i Espasa, M. (2002): "Desequilibrios territoriales y políticas de cohesión en la Unión Europea en la perspectiva de la ampliación". *Papeles de Economía Española*, núm. 91.
- Castells, M. (1996): *The rise of the network society*. Blackwell Publishers. Cambridge (Mass.)
- Castells, M. i Borja, J. (1997): *Local y global. La gestión de las ciudades en la era de la información*. Taurus, Madrid.
- Catsambas, T. (1978): *Regional Impacts of Federal Fiscal Policy*. Lexington Books.
- Cecchini, P. (1988): *The European Challenge 1992, The Benefits of a Single Market*. Londres.
- Círculo de Economía (2001): *El papel del estado en el mantenimiento del equilibrio económico territorial en España*. Barcelona.

- Colldeforns, M. (1991): *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració de l'Estat (1986-88)*. Institut d'Estudis Autònoms. Barcelona.
- Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya (2002): *Els models de transports a Catalunya. Diagnosi*. Barcelona.
- Comisión de las Comunidades Europeas (1997): *Primer informe sobre la cohesión económica y social*. Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (1998): *Economic and Social Cohesion in the European Union: the impact of member States' Own Policies*. Luxemburg. Office for Official Publications of the European Communities (Regional Development Studies núm. 29). Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (2004): *Comunicación de la Comisión al Consejo y al Parlamento Europeo. Perspectivas financieras. 2007-2013*. Brussel·les 14-7-2004 (COM(2004) 487 final).
- Comisión de las Comunidades Europeas (2004): *Tercer informe sobre la cohesión económica y social. "Una nueva asociación para la cohesión. Convergencia, competitividad, cooperación"*. Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (2004): *Propuesta de Reglamento al Consejo por el que se establecen las disposiciones relativas al Fondo Europeo de Desarrollo Regional, al Fondo Social Europeo y al Fondo de Cohesión*. SEC (2004) 924. Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (2005): *Tercer informe intermedio sobre la cohesión: hacia una nueva colaboración para el crecimiento, el empleo y la cohesión*. SEC (2005) 632. Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (2005): *Agenda de política social (2006-2010)*. Comunicación de la Comisión (COM (2005) 33 final). Brussel·les.
- Comisión de las Comunidades Europeas (2005): *Política de cohesión en apoyo del crecimiento y el empleo: directrices y estrategias comunitarias, 2007-2013*. Comunicación de la Comisión. Brussel·les.
- Commission européenne (1977): *Rapport du groupe de réflexion sur le rôle des finances publiques dans l'intégration européenne* (Rapport MacDougall).
- Commission of the European Communities (1989): *Report on economic and monetary union in the European Community*. Committee for the study of economic and monetary union. Report Delors.

- Commission européenne (1999): *Évaluer les programmes socio-économiques*. Collection MEANS. Brussel-les.
- Commission of the European Communities (2002): *Social protection in Europe 2001*. Brussel-les.
- Commission of the European Communities (2003): "2003 European Innovation Scoreboard: Technical Paper núm. 3. Regional innovation performances". *European Trend Chart on Innovation*. Brussel-les.
- Commission of the European Communities (2006): *Fourth progress report on cohesion. The Growth and Jobs Strategy and the Reform of European cohesion policy*. SEC (2006) 726. Brussel-les.
- Commission Staff (2005): "Cohesion Policy and cities: The urban contribution to growth and jobs in the regions". Working Paper *Commission of the European Communities*. Novembre. Brussel-les.
- Coopers and Lybrands (1986): *The London Equalition*. Londres.
- Córcoles, C. (1999): "Efectos multiplicadores del gasto público en la economía española en el período 1980-1990". *Hacienda Pública Española*. núm. 149.
- Corral, L. (2001): "Sistema básico de la imposición indirecta". *Cuadernos de Estudios Empresariales*. Vol. 11.
- Correa, M.D. i Maluquer, S. (1999): "Efectos regionales del presupuesto comunitario en España", *Información Comercial Española*; núm. 2621; p. 19-31.
- Correa, M.D. i Maluquer, S. (2003): *Efectes regionals del pressupost europeu a Espanya. Actualització 1986-1999*. Institut d'Estudis Autònoms. Barcelona.
- Cuadrado-Roura, J.R. (dir.), Mancha, T. i Garrido, R. (1998): *Convergencia regional en España: hechos, tendencias y perspectivas*. Fundación Argentaria. Madrid.
- Cuadrado-Roura J.R. i Parellada, M. (editors) (2002) *Regional Convergence in the European Union. Facts, Prospects and Policies*. Springer. Alemanya.
- Cuadrado-Roura, J.R. i Garrido-Yserte, R. (2006): "¿Hacia una nueva periferia en Europa?". *Papeles de Economía Española*, núm. 107.
- Davezies, L. (1993): *Budgets publics et redistribution spatiale: les effets du budget de l'État et de la sécurité sociale sur le répartition régionale des revenus en 1989*. OEIL/IUP/Université de Paris XII. (Mimeo).

- Davezies, L., Nicot, B.H. i Prud'homme, R. (1998): *Interregional transfers from central government budget. Economic and Social Cohesion in the European Union: The impact of Member States Own Policies*. Final Report to the European Commission. European Policies Research Centre of University of Strathclyde Glasgow.
- De la Fuente, A. (2002): "Fondos estructurales, inversión en infraestructuras y crecimiento regional" (amb la col·laboració d'A. Avilès i M. Fernández). *Documento de Economía*, 18. Fundacion Caixa Galicia.
- De la Fuente, A. (2003): "El impacto de los Fondos Estructurales: Convergencia real y cohesión interna". *Hacienda Pública Española*, núm. 165.
- De la Fuente, A. i Vives, X. (editors). (2003): *Políticas públicas y equilibrio territorial*. Fundación BBVA. Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Autonòmics. Bilbao.
- De la Fuente, A. (2005): *Los mecanismos de cohesión territorial en España: un análisis y algunas propuestas*. Instituto de Análisis Económico, CSIC. Encàrrec del Laboratorio de la Fundación Alternativas.
- De la Fuente, A. (2005): "Educación y crecimiento: un panorama". *Ministerio de Economía y Hacienda*. Documentos de trabajo núm. D-2005-03.
- De Wulf, L. (1981): "Incidencia del gasto: ¿hacia dónde vamos ahora?". *Hacienda Pública Española*; 107 (1987); p. 377-89.
- Durán Heras, M.A. (1997): "El papel de mujeres y hombres en la economía española". *Información Comercial Española*, 760.
- Duranton, G. i Puga, D. (2001): "Nursery Cities: Urban diversity, process innovation, and the life cycle of products". *American Economic Review*. Vol. 91, núm. 5.
- Easterly, W. i Rebelo, S. (1993): "Fiscal Policy and Economic Growth: An Empirical Investigation". *NBER*, 4499.
- Eckey, H. i Türk, M. (2007): "Convergence of EU regions. A literature report". *Investigaciones Regionales*, núm. 10. Asociación Española de Ciencia Regional.
- Egea, N. (1999): "La Contabilidad Regional de las Administraciones Públicas". *Hacienda Pública Española*, núm. 148.
- Eichengreen, B. (1993): "European Monetary Unification". *Journal of Economic Literature* núm. 31.

- Escot, L. i Galindo, M.A. (1998): "Difusión tecnológica, convergencia y crecimiento económico". *Papeles de trabajo*, núm. 8/98. Universidad Complutense de Madrid.
- Escribá, F.J. i Murgui, M.J. (2001): "Tecnología, cambio estructural y convergencia en las regiones españolas (1980-1995)". *Investigaciones Económicas*, volum XXV.
- Espasa, M. (2002): "Les balances fiscals de la Unió Europea amb els països i regions membres" *Revista econòmica de Catalunya*, núm. 43.
- Esping-Andersen, G. (1990): *The three worlds of welfare capitalism*. Cambridge: Polity Press.
- Esping-Andersen, G. (1996): *Welfare states in transition: National adaptations in global economies*. Londres: Sage.
- Esping-Andersen, G. (2006): "Col·locar el bou davant del carro: el camí cap a un model social per a l'Europa de la meitat del segle". *Nota d'Economia*, núm. 85.
- ESRI (The Economic and Social Research Institute) (2002): *An examination of the ex-post macroeconomic impacts of CSF 1994-99 on Objective 1 countries and regions*. Irlanda.
- Esteban, J.M. i Vives, X. (dir.) (1994): *Crecimiento y convergencia regional en España y Europa*. Instituto de Análisis Económico, CSIC. Fundación de Economía Analítica. Barcelona.
- Estruch, A. (1996): "Los efectos redistributivos del gasto social de las Administraciones centrales y autonómicas en 1990". Diversos autores. *Las políticas redistributivas (II Simposio sobre igualdad en la distribución de la renta y la riqueza)*. Fundación Argentaria. Madrid.
- Estruch, A. (2001): "Estat del benestar, desigualtat i redistribució: algunes dades i idees en el canvi de segle". *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 43.
- European Policies Research Centre (EPCR) (1996): *Economic and social cohesion in the European Union: the impact of member states' own policies*. Glasgow.
- Eurostat (1995): *Métodos de contabilidad regional: valor añadido bruto y FBCF por ramas de actividad*. Luxemburg.
- Eurostat (1999): *Métodos de contabilidad regional: tablas de las administraciones públicas*. Luxemburg.
- Eurostat (2005): *Regions: Statistical yearbook 2005*. Brussel·les.

- Fernández Céspedes, A. (1992): "L'economia de Catalunya en el context espanyol i europeu". *Nota d'Economia*, núm. 44.
- Fernández Céspedes, A. (1993): "Inversió pública: evolució i finançament en el període 1981-1991". Mimeo.
- Fernández Céspedes, A. (1994): "La inversió pública a les comunitats autònomes". *Nota d'Economia*, núm. 49.
- Fernández Céspedes, A. (1997): "Economia, sector públic i distribució de la renda en les CA". *Nota d'Economia*, núm. 59.
- Fernández Céspedes, A. (1999): "El sector público y las comunidades autónomas". Comunicación presentada en el XXV Encuentro de Economía Regional. Sevilla.
- Fernández Céspedes, A. (2000): *Els trets generals de l'economia catalana*. Generalitat de Catalunya.
- Fernández Céspedes, A. (2002): "Dones, serveis socials i economia". Dossier Econòmic, 7-13 de desembre.
- Fernández Céspedes, A. (2003): *El sector públic i les comunitats autònomes*. Institut d'Estudis Autonòmics. Mimeo.
- Fernández Céspedes, A. (2004): "L'economia, el benestar social i la balança fiscal de Catalunya". *Dossier Econòmic*, 10-16 de juliol.
- Fernández Céspedes, A. (2007): "El sector públic en les comunitats autònomes". Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Mimeo.
- Fernández Díaz, A., Parejo, J.A. i Rodríguez, L. (2006): *Política Econòmica*. Ed. McGraw-Hill. 4a edició. Madrid.
- Fina, L., Pérez, J.I. i Toharia, L. (2001): *El reto del empleo*. MacGraw-Hill. Madrid.
- Fingleton, B. (editor) (2003): *European Regional Growth*. Springer. Berlín.
- Fischer, M.M. i Stirböck, (2006): "Convergencia regional en Europa". *Papeles de Economía Española*, núm. 107.
- Fitz, J. (2004) "Lesson from 20 years of Cohesion". Paper presentat al Fòrum Econòmic de Brussel·les per The Economic and Social Research Institute (ESRI).

- Freeman, R.B. i Schettkat, R. (2002): "Marketization of Production and the US-Europe Employment Gap" NBER. Working Paper, núm. 8797.
- Freeman, R.B. i Schettkat, R. (2005): "Marketization of household production and the EU-US gap". *Economic Policy*.
- Fujita, M. i Krugman, P. (2004): "La nueva geografía económica: pasado, presente y futuro". *Investigaciones Regionales*, núm. 4.
- Fukuyama, F. (1995): *Trust; the social virtues and the creation of prosperity*. Simon i Schuster. Nova York.
- Fundación BBVA. (2003): *El "stock" de capital en España y sus comunidades autónomas*. Madrid.
- Fundació Josep Irla (2008): *Estimació de les balances fiscals de les comunitats autònomes respecte de l'Estat espanyol. 1995-2005*. Barcelona.
- Galindo, M.A. (2004): "Distribución de la renta y crecimiento". *Instituto de Estudios Fiscales*. DOC, núm. 27/04.
- García-Durán, J.A. i Puig, P. (1980): *La calidad de vida en España*. Editorial Moneda y Crédito. Madrid.
- García-Durán, J.A. (1991): "Resituar al Estado". *La política económica española en la Unión Económica y Monetaria Europea*. Círculo de empresarios.
- García-Durán, J.A. (1992): "Administraciones públicas y redistribución". *Información Comercial española*, núm. 712.
- García-Durán, P. (2002). "La economía de la UE. Principales políticas comunes. Política regional y de Cohesión Económica". *Economía mundial*. Ariel.
- García Quevedo, J. (2005): "L'evolució recent de la política d'innovació tecnològica i la seva aplicació a Catalunya". *Nota d'Economia*, núm. 82.
- Giddens, A. (2004): *The welfare state in a modern European society*. IX Jornada d'Economia. El futur de l'estat del benestar. Caixa de Manresa i FUOC.
- Giménez, A. (2004): "Balanzas fiscales, equidad y nivelación: personas y territorios". *Papeles de Economía Española*, núm. 99.

- Goerlich, F.J. i Mas, M. (2004): "Distribución personal de la renta en España 1973-2001". *Papeles de Economía Española*, núm. 100.
- González-Páramo, J.M. (1998): "Crecimiento y redistribución en el estado del bienestar". *Ekonomiaz*, núm. 40.
- González-Páramo, J.M. i López Casanovas, G. (1996): "El gasto público: problemas actuales y perspectivas". *Papeles de Economía Española*, núm. 69.
- Gorostiaga, A. (1999): "¿Cómo afecta el capital público y el capital humano al crecimiento?". *Investigaciones económicas*, vol. XXIII.
- Grier, K. i Tullock, G. (1989): "An empirical analysis of Cross-national economic growth, 1951-1980". *Journal of Monetary Economics*. Núm. 87.
- Grossman, G.M. i Helpman, E. (1991): *Innovation and Growth in the Global Economy*. Cambridge MA, MIT Press.
- Gual, J. i Torrens, L. (2004): *La indústria catalana davant l'ampliació europea*. Generalitat de Catalunya. Departament de Treball i Indústria. Barcelona.
- Guillesspie, W.I. (1966): "The incidence of taxes and public expenditure in the canadian economy". *Studies of the Royal Commission on Taxation*, núm. 2. Ottawa.
- Hayek, F.A. (1998): *Los fundamentos de la libertad*. Unión editorial. Madrid.
- Herce, J.A. i Martota, R. (2006): "La política de cohesión comunitaria y el horizonte regional post 2007 en España". *Cuadernos de Información Económica*, núm. 191.
- Herrero, C., Soler, A. i Villar, A. (2004): *Capital Humano y Desarrollo Humano en España, sus Comunidades Autónomas y Provincias. 1980-2000*. Bancaja i Ivie.
- IMD World Competitiveness Center (2005): *IMD World Competitiveness Yearbook 2005*.
- Institut d'Estadística de Catalunya (1999): *Evolució de les principals macromagnituds de l'economia catalana 1992-97*. Barcelona.
- Institut d'Estadística de Catalunya (2006): *Taula input-output 2001 de l'economia catalana*. Disponible a www.idescat.cat.
- Instituto Nacional de Estadística (1995): *Contabilidad Regional de España. Producto Interior Bruto*. Madrid.

- Instituto Nacional de Estadística (2007): *Contabilidad Nacional de España*. Sèrie 2000-2005. Disponible a www.ine.es.
- Instituto Nacional de Estadística (2007): *Contabilidad Regional de España*. Disponible a www.ine.es.
- Instituto Nacional d'Estadística (2008): *Estadísticas de pensiones contributivas*. Disponible a www.ine.es.
- Intervención General del Estado (2008): *Cuentas de las administraciones públicas*. Diversos anys. Disponible a www.pap.meh.es/.
- Intervención General del Estado (2008): *Cuentas regionales*. Diversos anys. Disponible a www.pap.meh.es/.
- Intervención General del Estado (2008): *Actuación económica y financiera de las administraciones públicas*. Diversos anys. Disponible a www.pap.meh.es/
- Izquierdo, M. i Lacuesta, A. (2005): "Heterogeneidad en los mercados de trabajo regionales". *Boletín Económico*, núm. 103. Banco de España.
- Jaen, M. i Molina A. (2001): "Efectos distributivos del gasto público en España". *Papeles de Economía Española*, núm. 88.
- Jones, C.I. (1997): "On the Evolution of the World Income Distribution". *Journal of Economic Perspectives*.
- Jovanovic, M. (2001): *Geography of production and economic integration*. Routledge.
- Kaldor, N. (1970): "The case for regional policies". *Scottish Journal of Political Economy*, 17.
- Kaufman, M., Swagel, P. i Dunaway, S. (2003): "Regional Convergence and the Role of Federal Transfers in Canada", *IMF Working Paper*. WP/03/97.
- Kim, S. (1997): "Economic Integration and Convergence: U.S. Regions, 1984-1987". *NBER*. WP 6335, Cambridge.
- King, D. N. (1988): *La economía de los gobiernos multi-nivel*. Instituto de Estudios Fiscales. Madrid.
- Kok, W. (2004): *Relever le défi: la stratégie de Lisbonne pour la croissance et l'emploi*. Rapport du groupe de haut niveau. Office des publications officielles des Communautés européennes.

- Kremmer, M, Onatski, A. i Stock, J. (2001): "Searching for Prosperity". *NBER Working paper*, núm. 8250.
- Krugman, P. (1991): "Increasing Returns and Economic Geography". *Journal of Political Economy*, 99.
- Kuznets, S. (1955): "Economic growth and income inequality". *American Economic Review*, 45.
- Lagos, S. i Martínez, D. (2005): "Los efectos económicos de la solidaridad interterritorial: el caso español". *Las balanzas fiscales a debate*. Centro de Estudios Andaluces. Sevilla, 3 y 4 de noviembre.
- Lasuén, J.R. (2006): "Un marc econòmic creatiu per a un territori postindustrial". *Un marc econòmic per a un territori creatiu: els sectors quinaris*. Resum de la 4ª Jornada tècnica del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona.
- Lecaillon, J., Paukert, C., Morrison, C. i Germidis, D. (1987): *Distribución de la renta y desarrollo económico*. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid.
- Le Gallo, J., Ertur, C., i Baumont, C. (2003): "A Spatial Econometric analysis of Convergence across European Regions 1980-1995". *European Regional Growth. B. Fingleton editor*. Springer. Berlín.
- Leonard, H.B i Walter, J.H. (2000): *The Federal Budget and the States. Fiscal year 1999*. Taubman Center for State and Local Government. John F. Kennedy School of Government. Harvard University.
- Lladós, J. (2001): "Anàlisi de la dispersió i del patró de convergència en els nivells de renda de les regions europees (1980-1994)". *Revista econòmica de Catalunya*, núm. 39.
- Lluch, E. (1973): *El pensament econòmic a Catalunya (1760-1840)*. Ed. 62. Barcelona.
- López-Bazo, E. i Vayá, E. (1997): "Convergencia regional en la Unión Europea ante el nuevo entorno económico". *Información Comercial Española*, núm. 762.
- López Casasnovas, G. i Martínez, E. (2000): *La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració Central (1995-1998)*. Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya.
- López Casasnovas, G. i Castellanos, A. (2003): "Balances fiscals; mètode d'anàlisi i evidència". *Nota d'Economia*, núm. 75.

- López Casasnovas, G. (2004): "El déficit fiscal de una comunidad autónoma con la administración central: ¿de qué estamos hablando?". *Papeles de Economía Española*, núm. 99.
- López Casasnovas, G. i Pons, J. (2005): *Análisis de la redistribución entre las comunidades autónomas: criterios de evaluación y propuesta de nuevos principios básicos*. Universitat de Barcelona.
- López Casasnovas, G. (2005): "Reflexions generals sobre el model econòmic de Catalunya i reptes de futur". *Revista econòmica de Catalunya*, núm. 52.
- Lucas, R. (1988): "On the mechanics of economic development". *Journal of Monetary Economics*, núm. 22.
- MacDougall Rapport (1977), vegeu Commission européenne (1977).
- MacLure, Ch. (1974): *On the Theory and Methodology of Estimating Benefit and Expenditure Incidence*. The Hoover Institution, Stanford University.
- Mancha, T. i Garrido, R. (2004): "La política regional española en veinticinco años de democracia". 25 años de economía de mercado i el progreso de la economía española. *Revista del Instituto de Estudios Económicos*, núm. 1.
- Marchante, A., Ortega, B. i Sanchez, J. (2006): *Las dimensiones del bienestar en las Comunidades Autónomas Españolas. Un análisis de Sigma y Gamma- Convergencia*.
- Martínez, E. (1997): "La balança fiscal de Catalunya amb l'Administració Central". *La Balança de pagaments de Catalunya. Una aproximació als fluxos econòmics amb la resta d'Espanya i l'estranger (1993-1994)*. Direcció General de Programació Econòmica i Institut d'Estudis Autonòmics.
- Martínez Torres, M. (2006): "Evaluación de las migraciones interregionales en España, 1996-2004". *Fundación de las Cajas de Ahorro*. Documentos de trabajo, 258/2006.
- Mas, M., Pérez, F. i Uriel, E. (2007): *El stock y los servicios del capital en España y su distribución territorial (1964-2005)*. Fundación BBVA. Bilbao.
- Medel, B. i Molina, A. (1984): "Enfoques metodológicos sobre la incidencia del gasto público: una panorámica". *Hacienda Pública Española*, núm. 91.
- Medel, B., Molina, A. i Sánchez, J. (1988): "Los efectos distributivos del gasto público en España". *Fundación FIES-CECA*. Documentos de trabajo, 1988/28.

- Meerman, J. (1978): "Do empirical studies of public of budget incidence make sense?". *Public Finance*, 33.
- Mella, J.M. (1990): "Una reflexión sobre las implicaciones regionales de la política económica". *Economistas*, núm. 45-46.
- Ministerio de Economía y Hacienda (2006): *Informe del Grupo de trabajo sobre metodología de cálculo de las balanzas fiscales*. Madrid.
- Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino. Fondo Español de Garantía Agraria (FEGA). Disponible a www.fega.es
- Ministerio de Economía y Hacienda: *Política regional en España*. Informe anual, diversos anys.
- Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. *Pensiones Contributivas del sistema de la Seguridad Social*. Disponible a www.mtas.es.
- Molina, A. i Jaén, M. (1994): "Gasto público y redistribución de la renta: España 1981-1987". *Centro de Estudios sobre Economía Pública*. Fundación BBV. Documentos de trabajo.
- Monasterio, C. (2004): "Interpretación y sentido de las balanzas fiscales". *Papeles de Economía Española*, núm. 99.
- Moreno, P.A. (2002): "La influencia de las finanzas públicas en el crecimiento económico y el empleo". *Presupuesto y gasto público núm. 2002*. Instituto de Estudios Fiscales.
- Musgrave, R.A., Cook, C.L.D. i France, L. (1951): "The distribution of taxes payments by income class: a case study for 1948". *National Tax Journal*, 4.
- Musgrave, R.A. (1969): *Teoría de la Hacienda Pública*. Editorial Aguilar. Madrid.
- Musgrave, R.A, Case, K.E. i Leonard, H. (1974): "The distribution of fiscal burdens and benefits", *Public Finance Quarterly*, 2-3.
- Mushkin. S. (1956): "Distribution of Federal Taxes among the States", *National Tax Journal*, 2.
- Mushkin. S. (1957): "Distribution of federal expenditures among the states". *The Review of Economics and Statistics*, vol. 39.
- Myrdal, G. (1957): *Economic Theory and Underdeveloped Regions*. Londres.
- Nozick, R. (1974): *Anarchy, State, and Utopia*. Basic Books. Nova York.

- Ochando, C. (1997): "El Estado de bienestar español y su influencia en el grado de igualdad y redistribución de la renta". *Hacienda Pública Española*, núm. 143.
- OECD (2005): Programme for International Student Assessment (PISA), dades del 2003.
- OECD (2006): Education at a glance: OECD indicators. Disponible a www.oecd.org.
- Ohmae, K. (1996): *The End of the Nation State. The Rise of Regional Economies*. Londres.
- Oliver, J., Ramos, X. i Raymond, J.L., (2002): "La desigualdad en la distribución de la renta en la UE a mediados de los noventa. Evidencia del panel de hogares europeo". *Papeles de Economía Española*, núm. 91.
- Oliver, J. (2003): *La apertura exterior de las regiones en España*. Generalitat de Catalunya i Institut d'Estudis Autonòmics. Ed. Tirant lo Blanch. València.
- Olson, M. (1982): *The rise and decline of nations: economic growth, stagflation and social rigidities*. New Haven. Yale University Press.
- Òmnium Cultural (1999): Diversos autors. *Catalunya y España. Una relación económica a revisar*. Òmnium Cultural. Barcelona.
- Paluzie, E. (2002): "Una panorámica de la nueva geografía económica". *Cuadernos de Economía*. Vol. 25.
- Parellada, M. (coordinador) (1997): *La balança de pagaments de Catalunya: una aproximació als fluxos econòmics amb la resta d'Espanya i l'estranger (1993-94)*. Generalitat de Catalunya i Institut d'Estudis Autonòmics. Barcelona.
- Parellada, M. (2004): "L'economia catalana: tendències recents i model econòmic". *Revista econòmica de Catalunya*, núm. 49/50.
- Parkinson, M., Hutchins, M., Simmie, J., Clark, G. i Verdonk, H. (2004): *Competitive European Cities: Where do the Core Cities Stand? A report to the Office of the Deputy Prime Minister*. Londres.
- Perotti, R. (1993): "Political equilibrium, income distribution and growth". *Review of Economic Growth*, vol. 1.
- Persson, T. i Tabellini, G. (1994): "Is inequality harmful for growth?". *American Economic Review*, núm. 84.

- Pigou, A. (1920): *The Economic of Welfare*. Ed. Macmillan. Londres.
- Pons, J., Paluzie, E. i Tirado D.A. (2003): "La inserción de la economía española en la economía internacional y sus repercusiones en la localización industrial (1856-1995)" *Investigaciones Regionales*, núm. 5. 2004.
- Pons, J. i Tremosa, R. (2004): *L'espòli fiscal*. Institut d'Economia i Empresa Ignasi Villalonga. València.
- Prud'Homme, R. (1993): "The potencial Role of the EC budget in the Reduction of Spatial Disparities in a European Economic and Monetary Union". *European Economy*, 5.
- Prud'Homme, R. (1999): "Flujos fiscales interregionales en siete países europeos" en *Desequilibrios territoriales en España y Europa*. A. Castells, Bosch, N. (editors). Ariel Economía. Barcelona.
- Pujol, R. (1975). "Las relaciones económicas entre Cataluña y el resto de España". Cuadernos de Economía, vol. 3, núm. 8.
- Pulido, A. i Fontela, E. (1993): *Análisis input-output. Modelos, datos y aplicaciones*. Ediciones Pirámide. Madrid.
- Putnam, R. (1993): *Making democracy works*. Civic traditions in modern Italy. Princeton University Press. Princeton.
- Quah, D. (1996): "Twin Peaks: Growth and Convergence in Models of Distribution Dynamics". *Economic Journal*, juliol.
- Quah, D. (1996): "Regional convergence clusters across Europe". *Centre for Economic Performance*. Working paper, núm. 1286.
- Quah, D. (1996): "Empirics for Economic Growth and Convergence". *European Economic Review*, 40, p. 1353-75.
- Quah, D. (1997): "Empirics for Growth and Distribution: Polarization, Stratification, and Convergence Clubs", *Journal of Economic Growth*, 2.
- Rawls, J. (1971): *A Theory of Justice*. Harvard Univesity Press. Cambridge (Mass.).
- Raymond, J.L. (1992): "Gasto público y crecimiento económico. Un análisis de los efectos del tamaño del sector público en España y en la Europa comunitaria". *Papeles de Economía Española*, núm. 52/53.

- Raymond, J.L. i García, B. (1994): "Las disparidades en el PIB per cápita entre comunidades autónomas y la hipótesis de convergencia". *Economía y Hacienda de las Comunidades autónomas. Papeles de Economía Española*, núm. 59.
- Raymond, J.L. (1994): "Gasto público y crecimiento económico: un análisis de los efectos del tamaño del sector público en España en la Europa comunitaria". *Centro de Estudios sobre Economía Pública*. Fundación BBV. Documentos de trabajo.
- Raymond, J.L., Matas, A. i Pujolà, D. (1994): "Anàlisi de l'impacte dels Jocs Olímpics sobre la producció i l'ocupació a Catalunya". *Nota d'Economia*, núm. 50.
- Raymond, J.L. i García, B. (1996). "Distribución regional de la renta y movimientos migratorios". *Papeles de Economía Española*, núm. 67.
- Rebelo, S. (1991): "Long-Run Policy Analysis and Long-Run Growth". *Journal of Political Economy*, 99.
- Roca, F. (2000): "Les relacions fiscals entre Catalunya i Espanya. Antecedents històrics i situació actual: 100 anys d'estudis sobre el dèficit fiscal català". *Revista econòmica de Catalunya*, núm. 39.
- Rodríguez-Pose, A. (1994): "Socioeconomic restructuring and regional change: rethinking growth in the European Community". *Economic Geography*, núm. 79.
- Rodríguez-Pose, A. (1996): *The socio-political bases of regional growth in Western-Europe*. European University Institute. Florència.
- Rodríguez-Pose, A. (1997): "El papel del factor estatal en la percepción de la convergencia regional en la Unión Europea". *Información Comercial Española*, 762.
- Romer, P. M. (1986): "Increasing Returns and Long-Run Growth". *Journal of Political Economy*, 94.
- Romer, P. M. (1987): "Growth Based on Increasing Returns Due to Specialization". *American Economic Review*, 77.
- Ros Hombravella, J., Tremosa J.R. i Pons, J. (2002): *El sector públic a Catalunya (1985-1998)*. Institut d'Estudis Autonòmics. Barcelona.
- Ros Hombravella, J., Tremosa J.R. i Pons, J. (2003): "Capital públic i dèficit fiscal: l'impacte sobre l'economia catalana". *Nota d'Economia*, núm. 75.

- Ruiz-Huerta, J., López, J., Ayala, L. i Martínez, R. (1995): "Relaciones y contradicciones entre la distribución personal y la distribución espacial de la renta". *Hacienda Pública Española*, núm. 134.
- Saint-Paul, G. i Verdier, T. (1996): "Inequality, redistribution and growth": A challenge to the conventional political economy approach". *European Economic Review*, núm. 60.
- Sala-i-Martin, X. (1997): "És bo que el Govern inverteixi "sempre" a les regions menys desenvolupades?". *Nota d'Economia*, núm. 57.
- Sala-i-Martin, X. (1992): "Transfers" *NBER*, Working Paper, núm. 4186.
- Sala-i-Martin, X. (1996): "The classical approach to convergence analysis". *Economic Journal*, 106.
- Sala-i-Martin, X. (1996): "Transfers, Social Safety, and Economic Growth". *FMI*. WP 96/40.
- Sala-i-Martin, X. (1996): "A positive theory of social security" *Journal of Economic Growth*, núm. 1.
- Sala-i-Martin, X. (1996): "Regional cohesion: Evidence and theories of regional growth and convergence". *European Economic Review*, núm. 40.
- Sala-i-Martin, X. (2002): *15 Years of New Growth Economics: What Have We Learnt?*. Columbia University i Universitat Pompeu Fabra.
- Samuelson, P. (1954): "The Pure Theory of Public Expenditure". *Review of Economic and Statistics*, núm. 36.
- Sánchez Galiana, J.A. (2003): "El lugar de realización del hecho imponible en el IVA: la adaptación española a la normativa comunitaria". *Noticias de la Unión Europea*, núm. 220.
- Santacana, F., Todó, A., Vives, X. i Galí, J. (2005): "Sistema d'innovació". *Un model de competitivitat sostenible i solidari per a Catalunya*. Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- Sapir, A. (2003): *An Agenda for a Growing Europe*. Informe d'un grup de treball d'alt nivell.
- Sapir, A. (2005): *Globalisation and the Reform of European Social Models*. Background document for the presentation at ECOFIN Informal Meeting in Manchester, 9 de setembre de 2005. Bruegel
- Schultz, T.W. (1962): "Investment in human beings". *Journal of Political Economy*, núm. 70.

Secretaría de Estado de Presupuestos y Gastos; Dirección General de Presupuestos; Relaciones financieras entre España y las Comunidades europeas. Diversos anys.

Sen, A.K. (1982): *Choice, Welfare and Measurement*. MIT Press. Cambridge (Mass.).

Solow, R.M. (1956): "A Contribution to the Theory of Economic Growth". *Quarterly Journal of Economics*, 70.

Solé, J. (2004): *Els criteris d'anivellament interterritorial en el federalisme fiscal comparat*. Jornades finançament, solidaritat interterritorial i polítiques tributàries de les comunitats autònomes. CUIIMPB-Centre Ernest Lluch.

Sosvilla-Rivero, S. i Herce, J.A. (1999): "Los efectos macroeconómicos de la Agenda 2000". Documento de Trabajo 99-21. FEDEA.

Sosvilla-Rivero, S. i García, E. (2006): "Efectos de las Ayudas Europeas sobre la economía española, 2000-2006: un análisis basado en el modelo Hermin". Documento de Trabajo 2006-04. FEDEA.

Storper, M. (2005): "Sociedad, comunidad y desarrollo económico". Ciudades Región Globales. *Ekonomiaz*, núm. 58.

Swan, T.W. (1956): "Economic Growth and Capital Accumulation". *Economic Record*, 32.

Tanxi, V. i Zee, H. (1997): "Fiscal Policy and long-run growth". *International Monetary Fund*. Staff Papers, núm. 44.

Tarschys, D. (2003): *Reinventing Cohesion. The future of European Structural Policy*. Swedish Institute for European Policy Studies (Sieps).

Taubman Center for State and Local Government. Kennedy School of Government. Harvard University. (2000): *The Federal Budget and the States*.

Taylor, P.J. (2004): "Regionality in the World City Network". *GAWC Research*, núm. 116.

Tiebout, C.M. (1956): "A pure theory of local public expenditures" *Journal of Political Economy*, vol. 64.

Tremosa, R. (2005): "Solidaridad contra Crecimiento". *Cuadernos de Economía*, vol. 28.

Trias Fargas, R. (1960): *La balanza de pagos interior*. Madrid, SEP.

- Trias Fargas, R. (1984): *Narració d'una asfíxia premeditada de les finances de la Generalitat*. Barcelona.
- Tugores, J. (2006): *Competitivitat i cohesió social en un món global*. Caixa de Catalunya.
- Uriel, E. (2003): *Una aproximación a las balanzas fiscales de las CC.AA*. Fundación BBVA.
- Uriel, E. (2005): *La incidencia territorial del gasto público*. Las balanzas fiscales a debate. Centro de Estudios Andaluces. Sevilla, noviembre.
- Uriel, E., i Barberán, R. (2007): *Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas con la Administración Pública Central (1991-2005)*. Fundación BBVA. Bilbao.
- Utrilla, A., Sastre, M. i Urbanos R.M. (1996): "La territorialización de los ingresos y gastos públicos: dos enfoques alternativos". *Papeles de Economía Española*, núm. 68.
- Utrilla, A. (2004): "Los instrumentos de solidaridad interterritorial en el marco de la revisión de la política regional europea. Análisis de su actuación y propuestas de reforma". Documentos de trabajo, núm. 3/04. *Instituto de Estudios Fiscales*.
- Utrilla, A. i Ubago, Y. (2005): "Efectos redistributivos del sistema de pensiones de la Seguridad Social y factores determinantes de la elección de la edad de jubilación. Un análisis por comunidades autónomas". Papeles de trabajo, núm. 3/05. *Instituto de Estudios Fiscales*.
- Utrilla, A., García, M.A. i Herrero, A. (2006): "Liquidación del sistema de financiación autonómico en 2004 y el sistema de entregas a cuenta". Documentos de trabajo, núm 26/06. *Instituto de Estudios Fiscales*.
- Van Rompuy, P. i Verheirstraeten, A. (1979): *Economisch Federalism*. Universitat de Lovaina.
- Vázquez Barquero, A. (1999): "Globalización, dinámica económica y desarrollo urbano". *Papeles de Economía Española*, núm. 80.
- Villaverde, J. (2001): "La distribución espacial de la renta en España: 1980-1995". *Papeles de Economía Española*, núm. 88.
- Villaverde, J. (2004): "Convergencia provincial en España: un análisis espacial". *Papeles de Economía Española*, núm. 100.
- Villaverde, J. (2006): "¿Qué hay de nuevo en la nueva política regional de la Unión Europea?". *Cuadernos de Información Económica*, núm. 191.

- Vives, X. i Torrens, L. (2004): "Globalització i estratègies de les regions metropolitanes europees. Els efectes de l'ampliació europea". Pla Estratègic Metropolità de Barcelona.
- Vives, X. i Torrens, L. (2004): "El posicionament de la Regió Metropolitana de Barcelona davant les regions europees". *Nota d'Economia*, núm. 79.
- Williamson, J. (1965): "Regional inequality and de process of national development". *Economic Development and Cultural Change*, 13.
- World Bank (2005): *World Development Report 2006: Equity and Development*.
- World Economic Forum (2005): *The global competitiveness report 2005-2006*.
- Zimmermann, H. (1999): "Justificación y lecciones de la nivelación interregional en Alemania" en Castells i Bosch (editors). *Desequilibrios territoriales en España y Europa*. Ariel Economía. Barcelona.
- Zurbano, M. (2005): "Las regiones como sujetos de la economía global". *Economiaz*. Núm. 58. Vitoria-Gasteiz.

A CRÒNIMS I ABREVIATURES

Acrònims i abreviatures

AC i SS	Administració central i administracions de la seguretat social
AL	Administracions locals
AP	Administracions públiques
APE	Administracions públiques espanyoles
AU	Administracions autonòmiques
CA	Comunitats autònomes
CL	Corporacions locals
CN	Comptabilitat nacional
COFOG	Classificació funcions de despesa de les AP
CRE	Comptabilitat regional
EBE	Excedent brut d'explotació
FEDER	Fons europeu de desenvolupament regional
FCI	Fons de compensació interterritorial
FEOGA	Fons europeu d'orientació i garantia agrícola
FSE	Fons social europeu
IDESCAT	Institut d'estadística de Catalunya
IFOP	Instrument financer d'orientació pesquera
IGAE	Intervenció general de l'Estat
INE	Institut nacional d'estadística
ISAL	Institucions sense afany lucratiu
IVA	Impost sobre el valor afegit
PIB	Producte interior brut
PNB	Producte nacional brut
PPC	Paritats de poder de compra
Rbfd	Renda familiar disponible bruta
RbfdA	Renda familiar disponible bruta ajustada
Seepros	Sistema europeu d'estadístiques de protecció social
SF	Saldo fiscal
SP	Sector públic
TIOC	Taula <i>input output</i> de Catalunya
UE	Unió Europea
VAN	Valor afegit net

NOTA COMPLEMENTÀRIA

1. Introducció

Poc després d'haver finalitzat i lliurat el treball que es presenta en aquesta publicació a l'Institut d'Estudis Autonòmics, es varen fer públics dos estudis oficials relatius a les balances fiscals, que es recullen en aquesta nota complementària i es comparen amb els resultats obtinguts en aquest treball.

El primer es tracta dels *Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-05*, fet públic el 9 de juliol de 2008, elaborat pel grup de treball¹ per a l'actualització de la balança fiscal de Catalunya a instàncies del Govern de la Generalitat.

El segon té per títol *Las balanzas fiscales de las CC.AA. españolas con las AA. públicas centrales 2005*, que ha estat elaborat per l'Institut d'Estudis Fiscals adscrit al Ministeri d'Economia i Hisenda i data del 15 de juliol de 2008. Aquest estudi dóna compliment a un mandat parlamentari i al posterior compromís expressat pel president del Govern espanyol en el seu debat d'investidura² el passat 8 de març de 2008.

L'àmbit institucional d'aquests dos estudis es refereix a l'Administració central i l'Administració de Seguretat Social seguint la delimitació de la comptabilitat nacional, àmbit institucional que és comú a una de les estimacions d'aquest treball (AFC).³ Pel que fa al període estimat, amb les dades de la Generalitat es poden comparar tres anys comuns, del 2002 al 2004; les dades del Ministeri d'Economia i Hisenda es refereixen només al 2005 i queden fora del període estimat en AFC (del 2000-2004). Quant als aspectes metodològics, cal recordar que en el treball d'AFC que aquí es presenta no s'estimen directament els fluxos d'ingressos i despeses amb l'Administració central i la SS, i que el saldo fiscal s'obté de forma indirecta. Un altre factor que cal considerar és que l'enfocament de l'estimació AFC parteix del criteri de la càrrega fiscal pel que fa als ingressos, i del flux monetari pel que fa a les despeses. Tot i això, en una variant de l'estimació de base s'ha incorporat una aproximació a una valoració de la despesa des del punt de vista dels beneficiaris per a l'any 2004.

1 Els membres que formen aquest grup de treball són Núria Bosch, Joan F. Corona, Joan Carles Costas, Marta Espasa, Guillem López Casasnovas, Eduard Rius, Joan Ramon Rovira, Ramon Tremosa, Xavier Sala-i-Martin, Joaquim Solé Vilanova, Maite Vilalta, Matias Vives i Antoni Zabalza.

2 Ple del Congrés dels Diputats, sessió del 8 d'abril de 2008.

3 Per evitar confusions, l'estimació d'aquest treball es denominarà en aquesta nota AFC.

En els dos estudis esmentats hi ha un doble sistema d'estimació: d'una banda, l'enfocament càrrega (benefici) per als ingressos,⁴ i benefici per a les despeses; i d'una altra, l'enfocament flux monetari tant per als ingressos com per a les despeses.⁵ Per tant, no es poden comparar directament els resultats obtinguts; no obstant això, a partir de la doble presentació dels ingressos i les despeses d'aquests estudis, es poden adaptar els resultats dels saldos fiscals al sistema utilitzat en aquest treball (AFC). Finalment, pel que fa a les operacions contemplades, per poder efectuar la comparació és necessari fer alguns ajustaments, en especial en el cas dels interessos del deute que, a diferència dels dos estudis de referència, no han estat territorialitzats en AFC. Així mateix, el tractament dels fluxos amb la Unió Europea es valoren de maneres diverses, com s'exposa més endavant. Una limitació que dificulta el poder aprofundir en l'origen de les diferències observades és que aquests dos estudis presenten els resultats del conjunt d'ingressos i despeses en cada CA, però no el desglossament dels diferents agregats comptables.

2. Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-2005. Generalitat de Catalunya

En el quadre N.1 es presenta el resultat de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central, 2002-2005, de l'estimació de la Generalitat de Catalunya.

Quadre N.1

Balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-05

Milions d'euros

	Flux monetari (1)			Flux del benefici (2)			Flux del benefici (ingressos i monetari (despeses) (3)		
	Ingressos	Despeses	Saldo (1)	Ingressos	Despeses	Saldo (2)	Ingressos	Despeses	Saldo (3)
2002	38.605	25.931	12.674	37.935	28.715	9.220	37.935	25.931	12.004
2003	40.300	27.829	12.471	39.687	30.666	9.021	39.687	27.829	11.858
2004	42.271	28.823	13.448	41.620	31.664	9.956	41.620	28.823	12.797
2005	47.171	30.436	16.735	46.460	33.831	12.629	46.460	30.436	16.024

Nota: La font original presenta els resultats segons els enfocaments (1) i (2). El darrer enfocament (3) és una adaptació. Font: Generalitat de Catalunya (2008)

4 L'enfocament benefici per als ingressos equival al de la càrrega.

5 Aquests són els mètodes d'estimació proposats pel grup de treball que va elaborar l'*Informe sobre Metodologia de Càlculo de las balanzas fiscales*, presentat davant la Comissió d'Economia i Hisenda del Senat el setembre de 2006.

Els saldos fiscals (1) i (2) corresponen respectivament a les estimacions de la balança fiscal segons el criteri del flux monetari i del flux del benefici. S'ha afegit una tercera valoració d'aquest saldo adaptant les dades de les estimacions (1) i (2) a l'enfocament mixt de benefici (o càrrega) pel que fa als ingressos, i flux monetari pel que fa a les despeses.

En aquest estudi de la Generalitat s'han exclòs de l'estimació les següents operacions:

- Els ingressos i despeses que integren el compte financer
- Els ingressos patrimonials
- Els ingressos per alienació d'inversions reals
- Les operacions amb la Unió Europea
- Las transferències corrents i de capital de consolidació

En l'estimació d'AFC tampoc no s'inclouen els ingressos patrimonials, però sí que hi ha implícites les operacions amb la Unió Europea. D'altra banda, la territorialització d'AFC no considera les despeses patrimonials. La resta d'operacions no contemplades per la Generalitat són conseqüents amb les d'AFC, excepte l'exclusió dels ingressos per alienació d'inversions reals, que no s'han considerat en aquesta visió comparada. Així, a efectes d'apropar les operacions de l'estimació AFC a les de la Generalitat, s'ha efectuat una imputació de les despeses patrimonials de l'Administració central i la SS a partir de la població de Catalunya.

Quadre N.2

*Saldos fiscals de l'estimació pròpia (ACF)**

Flux càrrega o benefici (ingressos) i monetari (despeses)

	Saldo (4)	Imputació ints.	Saldo (5)
2002	12.939	2.640	10.299
2003	13.930	2.466	11.464
2004	13.827	2.285	11.542

Flux benefici: ingressos i despeses

	Saldo (6)	Imputació ints.	Saldo (7)
2004	12.545	2.285	10.260

El saldo(5) és comparable amb el saldo (3) del quadre N.1

El saldo (7) és comparable amb el saldo (2) del quadre N.1

* El signe del saldo és des del punt de vista de l'economia catalana

Font: Saldo (4): Quadre 3.4.33. Saldo (6): Quadre 7.3

En el quadre N.2 es presenta una adaptació dels resultats obtinguts en l'estimació pròpia (AFC)⁶ per poder-los comparar amb els de la Generalitat indicats en el quadre N.1. Així, a les estimacions desenvolupades en aquest treball (AFC) s'ha afegit la imputació de les despeses patrimonials. Aquests resultats es presenten per a l'enfocament càrrega o benefici/flux monetari, anys 2002 a 2004 i per a l'enfocament del flux benefici, per a l'any 2004; queda exclosa la comparació del flux monetari ((1) del quadre N1) perquè no s'ha considerat en l'estimació d'AFC. Els saldos obtinguts per al primer enfocament estan identificats en el quadre N2 per (5) i són comparables amb els de (3) del quadre N.1 anterior. Les diferències observades varien els tres anys, i en termes mitjans són de 1.100 milions d'euros anuals inferiors en l'estimació pròpia (AFC). El fet que el saldo fiscal sigui inferior és conseqüent amb l'efecte que té la territorialització implícita dels fluxos de la UE en l'estimació d'AFC, ja que els que discorren pels pressupostos de l'Administració central i la SS són més elevats quant a despeses que no pas quant a ingressos. Si es consideren aquestes operacions amb la UE, s'eliminen pràcticament les diferències existents entre ambdues estimacions l'any 2003 i es redueixen les de 2002 i 2004. Pel que fa al segon enfocament, el resultat està indicat en el quadre N.2 per (7) i és comparable amb el representat per (2) del quadre anterior. En aquest cas el saldo fiscal de la Generalitat és també superior, però la diferència abans d'ajustar els fluxos amb la UE és tan sols de 304 milions.

3. Les balances fiscals de les comunitats autònomes espanyoles amb les administracions públiques centrals. 2005. Ministeri d'Economia i Hisenda

Les balances presentades pel Ministeri d'Economia i Hisenda es componen de diverses versions: quatre pel que fa a la metodologia càrrega-benefici, i dues per a la de flux monetari; i en l'àmbit temporal es refereixen únicament a l'any 2005. Segons les referències metodològiques indicades en el treball, s'han imputat territorialment totes les operacions no financeres de l'Administració central i la Seguretat Social i s'han inclòs tots els fluxos no financers de l'Estat amb les empreses públiques. Aquesta darrera matització prodria fer pensar que s'inclouen més fluxos a empreses dels que registren les operacions no financeres. Un altre aspecte relatiu a les operacions considerades es refereix a les operacions amb la UE. En la presentació metodològica del Ministeri s'indica, d'una banda, que els càlculs han tingut en compte les transferències rebudes i les aportacions fetes per Espanya al

6 En aquesta publicació l'estimació (AFC) dels saldos fiscals està feta des del punt de vista del sector públic i el signe és contrari al de l'estimació des del punt de vista de les comunitats autònomes. Per homogeneïtzar la comparació en aquesta nota, el signe d'AFC s'ha adaptat a l'utilitzat en els dos estudis comparats.

pressupost de la UE; de l'altra, s'indica que pel que fa a les operacions entre la UE i els territoris autònoms, s'inclouen la totalitat dels ingressos o transferències rebudes de la UE i la totalitat de les despeses o aportacions al pressupost comunitari per part espanyola, i aquests ingressos i despeses s'assignen a operacions no financeres definides en el SEC 95.

Tot i aquestes anotacions metodològiques, en consultar el muntant d'ingressos i despeses considerats s'observa que el seu valor coincideix amb la suma de les operacions no financeres dels subsectors de l'Administració central i el de les administracions de la Seguretat Social en termes de comptabilitat nacional, i el seu saldo és el del superàvit comptable d'aquests dos subsectors. Això no sembla consistent amb la idea que es desprèn de les notes metodològiques que fan l'efecte d'apuntar a un àmbit institucional i d'operacions més ampli. Pel que fa als fluxos amb la UE, de les dades facilitades sembla desprendre's que s'han considerat únicament els fluxos que discorren pels pressupostos de l'Administració central i les administracions de la Seguretat Social.

A més dels dubtes metodològics exposats, hi ha altres aspectes que dificulten fer un exercici comparatiu entre AFC i les dades del Ministeri d'Economia i Hisenda, a l'estil del plantejat en el cas anterior de la Generalitat de Catalunya. Entre els més importants, cal esmentar la manca de coincidència de cap any comú entre les dues estimacions: una finalitza el 2004 i l'altra es refereix només al 2005, i això incideix de forma notable en els saldos fiscals considerats, que pel conjunt estatal passen d'una posició de dèficit a una de superàvit. En segon lloc, el tractament dels fluxos amb la Unió Europea és diferent en les dues estimacions i afecta especialment els saldos fiscals d'algunes CA. D'altra banda, a partir dels resultats del Ministeri s'observa que les despeses, en la versió de flux monetari, de la Comunitat de Madrid són comparativament molt elevades. En l'estimació de base d'AFC (vegeu l'apartat 3.4.3) resten per territorialitzar una sèrie de fluxos per manca d'informació sobre la seva distribució (principalment transferències a empreses i institucions sense finalitat de lucre). Com a variant de l'estimació de base, i per tal d'obtenir una territorialització més àmplia, els fluxos inicialment no distribuïts en AFC s'han assignat a cada CA a partir de la població, suavitzant la repercussió d'aquestes despeses que, aparentment, el Ministeri ha imputat a la Comunitat de Madrid, com a seu central d'aquestes empreses i institucions.

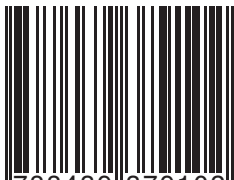
Les dades facilitades per Ministeri d'Economia i Hisenda de les balances fiscals són molt genèriques. És per això que una presentació més detallada de les estimacions dels diferents fluxos ajudaria a aclarir els dubtes metodològics i a localitzar els punts de discrepància que, de moment, són difícils de concretar.

Aquest treball desenvolupa una metodologia d'estimació dels fluxos fiscals entre el sector públic i les comunitats autònomes. L'estimació s'inscriu en un marc comptable coherent amb les principals magnituds estatals i regionals que permet obtenir la successió de comptes del sector públic a les comunitats autònomes, i la necessitat o capacitat de finançament resultant a cada una d'elles. Es tracta d'un sistema d'estimació que utilitza, entre altres indicadors, els agregats econòmics regionals com a font per a l'obtenció dels principals fluxos del sector públic.

L'àmbit institucional considerat és el de les administracions públiques espanyoles i l'Administració supraestatal comunitària, de forma que l'estimació obtinguda permet obtenir els diferents agregats comptables del conjunt del sector públic i de la part corresponent a les relacions fiscals amb la Unió Europea. Dins la lògica comptable que caracteritza l'estimació, a partir dels saldos fiscals obtinguts en aquestes estimacions s'aïllen els saldos fiscals de les administracions territorials (administracions autonòmiques i locals) i s'obté el de l'Administració central i les administracions de la Seguretat Social, i completa d'aquesta manera l'esquema de saldos fiscals dels diferents nivells de govern.

A partir dels resultats obtinguts, s'analitzen les principals categories d'ingressos i despeses i la distribució en el territori de la pressió fiscal, les prestacions socials, el consum col·lectiu i la inversió pública. El treball inclou, així mateix, una presentació de la relació entre els fluxos fiscals, la renda familiar disponible de les llars i el benestar social, d'una banda. De l'altra, l'evolució econòmica de les comunitats autònomes com a punt de referència que permet observar de forma indirecta quina repercussió poden haver tingut aquests fluxos fiscals en el procés de convergència regional. Finalment, es presenta una recopilació i una anàlisi específica dels resultats obtinguts per a Catalunya.

ISBN 978-84-393-7910-2

9 788439 379102